C:\Users\Plazma\Desktop\301\Ryan_Chris-Jediny_unikl.PDB

PDB Name: Ryan_Chris-Jediny_unikl
Creator ID: REAd
PDB Type: TEXt
Version: 0
Unique ID Seed: 0
Creation Date: 15.7.2007
Modification Date: 15.7.2007
Last Backup Date: 1.1.1970
Modification Number: 0

CHRIS RYAN

JEDINÝ UNIKL

Poděkování

Chci poděkovat:

Duffu Hart-Davisovi za to, že mě povzbuzoval, měl se mnou trpělivost a věnoval uskutečnění tohoto plánu tolik svého času.
Celé své rodině i přátelům za jejich trpělivost a pochopení, které pro mě po celý čas tohoto dobrodružství měli.
Svému redaktorovi Marku Boothovi a jeho spolupracovníkům z nakladatelství Random House za jejich pomoc a za práci, kterou celé věci věnovali.
Jeffovi Popemu a Paulu Greengrassovi z LWT (London Weekend Television) za to, že o všem informovali jako první.
V neposlední řadě své pomocnici Barbaře Levyové za to, že mě dobře usměrňovala.

Na začátku

Ochoten věřit ďáblu,
občas jsem zapochyboval.
Ďábel se choval tiše,
já ho však slyšel, jak řval.

Nechtěl jsem nic než mír
a cizí mi byla sláva.
Osud však vedl mě do pekel.
Tam se to odehrává.

Má píseň je přesmutná
a bez hudebního partu.
Jsou to jen žalostná slova:
co na srdci, to na rtu.

Máloco měl jsem na výběr
- vím, že to pěkně nezní -,
držel jsem v ruce svou zbraň,
a rád bych se obešel bez ní.

Ať to byl osud, či úděl,
stejně mě to trápí.

A teď,

kdybys mi pohleděl do očí,
víš, co bys uviděl asi?
Pláč duše mé - poslední zdroj,
který snad srdce mé spasí
Zahlédneš-li však orla,
nechtěj přehlédnout holubici:
po všem tom mordování
zbývá jen láska pro žijící.

J. Miles

1.

Připravit se... pozor... teď!

Cíl akce jsme měli před sebou. Byl to zanedbaný ústav pro duševně choré - velká viktoriánská budova z červených cihel, která kdysi mohla vypadat honosně, teď však byla opuštěná, stejně jako zarostlý pozemek, na němž stála. Podle námětu cvičení se v ní ukrylo pět teroristů ze Středního východu, kteří drželi v šachu devět rukojmí. Třídenní obléhání se rychle chýlilo ke konci.

Velel jsem osmičlennému družstvu ostřelovačů; muži s puškami byli rozmístěni v okolních hospodářských budovách, na stromech a na zemi, odkud mohli pozorovat hlavní budovu. Dva příslušníci družstva měli za úkol sledovat obvodové zdi a podávat vysílačkami s hrdelním mikrofonem průběžná hlášení na velitelské stanoviště, které bylo zřízeno v samostatném objektu asi dvě stě metrů od hlavního vchodu. V zájmu okamžité orientace dostaly jednotlivé zdi ústavu své zvláštní označení.

Z velitelského stanoviště komunikoval s vůdcem teroristů policejní vyjednavač, ale zdálo se, že terorista už ztrácí trpělivost. Požadoval pro sebe a pro své společníky bezpečný doprovod na letiště Heathrow a vyhrožoval zastřelením jednoho rukojmí v případě, že nebude o dopravu okamžitě postaráno. Velitel družstva pro zvláštní (protiteroristické) úkoly mezitím pokračoval v upřesňování plánu zamýšleného přepadení budovy.

Právě když jeden ostřelovač ohlásil, že se v kterémsi okně objevil terorista, někdo v budově vystřelil. Vyjednavač konstatoval, že bylo popraveno jedno rukojmí. Teroristé žádali, aby si pro mrtvého přišli zdravotníci s nosítky. Hlavní vchod se na chvíli otevřel a teroristé z něj vystrčili bezvládnou postavu. Přispěchali čtyři muži, aby mrtvolu odnesli. Potom vůdce teroristů pohrozil, že když nebudou jeho požadavky splněny, za půl hodiny zabije další rukojmí. Nastala chvíle, aby policie svěřila další vedení akce vojákům. Policejní náčelník podepsal písemný příkaz o předání úkolu veliteli roty ‚B', staršímu důstojníkovi speciálních vojsk (SAS), a ten pak dal svému úderného týmu rozkaz, aby postupoval podle konkrétní situace. Když s vydáváním pokynů skončil, úderné skupiny se přemístily na svá výchozí postavení.

Teď už bylo jen otázkou času, kdy moji ostřelovači dostanou na mušku co nejvíce teroristů. Velící důstojník naslouchal rádiovému hlášení svých mužů a náhle hlasitě vydal rozkaz, na který jsme všichni čekali: „Na můj povel: Připravit se... pozor... teď!"

Po dva předcházející dny vládlo v okolí staré nemocnice tísnivé ticho. Teď je přerušila salva výstřelů a všechno kolem šel dalo do pohybu. K budově se přiřítila dvě vozidla, z nichž vyskákal roj útočníků v černém. V oknech vybuchly trhavé nálože. V několika vteřinách se nad střechu zavěsil vrtulník Chinook a z jeho nitra rychle sešplhávaly další černé postavy a vnikaly okny a světlíky dovnitř. Ozývaly se omračující výbuchy granátů a zevnitř se valil dým. Rádio přinášelo směsici výstřelů, výkřiků, výbuchů a rozkazů.

Dům byl během několika minut vyčištěn, teroristé teoreticky zabiti a rukojmí zachráněna. Velitel úderné akce oznámil, že má situaci pod kontrolou, a odpovědnost byla formálně opět svěřena policii. Velící důstojník se pak chystal začít s přípravou zprávy a cvičení se chýlilo ke konci. Z chlapců v černých soupravách se lil pot, měli však radost, že se akce vydařila. Úder byl jako vždy do nejmenšího detailu realistický a dokazoval, že je tím nejlepším výcvikem.

„Povedlo se to. Všem," konstatoval velitel roty při předběžném rozboru. „Bylo to velmi dobré." Protože jsme měli za sebou tři náročné dny na jeden zátah a před sebou pětihodinovou zpáteční cestu na základnu, nepouštěl se do podrobností. Místo toho rozhodl, že se důkladný rozbor uskuteční v pátek v 11 hodin dopoledne v zasedačce roty.

„Rozchod, chlapci," řekl staršina, „a nasedat."

Naložili jsme si tedy věci na vozidla a zamířili do Herefordu. Po cestě však došlo ve vývoji událostí k nepředvídanému obratu. Bylo 2. srpna 1990 a ze zpráv jsme se dověděli, že Saddám Husajn vydal irácké armádě rozkaz napadnout Kuvajt.

„No a co?" řekl jeden z chlapců opovržlivě. „Je to žabař." „Jen si nemysli," ozval se kdosi. „Bude z toho velký konflikt a my se tam asi ocitneme taky. Někteří naši maníci už tam možná odjeli."

Úvahy o Iráku a o možné válce v Perském zálivu nám zkrátily zpáteční cestu - ale myslím si, že nikoho z nás nenapadlo, jak Saddámova agrese proti sousedům zasáhne do našeho života.

Zbývající část roku byla pro nás plná nejistoty. Do Zálivu brzy odjely dvě roty - ‚A' a ‚D', aby tam absolvovaly zesílený výcvik; my u roty ‚B' jsme byli až do poslední chvíle ujišťováni, že tam nepůjdeme, protože máme jiné poslání, totiž plnit úkoly označované u vojsk pro zvláštní akce jako týmové - úkoly, k jejichž plnění v různých světových oblastech jsou nutné právě malé týmy. Začaly kolovat různé zvěsti. Protože pravděpodobnost války vzrůstala, půjde prý na Střední východ jako náhrada za bojové ztráty rota ‚G'; tato zvěst působila věrohodně, protože velící důstojník na plukovním štábu předtím sloužil u roty ‚G'.

Docházelo k častým diskuzím o různých možnostech, například že bychom se mohli stát leteckými šerify na civilních linkách na Střední východ, figurovat jako normální cestující, a když bude třeba, zasáhnout zbraní proti teroristovi, který by se pokusil o únos letadla. Tato eventualita se zdála být celkem přijatelná; jako protiteroristický tým SAS jsme absolvovali bezpočet zásahů na palubě letadel i zvenčí, takže jsme měli představu o různých variantách. Potom však tato fáma utichla stejně přirozeně, jako se předtím objevila.

Během listopadu a prosince probíhal výběr účastníků pro různé týmové úkoly a já jsem byl náhodou vybrán do expedice na Everest, kterou připravoval můj přítel Harry Taylor. Seznámili jsme se u pluku, ke kterému jsem přišel před šesti lety. Sloužili jsme spolu a dobře jsme spolu vycházeli. V roce 1986 od SAS odešel a na podzim 1990 se připravoval k svému druhému pokusu o překonání Everestu. Při prvním pokusu chtěl vystoupit po nepřekonané severovýchodní stěně, ale špatné počasí mu to znemožnilo. Tentokrát chtěl výstup po severovýchodní stěně zopakovat - alpinistickým

způsobem, s Russelem Brycem jako partnerem - zatímco já bych vystupoval po severní stěně se Šerpy, kteří by nesli lehké padáky.
Podle plánu jsem se měl s Taylorem a Brycem setkat na Severním sedle; odtud bychom šplhali k vrcholu společně a padákem se dopravili zpět do tábora. Všechno bylo uchystáno tak, aby byly překonány rekordy: kdybych dosáhl vrcholu bez kyslíku, byl by to můj osobní rekord; Kdyby moji kolegové vystoupili po severovýchodní stěně, byl by to rovněž rekord - a k tomu by ještě přistoupil seskok padákem z vrcholu. Měl jsem pro tento výkon slušnou kvalifikaci: Absolvoval jsem spoustu seskoků a strávil jsem v kurzu horských průvodců, organizovaném německou armádou v Alpách, osmnáct měsíců, během nichž jsem se zdokonalil ve výstupu ve sněhu a v zamrzlém terénu.
V říjnu mi dal adjutant souhlas, abych se k výpravě na Everest připojil. Jakmile můj termín u týmu zvláštních úkolů skončí, mohu prý si vzít tříměsíční volno. Odjel jsem se podívat na veřejnou produkci v Harrogate, kde mě horští specialisté z Berghausu vystrojili vším potřebným. Myslel jsem už jen na Himaláje a hodlal jsem zahájit začátkem nového roku náročný trénink usilovnými pěšími túrami v Brecon Beacons.
Přípravy na angažmá v Zálivu hatily každoroční vyřazovací turnaj v ragby mezi šesti družstvy roty. Snad to tak bylo lepší, protože při těchto utkáních často dochází k nebezpečným srážkám a mládenci jsou pak následkem zranění vyřazeni třeba až na půl roku. Jeden z hráčů byl dobrým přítelem anglického trenéra Willa Carlinga a obrátil se na něho s tím, aby si k nám přijel s národním mužstvem zatrénovat. Hráči by se mohli zdržovat v důstojnické nebo poddůstojnické jídelně a byli by ušetřeni obvyklého obtěžování ze strany fanoušků dožadujících se autogramů, jen co vystrčí nos ze dveří. Nadhodil také, že by si Anglie mohla zahrát proti našemu plukovnímu mužstvu přátelské utkání. Carling si to přijel se dvěma kolegy obhlédnout, ale o utkání neměli zájem. „Ani nápad!" prohlásili. „Tohle hrát nebudeme. Na hřišti by zůstalo plno mrzáků." A tak z plánu sešlo.
Týden před Vánocemi nás svolali do instruktážní místnosti v Herefordu a oznámili, že polovina roty ‚B' přece jen půjde s kontingentem na Střední východ. Tým zvláštních úkolů bude přidělen rotě ‚G'. Všichni odvedení projevovali radost, vtipkovali a pochvalovali si to. Ti, jimž byly nadále svěřeny dosavadní týmové úkoly, se netajili hlubokým zklamáním a přáním připojit se ke skupině odvelené do Zálivu. Podle mého názoru však byla většina znepokojena představou, že může konflikt přerůst ve velkou a nebezpečnou válku. Soudili jsme, že v případě účasti Izraele by se mohly na stranu Saddáma Husajna postavit Sýrie a Jordánsko; všechno by se snadno mohlo vymknout z ruky, a pak by požár zachvátil polovinu Středního východu. Hrozilo také nebezpečí, že Saddám použije chemické nebo jaderné zbraně.
Vyhlídka na válku mě rozrušovala, ale doufal jsem, že při včasném zásahu brzy skončí, takže se budu moci vrátit k týmu připravujícímu se na Everest.
Když jsem se tu zprávu dověděl, odjel jsem domů a řekl své ženě Janetě: „Hele, máme před sebou nějakou akci." Vzala to na vědomí jako střízlivá, rozumně uvažující žena. Je normální, že příslušníci SAS neříkají svým manželkám a rodinám nic o tom, co právě dělají, ale v tomto případě bylo jasné, kam odcházíme, o Saddámově vpádu do Kuvajtu toho bylo v televizi a v novinách tolik, že místem našeho určení mohl být jen Záliv.
O Vánocích nezavládla uvolněná atmosféra. Náš pluk byl po celé svátky v pohotovosti a my jsme se činili, abychom měli svou zelenou výstroj v pořádku. („Zelená" se u SAS říká normální vojenské činnosti na rozdíl od „černé", jak se označuje například činnost týmů zvláštních úkolů, při které je člověk od hlavy k patě v černém.) Když člověk na nějaký čas vypadne z řady - to znamená že se nepodílí na běžných vojenských povinnostech - což byl právě můj případ, zanedbává svou výstroj, a dostat zase všechno do pořádku vyžaduje pár týdnů perné práce.
V kurzu horských průvodců ve Francii, v Itálii a Německu jsem se učil všechno možné - němčinu, lyžovat, zlézat hory, poskytovat záchranu, předpovídat počasí, odstraňovat výbušninami laviny - jen ne vojančení. Předtím jsem devět měsíců v týmu zvláštních úkolů dělal přepadovky, takže běžná vojenská činnost šla rovněž stranou. Po příchodu z Německa jsem se na dalších devět měsíců k tomuto týmu vrátil, tentokrát jako velitel ostřelovačů. Dohromady jsem tedy působil v černém minimálně tři roky a po tu dobu jsem si příliš nelámal hlavu s tím, abych měl po ruce správnou výstroj a věděl, pro co kam sáhnout.
Přivezl jsem si domů své svršky, abych je přebarvil na maskovací odstín pouště. Právě jsme si dali budovat přístavek k domu a dělník jménem John kopal základy. Když mě viděl venku pracovat, přišel a ptal se mě, co to dělám.
„Ale, barvím si svršky."
„Není to nějak světlé?"
„To byste se divil," ujistil jsem ho. „Je to přesně ono."
Ale měl pravdu: Jak jsem pak ke své škodě zjistil, barva byla příliš světlá.
Podle plukovních předpisů mají mít všichni ženatí muži životní pojistku. Jan a já už jsme pojistnou smlouvu měli, to bylo v pořádku; jenže poté, kdy bylo odvelení do Zálivu oznámeno, naléhalo velení na dosud nepojištěné, aby pojistnou smlouvu rovněž uzavřeli. Když pojišťovací společnosti zjistily, kam odcházíme, přirozeně zavřely krám, takže potom ti, kteří smlouvy dostali, museli platit vysoké pojistné. Nastal zmatek vyvolaný tím, že za normálních poměrů se mládenci snaží placení pojistného obejít, kdežto teď, s válkou v dohlednu, to s budoucností znenadání vypadalo všelijak.
Na Silvestra, kdy už se nade mnou vznášela hrozba odjezdu, se nám jeden přítel postaral o dvouletou dceru Sáru a já a Jan jsme si zašli do baru ve městě. Vypili jsme však pouhou sklenku, podívali se na sebe, vrátili se domů, posadili se k jídelnímu stolu a hledali odpověď na otázky, které nás trápily: Co bude, když se nevrátím? Má se Jan znovu vdát? Kam bude Sára chodit do školy? a tak dále. Byli jsme vzhůru až do tří nebo do čtyř hodin a uléhali jsme velmi rozrušení.
Neznepokojoval jsem se o sebe ani o Jan - věděl jsem, že se o sebe bude umět postarat. Měl jsem starost o Sáru. Jaký život by ji čekal beze mě?
Kdyby konflikt v Zálivu přerostl ve velkou válku, staly by se SAS pouhým kolečkem velké mašinérie. Předtím - alespoň co jsem sloužil - jsme to byli vždy my, kdo měl rozhodování ve svých rukou, kdo volil odpověď na to či ono nebezpečí.

Svou vlastní platformu jsme si mohli do určité míry vytvořit i v Severním Irsku. Naší další výhodou bylo, že jsme dosud vždy měli prakticky stejné vzezření jako místní obyvatelé. V Iráku bychom byli mezi Araby, kteří by v nás okamžitě poznali cizince, a nemohli bychom se opřít o pomoc sympatizujících vojáků ani civilistů. Všem těmto obavám dominovala hrozba chemické války. Nedalo se říci, jakého stupně může nebezpečí dosáhnout, ale už tato nejistota sama naháněla strach i ostříleným bojovníkům.
Den nato k nám kvečeru přišel Sářin kmotr John, můj přítel od roty ‚A' a nejlepší voják v mém týmu, a napsal neoficiální poslední vůli - dopis, ve kterém prohlašoval, že v případě jeho smrti se já nebo Janet máme postarat o prodej jeho domu; 10 000 liber z prodeje má připadnout Sáře, zbytek jeho matce, stereo jeho bratrovi a tak dál.
Balení výstroje a výzbroje si vyžádalo určitý čas. Všechny naše zbraně byly uloženy do plachtoviny a přepravovány odděleně. Když jsem se zeptal zásobovacího seržanta roty, zda jsou mezi nimi také pistole, řekl: „Ano, dvacet kusů", a to mě uklidnilo, neboť pistole jsou důležité pomocné zbraně, které bychom potřebovali, kdyby nám jiné osobní zbraně selhaly nebo kdybychom byli zaskočeni v nějakém uzavřeném prostoru, třeba ve vozidle nebo na pozorovatelně. Většina z nás bude mít M16 203 - kombinaci automatické pušky ráže 5,56 s granátometem jako dolní hlavní - nebo kulomet Minimi. Obě zbraně jsou přes metr dlouhé; na malou vzdálenost se špatně ukrývají a obtížně se s nimi manipuluje.
O osobní výstroj se musel postarat každý sám. Když jsem si ji dával dohromady, ptal jsem se zásobovacího seržanta, jestli k ní mohu přibalit horolezeckou výstroj do chladného počasí.
„Blázníš, člověče?" odpověděl mi. „Jdeš do podělaný pouště, ne? Tam ti zima nebude." Zasmál se tomu, jako by byl plukovní expert na vedení války v poušti, a přitom houby věděl, jaká bude v Iráku zima. Přestože mě odbyl, říkal jsem si, že můžeme dojít až do vysokých hor severního Iráku na hranicích s Tureckem, kde by mohl být sníh. Jako by to byla nějaká předtucha, ale zaplašil jsem ji a většina z nás si žádnou zimní výstroj nevzala.
Na instruktáži začátkem ledna velitel roty konstatoval, že bychom se v případě vypuknutí války mohli dostat při obsazování různých zařízení 300 mil hluboko do iráckého území. Usoudili jsme, že by to mohlo být někde okolo Bagdádu. Doma jsem si pak v atlase opsal z hranice mezi Kuvajtem a Irákem kružnici o poloměru 300 mil. S Jan jsme diskutovali o Eufratu, který přitéká do Iráku ze Sýrie a u Basry se vlévá do Tigridu. Jan si ze školy pamatovala, že na úrodné půdě mezi oběma veletoky vzkvétaly starověké civilizace; byly to jedny z tehdejších největších vodních cest a země mezi nimi - Mezopotámie - byla nazvána kolébkou civilizace. Bezděčně mě napadlo, jak asi bude Eufrat vypadat dnes.
Večer jsem telefonoval rodičům. Dělal jsem to tak vždy, když jsem měl někam odjet. Pokaždé jsem jen řekl: „Budu pryč," a obvykle jsem dostal odpověď: „Tak dobře a na shledanou. Dávej na sebe pozor." Tentokrát to však bylo jiné. Převládal pocit, že válka může trvat dlouho a může být nebezpečná. Matka s otcem se snažili své znepokojení potlačit, ale když přišel k telefonu můj mladší bratr Keith, začal plakat a strhl ostatní. „Přestaňte s tím," řekl jsem. „Všechno dobře dopadne." Rozhovor mě však přesvědčil, že to všichni bereme vážně.
Konečně jsme se dověděli, že máme odletět v sobotu 5. ledna večer. Jako jeden ze starších příslušníků našeho kolektivu jsem se šel do tábora přesvědčit, zda jsou všichni přichystáni. Jeden mládenec mi řekl: „Bob a Rich jsou v klubu úplně sťatý."
„Kristepane! Kde mají plnou polní?"
„Ještě se nespakovali."
Poslal jsem jednoho maníka do Bobova, druhého do Richova pokoje a řekl jim, aby sbalili všechno, co tam uvidí, a donesli to na strážnici. Sám jsem pak ještě s jedním mládencem dojel do klubu a oba mazavky vyvlekl ven. Byli to takoví střízlíci, napůl leželi na barovém pultu, ožraly byli jako slíva a hihňali se jako holčičky. S ostatními, kteří se k nám připojili, jsme je pomalu dovedli k našemu autobusu a snažili se je vtipkováním utišit. Když jsme je naložili a usadili dozadu, spokojeně si cosi drmolili, zatímco náš autobus mířil na základnu RAF Brize Norton a my ostatní jsme jen tak nějak zdrženlivě klábosili.
Letoun Tristar měl na Kypru mezipřistání, aby natankoval, a potom letěl k Zálivu, kde po přistání doroloval za nějaký hangár. Když jsme vystupovali do teplé noci, už na nás pod schůdky čekal velitel roty, staršina a zásobovací seržant, všichni s arabskými šálami - šamagy - okolo krku. Byli to první lidé, které jsme s tímto doplňkem viděli, a hned nám došlo, kde jsme.
Vedle parkoval hercules a my jsme do něj zezadu naskákali. Členové osádek RAF jsou za normálních podmínek na dodržování předpisů puntičkáři, a jakmile do nějakého letounu nastoupíte, trvají na tom, abyste se hned usadili a upoutali. Jenže teď, v operačních podmínkách, zde nebyla sedadla ani bezpečnostní pásy, a tak jsme se prostě usadili na plechovou podlahu, abychom se nechali dopravit na nedalekou předsunutou pohotovostní základnu Victor.
„Pořádně se držte," řekl nám člen osádky zodpovědný za náklad, „protože bude operativní start." Pilot natúroval motory, až se rozeřvaly a celý letoun se roztřásl, pak odbrzdil a s námi to trhlo dopředu a nahoru. Po čtvrthodině začal klesat a s několika tvrdými poskoky a prudkým zpomalením přistál.
Na základně Victor se nám stal dočasným domovem hangár. Hromada svršků, stoh zbraní v kotoučích z plachtoviny, hranice postavené z amerických skládacích lůžek, krabice s vysílačkami a zdravotnickými potřebami, bedny s destrukčními prostředky - to všechno jako by dorazilo zároveň s námi. Shromáždili jsme se, abychom vyslechli stručnou informaci našeho staršiny: „Nepoflakovat se venku ve spodkách, je-li poblíž plukovní výkonný staršina... Několik vás potřebuje ostříhat... Do hangáru zpravodajců chodte jen na pozvání... Hleďte ve svém hangáru udržovat pořádek... Mějte své věci stále pohromadě u lůžka... Koukejte pravidelně zametat..."
Staršina se pak zmínil o zásobovacích skladech: „Ano," řekl, „jsou tady. Mají tam leccos, ale nechci, abyste tam chodili... Budete-li potřebovat nějakou výstroj, přijdte za mnou... Muniční kryt je vedle kuchyně... Výdej stravy: snídaně od šesti do sedmi, oběd od dvanácti do jedné, večeře od šesti do sedmi... Najděte si místo pro lůžko... Cvičit

začneme zítra ráno."
Stručnou informaci jsme dostali také od velitele roty. Vyjádřil v ní své osobní mínění o tom, jak postupujeme v přípravě na válku. Konstatoval, že plány týkající se vojsk pro zvláštní úkoly jsou stále ještě nevyhraněné. Roty ‚A' a ‚D' v přípravném výcviku, orientovaném na jejich nasazení hluboko za iráckými liniemi, už značně pokročily a absolvují v poušti paletu rotních střeleckých úloh - to znamená, že provádějí cvičné útoky s použitím všech rotních zbraní včetně půlpalcových těžkých kulometů, minometů, raketometů LAW 90, odpalovacích zařízení protitankových řízených střel Milan a - ze všech nejúčinnějších - M19, rychlých granátometů, prakticky kulometů vystřelujících granáty.
Pokud jde o roty ‚B', velitel prý doufá, že nám opatří několik vozidel, která budeme muset přizpůsobit charakteru bojové činnosti v poušti. Slíbil, že nás bude vždy včas informovat o vývoji situace, a nakonec nám doporučil, abychom si šli před zítřejším zahájením výcviku lehnout. Rozebrali jsme si skládací lůžka, postavili je ke stěně hangáru, u nohou lůžka jsme napříč rozložili šest stop dlouhý stolek a překontrolovali síť proti moskytům, uchycenou nahoře na tyčích v rozích lůžka. Měl to být náš domov na nejbližších deset dní.
Ráno jsme zjistili, že už jsme fakticky v poušti a že je v rozsáhlém výcvikovém prostoru rozmístěno několik dalších táborů. Poušť byla z větší části rovina pokrytá tvrdým pískem béžové barvy, její jednotvárnost tu a tam přerušovaly nízké duny, na jejichž hřebenech rostlo několik chomáčů suché trávy a pár podivných stromů; písek tam byl měkký a často v něm uvázla kola. Vítr tvaroval písek do dun, které dodávaly krajině osobitý vzhled.
Na příjezdu k základně je návrší. Velké hangáry a ranvej jsou obehnány vysokým plotem z drátěné sítě a obvod základny vyznačený drátem přečnívají písečné duny Základna byla vybudována jako školní zařízení pro výcvik v seskoku padákem. Hangáry sloužily k uskladnění padáků a další výstroje; padáky se zavěšovaly na vysoké věže, aby se větraly. V noci byla základna podél obvodu jasně osvětlena.
Ráno jsme zahájili přípravný výcvik. Čekala nás spousta organizační práce s vysílačkami, se satelitovými spoji, s taktickými signálními záchrannými zařízeními, se zajištěním výcviku v ochraně před jadernými, biologickými a chemickými zbraněmi. Jako vycvičený zdravotník jsem pořádal zdravotnické instruktáže a vysvětloval chlapcům, jak zavádět infuze, jak obvázat ránu způsobenou střelou, aby přestala krvácet, jak si počínat při vyčerpání horkem. K názornému předvedení injekční praxe jsem vybral z první řady nějakého „dobrovolníka", pokud možno hubeného, aby měl výrazné žíly; příslušníci SAS jsou sice odolní, ale najdou se mezi nimi i choulostiví jednotlivci, kteří při pohledu na injekční stříkačku omdlévají.
Výcvik většinou probíhal v našem hangáru, ale chodili jsme i na střelnice, abychom si zaměřili své zbraně - dvěstětrojky, kulomety Minimi (i ráže 5,56) a ještě účinnější všestranně použitelné kulomety GMPG (známé jako gympi) ráže 7,62, které mají větší dostřel a tvrdší zásah než minimi. Několik střelnic bylo nedaleko základny, větší komplex byl vzdálený asi tři hodiny v poušti. Zasíleli jsme zbraně už v kryté střelnici v Herefordu, ale protože se mezitím balily a několikrát nabíjely a vybíjely, potřebovaly zaměřit znovu.
Problém byl v tom, že jsme měli málo munice. Na výcvik pro případ pěšího kontaktu s nepřítelem (při kterém se učíte reagovat v situaci, kdy narazíte na nepřítele) jsme měli jen třicet až čtyřicet nábojů na hlavu. Při úplném výcviku najeden dotyk - zepředu, zleva nebo zprava, zezadu - člověk snadno spotřebuje několik set nábojů.
Cvičili jsme ve skupinách po čtyřech nebo šesti, jako v hlídce. Vepředu se objevily kartónové terče, někdo vykřikl „Dotyk zepředu!" a my jsme se rozdělili do dvojic a probíjeli se zpátky, přičemž každá dvojice střídavě kryla ty, kteří byli v pohybu. SOP neboli standardní operativní postup přikazoval nikdy po dotyku nepostupovat kupředu, vždycky jít zpátky. Jednak jsem totiž neznali velikost konkrétního protivníka a průzkumná hlídka byla příliš malá na to, aby se mohla pustit do boje s nějakou větší nepřátelskou jednotkou. A za druhé jsme s sebou nemohli brát dost střeliva na déletrvající bojovou akci. Protože jsme působili v malých skupinách, záleželo nám na tom, abychom se probili bez komplikací a měli lepší šanci vyváznout bez zranění. Jenomže při výcviku s přísně omezeným množstvím střeliva, když se ozvalo zvolání: „Dotyk!", mohli jsme nanejvýš padnout k zemi, vystřelit po jedné dávce a bylo po nábojích - a napodobená střelba není přece jen ono.
V tom období jsme ještě neměli k dispozici granáty 203, a přitom jsme nějaké nutně potřebovali, abychom si mohli nastavit své zaměřovače - pomůcku, která se uchytí ze strany na zbraň a zlepší přesnost střelby. Tyto zaměřovače nám zatím nebyly vydány, ale já jsem jeden kus už léta vlastnil a vzal si ho s sebou, takže jsem si ho teď upravil.
Zdálo se, že máme nedostatek úplně všeho, dokonce i vozidel pro provoz v poušti. Potřebovali jsme účelově zkonstruované stodesítky Land-Rover s dlouhou plošinou na kolech, známé jako „růžený" (pinkies) podle nátěru, který měly v ománské operaci v sedmdesátých letech. Roty ‚A' a‚D' je měly, přivezly si je sem; tato vozidla měla lafety pro těžké kulomety a podpěry k odpalovacím zařízením protitankových řízených střel Milan. Museli jsme se spokojit s vozidly 90 Land-Rover s krátkou plošinou s koly, která neměla sedadlové bezpečnostní pásy ani podpěry k odpalovacím zařízením a kterým se posměšně říkalo „hezouni" (dinkies). Kromě toho jsme měli jedno větší nákladní auto Unimog, které plnilo úlohu mateřského vozidla a dopravovalo munici.
Pod vedením seržanta dopravního vojska jsme vzali landrovery do parády a odstrojili je: Odstranili jsme dveře včetně zadních, zpětná zrcátka a plátěné střechy, čelní okna; přikryli jsme svítilny a zrcátka jutovou pytlovinou, aby se v nich v noci neodráželo světlo, a po stranách jsme připevnili koše na kanystry. Kdosi prohodil, že až válka skončí, budeme muset dát vozidla zase do kupy, načež jsme se jeden na druhého podívali a pomysleli si: „To ti bůh řek!" Nicméně jsme všechny ty věci posbírali a dali je v koutě hangáru na hromadu. Měli jsme ještě tři závodní motorky, ale jen málokdo na nich uměl jezdit. Měli jsme však z domova zkušenosti s vlastními motorkami, a tak jsme armstrongy vzali ven a zkoušeli se na nich prohánět v poušti.
Třebaže jsme na našich „hezounech" poctivě makali, při každém pohledu na ně jsme si pomysleli: „Co s tou rachotinou!" Při nacvičování orientační jízdy v písečných přesypech jsme promarnili spoustu času tím, že jsme se bořili do písku a museli landrovery vyprošťovat. Když jsme jednoho dne nacvičovali na vozidlech dotyk s nepřítelem,

změnilo se to v naprostou frašku: Beznadějné byly naše pokusy vést palbu z gympů podepřených o pytle s pískem naskládané na kapotu, a kdykoli řidiči ostře zatočili, chlapci padali dolů. Při plnění střeleckých úloh byla celá rota svědkem scény, kdy byl vysoký Australan Stan při velké rychlosti jízdy vymrštěn, udělal do písku přemet i s gympim a spálil se o horkou nábojnici.
Tenkrát jsme se smáli, ale vskrytu nás znepokojovalo pomyšlení na možnost, že dostaneme příkaz vyjet v těchto vozidlech přes hranici a že je budeme muset skutečně používat: Co teď vypadalo směšně, mohlo se později změnit v katastrofu. Při dalším experimentu stálo šest z nás vzadu v unimogu a pálili jsme ze zbraní: Vypadalo to jako dostavník z westernu a my jako ti správní hoši, co ostřelují Indiány.
Brzy jsme však přišli na to, že je nemožné cokoli zasáhnout, protože vehikl fantasticky poskakoval nahoru dolů.
Zkrátka, snaha podnikat něco s nevhodným inventářem byla k pláči a celý náš výcvik podle toho také vypadal. Druhé dvě roty na tom byly s vybavením mnohem lépe. Důvod byl prostý: Právě ony - jak se předpokládalo - měly jít do Iráku; my jsme v tom období měli být pouhou náhradou za bojové ztráty. Přesto jsme nepřestávali doufat, že do toho půjdeme.
Začínaly se šířit různé nápady. Rota ‚B' prý bude vysazena padáky do hlavního města Kuvajtu, které okupovaly irácké ozbrojené síly. Podle této představy se zmocníme velkého bloku obytných domů a povedeme odtud na irácká postavení minometnou a dělostřeleckou palbu. Jako ostřelovači bychom odtud mohli také likvidovat jednotlivé osoby.
Původce tohoto plánu - ať už to byl kdokoli - zřejmě neuvážil, že ve chvíli, kdy by Iráčané zjistili, kde jsme, prostě by to tam srovnali se zemí, aniž bychom měli možnost uniknout. Plánovači RAF fakticky zvažovali možnost shodit nás z letounu Hercules ve výšce 400 až 600 stop (obvyklá výška shozu je 800 až 1000 stop) a naléhali na nás, abychom si takový seskok vyzkoušeli.
O jedné sebevražedné akci se pro rotu ‚B' uvažovalo ve falklandské válce, a teď to tu bylo zas. Polovina z nás by byla oddělána už při seskoku. Jednou jsem s týmem pro zvláštní úkoly absolvoval seskok, při kterém utrpělo zranění šestnáct mužů ze třiceti - o život sice nepřišli, z akce však byli vyřazeni. Tentokrát to dopadlo jinak: Napnuli a poskládali jsme si padáky, a když jsme se chystali odejít z hangáru na cvičný seskok, náš velitel celou akci zrušil.
Vzápětí se vynořila další, ještě bláznivější zvěst - máme prý seskočit nad Bagdádem a zmocnit se důležitých zařízení, jako jsou elektrárny. Brzy se však přišlo na to, že řízené střely s plochou dráhou letu mohou tento úkol vykonat na vzdálenost několika set mil.
Poušť kolem naší základny byla přesně taková, jak jsem si ji představoval - horká a písečná, plná přesypů a dun, které poskytovaly úkryt. Nabízela dobré podmínky pro výcvik, a přestože nás omezoval nedostatek výzbroje, pracovali jsme dlouhé hodiny: Vstávali jsme v šest, cvičili celý den, povečeřeli, dvě hodiny si odpočinuli a pak, už za úplné tmy, jsme se věnovali nočnímu výcviku v orientaci; spát jsme chodili v deset nebo v jedenáct. Několik mládenců mělo rádio, a když mezinárodní redakce BBC vysílala v šest hodin zprávy, všichni jsme poslouchali. Přední světoví politici usilovali o odvrácení konfrontace, v Ženevě i jinde probíhala diplomatická jednání na vysoké úrovni a vyhlídky na válku se ze dne na den měnily. V době odpočinku se někteří z nás věnovali karetním hrám, jiní četbě všeho možného, Shakespearem počínaje a komiksy konče. Já jsem měl s sebou hromadu sešitových vydání Toma Sharpa, nad nimiž se vždycky pobavím. Většinou jsme však byli na čtení nebo hraní příliš unavení a začínal se na nás projevovat nedostatek spánku.
Neočekávaně se vyskytl záskok - k posílení bezpečnosti ministra zahraničních věcí Douglase Hurda měl být na dobu jeho návštěvy vyslán na britské vyslanectví v Abú Dhábí jeden náš tým. Vybrali z nás pět absolventů kurzu osobní ochrany a dopravili nás na místo. V Abú Dhábí jsme si udělali obhlídku vyslanectví a usadili se v bungalovu s plochou střechou. Stál na čtvercovém pozemku asi sto krát sto yardů, který byl překrásně upraven: byla na něm veliká zahrada se zavlažovanými trávníky, keři, záhony a stromy Hlavní budova vyslanectví byla jednopatrová a dost velká, poblíž ní stálo několik dalších bungalovů osazenstva. Místní stráž zajišťovala celý komplex zvenčí, my jsme měli hlídkovat uvnitř.
Na základně jsme měli zakázáno chodit do města, zde však na nás nikdo nedozíral. Hurd se měl objevit nejdříve v šest hodin večer, takže nám zbývalo několik hodin volného času. Navíc jsme byli oblečeni nenápadně v civilních šatech - sportovních košilích s krátkými rukávy a manšestrových kalhotách, a tak jsme využili příležitosti a šli na obhlídku města.
Byl to zvláštní pocit procházet se ulicemi prosperujícího, zářícího nového města a pociťovat, že je všechno úplně normální, bez sebemenšího náznaku hrozby, že může každou chvíli vypuknout velká válka. Bylo příjemné odpočinout si od výcviku, vidět jinou kulturu a ochutnat neznámé pokrmy. Po jídle jsme prošli obchody a koupili si malá rádia, miniaturní dalekohledy a kameru. Kromě toho jsem si koupil dvě arabské šály a pro chlapce na základně čtyři nebo pět dalších. Na vyslanectví jsme se vrátili tak, abychom tam byli před příchodem našeho významného hosta.
Sledovali jsme jeho příjezd, viděli jsme ho, jak vystupuje z auta a vchází do budovy, a věděli jsme, že teď za něho neseme odpovědnost. V situaci na pokraji války by tato skutečnost leckomu rozehrála nervy. Měli jsme přece zprávy, které naznačovaly, že jsou Iráčané schopni shodit na Abú Dhábí padákem zvláštní komando a Hurda unést - a v ten čas jsme museli brát takové zprávy vážně. Měli jsme za to, že mohou disponovat lidmi typu kamikaze vycvičenými tak, že buď seskočí padákem, nebo připlují v člunu - vyslanectví bylo vzdáleno od moře sotva sto metrů.
Obvodová zeď byla po setmění osvětlena tak, že vrhala stín, a bylo by nesnadné zjistit, zda se v něm někdo neskrývá. Když byli uprostřed noci dva z nás v objektu na hlídce a ostatní tři v bungalovu spali, znenadání někdo začal zplna hrdla křičet: „Dotyk! Dotyk!" Ještě v polospánku jsme vyskočili a chystali se střílet, přičemž jsme ve snaze najít nepřítele vráželi jeden do druhého. Právě když jsme chtěli vyrazit ven a celý objekt pročesat, všimli jsme si, že to křičel Paul, kterého pronásledovala noční můra.
Jakžtakž jsme se zase uhnízdili, a když Hurd brzy ráno odjel, vyrazili jsme opět do Abú Dhábí na snídani, dali jsme si

kávu a francouzské rohlíky. Někteří si koupili telefonní karty, aby mohli volat domů. Na základně jsme nikomu neprozradili, že jsme byli ve městě, a když jsem dával chlapcům zbylé šamagy, kladl jsem jim na srdce: „Nikomu ani muk, odkud jsou."
Po té malé epizodě jsme byli unaveni ještě víc a požádali jsme velitele roty o den volna. Přistoupil na kompromis a odpustil nám noční výcvik v orientaci, takže jsme mohli spát o čtyři hodiny déle.
Náš pluk vybudoval předsunutou operační základnu u Al Žúfu, což je polní letiště na severozápadě Saudské Arábie. Věděli jsme, že v případě našeho nasazení na iráckém území bychom odcházeli právě odtud. Když v noci ze 16. na 17. ledna začala letecká válka a spojenecké letectvo bombardovalo cíle v Iráku, očekávali jsme, že každou chvíli přijdeme na řadu.
Ačkoli jsme to tehdy nevěděli, generálporučík Peter de la Billière, velitel britských ozbrojených sil v Zálivu - jinak vynikající důstojník SAS, který se zúčastnil dřívějších tažení v Koreji, Malajsku, na Borneu, v Omanu a Dhófaru - se všemožně pokoušel přemluvit generála Normana Schwarzkopfa, amerického vrchního velitele, aby nás nasadil. Schwarzkopf však měl vůči použití vojsk zvláštního určení výhrady; ve Vietnamu byl svědkem akcí, které americké zvláštní síly zhudlařily, a dával teď přednost používání běžných metod: Oslabit irácký odpor bombardováním a dobýt jejich postavení pomocí tanků, aniž se bude plýtvat kvalitně vycvičenými speciálními jednotkami. Všechny potřebné informace mu ostatně mohly dodat satelity a průzkumné letouny.
Nakonec však de la Billière Schwarzkopfa přesvědčil, že kdyby hlídky SAS byly umístěny v hloubce nepřátelského území, mohly by shromažďovat užitečné údaje, a vrchní velitel projevil s naším nasazením souhlas. Jen co se tak stalo, začal Saddám Husajn vysílat na Izrael řízené střely Scud, a satelity ani letouny nemohly pohyblivá odpalovací zařízení vypátrat. Náš pluk tak znenadání - a celkem náhodou - dostal důležitou roli: Najít mobilní odpalovací zařízení, skoncovat s bombardováním Izraele a zabránit tak vstupu Izraele do války, což by mělo pro koalici katastrofální následky. Náhle byla naše budoucnost jasnější. Nebyli jsme už pouhým náhradním zdrojem lidských ztrát - dostali jsme úkol jaksepatří. O to hlavní v rámci speciálních jednotek se měly postarat roty ‚A' a ‚D', které měly postupovat ve velkých motorizovaných hlídkách, z nich každá v poloviční síle roty a silně vyzbrojená, s úkolem vyhledávat pojízdná odpalovací zařízení Scud a přivolávat spojenecké letouny, aby je likvidovaly. Podle plánu by před nasazením hlavního jádra měly do hloubky irácké území infiltrovat tři osmičlenné hlídky od roty ‚B', označené Bravo One Zero, Bravo Two Zero a Bravo Three Zero, zalehnout na pozorovacích stanovištích a hlásit pohyby nepřítele, zejména pokud jde o Scud. De la Billière měl za to, že by předběžné vybudování pozorovacích stanovišť, odkud by začaly přicházet užitečné zprávy, posílilo jeho pozici při jednání se Schwarzkopfem a zlepšilo šance na vyslání velkých hlídek. Náš velící důstojník si jako všichni ostatní samozřejmě moc přál, aby to vyšlo.
Do naší hlídky Bravo Two Zero jsme byli vybráni podle pořadí ve jmenném seznamu a se zřetelem na odbornost: Kromě palebné síly jsme potřebovali specialistu na destrukce, spojaře a zdravotníka (tím jsem byl já). Naším hlavním úkolem bylo shromažďovat zpravodajské informace; za tím účelem jsme měli najít vhodné místo a vybudovat pozorovací stanoviště. Odtud budeme nepřetržitě sledovat hlavní zásobovací trasu, která vede z města Al Hadithá na západ ke třem letištím označovaným Hl, H2 a H3; po ní prý se přesunují odpalovací zařízení Scud. Po vybudování pozorovacích stanovišť tam zůstaneme asi deset dní, budeme hlásit rádiem nebo přes středisko pro sledování družic pohyby nepřítele a přivolávat stíhací bombardéry, aby udeřily na všechno, co stojí za to. Naším dodatečným úkolem bylo vyhodit do vzduchu každou linku sklovláknitého optického spojení, kterou najdeme. Po deseti dnech přiletí vrtulník a buď nám doplní zásoby, nebo nás dopraví na jiné místo. Kromě osobní výstroje s sebou vezmeme věci potřebné k vybudování pozorovacího stanoviště: 120 prázdných pytlů na každého, maskovací sítě na vozidla, tyče a desky na pohlcování tepla, kterými přikryjeme své přístřeší, aby irácké letouny vybavené přístroji na diferencované odrážení tepla nemohly zachytit teplo našich těl.
Abychom se na stanovený úkol připravili, vypravovali jsme se do písečných přesypů a hloubili pozorovací stanoviště. Náhodou jsem si vedl úspěšně, měl jsem v tom totiž značnou praxi od teritoriálního pluku v Německu, kde bylo naším hlavním úkolem budovat pozorovací stanoviště a v každém vždy tři týdny vykonávat službu. Na rozdíl od zemitého a kamenitého terénu, s jakým jsme se museli potýkat v Evropě, byl arabský písek úplnou hračkou. Pustili jsme se do kopání jámy tři krát dva metry velké. Písek se pořád sesypával, ale když jsme se dostali do přiměřené hloubky, obložili jsme výkop pytli s pískem, překryli ho tyčemi, na ně položili desky na pohlcování tepla a nakonec to všechno přikryli jutou posypanou pískem. Vpředu jsme nechali průzor na pozorování, zamaskovaný proužky juty jako síťovým závěsem; malý otvor zamaskovaný jutovou chlopní polepenou pískem jsme měli i vzadu.
Tato cvičení měla dát zejména odpověď na otázku, co budeme při hloubení stanovišť v Iráku potřebovat; zdálo se, že to bude spousta pytlů na písek a také spousta vody. Ke konci dne jsme cvičná pozorovací stanoviště obešli a mohu se pochlubit, že naše bylo zdaleka nejlepší. Povzbuzeni charakterem pouště na jihu Zálivu jsme usoudili, že vybudovat pozorovací stanoviště v Iráku bude snadná záležitost a že to zvládneme.
Fakticky měla každá hlídka podle plánu vybudovat dvě pozorovací stanoviště, která by se navzájem chránila, byla by od sebe vzdálena 50 až 100 metrů a měla mezi sebou linkové spojení. Jedno by mělo průzor obrácený k hlavní zásobovací cestě, druhé by bylo před ním a mělo průzor vzadu, aby jeho osádka mohla pozorovat, co se děje za zády jejich kamarádů.
Když jsme začali dávat všechno potřebné dohromady, vycházelo najevo, čeho je nedostatek. „Potřebujeme munici pro dvěstětrojky," obrátili jsme se na rotního zásobovatele.
„Žádné nemáme," zněla odpověď.
„Jak to že ne, krucinál?"
„Prostě nejsou."
V tom případě - řekl jsem si - nepotáhnu na druhou stranu granátometnou hlaveň, kvůli které je má zbraň tak těžká.

Tuto dolní hlaveň lze snadno oddělit, puška je bez ní podstatně lehčí a manipulace s ní je hračkou - jenže v takovém případě potřebuje náhradní pažbu; pažba je totiž pevně spojena s dolní hlavní. Na to mi rotní zásobovatel řekl, že granátomet nemohu odmontovat, protože s sebou zapomněl vzít náhradní hlavně.
Ve skutečnosti bylo granátů k dvěstětrojce dost - měli je však jinde. Jednou jsem zaskočil za dvěma přáteli z roty ‚A' a našel jsem je sedět v „růženě". Právě se chystali na přesun k Al Žúfu poblíž hranice. „Koukněte, zítra letíme hned po vás," řekl jsem. „Mohli byste nám přenechat nějaké granáty?" John - Sářin kmotr - nadzvedl sedadlo: Byly pod ním bedničky s granáty. Dvanáct jich vyndal a řekl: „Na, vem si je." Tak jsem do toho nakonec přece jen šel s oběma díly své zbraně.
Stejné to bylo s minami s vějířovitým rozptylem, které jsme potřebovali jako prostředek na odstrašení našich případných pronásledovatelů v poušti, respektive na jejich zpomalení. (Máte-li někoho v patách, můžete položit minu s časovým spínačem a nastavit ho řekněme na pět minut. I v případě, že nezpůsobí žádnou škodu, pronásledovatele alespoň zdrží, protože u nich vyvolá nejistotu, zda před nimi nejsou další miny.) Když jsme o tyto miny požádali, dostali jsme odpověď, že žádné nejsou, a kdosi nám řekl, abychom si je vyrobili sami, a to z bedniček od střeliva naplněných plastickou trhavinou a články nábojového pásu ke kulometu gympi.
Bylo to absurdní: Takové rukodělné výrobky jsou primitivní, velké a těžké a my jsme je neměli v čem nést. Později jsme si jednu takovou minu z krabice od zmrzliny vyrobili a někdo z nás ji vzal do vaku. Ve skutečnosti existoval celý stan plný min s vějířovitým rozptylem, pro nedostatečné spojení na různých stupních velení však někde zůstaly zapomenuty. Nakonec jsme od zvláštní roty člunů dostali smíšený náklad: Pět min s vějířovitým rozptylem, bedničku granátů L2, jeden fosforový granát a 66 raket. O něco z toho jsme se dělili s ostatními dvěma hlídkami. Sám jsem vyfásl jeden granát L2 a dva granáty fosforové.
Dalším bolavým problémem byly pistole. Oněch dvacet pistolí sbalených a odeslaných pro naši osobní ochranu se prostě ztratilo a skončilo u jiných rot. Jediný člověk u naší jednotky, který pistoli měl, byl Vince, který s ní přišel od roty ‚A'. Žádali jsme také o nehlučné pistole, konkrétně o model vyvinutý za druhé světové války pro výkonné složky zvláštních operací. Třebaže byly značně jednoduché, co do své nehlučnosti zůstaly nepřekonány. Skládají se ze dvou částí - z hlavně tlumící hluk a z pažby, která je zároveň zásobníkem - a částečné tajemství jejich úspěchu je v tom, že mají tak málo dílů. Lze z nich střílet jen po jednotlivých nábojích a pokaždé se musejí ručně nabít sklopením a stažením závěru, kterým se posune do komory další náboj. Výstřel je však až neskutečně tichý a zásah střely ráže 9 mm zblízka je smrtelný. Ostatní dvě roty tyto zbraně měly, a jak se ukázalo, nastaly při mém útěku chvíle, kdy bych byl vystačil s jedinou; opět nám však bylo řečeno, že nejsou k mání.
Všechny tyto nedostatky už začínaly lidi štvát a jednou to kdosi v hangáru velícímu důstojníkovi naservíroval: „Poslyšte - nemáme pistole, nemáme granáty, nemáme miny s vějířovitým rozptylem.
Očekáváte od nás, že si tyhle miny vyrobíme z bedniček od střeliva, a to je pěkná hovadina, protože nebudou mít potřebný účinek."
Velitel roty, který dělal, co bylo v jeho silách, mohl vyletět z kůže a řekl: „Hele, jste na cestě do války. Vezmete si s sebou to, co si obstaráte. Nejste v Severním Irsku, kde si můžete říct o jakoukoli náležitost. Musíte improvizovat. Právě improvizace dělá pluk plukem."
Ale nic naplat, postrádali jsme základní položky, které jsme mít měli. Například mapy. Ty, které jsme měli, byly vskutku nedostatečné, určené osádkám letounů; jejich měřítko bylo tak malé (1:250 000), že nemohly zahrnout podrobnosti, takže asi byly dobré pro navigátory, ale lidem na zemi nebyly k ničemu. K jejich doplnění jsme naléhavě potřebovali informace získané satelity - a zase nám bylo řečeno, že žádné družicové snímky nejsou k dispozici. Naše první únikové mapy byly snad stejně staré jako zdejší krajina sama. Byly vydány v roce 1928 a v nezměněné podobě znovu vytištěny k použití v druhé světové válce. Teprve na poslední chvíli jsme dostali mapy novější, tištěné na hedvábí, a zastrčili si je do všitých pásů u kalhot.
Každý z nás také dostal arabsko-anglickou kopii poukázky na 5000 liber, které budou vyplaceny každému, kdo odevzdá spojeneckého vojáka představitelům některé spřátelené mocnosti. Pokládal jsem tento dokument za nesmysl a zahodil jsem ho. Potom jsem však svůj názor změnil; protože jsem neuměl arabsky, bylo by asi lepší mít poukázku u sebe - řekl jsem si. Požádal jsem proto jednoho člena naší hlídky - jmenoval se Bob Consiglio -, aby mi okopíroval svou (s číslem série 075 v pravém horním rohu), a vzal jsem si ji s sebou. Kromě toho si každý z nás vypůjčil dvacet zlatých sovereignů pro případ, že bychom museli někoho podplatit, nebo bychom se museli vykoupit z nějaké nepříjemnosti. Samozřejmě se očekávalo, že je po skončení konfliktu vrátíme, ale ne všichni to udělali.
Když jsme byli na Vánoce ještě v Herefordu, zúčastnili jsme se obvyklého výročního shromáždění, na kterém jsme byli seznámeni s přehledem toho, co pluk vykonal v minulém roce, a s jeho předpokládanou činností v roce dalším. Shromáždění skončilo projevem velitele pluku. Před rozchodem požádal rotu ‚A' a ‚D', aby zůstaly, a potom nám sdělil několik dost chmurných poznámek: „Poslyšte, chlapi," řekl, „skoro určitě to vypadá na válku, která možná přeroste do něčeho velikého. A kdyby někomu z vás hrozilo, že upadne do zajetí, určitě uvážíte, jestli si nemáte nechat poslední náboj pro sebe." V podstatě jako by říkal: „Než se nechat chytit, raději se zastřelit."
Na základně Victor se teď začalo o těchto slovech diskutovat. Velení pluku si nepřálo, aby se někdo dověděl o nasazení SAS, a počítalo se, že budeme v izolaci - nejen v rámci celého tábora, nýbrž i na stupni roty. Jakmile nám budou stanoveny úkoly, máme být odděleni ode všech ostatních. Naši instruktážní místnost - v tomto případě stan uvnitř hangáru - měla zajišťovat velitelská jednotka a nikdo kromě příslušníků hlídky tam nesměl vstupovat, podle zásady: Čím méně toho v případě zajetí víš, tím lépe. Stejně však zůstávaly ležet na zemi mapy a každý věděl, čím se zabývají ostatní, a lidé si spolu povídali, tak se k nám dostala i velitelova dobrá rada.
Dávno už si lidé v duchu říkali, že je lepší se zastřelit než padnout do rukou IRA a že by černí Afričané asi stáhli našince zaživa z kůže. Teď se to zřejmě aplikovalo na Iráčany Chlapi se spolu zastavovali na kus řeči: „Jestli nás ti lidé

dostanou, nadělají z nás sekanou. Nejdřív ze všeho nám uřežou koule." Nemohli jsme tušit, že to většinou bylo nadsazeno. Silně se přeceňovaly i vojenské schopnosti Iráčanů, jenže naše informace o skutečné situaci byly tak útržkovité, že ponechávaly volný prostor fámám.
Dokud jsme ještě byli na základně Victor, dostávali jsme injekce proti antraxu, po kterých nám tři čtyři dni bylo nanic a ošklivě nám otekla očkovaná paže. Jeden člověk měl paži černou a modrou šest týdnů a některým lidem hnisal sval v místě vpichu skoro měsíc. Někteří mládenci z roty ‚A' museli být staženi z terénu a absolvovat menší chirurgický zásah. Já jsem naštěstí dostal jen rýmu a pálilo mě v krku; v noci jsem se často probouzel a vykašlával kusy hlenu velké jako golfový míček.
Základním úkolem hlídky bylo obstarávat provoz pozorovacího stanoviště, mohlo se však stát, že budeme mít za úkol vyhazovat do povětří linky sklovláknitého optického spojení; soudilo se, že jedna z nich vede podél hlavní zásobovací cesty. Naštěstí jeden z našich hochů měl dříve vedlejší pracovní poměr u podnikatele, který instaloval sklovláknité optické kabely, a od něho jsme se dověděli, že potřebujeme zvláštní zařízení podobné kovovému detektoru, jehož pomocí je lze vyhledávat. Věděl také, že v případě přetnutí kabelu mohou technici vyslat světelný impulz, který se po lince odrazí zpět a přesně jim ukáže, kde k přerušení došlo, takže je celkem snadné postarat se o opravu. Vyvodili jsme z toho, že bychom po přerušení linky mohli poblíž nastražit protipěchotní miny, které by pak opraváře vyřadily. Zároveň bychom nastražili miny se zpožděným časováním, které by linku později znovu vyhodily do vzduchu. Šlo by však zejména o to zlikvidovat co nejvíc odborníků. Během posledních několika týdnů odcházeli z Iráku západní technici a věděli jsme, že tam určitě panuje nouze o inženýry. Kdyby se nám podařilo zlikvidovat první sled opravářů, dalo se předpokládat, že by další parta - jak je u Arabů dobrým zvykem - ohlásila, že nemůže poruchu najít, a linka by zůstala přerušená.
Když jsem se dověděl, že má naše hlídka krycí název Turbo, musel jsem se zasmát, protože se tak jmenoval nejmilejší pes, jakého jsem kdy měl. Byl to černý staffordshirský bulteriér, který si získal mé srdce; měl vlastnosti vášnivého bojovníka a přitom byl rozpustilý jako kůzle, hluboce lnul k lidem a uměl se podívat tak, že musel každého obměkčit. Když jsem si vzpomněl na všechny ty šrámy, kterými mě poznamenal, přemohlo mě dojetí a měl jsem pocit, jako by byl příslušníkem naší hlídky.
Nejdříve jsme se doslechli, že hlídce Bravo Two Zero bude velet Bob Shepherd, rozumný Skot, stále v dobré náladě a s úsměvem na rtech, který byl instruktorem, když probíhal náš výběr. Přišel do Saudské Arábie s rotou ‚A' nedávno však byl odvelen k rotě ‚B', aby posílil její střední kádr. Zpráva o jeho jmenování nás potěšila. V porovnání s námi byl Bob postarší - třicet šest let - byl však v neustálém styku s mladšími a cítili jsme, že je to člověk, kterého můžeme respektovat a jemuž můžeme naprosto důvěřovat. Byl vysoký a silný, měl hladce učesané kaštanové vlasy a byl pořád v dobré formě. Ve výběrovém kurzu byl pravděpodobně nejschopnější ze všech instruktorů, přitom však i nejpříjemnější; člověk si mohl být jistý, že ho Bob nepodrazí, naopak, že nebude litovat času, aby mu pomohl.
Bohužel však nám velel doslova jen několik minut. Jednak pro nějaké osobní neshody, jednak pro své zkušenosti s těžkými zbraněmi měl zůstat na základně a věnovat se ostatním rotám. Místo něho k nám nastoupil seržant Andy McNab. Bylo mu tak dvaatřicet a byl to typický londýnský frajer s černými vlasy a knírem, výřečný tak, že se ze všeho vždy dokázal vykroutit a uměl člověka úplně zmást. U pluku měl za sebou slušný kus práce a byl expert na destrukce - chrlil však ze sebe slova tak rychle, až z toho šla člověku hlava kolem.
S Andym tvořil nerozlučnou dvojici Dinger, osmadvacetiletý svobodník, který předtím sloužil u výsadkového pluku; dělili se o lůžkový prostor, vozidla, nádobí a podobně. Dinger měl poněkud nevyrovnanou povahu, pil jako duha, hulil jako fabrika, byl lehkomyslný a vždy ochotný se pustit do rvačky. Jedním slovem ztřeštěnec, nevypočitatelné individuum. Přitom byl jako stvořený pro rodinný život a měl dvě dcery. Krátce před naším odchodem mu jeden z jeho kamarádů ostříhal vlasy nakrátko tak, že vypadal neobvykle mladistvě.
Další seržant byl Vince, starší člověk - asi pětatřicet let - byl zdravotník jako já a měl sklon k nervozitě, projevující se jakousi křečovitostí pohybů. Byl vysoký a štíhlý, měl atletickou postavu, kudrnaté kaštanové vlasy a svislý mexický knír. Pocházel ze Swindonu, byl ženatý a měl tři děti. Statečně se vyrovnával se situací; věděl jsem, že tato operace není zrovna podle jeho gusta. Několik dní předtím jsme seděli na jeho polním lůžku a tehdy mi řekl: „Nechce se mi do toho." Chvíli jsme se o tom bavili a pak jsem mu řekl: „No, když už jsme tady, měli bychom do toho jít, a já věřím, že to nakonec dobře dopadne." Měl jsem dojem, že chce službu v armádě ukončit a mít celou záležitost z krku.
Blíže jsem se spřátelil s výsadkářem Bobem Consigliem. Bylo mu čtyřiadvacet let, jeho otec byl Sicilan a matka Angličanka, jako všichni Italové byl černovlasý a velmi malý (5 stop a 5 palců), zato neuvěřitelně silný a odvážný jako lev. Byl to snad jediný mužský, který za šest měsíců pobytu v Herefordu nesbalil ženskou. Přitom se o to noc co noc moc snažil, ale marně. Asi mu to mařila jeho nedostatečná výška. Dívky jako by nebraly v úvahu jeho smysl pro humor; vždycky měl po ruce nějakou legrácku. Byl to skutečně milý mládenec, ochotný udělat všechno, co vám na očích uvidí, a přitom byl pracovitý a měl šťastnou povahu. Kdyby byl Bob psem, byl by teriér.
Bob byl nesmírně dobrosrdečný a jako nově příchozí dostával od nás ostatních pořádně zabrat. Nebral to příliš vážně a dělal všechno možné, aby na nás zapůsobil a nevypadal jako nudný patron. O to větší legraci jsme si z něho dělali. Když jsem jednou zastupoval nepřítomného štábního seržanta, měli jsme na programu horský výstup v Pembrokeshiru na pobřeží Walesu. Nenápadně jsem Bobovi vyndal z vaku jednu botu z páru určeného pro tento účel. Když jsme dorazili k úpatí, začal se ve vaku hrabat, a třebaže nic neříkal, viděl jsem, že se ho zmocňuje neklid pramenící z obavy, že botu zapomněl v táboře. Naschvál jsem ho začal pobízet: „Tak co je? Pohni s tím."
„Mohu jít ve velkých botách?"
„Ne, obuj si ty druhé."
Začal si pro sebe něco mumlat a ošívat se, aby získal čas, ale nakonec musel říci: „Hele, zapomněl jsem si dát jednu botu do vaku."

Tvářil jsem se naštvaně, a Bob se začal omlouvat: „Mrzí mě to, doběhnu pro ni."
„Tak jo," řekl jsem. „A hoď sebou."
Otočil se, vykročil - a když ušel několik yardů, zavolal jsem ho zpátky.
Ať jsme si z něho stříleli sebevíc, když šlo o boj, nic nemohlo Boba odstrašit. U Al Žúfu jsem s ním bydlel pod jednou maskovací sítí vozidla. Jednou jsem mu řekl: „Bobe, kdyby došlo během našeho pobytu k nějakému maléru, buď pořád u mě. Až budeme odcházet, drž se mi za zadkem." Ne že bych si myslel, že si sám nedokáže poradit, ale chtěl jsem ho chránit, jako by byl můj bratr. A chtěl jsem ho mít blízko u sebe proto, že byl takový kurážný malý opičák.
Stan byl dvakrát tak velký jako Bob - a měl úplně jinou povahu. Pocházel z Rhodesie, odkud přesídlil do Austrálie. Měřil přes šest stop a napohled nebyl moc svalnatý, ale měl skutečně velkou sílu, uměl dobře mluvit a byl džentlmen. V Austrálii studoval na univerzitě, vesloval za univerzitní tým, pak se stal dentistou a měl vlastní ordinaci v Sydney Jediným jeho přáním však bylo vstoupit do SAS a postupně si pro to připravoval půdu. Měl v Herefordu zubní ordinaci a zároveň sloužil u našeho pluku. Byl svobodný a velký ješák, v našem táboře získal renomé jako „Dr. Sex" dík sháňce, která po něm byla mezi místními děvčaty. Zdálo se, že ho nic nemůže rozházet; ať se dělo, co se dělo, nepřestával mluvit stále stejným tónem a držel se věci. Dalo-li se mu něco vytknout, tedy jen to, že byl příliš shovívavý a při své inteligenci poněkud naivní. Byl to můj další dobrý kamarád - a nepřál jsem si ho vidět rozzlobeného, protože uměl být tvrdým protivníkem.
Dalšími dvěma příslušníky hlídky byli Legs Lané - kterému se tak říkalo proto, že byl vysoký a hubený - a Mark, řízný Novozélanďan, který se objevil u roty teprve před měsícem. Moc toho nenamluvili - zejména Legs ne - a bylo nesnadné z nich něco vypáčit; byli to však dobří chlapi, zvlášť Mark. Byl vždy připraven jít rovnou na věc a ochotný se do všeho pustit. Legs byl významným členem naší hlídky, nesl totiž třistadevatenáctku, hlavní rádiovou stanici.
Konečně jsem na řadě já: rodák z Newcastlu, věk dvacet osm let, hodnost desátník. Za šest let služby u pravidelných SAS jsem získal spoustu užitečných zkušeností v mnoha zemích a začátkem roku 1991 jsem byl na vrcholu svých sil, v předchozím služebním období jsem se věnoval vrhu koulí a zmohutnělo mi hrudní svalstvo. Toto posílení bylo užitečné, neboť u týmu pro zvláštní úkoly člověk většinou vykonává fyzickou práci - každou chvíli šplhá po laně nahoru a dolů, vylézá do domů, nosí na zádech kamarády, seskakuje z vozidel, vytlačuje lidi nebo jim stojí v cestě. Při tom všem vynakládá mnoho energie. Má na sobě černý trikot, ochrannou vestu, přilbu a pás se střelivem, granáty na omráčení a sekery, o kulometu a pistoli nemluvě. Přes hodiny strávené v posilovně a při praktické práci jsem přibral o víc než deset kilogramů. Nemohl jsem ovšem tušit, že mi vypěstované svaly zachrání život.
Poslední dny na základně Victor jsme byli v jednom kole. Andy třídil destrukční prostředky, já jsem překontrolovával zdravotnické soupravy, Legs Lané rádio. Všichni sháněli střelivo. Bylo nám řečeno, že po přesunu k Al Žúfu budeme patrně hned pokračovat dál, takže všechno musí být přichystáno před naším odletem. Kromě toho jsme byli upozorněni, že máme mít s sebou jen to nejdůležitější, ostatní výstroj máme nechat na základně.
Letěli jsme 18. ledna večer ve třech kymácejících se herculesech. Na jejich palubě byla všechna vozidla a zásoby naší roty. Letecká válka právě vrcholila - zuřila už třetí noc - a riziko, že budeme během letu sestřeleni, bylo dost veliké. Ze sluchátek zavěšených vzadu na stěně bylo slyšet hlas návodčího z kontrolního systému AWACS; usměrňoval amerického pilota, za kterého se zavěsil irácký letoun. Pilot byl krajně rozrušen a v jednom kuse křičel: „Má nás! Je nám v patách!" Návodčí však zachovával naprostý klid a nevzrušeně dával pilotovi pokyny: „Fajn. Vyrovnat. Mám tě na radaru. Rovně. Zahnout doleva. Jen tam zahni..." Američan nakonec Iráčana vyřídil a byl zážitek to poslouchat.
Pilotovo rozrušení a strach i stručné pokyny návodčího nás postavily před skutečnost války v celé její vážnosti. Na obloze bylo plno ozbrojených vojenských letounů a všechny se snažily vyhodit protivníka do povětří. Během letu nás obešel staršina a připomněl nám, abychom začali užívat tablety NAP, které neutralizují účinky jaderného a biologického zamoření. „Jo, jo," říkali jsme všichni, kdosi však zamumlal: „Po těch pojebaných krámech můžeš být taky sterilní." Pár hochů tedy tablety užívalo, ostatní však neriskovali.
Když nás u Al Žúfu ofoukl vítr, někdo utrousil: „Kristepane! Tady je zatraceně chladněji." Protože nám bylo řečeno, že půjdeme rovnou dál, nechali jsme si většinu teplého oblečení na základně.
Jakmile jsme přistáli, začali jsme vykládat výstroj a výzbroj a rovnat ji na trávník vedle jednoho hangáru. Byl to pozemek asi třicet krát dvacet metrů, podobný zahradě. Pomáhal nám důstojník, který byl aktivován z řad mužstva a měl pověst strašného parchanta. Každý z něho měl strach, dokonce i majoři. Byl teď zásobovatelem, ale pomáhal vykládat a přenášel spolu s námi dlouhé kartónové krabice s proviantem. Postavil tři krabice na zem a srovnal je na sebe, další vrstvu utvořil ze tří krabic postavených napříč. Bob Consiglio začal klást třetí vrstvu stejným způsobem, jak byly srovnány krabice pod ní, místo aby utvořil další příčnou vrstvu. Když to zásobovatel zpozoroval, podíval se na něho a výhružným tónem řekl: „Polož to správně, idiote."
Bob, nemaje potuchy, kdo to je, se mu chystal něco odseknout, nebo se do něho dokonce pustit. Podíval jsem se na něho, zavrtěl jsem hlavou a potichu ho zarazil: „Prosím tě, ani slovo, nebo tě zabije."
Kdosi nám řekl, že budeme v noci spát na trávníku; vybalili jsme si tedy stany a spací pytle, uvařili čaj a uložili se ke spánku pod širákem. Noční obloha byla jasná a mohli jsme vleže pozorovat sledy bombardérů B-52, které přelétávaly vysoko nad námi v doprovodu stíhaček, kmitajících podél nich jako rybky. Tento pohled mě v duchu přenesl zpět do časů, kdy jsem jako chlapec sledoval televizní záběry letounů B-52, které směřovaly v celých proudech na Vietnam, aby bombardovaly určené cíle. Teď jsme ale viděli, jak při dosažení irácké hranice přerušovaná signalizační světla letounů rázem zhasla, dál jsme však slyšeli řev spousty proudových motorů, který se pomalu ztrácel v dálce. Uklidňovalo nás vědomí, že naše letectvo dává nepříteli řádně zabrat, a věřili jsme, že mu působí takové škody, aby musel Saddám kapitulovat dřív, než budeme nasazeni.
V ranním světle jsme zjistili, že polní letiště je obehnáno drátěným plotem a že na několika místech jsou dřevěné věže s plochou střechou a zasklenými okny. Připomnělo nám to německé koncentrační tábory, které jsme viděli ve filmech z

druhé světové války. Na letišti sloužilo osm pilotů bitevních letounů A-10, operujících proti tankům a jiným obrněným vozidlům, které v jednom kuse přilétaly a odlétaly. V plném provozu byly také dva malé saudské proudové letouny.
K hlavní provozní budově, poměrně malé, přiléhalo několik dalších objektů. V jednom z nich bylo přístřeší našeho pluku. Měli jsme tam uloženy všechny věci, bydleli jsme však na druhém konci letiště, v betonové budově s jediným umyvadlem a s dírou v podlaze, která sloužila jako záchod. Rozumí se, že tam bylo pořád obsazeno. Staršinovi roty bylo řečeno, aby vzal s sebou stany, jenže staršina se domníval, že je nebudeme potřebovat, protože jsme v poušti a bude horko. Ve skutečnosti horko vůbec nebylo, naopak byla citelná zima a k tomu všude plno prachu. Nezbylo nám než stáhnout z vozidel maskovací sítě, aby nám poskytly jakýs takýs úkryt, a bydleli jsme jako prasata na zemi, skrčení vedle landroverů. Neměli jsme ani stoly a židle, takže jsme při jídle seděli na vozidlech, přičemž se kolem nás točil prach a sedal na nás, na naše jídlo a na výstroj.
Když se u nás zastavil na kus řeči plukovní staršina, patrně jsme příliš předpisově nevypadali. Byl poněkud nahluchlý, a právě když mluvil s kýmsi z nás, šel kolem písař z velitelské budovy a utrousil nějakou poznámku. Plukovní staršina měl za to, že slyšel „dobré jitro", a slušně odpověděl: „Taky tak". Jenomže písař řekl: „Pozor! Scud na příletu!" Náhle jsme za plotem zahlédli několik lidí, kteří pelášili o sto šest, a jeden z posledních křičel: „Blíží se scud!" Několik příslušníků roty se nenamáhalo vstát a pokračovalo v popíjení čaje. Ostatní se rozutekli na všechny strany do krytů, přičemž se někteří pokoušeli navléci plynové masky, jiní zas ochranný oděv proti účinkům jaderných, biologických a chemických zbraní.
Poplach byl za chvíli odvolán. Brzy jsme pochopili, jakými pravidly se řídí jeho vyhlašování: Obsluha v Rijádu zaznamená každé odpálení a vyhlásí všeobecný poplach, načež o něco později, jakmile zjistí směr, kterým střela letí, ohlásí oblastem, jimž nehrozí nebezpečí, aby poplach zrušily. Staršina roty nás každou chvíli nabádal, abychom si vyhloubili mělké okopy, ale všichni nad tím jen mávli rukou. Letiště bylo odlehlé a málo důležité, takže možnost zásahu střely Scud byla minimální. Byl-li poplach vyhlášen pozdě v noci, brzy jsme se rozhodli nereagovat. Velitel roty obíhal naše stanoviště s voláním: „Poplach! Letí scud!" a sám zapadl do krytu. Někteří z nás to zpočátku dělali také tak, brzy nás to však omrzelo, zatáhli jsme zdrhovadla spacích pytlů a ani se nehnuli z místa. Ke konci už to velitele roty přivádělo k zuřivosti a posílal nás do horoucích pekel - potom jsme však překročili hranici a tím všechno skončilo.
Neměli jsme čas na nějaké detailní plánování, patrně však na tom příliš nezáleželo, neboť jsme věděli, co chceme dělat, a náš úkol nám připadal celkem prostý. Místo, které jsme si předběžně vybrali pro pozorovací stanoviště, bylo v mírném ohybu hlavní zásobovací cesty; na mapě to vypadalo tak, že se budeme moci zahrabat do břehu nějaké vyschlé říčky a mít přes její koryto přímý výhled na silnici.
Kdybychom zpozorovali přesunující se scud, máme to okamžitě telefonicky ohlásit prostřednictvím satcomu a pak uvědomit třistadevatenáctku, aby bylo zjištění cíle ještě potvrzeno. Informace o těchto střelách nám dávala představu, jaké jsou to obludy. Dlouhé téměř čtyřicet stop a tři stopy v průměru, připomínaly ve vodorovné poloze na trajleru tak trochu benzinovou cisternu. Iráčané je zaparkovávali podél nábřeží nebo pod silničními mosty, aby je nebylo z letounů vidět. Při přesunu raket s mobilními odpalovacími rampami vždy asistoval konvoj složený z několika dalších vozidel.
Byli jsme zajedno v názoru, že v případě, kdy zpozorujeme nějakou kolonu, počkáme několik minut, než přejede - jinak by Iráčané mohli přesně zaměřit místo, ze kterého byly jejich střely zjištěny a odkud vyšel signál k útoku spojeneckých letounů. Vyskytly se obavy i z možného obsahu bojových hlavic scudů, mohly být jaderné nebo naplněné plynem, případně biologickými látkami. Znervózňovalo nás také používání družicového spojení, protože má velký rozptyl, takže dobrý zaměřovač stanice může identifikovat zdroj vysílání do dvaceti vteřin. Snažili jsme se tedy, aby nám telefonické sdělení trvalo co nejméně vteřin, a omezovali jsme hlášení jen na to nejpodstatnější.
Týmy Bravo One Zero a Bravo Three Zero zamýšlely vzít s sebou vozidla, my jsme se však na poslední chvíli rozhodli jít do akce bez nich. Po několik dní před odchodem jsme o tom intenzivně diskutovali. Bylo jasné, že by vozidla poskytovala hlídce mnohem větší pohyblivost, a kdyby došlo k nejhoršímu, pomohla by nám dostat se z bryndy rychle zpátky přes hranici. Naproti tomu by bylo obtížné je ukrýt a snadno by mohla prozradit naši přítomnost. V jednu chvíli jsme prostě dostali rozkaz vzít je s sebou, potom však byl odvolán a nakonec jsme se rozhodli postupovat bez nich. U týmu Bravo One Zero a Three Zero to dopadlo přesně naopak: Vzali si s sebou „hezouny". (Roty ‚A' a ‚D' nakonec použily vozidla, která byla připravena pro nás.)
U naší hlídky, jako obvykle, o tom rozhodl „čínský parlament", ve kterém má každý právo podílet se na rozhodnutí. Mínění se přiklánělo zpoloviny na tu, zpoloviny na onu stranu, nikdo však netrval na tom, že jsou vozidla životně důležitá. Dnes si uvědomuji, že jsem toto rozhodnutí silně ovlivnil. V Evropě jsem vybudoval nespočet pozorovacích stanovišť. U teritoriální armády jsem jich postavil víc než všichni příslušníci naší hlídky dohromady, a specializoval jsem se na takzvané spěšné úkryty, jak jsme jim říkali - zakopat se, přikrýt jámu kládami nebo něčím podobným a na to nasypat hlínu. Vcelku jsem se tedy pokládal za experta na tuto práci; nikdy jsem se však nepohyboval v poušti a vůbec jsem si neuměl představit, že by malá hlídka, jako byla naše, mohla zůstat nezpozorována, kdyby měla vozidla. Dnes už vím, že jít bez vozidel byla zásadní chyba. Měli jsme vybudovat pozorovací stanoviště se dvěma muži, každou noc je střídat, ostatní přes den stáhnout na bezpečnou vzdálenost a ukrýt vozidla pod maskovacími sítěmi na dně nějaké hluboké vyschlé řeky. Vedle pohyblivosti by vozidla měla další výhodu v tom, že bychom je mohli vybavit účinnou výzbrojí včetně těžkých kulometů.
Za to, že jsme se „hezounů" zřekli, jsme byli potrestáni tím, že jsme se všichni museli vláčet s těžkým nákladem. Průměrný batoh vážil 60 kilogramů či 150 liber: S takovým břemenem musel jít člověk v předklonu, s hlavou dolů jako osel, takže byl v případě dotyku bezmocný. A není divu, že praskaly popruhy a naskakovaly puchýře.
Tím to však nekončilo. Kromě batohu měl každý z nás na břiše dvacetikilový pás se sumkami a náklad různých věcí, které bylo nutno s sebou vzít: Sedm denních přídělů potravin v jednom pytli, dva ochranné oděvy proti jaderným, biologickým a chemickým zbraním ve druhém, pak další, náramenní pás s náboji, munici do granátometu 203 a kanystr s

vodou. Každý z nás vlekl téměř stodvacetikilogramový náklad.
Při debatě s piloty vrtulníků RAF, kteří s námi měli letět, jsme se dověděli, jak plánují lety do Iráku, aby se vyhnuli známým protiletadlovým postavením, a s jejich pomocí jsme určili přesné místo našeho vysazení. Nejdříve jsme si vybrali místo vzdálené od našeho pozorovacího stanoviště pět kilometrů, ale později, po uvážení fyzické zátěže, které budeme vystaveni, jsme názor změnili a shodli se na místě vzdáleném jen dva až tři kilometry.
Opatření pro případ naší evakuace vypadala dost jednoduše. Kdybychom se neozvali rádiem do osmačtyřiceti hodin po vysazení, přiletěl by pro nás vrtulník. Kdybychom měli nějakého raněného nebo mrtvého, objevil by se vrtulník do čtyřiadvaceti hodin po vyžádání. Kdybychom přišli do styku s nepřítelem a potřebovali pomoc, přiletěla by vrtulníkem polovina roty a pomohla by nám stáhnout se.
Velitel roty se nás snažil uklidnit. „Žádný strach," řekl. „Máte svou třistadevatenáctku. Máte svůj satcom. Máte své taktické signální záchranné zařízení. Ve vašem prostoru budou roty ‚A' a ‚D'. Máte zajištěnou kompletní evakuaci do osmačtyřiceti hodin i evakuaci v případě ztrát do čtyřiadvaceti hodin." Dobře se to poslouchalo, ale jak se ukázalo, všechno dopadlo jinak, než jsme doufali.
Jedné maličkosti jsme měli věnovat větší pozornost: Takzvané legendě, to znamená předstírané identitě. Shodli jsme se na tom, že se v případě zajetí budeme vydávat za zdravotnický tým, který má najít osádku sestřeleného letounu, případně za tým, který byl vyslán, aby zajistil bezpečnost zdravotníků a jehož vrtulník musel nouzově přistát. Šlo přitom hlavně o to příliš se neodchýlit od skutečnosti, ale tvrdit, že jsme záložníci nebo obyčejní pěšáci a že jsme byli posláni do války proto, že pracujeme ve zdravotnickém středisku. Neměli jsme však dost času, abychom mohli tuto legendu důkladněji rozpracovat - například k jakému fiktivnímu pluku patříme.
Fakticky jsme vypadli 19. ledna večer v takovém spěchu, že po nástupu do chinooku pokračoval Andy v udílení posledních pokynů uvnitř letounu. (Bravo One Zero a Bravo Three Zero měly odletět další večer.)
Kluci od roty ‚B' naložili naše věci do vozidel a doprovázeli nás k vrtulníku. Byl mezi nimi i Bob Shepherd, když mi pomáhal s mými krámy, napůl žertem jsem mu řekl: „Bobe, radši jsi mě měl při výběrovém řízení nechat propadnout!" „Tak, tak," řekl, „souhlasím."
Panovala taková divná nálada. Nikomu nebylo moc do řeči. Když jsme nastupovali, obklopili nás všichni naši kamarádi, ale měl jsem dojem, že s naším návratem příliš nepočítají. Kdosi mi řekl: „Vždyť je to směšné - copak se to dělá, tahat tolik krámů?" Ale už se na tom nedalo nic změnit.
Vzlétli jsme do soumraku a po půlhodině přistáli kvůli natankování v Araru, na polním letišti blízko hranice. Motory zmlkly a my jsme zůstali uvnitř. Pak nastal neuvěřitelný zlom. Motory se zase roztočily, odlepili jsme se od země, a když jsme byli téměř nad hranicí, požádal pilot rádiem o povolení ji přeletět - ale nedostal je. Z palubního reproduktoru se ozval jeho hlas: „Bohužel, páni - akce je zrušena." Musel pak zvolit jinou trasu, aby nepřekážel Američanům, kteří intenzivně bombardovali cíle na druhé straně hranice.
Protože jsme byli vybičováni k vrcholné pohotovosti, museli jsme se s náhlou změnou nějak vyrovnat. Ačkoli každý předstíral zklamání, ve skutečnosti nastala nesmírná úleva. Vraceli jsme se do Al Žúfu, dívali se na sebe a na tvářích se nám rozléval široký úsměv.

2.
Dotyk!

Když jsme zas byli zpátky, pustili se kluci do probírání své výbavy ve snaze zmenšit tíhu nákladu. Všech osm nás až do poslední chvíle před dalším odletem třídilo a znovu balilo výstrojní součásti a ostatní věci, přičemž jsme odkládali všechno, co se nám zdálo zbytečné. Stranou šel luxus v podobě spacích pytlů a větší části teplého oblečení. Brali jsme na vědomí, že je na našem příštím působišti mnohem chladněji než zde na základně, prostě jsme však museli nějak zmenšit břemeno, které dosahovalo absurdních rozměrů: Naše batohy byly tak těžké, že jediná možnost, jak je dostat na záda, byla sednout si na zem, zavěsit popruhy přes ramena a požádat dva kamarády, aby našinci pomohli postavit se na nohy; připomínalo to vysazování rytířů v brnění na válečné oře.
Byl jsem jako posedlý shromažďováním střeliva. Při představě, že budeme za nepřátelskými liniemi odkázáni sami na sebe, jsem ve svém pásovém zásobníku nahrazoval potraviny náboji. Normálně jsem v něm nosil potraviny na 24 hodin - v tísni se s tím dalo vystačit i čtyři dny - teď jsem si však říkal, že v případě ohrožení bych se mohl dostat k syrské hranici za dvě noci. V tom případě bych nepotřeboval víc než dva balíčky armádních sušenek; dal jsem tedy ostatní potraviny do batohu a pásový zásobník jsem naplnil dalším střelivem. Měl jsem celkem 12 zásobníků po 28 nábojích a kromě toho 90 jednotlivých nábojů včetně několika průbojných, které jsem si přinesl z Herefordu.
Vyřadil jsem také porcovaný čaj a porcovanou kávu, pomerančový prášek, cukr a pevný líh v šestibokých kostkách. Protože jsme měli přejít na tvrdý režim - žádné vaření, žádný oheň, žádné kouření -, domníval jsem se, že nebudu mít příležitost nic z toho použít. Vážnou chybou bylo také vyřazení tabletek na sterilizaci vody. Kdybychom se chystali jít do džungle, určitě bych si s sebou nějaké vzal - ale myslel jsem si, že v poušti budeme pít z kanystrů; vůbec mě nenapadlo, že se budu muset spokojit s Eufratem. Určitě se nebudeme vystavovat nějakému riziku pití vody ze studní: Vzhledem k tomu, jak Saddám zacházel se svými vlastními lidmi, zejména s Kurdy na severu, bylo docela dobře možné, že budou studny záměrně otráveny.
Postupně přicházeli další mládenci z Herefordu, aby doplnili početní stav naší roty, a v poslední chvíli se objevil sklovláknitý optický detektor firmy British Telecom, připomínající kovový detektor, s jakým hledači pokladů slídí po polích. Dostali jsme také globální systém Magellan pro určování polohy - orientační pomůcku o něco málo větší než mobilní telefon; toto skvělé zařízení se napojuje na míjející družice a udává vaši polohu s přesností několika stop.
Žili jsme ve stálém napětí, ale nálada byla dobrá. Pokud chlapci na něco nadávali, týkalo se to nedostatečného vybavení. Do poslední chvíle jsme žádali o družicové snímky prostoru našeho určení, až konečně nějaké přišly. Byly

velice špatné, zdály se však být v souladu s naším rozhodnutím nebrat s sebou vozidla: Poušť na nich byla úplně plochá a otevřená. Protože jsme však nebyli náležitě poučení, neuvědomili jsme si, že si snímky prohlížíme obráceně a zaměňujeme nízký terén s vysokým, vyschlá koryta toků s vyvýšeninami a podobně.
S ubývajícím časem jsem často přemýšlel o možnostech úniku v případě nouze. Při jedné zpravodajské instruktáži jsem se přítomného důstojníka zeptal, má-li nějaké informace o pohybu nebo postaveních nepřítele podél hranice se Sýrií.
„Ne," řekl mi, „ale pokud vím, nejsou podél ní žádná obranná postavení."
„Mohl byste nám říci, jak hranice vypadá?"
„To bohužel nevím."
Když jsme se o překročení této hranice bavili mezi sebou, kluci si zavtipkovali. „Když se dostaneme do nějaké nebezpečné situace," ozval se někdo od jiné hlídky, „sejdeme se všichni v klubu Pudding v Istanbulu," (v kavárně, kde prý je kdykoli možno nechat nějaký vzkaz). Pro mlsouna jako já to mohlo být ke schůzce celkem vhodné místo.
Druhý termín našeho odletu byl stanoven na úterý 22. ledna večer. Jen co jsme se o tom dověděli, přišla pošta. „Pane na nebesích, raději nic," pomyslel jsem si. Čekával jsem na poštu a za normálních okolností jsem se těšil, že mi přijde dopis od Jan; několik posledních dní jsem se však snažil na domov nemyslet, protože jsem z toho byl nesvůj. Proto jsem dopis přečetl jen zběžně a mrkl na nové fotky Sáry, která už pěkně chodila a dala dohromady několik slov. Pak jsem dal dopis se snímky do vaku s věcmi, který jsem si uložil ve stanu rotního zásobovatele. Pohled na fotky stačil, abych si uvědomil, oč bych mohl přijít.
Před odletem jsme se pořádně najedli; seděli jsme při tom na zemi, pořád jsme totiž ještě neměli stoly ani židle. Pak došlo na poslední kontrolu: Prohledali jsme všechny kapsy, abychom měli jistotu, že u sebe nemáme ani kousek papíru, který by mohl prozradit, kdo jsme a odkud přicházíme. Jediným dokladem mé totožnosti byla dvě kovová kolečka na řetízku kolem krku; bylo na nich uvedeno mé jméno, identifikační číslo, krevní skupina a vyznání (anglikánská církev). Aby necinkala, obalil jsem je černou ochrannou páskou a na každou z nich jsem přilepil talisman pro štěstí. V jednom případě to byla nová pětipence, která doprovázela vánoční dar od mé tchyně - samurajský meč; Japonci totiž věří, že meč darovaný bez mince přináší smůlu nebo neštěstí. Jako druhý talisman mi posloužila velká stará britská pence, kterou jsem našel v písku na cvičišti poblíž našeho tábora na základně Victor. Určitě ji tam před mnoha lety ztratil nějaký Brit - a co jiného už by mi mělo přinést štěstí, když ne tohle? Ve skutečnosti nejsem pověrčivý, ale říkal jsem si, proč zbytečně pokoušet štěstí.
I tentokrát nás vyprovázeli chlapci od roty ‚B' a nálada byla dosti vzrušená. Do dvou chinooků nastupovaly všechny tři hlídky Bravo. Protože jsme se o náš letoun dělili s polovinou hlídky Bravo Three Zero a protože měla být vysazena jako první, odtáhli jsme své věci do přední části trupu a uvolnili vzadu prostor pro čtyři kluky s výbavou a pro dva „hezouny". Jeden z členů jejich hlídky byl u zadních dveří a řekl: „Hej, vyfotím vaši partu," a zvěčnil naši hlídku na snímku, který jsem připojil ke své knize.
Když ve stadiu příprav probíhalo nakládání materiálu do chinooků, kdosi si zavtipkoval: „Nemohl by se ten pojebaný vrtulník přetížit tak, že by se nezvedl?" Pohříchu se tak nestalo, ale náklad byl tak těžký, že pilot musel s vrtulníkem pojíždět jako s normálním letounem, a když se s ním rozjel, stroj se vzadu trochu zvedal, ale pak jsme se už odlepili od země.
Rámus na zádi byl strašlivý; řev motorů, provázený duněním rotorů, znemožňoval normální konverzaci, ale pomocí sluchátek zavěšených na stěnách a zapojených na palubní telefon jsme mohli naslouchat rozhovoru pilotů. Když jsme přistáli v Araru, abychom natankovali, a pilot vypnul motory, jen jsem tak seděl a říkal si: „Kéž by tahle příšera už nenastartovala!"
A zase jsme čekali a nikomu nebylo moc do řeči. V duchu jsem se vrátil k příhodě, ke které došlo při jedné cvičné akci s týmem pro zvláštní úkoly. Byli jsme ve vrtulníku Puma a chystali se zaútočit na autobus, který chtěl uniknout. Byli jsme všichni na zádi v černých soupravách a s protiplynovými maskami; dva mládenci seděli u otevřených dveří a měli pod nohama stočená silná lana. Přede mnou byl nějaký mladý Skot, a když jsme šli do ostré zatáčky, přidržel jsem ho rukou za výstroj, abych mu zajistil stabilitu. Trhl ramenem na znamení, že to nemá zapotřebí. Dosavadní hluk se zničehonic změnil v pronikavý jek a čalounění nad námi se začalo odtrhávat. Pilot se při zatáčení naklonil v tak velkém úhlu, že jsme otvorem dveří hleděli přímo na zem pod námi. Skot vykřikl: „Kurva, přidrž mě!" V několika vteřinách bylo jasné, že letoun nedokáže náklon vyrovnat, a my jsme při pádu narazili ze strany na nějaký násep, odrazili se, těsně minuli dráty telefonního vedení a dopadli na pole. Při odrazu jedno lano vypadlo a zapletlo se do plotu; snadno mohlo vrtulník stáhnout dolů, ale jak se stroj na okamžik zvedl, uvolnilo se.
Po dopadu jsme všichni vyskočili ven a pustili se za autobusem. Uběhli jsme asi dvacet metrů, a tu se někdo z nás zastavil a zařval: „Co to sakra děláme? Proboha, vždyť je to jen cvičení!" A tak jsme tam stáli a chechtali se, částečně proto, že se nám ulevilo. Taktak jsme utekli hrobníkovi z lopaty, a přitom jsme byli celí žhaví do další honičky. Puma byla vyřízena, odpadla jí celá záď. Naštěstí měly lopatky rotoru při nárazu na terénní vyvýšeninu prostor k otáčení, protože pod pahrbkem byla jáma. Jinak by se utrhly a my bychom se obrátili vzhůru nohama.
Tentokrát žádné drama nenastalo. Když jsme natankovali, motory chinooku znovu bezvadně nastartovaly a letělo se dál. Mezitím už nastala tma a po několika minutách se ve sluchátkách ozval pilotův hlas: „Pánové, gratuluji vám, právě jsme přeletěli hranici. Už jste v Iráku." „Výborně!" pomyslel jsem si. „To je pěkná drzost letět tři sta kilometrů nad nepřátelským územím. To si nikdo jiný nedovolí. A nikdo o tom nemá ani potuchy." Zároveň jsem si však říkal: „Kristepane. To není žádná hra! Je to zatraceně nebezpečné." Během své služby u SAS jsem byl při cvičeních v různých oblastech světa a při akcích v Severním Irsku v nejedné nebezpečné situaci, žádná z nich však nebyla tak dramatická jako tato. Poprvé jsem byl ve válce.
Aby nás nemohly zachytit nepřátelské radary, letěli jsme jen deset až dvacet metrů nad zemí. Smekám před piloty, kteří byli ochotni letět s tak lehkou výzbrojí do nepřátelského vzdušného prostoru; nepočítáme-li naše vlastní zbraně,

jedinou výzbrojí vrtulníku byly dvě automatické pušky SA 80, ze kterých mohla osádka střílet otvory v boku letounu. Tyto pušky jsou nekvalitní a nespolehlivé, mají časté poruchy a spoléhat jen na ně bylo na pováženou. Řekli jsme pilotům, že v případě našeho napadení během přistání obstaráme boj palbou sami; v případě nouzového úniku pak vezmeme osádku s sebou. Postačí, když se nás bude držet.
Přiklopili jsme lavice potažené červeným suknem ke stěnám, abychom uvolnili prostor vozidlům, namačkali se se svými batohy kam to šlo, sedli si na ně a věnovali se každý svým myšlenkám. Dost místa zabíraly rezervní palivové nádrže - dva objemné černé válce podobné propanovým bombám. O jeden jsem se opíral zády a před sebou jsem měl landrover uchycený řetězy ke kruhům v podlaze, aby se při letu nemohl pohnout.
V matném světle jsem viděl tváře svých kamarádů, ponořených do vlastních myšlenek. Pak jsem ve sluchátkách uslyšel pilotovo zvolání: „Sleduje nás odpalovací stanoviště řízených střel země-vzduch!" S tak těžkým nákladem nebyly nějaké prudké únikové manévry možné; pilot mohl udělat jen to, že zamířil rovnou dolů a pokračoval v letu pouhou stopu nebo dvě nad zemí. Měl takzvané okénko tvořené úzkými kovovými pásky, které mohl odpálit, aby zmátl přibližující se střely, ale mne se v tu chvíli zmocnila nevábná představa, že o tom, co se právě odehrává, rozhoduje někdo jiný, a že nemám na svůj osud nejmenší vliv.
Čas se bezmála zastavil. Zdálo se, že náš přízemní let trvá celou věčnost. Když jsem vyhlédl bočním otvorem, jas měsíčního světla mě až vyděsil. Poušť mi připadala úplně rovná, bez jakéhokoli porostu. Za minutu, za dvě jsme zase vystoupali výš a pokračovali v normálním letu.
V duchu jsem se probíral příděly potravin, které jsem si s sebou vzal. Uvažovat, co budete jíst příštích deset dní, není snadné. Rozhodli jsme o tom tak, že jsme zredukovali obsah standardních armádních balíčků s denní dávkou potravin a rozvrhli si výběr na každý jednotlivý den podle vlastní úvahy. Ze zkušenosti jsem věděl, že při posedávání na pozorovacím stanovišti se člověku chce z nudy jíst; většinu času totiž jinak není co dělat. Odolal jsem však pokušení příliš si toho naložit a omezil si denní dávku na jedno hlavní jídlo, dva balíčky sušenek a nějaké ovoce, jako ananas nebo hruškový kompot. Hlavní jídla - dušené hovězí, kuře s těstovinami, těstoviny s masovými knedlíčky, fazole se slaninou - byla předvařená a naporcovaná v alobalových sáčcích. Protože budeme mít náročný denní program, dal jsem přednost lehčím jídlům, třeba těstovinám, které se konzumují studené lépe než maso vcelku. S Američany na základně jsme si také něco vyměnili, takže jsem měl porci hovězí sekané. Naše vlastní hotová jídla však byla co do chuti i sytosti také dobrá.
Nostalgicky jsem toužil po věcech na přípravu nápojů, které jsem nechal na základně. Většina ostatních kamarádů si je vzala s sebou - vaření nápoje je jejich zakořeněný návyk; oddávají se mu automaticky při každé zastávce právě tak ze společenských důvodů, jako pro občerstvení. Já si však na čaj ani na kávu příliš nepotrpím, a tak jsem si řekl, že se bez toho obejdu.
Co se osobní výstroje týče, měl jsem na sobě jako většina ostatních předpisový polní stejnokroj zvaný maskáč. Kromě toho jsme vyfasovali lehkou pískově žlutou pouštní halenu, jaká se nosila - věřte nevěřte - za druhé světové války. Do všitého opasku se zdrhovadlem jsem zastrčil hedvábnou mapu pro případ nouzového úniku a poskládal dvacet zlatých sovereignů, které jsme měli k témuž účelu.
Na hlavě jsem měl německou armádní čapku - upomínku na kurz horských průvodců - a na nohou hnědé cestovní boty Raichle vyztužené textilní vložkou a chránící nohy před chladem a vlhkem; dal jsem za ně v Bavorsku víc než 100 liber. Na rukou jsem měl zelené letecké rukavice z jemné kůže. Navíc jsem měl dva šamagy koupené v Abú Dhábí. Jeden byl světlý jako sušenka a marně jsem se pokoušel dát mu tmavší odstín tím, že jsem ho namočil do čaje. Druhý šamag byl silnější a vůbec vhodnější; na okrovém a červeném pozadí byl symbol ománských jednotek pro zvláštní úkoly.
O předloktí jsem měl opřenou dvěstětrojku, kterou jsem si sám vybral a kterou jsem opatřil závěsným popruhem z nylonového provazu. Dvěstětrojku měli čtyři příslušníci hlídky, ostatní si vzali minimi; co komu připadlo, záleželo hlavně na tom, jaký kdo měl další náklad. Dvěstětrojka váží 10 liber a minimi 16 liber, takže ti, kteří toho měli nést méně, dostali kulomet. Já jsem se jako zdravotník hlídky musel postarat o dvanáctilibrovou zdravotnickou soupravu, Legs Lané měl zase na starost třicetilibrové rádio, oba jsme proto dostali dvěstětrojku. Naproti tomu mimořádně silný Stan měl minimi. Na palubě chinooku jsme měli pušky pro případ nějaké nenadálé akce nabity a odjištěny.
Kromě toho měl každý z nás odpalovač raket 66 - báječně jednoduché americké zařízení k jednorázovému použití; po odpálení rakety je zahodíte. Složené vypadá jako trubice, v níž je uložena raketa; nosí se bud zavěšená na řemeni přes rameno nebo - jako v mém případě - zasunutá napříč pod chlopní batohu. Když má být raketa odpálena, stačí vytáhnout druhou polovinu trubice, čímž se prodlouží hlaveň, pak zvednout hledí a zmáčknout spoušť.
Zatímco se vrtulník s klapáním prokousával tmou, snažil jsem se soustředit na to, co bude, hlavně na možnost nouzového úniku. Měli jsme dostat písemné pokyny i přesný plán, ale jako by se to všechno v tom shonu přešlo a museli jsme se spokojit s ústní informací. Podle oficiálního stanoviska velení našeho pluku jsme měli v případě ohrožení zamířit zpět do Saudské Arábie. Jenže do Saudské Arábie to bylo bezmála 300 kilometrů, kdežto k hranici Sýrie na západě jen 130 kilometrů, a tak jsme se předem domluvili, že bychom si to v případě hrozícího průšvihu hasili do Sýrie. (Stan při té příležitosti požádal piloty, aby změřili vzdálenost na mapě, takže jsme ji znali.) Bylo to naprosto rozumné - ostatně Syřané otevřeně projevili svůj odpor vůči Saddámu Husajnovi prohlášením, že vrátí koaličním silám osádku letounu každého členského státu Spojených národů, který bude nad syrským územím sestřelen.
Když jsme o tom v Al Žúfu diskutovali, počítali jsme, že bychom mohli k hranici dojít za dvě noci, kdybychom šli jen nalehko a střídali běh s volným klusem. Uvažoval jsem dokonce o tom, že si s sebou pro tento případ vezmu nějaké trenýrky. Jednu věc jsme však neuvážili: Nedostatek vody; běžet s plnými kanystry se nedá a široko daleko nebyl žádný zdroj vody. Nepočítali jsme ani s chladnem.
Pět minut před vysazením týmu Bravo One Zero nám dal člen osádky zdviženým palcem znamení. Uvolnil jsem nejbližší řetěz, kterým byl zakotven landrover, a spíše ucítil než uslyšel nastartovat jeho motor. Paul, příslušník druhé hlídky, měl

na jedné ruce rukavici. Měl pro to zvláštní důvod: Když si dva dny předtím vařil v plechové konvici čaj, spálil si dlaň a naskočil mu na ní puchýř jako volské oko. Nezbylo než ho vymačkat, dát na něj hojivou mast a udržovat poraněné místo v čistotě. Paul nechtěl, aby se o tom dověděl velící důstojník ani staršina, protože by ho z hlídky odvolali. Našel jsem ho s rukou ponořenou do vědra se studenou vodou, a když jsem mu zranění obvázal, řekl jsem mu: „Paule, nebuď blázen. Vykašli se na to a nech jít někoho jiného." „Ani nápad," řekl. „Jdu na to."
Běžely už motory dvou landroverů a na zádi chinooku se hromadil kouř, takže se nedalo dýchat. „Kéž by už vypadly," pomyslel jsem si. Pak nám dal člen osádky dvěma zdviženými prsty znamení, že přistaneme za dvě minuty. Potom za minutu. Cítili jsme, jak vrtulník zpomaluje a chystá se na přistání. Náraz - a byli jsme na místě. Sklopily se zadní dveře, vyjela vozidla a hoši vyběhli do tmy. Na chvíli zavládlo napětí, bylo totiž docela možné, že se nás nepřítel chystá přivítat. My ostatní jsme byli ve střehu se zbraněmi připravenými k výstřelu. Kdyby se vrtulník ocitl pod palbou, vyrazili bychom a zalehli. Ale k ničemu nedošlo. Záď chinooku se zvedla. Vrtulník teď s menším nákladem normálním způsobem odstartoval a letělo se dál.
O dvacet minut později jsme přišli na řadu my. Chopili jsme se svých zavazadel a přitáhli je co nejblíž k zadním dveřím. Brzy nám člen osádky ukázal pět prstů, potom dva. Nasadili jsme si ochranné brýle, aby nám nelétal písek do očí. Vrtulník dosedl a zadní dveře se sklopily. Dovnitř zasvištěl studený vítr a písek. Zrnka písku mi bušila do obličeje, ale díky ochranným brýlím jsem jakžtakž viděl. Klopýtali jsme ven a táhli za sebou krámy. Při pohledu vzhůru jsme se zděsili. Vypadalo to, jako by nad letounem oslnivě zářila dvě ohromná modrá světla. Na okamžik jsem neměl potuchy, co se děje. Zachytil nás snad irácký světlomet? Ohromilo mě pomyšlení, že toto intenzivní osvětlení je určitě vidět na míle daleko. Pak jsem pochopil, že spodní tah způsobený rotory zvedá kotouče drobného písečného štěrku, které při nárazu na otáčející se lopatky vydávaly světlemodrou záři. „To nám byl čert dlužen!" pomyslel jsem si. „Kdyby to tak někdo zpozoroval!" Hrozný byl i rámus: Vrtulníky Chinook se vyznačují velmi výrazným klapáním lopatek, umocňovaným pronikavým hvízdáním výfukových plynů.
V tomto ohlušujícím randálu zasunuli hoši do kulometů nábojové pásy. Vrtulník se po chvíli zvedl a zmizel ve tmě. Kontrast byl pronikavý. Několik uplynulých hodin jsme byli vystaveni ohlušujícímu rámusu a náhle se kolem nás rozhostilo ticho. Byla bezvětrná jasná noc. Leželi jsme v kruhu na zemi a zírali do pouště; když se zvuk motorů v dálce ztratil, uslyšeli jsme nedaleko odtud východním směrem štěkat psy. Zřejmě tam byla nějaká budova - a přinejmenším o nás věděli ti psi.
Po zápachu výfukového plynu v zadním prostoru vrtulníku nám teď připadal vzduch neuvěřitelně svěží a čistý; nevoněl po rostlinách ani po zvěři. Tato prázdnota nám dávala pocítit, že jsme uprostřed jalové divočiny. Bez ochranných brýlí jsme velmi dobře viděli, co je kolem nás. Ocitli jsme se uprostřed vádí - vyschlého říčního koryta, širokého asi 200 metrů. Měsíc se chvílemi ztrácel v rozptýlených mracích, a když přes něj přepluly, vydával velmi jasné světlo. Bylo jasnější, než jsem předpokládal - až příliš jasné. Když si naše oči zvykly, viděli jsme, že má vádí pět až deset metrů vysoké stěny a nad nimi je patrně na obou stranách rovina.
Hlavní zásobovací cesta byla někde nahoře, víc na sever, a směřovala na východ a na západ. Zem pod námi byla dočista mrtvá, tvrdá, spečená hlína, zjistili jsme však, že ležíme právě mezi stopami vozidla, jehož kola se bořila hluboko do vyschlého bláta. Všiml jsem si, že je bláto hluboké jen centimetr až dva a že je pod ním souvislá skála. Nebyl tam sypký materiál, kterým bychom si mohli naplnit papírové pytle na písek.
Připadalo mi, že tam Andy leží celou věčnost a k ničemu se nemá. Vždycky je důležité dopřát svým očím dost času, aby přivykly nočnímu vidění, tohle však už začínalo být k smíchu. Moje první myšlenka po vysazení z chinooku byla, že Arabové, pokud vrtulník zpozorovali, už běží nebo ujíždějí po rovině k okraji vádí, aniž je můžeme vidět. Představoval jsem si, že se přibližují ze všech stran a že se nad korytem znenadání objeví proti hvězdné obloze jejich siluety.
Díval j sem se na Andyho a říkal si, že snad není úplně při smyslech. „Krucinál," řekl jsem potichu, „dejme tam nahoru nějaké zbraně." Poslali jsme tedy na každou stranu dva chlapy, aby vylezli nahoru a sledovali cvrkot. Štěkot postupně utichl a zavládlo naprosté ticho.
Především jsme potřebovali dát z dohledu všechny naše věci, začali jsme je tahat a přenášet od východní stěny na pravé straně, osvětlené měsícem, do stínu. Všechno bylo černé a šedé jako ve starém filmu. Když jsme si stoupli doprostřed vádí, připadal nám stín souvislý a hluboký. Říkali jsme si, že v něm bude dobrý úkryt. Když jsme tam však přišli, zjistili jsme, že je to naprostá iluze. Nebylo se kde schovat a ve dne bude celé koryto nebezpečně odkryté.
Při zvedali a vláčení věcí jsme ve spečeném blátě dna vádí přirozeně nechávali stopy. Zanedlouho jsme si však uvědomili, že jsme v mnohem horší bryndě. Podle toho, co jsme vyčetli z družicových snímků, měly být stěny vádí z písku - alespoň podle našeho mínění. Kdepak. Byly to ploché kameny, zčásti hladké, zčásti se drolily a hromadily na dně. V celém prostoru nebylo ani zrnko písku. Byli jsme v koncích. Při výcviku v dunách Zálivu se nám snadno budovala krásná pozorovací stanoviště: Pohodlně jsme si nabírali písek a plnili jím pytle ostošest. Zde nám byly pytle bez písku k ničemu a zakopat jsme se nemohli ani do hloubky jednoho palce.
Bylo naléhavě nutné přesně určit, kde jsme. Mark tedy vybalil magellan a vyznačil na mapě naše místo s přesností několika yardů. Pak jsme stáhli oba pozorovatele a dověděli se, že je poušť na obou stranách vádí široko daleko naprosto rovná a bez sebemenšího porostu.
Andy šel s Markem prozkoumat terén před námi. Čekali jsme, až se vrátí, a začali si přitom uvědomovat, jaká je nám zima. Naše maskáče a haleny byly na zdejší pobyt příliš lehké a pronikal jimi vítr. Nejenže nás špatně chránily před chladnem, k tomu ještě měly barvu světlého písku, takže v měsíční záři svítily jako maják. Měl jsem pod svým maskáčem tmavozelený svetr značky Helly Hansen, ale na teplotu, která se pohybovala na úrovni jednoho, dvou stupňů nad nulou, to nestačilo. Chladno ještě posiloval vítr. Na základně Victor, vzdálené několik set mil na jih, byly noci teplé a ve dne bylo takové horko, že jsme se potili. Nikoho nenapadlo, aby nás upozornil, že zde bude všechno jinak.

Znovu se rozštěkali psi. Těžko říci, co je tentokrát vyprovokovalo - mohli nás snad uslyšet, nebo jim vítr donesl pach našich těl? Podle našeho odhadu od nás nebyli dál než čtyři sta nebo pět set metrů. To by souhlasilo, neboť podle družicových snímků měla být zhruba v této vzdálenosti od místa našeho vysazení zavlažovaná pole a obydlí. Doufali jsme jen, že nepřiběhnou vypátrat, co je vyrušuje.
Andy a Mark byli za dvacet minut zpátky. „Je to v pořádku," řekl Andy šeptem. „Tady se usalašíme. Jen se kousek posuneme."
Čtyři maníci si pracně navlékli batohy, postoupili asi o 300 metrů a zalehli. Sledovali jsme je, jak se kymácejí jako medvědi se světlou srstí; haleny jim v měsíčním světle přímo zářily. Když se usadili, přesunuli jsme se k nim my ostatní. Oni se pak vrátili a pobrali zbytek svých věcí včetně kanystrů spojených po dvou páskou. Když se k nám zas připojili, vypravili jsme se zpátky my - a pendlování tak pokračovalo po větší část noci. Byla to úmorná dřina; vzpomínám si na jeden moment, kdy se Stan vztyčil s batohem na zádech, s pásovým zásobníkem a se vším ostatním, ještě si dal přes ramena oba kanystry a vzpřímen odcházel s kulometem jaksepatří v ponosu - byl to fantastický pohled. Věděl jsem, že má sílu, ale tohle bylo neuvěřitelné.
V pět hodin ráno už jsme byli asi dva kilometry severně v prostoru, kde jsme měli mít pozorovací stanoviště. Na východě už začínalo svítat. Byli jsme stále ještě ve vádí a jeho stěny byly stále samý kámen a v terénu se nedalo kopat. Na chvíli jsme si sedli a uvažovali, co budeme dělat. Tam, kde jsme byli, jsme zůstat nemohli, protože to tam bylo příliš otevřené. Andy a Stan pak šli prozkoumat terén za dalším ohybem koryta a zjistili, že tam vádí končí jeskyní velkou jako docela slušný pokoj. Její stěny byly dosti strmé, ale na levé straně - při pohledu k severu - odpadl ze stěny těžký plochý balvan. Byl asi sedm stop dlouhý a opřený o stěnu zabíral do šířky asi dvě stopy; u něho byl ještě jeden menší balvan a oba vytvářely jakýsi přirozený kryt. O několik stop dál k jihu byl převis ustupující do stěny Na zemi byla spečená hlína, tu a tam nějaký kámen a zakrslý trnitý keřík.
Úkryt to nebyl velký, nic lepšího však k mání nebylo, a tak jsme vešli dovnitř a odložili všechny konstrukční části pozorovacího stanoviště, tyče a sítě, protože nám v této skalnaté poušti nebyly k ničemu. Na zem jsme položili kanystry s vodou, nahoru dali štíty na pohlcování tepla, maskovací sítě a prázdné pytle na písek, abychom ztlumili hluk. Někteří z nás usedli na kanystry, jiní zalezli pod převis nebo se porůznu usadili na kamenech. Pokud jsme se chtěli přemístit, skrčili jsme se nebo se přesunuli po čtyřech, ale všechen pohyb jsme omezili na minimum.
Konec vádí nás kryl ze severu, kde byla hlavní zásobovací cesta, a celkem slušně jsme byli chráněni ze stran; vzadu jsme však byli nebezpečně odkryti. Kdyby šel někdo korytem po našich stopách, musel by nakonec na nás padnout.
„Není to k ničemu," ozval se kdosi. „Když je to s námi v denním světle tak špatné, musíme uvážit, jestli by nebylo lepší zatelefonovat a požádat o přemístění."
Před svítáním jsme položili ve vzdálenosti asi 50 metrů od konce vádí dvě miny s vějířovitým rozptylem a zavedli dráty k našemu postavení, abychom zneškodnili každého, kdo by se přiblížil podél úbočí východní stěny koryta.
Musím poznamenat, že u naší hlídky byl zástupcem velitele Vince, takže v případě, kdyby se Andymu něco stalo, teoreticky by měl převzít velení. Když už jsme teď byli na místě, měl jsem však dojem, že bych se k tomu možná hodil lépe, snad proto, že jsem rozhodnější. Jiné články velení jsme u naší hlídky neměli.
Andy a já jsme se za svítání opatrně vydrápali vyschlou stružkou na břeh koryta, abychom se porozhlédli. Za denního rozbřesku jsme zjistili, že se šedohnědá rovina prostírá daleko na východ i na západ. Přímo před námi byla ve vzdálenosti pouhých dvou set metrů hlavní zásobovací cesta; směřovala doleva a doprava od nás na vysokém náspu, který vypadal jako táhlý hřeben. Nalevo parkoval na kraji silnice neškodně vyhlížející nákladní automobil; měl sklopené žebřinové postranice, jako by sloužil pro dopravu zvířat. Po silnici rachotily další dva nákladňáky, ale na vyvýšenině vpravo od nás, vzdálené rovněž asi dvě stě metrů, bylo něco daleko zlověstnějšího: Postavení protiletadlové obrany. Dalekohled nám přiblížil dvě rakety, které jsme identifikovali podle naší příručky jako SA 60; tyčily se nad postavením a kolem nich se pohybovali nejméně dva Iráčané.
Při pohledu na rakety jsme se otřásli, byl to hrozný pocit vidět je tak blízko - byly tam bezpochyby umístěny jen proto, aby chránily před vzdušným útokem nějaké zařízení, a jejich přítomnost ukazovala, že jsme přímo u nepřátelského postavení. Uvědomovali jsme si, že budeme muset zachovávat krajní opatrnost.
Vrátili jsme se k našim a dali jim na vědomí, že je nepřítel pouhých 400 metrů od nás. Do našeho úkrytu občas doléhal ze silnice hluk projíždějícího vozidla, my jsme se však se skloněnými hlavami šeptem radili co dál. Zůstat, kde jsme, bylo nadmíru nebezpečné. Životně důležitý příkaz zněl: Poslat na základnu zprávu a požádat o přemístění nebo stažení. Měli jsme však problém: Rádio 319 zřejmě nefungovalo. Byli bychom se mohli okamžitě spojit se stanicí Forest Hero na kyperské základně, odkud mohla zpráva dojít do Al Žúfu během několika minut. Každé naše sdělení by bylo bez ohledu na denní dobu doručeno přímo veliteli pluku nebo operačnímu důstojníkovi. Marně však Legs zkoušel různé frekvence a anténní systémy, nedostával žádnou odpověď. Až mnohem později jsme přišli na to, že jsme dostali špatné frekvence - a tak tam Legs seděl a pokoušel se dostat spojení a říkal si, že je jeden z těch (často) špatných dnů, kdy převládají bídné atmosférické podmínky a kdy rádio prostě nehraje. V tu chvíli jsme si to ještě příliš nepřipouštěli, protože jsme věděli, že máme rezervu v podobě postupu při ztrátě spojení; znamenalo to, že v případě, kdy se neohlásíme rádiem do osmačtyřiceti hodin, vrtulník se automaticky vrátí a buď nám přiveze novou radiostanici, nebo nás dopraví na jiné určené místo.
V době, kdy ostatní jedli nebo spali, jsme střídavě hlídkovali. Na stráž jsme chodili vždy na hodinu, drželi dráty od min s vějířovitým rozptylem a pozorovali vádí. Ti, kteří si proto v noci spánku neužili, rádi potom zalehli. Byla taková zima, že si někteří navlékali ochranné oděvy proti jaderným, biologickým a chemickým zbraním a v nich se ukládali k spánku. Byli jsme všichni víceméně ukryti a měli jsme naději, že pokud budeme tiše, nezpozoruje nás ani člověk, který na určitou vzdálenost pohlédne proti směru vyschlého toku.
Pak jsme pozdě odpoledne zaslechli nějaké hlasy. Dvanáctiletý nebo třináctiletý chlapec, který mutoval, začal cosi

volat a nějaký muž mu odpovídal. Opatrně jsme vyhlédli přes okraj západní stěny a spatřili hocha i muže - možná jeho otce, jak ženou stádo koz. Šli přes planinu téměř souběžně s vádí, ale pak se stočili k severu, směřovali k nám a při chůzi svolávali kozy. Nákladňák s žebřinovými postranicemi dosud stál na vzdálenějším okraji silnice a vypadalo to, jako by pastevci přišli stádo zkontrolovat nebo je zase naložit.
Buď jak buď, na náš vkus u nás byli příliš blízko. Sevřeli jsme v rukou zbraně připravené k výstřelu a téměř bez dechu jsme zůstali nehybně přitisknuti k zemi. Podle cinkání rolniček a hlasů jsme odhadli, že stádo minulo náš úkryt na vzdálenost padesáti metrů. Zvuky se ztratily v dálce, my jsme však mlčeli a naslouchali dál. O půl hodiny později jsme se zas vydrápali na břeh zkontrolovat, co se děje. Nákladňák zmizel a po kozách nebylo ani památky, ale kde jsou, to jsme nevěděli.
Toto místo vskutku nevěstilo nic dobrého. Pořád se tam něco dělo a bylo jen otázkou času, kdy budeme prozrazeni. Legs, nevzrušený jako vždycky, ležel v dolíku a se znásobeným úsilím se snažil navázat spojení. Mark mu přišel na pomoc a oba přesouvali frekvence a zkoušeli různé antény. Stačí, když najdete základnu, hned se cítíte líp - alespoň máte kontakt. Teď jsme však žádnou odezvu neměli a naše obavy začaly vzrůstat.
Navíc jsme byli čím dál zkřehlejší. Jednou ke mně přistoupil Andy a žertem mi povídá: „Doufám, že tě zebou nohy."
„Mám je jako led," já na to.
„To mě těší," udělal za tím tečku Andy. „Ještě že máš ty parádní boty."
Měl jsem totiž u hlídky nejlepší boty. Jeden člen týmu měl obyčejné armádní boty a další dva měli boty do džungle. Bez ohledu na boty však nikdo z nás nohy zimou ani necítil. Hlad jsem však kupodivu neměl, přestože jsem za celý den snědl jen tabulku čokolády a balíček sušenek.
Když se setmělo, rozhodli jsme se vyslat průzkumný tým; zájem porozhlédnout se kolem projevil Andy, Mark, Stan a Dinger.
„Odejdeme tímto směrem," řekl nám Andy potichu, „a zase se z té strany vrátíme. Heslem je součet čísel, který dá devítku. Nebudeme pryč déle než tři až čtyři hodiny. Při návratu bude první člověk sestupovat s rozpaženýma rukama a v pravé bude držet zbraň hlavní vzhůru."
Zaslechne-li někdo z nás něco podezřelého, pokračoval, máme být v pohotovosti, čekat pět šest minut, než průzkumný tým projde k našemu postavení, a zahájit palbu na případné vetřelce. Neobjeví-li se naši, máme sebou hodit směrem k místu, kde jsme byli vysazeni, a tam se s nimi setkáme.
Odcházeli v jedenáct v noci a doufali, že v tu dobu už budou všichni místní obyvatelé spát. Po odchodu průzkumného týmu jsme střídavě vždy hodinu hlídkovali. Ticho nepřerušil žádný zvuk; noc byla zcela klidná, ale ne tak příjemná jako předchozí, neboť obloha byla plná mraků.
Průzkumníci se bezpečně vrátili v půl čtvrté. Přišli k vádí z domluvené strany, ale nikdo je nestavěl, protože Vince, který byl na hlídce, usnul. Náhodou jsem byl vzhůru a zpozoroval, jak se jejich postavy objevily na břehu proti obloze. Za chvíli už Andy myl Vincemu hlavu za to, že nebyl ve střehu.
Průzkumná skupina zjistila, že hlavní zásobovací cesta není vy štěrkovaná silnice, nýbrž jen proježděná cesta v poušti, a že se ve vzdálenosti necelého kilometru rozvětvuje. Kromě toho hoši objevili asi 300 metrů od našeho postavení bílý sloup zasazený do země, nebylo však možno rozeznat, co označuje. Pak zpozorovali malý stanový tábor za místem, kde byl zaparkovaný nákladňák. Bylo to další postavení protivzdušné obrany a v okolí parkovalo několik vozidel. Když se rozštěkali psi, chlapci se stáhli a pročesávali terén, aby zjistili, nejsou-li tam nějaké náspy nebo brázdy, které by mohly ukrývat linku sklovláknité optiky, ale nic takového nenašli. Hledali také nějaké vhodnější místo, kam bychom se mohli přesunout, ani v tom však neměli úspěch.
Na zbytek noci zalehli a my ostatní jsme zase hlídkovali. Ráno jsme alespoň měli dobrý pocit, že o nás nikdo neví, ale shodli jsme se, že je příliš riskantní zde zůstat; pohybovalo se tu dost lidí a byli jsme příliš blízko místa střeženého protivzdušnou obranou.
Když jsem se soukal kolem místa, kde seděl Andy a Dinger, všiml jsem si, že sepisují nějakou zprávu.
„Copak to děláte?" zeptal jsem se.
„Žádáme o povolení napadnout postavení protivzdušné obrany."
„K čemu je to proboha dobré?"
„Když už jsme zde, mohli bychom alespoň něco podniknout. Polovina se nás tam zezadu připlíží a toho postavení se zmocní, ostatní zůstanou zde a budou hlídat naše věci. Jakmile nastane povyk, požádáte rádiem o vrtulník, aby nás vyprostil."
Poslouchám je a říkám si: „To není náš úkol. Když tu začneme dělat zmatky, na velitelství pluku se naštvou." Naštvou? To je slabé slovo, dopustit se takového svévolného činu přesahujícího naši pravomoc by byl z hlediska pluku vážný přestupek. Bylo nabíledni, že zařízení chráněné postaveními protivzdušné obrany musí mít dost velkou posádku pravidelné armády nebo milice. I kdyby byl náš útok sebeúspěšnější, museli bychom se lopotit s batohy na místo, kde jsme byli vysazeni. Bez pytlů na písek a konstrukčních prvků pozorovacího stanoviště byl batoh lehčí - asi 100 liber, takže se snáze nesl - ale kdybychom museli náhle vypadnout, jak to vyplývalo z Andyho návrhu, znamenalo by to nechat veškeré vybavení stanoviště na místě a odejít od něčeho, na čem nám záleželo. Dosud jsme úzkostlivě dbali na to, abychom po sobě nezanechávali žádné stopy, močili jsme do kanystru a vykonávali velkou potřebu do plastových vaků; ty bychom při organizovaném ústupu vzali s sebou.
Další vážnou námitkou vůči řečenému plánu bylo nevyzpytatelné počínání našeho rádia. Pokud jsme to mohli posoudit, nic mu nescházelo, ale nebudeme-li schopni během několika hodin navázat spojení se základnou, budeme mít vážné problémy.
Zatím jsem se k tomu nevyjadřoval. Místo toho jsem se vrátil a usedl vedle Vinceho. Když jsem mu řekl, co se plánuje, vykulil oči jako žába.

Po půlhodině jsem došel k závěru: „Je to nesmysl. Do toho jít nemůžeme." Znovu jsem se přemístil a řekl Andymu: „To nepůjde. Když tam bude něco velikého, dostaneme se do průserů. Zvlášť v případě, že vrtulník pro nás nepřiletí. A s tím to všechno stojí a padá. Nedokážeme-li rádiem vzburcovat základnu nebo jestli se sem nedostane vrtulník, budeme v hajzlu. A jak to zatím vypadá, naše rádio už v hajzlu je, takže spojení nedostaneme."
„Jo - asi máš pravdu," řekl Dinger. „Necháme to plavat."
„Kromě toho," dodal jsem, „zmocnit se nějakého postavení protivzdušné obrany není náš úkol. Náš úkol je pozorovací stanoviště. Když se tu nedokážeme udržet, bylo by lepší se vrátit."
Ostatní okolkovali, a teprve ve dvě odpoledne se nápadu zaútočit na protivzdušné postavení vzdali a vyslovili se pro přemístění. Strávili jsme dlouhé hodiny kódováním dlouhého hlášení o našem záměru a začali dávat dohromady nový signál. Stále jsme však nebyli s to navázat rádiem spojení; potom nám spojení úplně znemožnil pokles ionosféry. Zkoušeli jsme použít i družicový telefon. Nechtěli jsme vést dlouhý hovor, bylo nám totiž řečeno, že to vyvolává ohromný elektronický rozptyl a že každý hovor delší než dvacet vteřin zachytí zaměřovací aparatura. Nastavili jsme proto radiostanici na příjem v naději, že zachytíme na frekvenci základny nějaký hovor. Pak jsme se občas ohlásili příslušným volacím znakem a rychle se dožadovali příjmu: „Haló, Zero Alpha, zde Bravo Two Zero, kontrola rádiového spojení, přepínám" - ale odezva veškerá žádná.
Zdálo se, že nám nezbude než spolehnout na postup pro případ ztráty spojení. Znamenalo by to stáhnout se korytem na místo našeho vysazení, abychom tam byli, až vrtulník o půlnoci přiletí. Přirozeně jsme doufali, že nás dopraví na nějaké příhodnější místo, nebo nám spíš přinese nové rádio: Velící důstojník by byl informován, že je náš přístroj nepoužitelný, a pochopitelně by chtěl, abychom v plnění úkolu pokračovali.
Buď jak buď, po setmění se měla celá hlídka přesunout. Seděli jsme a představovali si, jaká to bude otrava vláčet se takovou dálku s nákladem na hřbetě tam a zase zpátky jen kvůli tomu, abychom vyfasovali nové rádio. Moc jsme se na tu dřinu netěšili.
Potom - byly asi tak čtyři odpoledne - šly všechny plány k čertu. Pasáček znovu začal svolávat ty všivé kozy, jenže tentokrát byl blíž a šel rovnou k nám. Zrovna jsem se bavil s Andym a Dingerem o rádiu, vtom se to volání ozvalo jakoby přímo nade mnou. My tři jsme zůstali strnule ležet - ale když jsem pohlédl na druhou stranu, kde byl Vince, viděl jsem, že natahuje krk, jestli kluka neuvidí. Dělali jsme na něho grimasy a dávali mu zuřivými posunky znamení, aby nevystrkoval hlavu.
Kdybychom byli všichni zachovali klid, mohlo to být O.K. Když se lidé v úkrytu nepohnou, v devíti případech z deseti uniknou pozornosti. Prozradí je sebemenší projev jejich přítomnosti, stín, záblesk a zejména každý pohyb. Právě tak je to s ptáky a lesními zvířaty: Dokud setrvávají v klidu, člověk je nevidí, ale stačí, aby se pohnuli.
V našem případě se pohnul Vince. Tehdy to nepřiznal, ale později kápl božskou. Neodolal pokušení zjistit, co se děje, pohnul hlavou a chlapec ho zpozoroval.
V tu chvíli jsme neměli jistotu, k čemu skutečně došlo. Věděli jsme jen, že volání jako když utne. Neozval se ani varovný křik, samo nápadné mlčení však bylo zlověstné. Bylo zcela jasné, že hoch utekl. Přisunul jsem se k Vincemu a sykl: „Viděl tě?"
„Ne, kdepak," on na to. „Je to dobré."
Vzal jsem to na vědomí, ale nevěřil jsem mu. Začínalo nám to nahánět strach; nebyla to přímo panika, ale věděli jsme, že na nás brzy kápnou. Začal se mi strachem stahovat žaludek. Legs byl pořád u rádia a pokoušel se dostat spojení. „Jak to vypadá?" zeptal jsem se ho.
„Zkouším to," řekl. „Dělám co můžu."
„Jsi v záchranné síti?" zeptal jsem se.
„Ne."
„Tak se na ni napoj a začni vyťukávat morseovkou."
Záchranná síť vysílá periodicky na nových frekvencích a věděl jsem, že v případě, kdy se na ni napojíme, celou ji na průběžných čtyřiadvacet hodin vyzradíme. V této mimořádné situaci však byl takový postup oprávněný. Legs začal připravovat text bleskové zprávy: „Vysoká pravděpodobnost ohrožení. Žádám o přemístění nebo vyproštění." Sotvaže ji však začal vyťukávat, zaslechli jsme, jak se k nám přibližuje řev silného motoru a skřípění připomínající tankové pásy. Začala se nám zvedat hladina adrenalinu. Přestali jsme se plazit po čtyřech a všichni jsme pobíhali z místa na místo. Hlavou se mi honily divoké myšlenky: Jediný výstřel tanku by nás všechny dokázal zničit; stejně by to dopadlo, kdyby proti nám použili protipěchotní granát, který účinkuje jako velká brokovnice.
„Připravte si šestašedesátky," zařval kdosi. Přichystali jsme ruční raketomety k palbě a rozmístili se okolo konce vádí, ukrývajíce se, jak jen to šlo. Dinger této chvíle využil a bez ohledu na silné protesty si zapálil usmolenou podomácku ukroucenou cigaretu.
Tak jsme tam tedy vyčkávali, až se nám v záhybu vádí objeví tank. Randál a skřípění každou vteřinu sílily. Vězeli jsme v úkrytu na konci vádí jako krysy zahnané do kouta a neměli jsme ani potuchy, co jiného než tank by se k nám mohlo po rovném terénu tam nahoře přibližovat. Dost možná už na nás Iráčané postupují i zezadu; stačí dva ruční granáty hozené přes okraj vádí a byli bychom na maděru. Ale přesto, kdyby se tank ocitl v dohledu a namířil na nás kanón, nezbývalo by nám než vyběhnout ven bez ohledu na riziko, které představovala postavení protivzdušné obrany.
Bylo právě pět hodin odpoledne, ale stále ještě bylo plné světlo. „Svlažíme si trochu hrdlo, ne?" řekl kdosi a všichni jsme to uvítali, protože jsme věděli, že bychom na ten běh potřebovali mít v těle dostatek tekutiny. Někteří z nás si začali chvatně svlékat teplé blůzy a cpát je do vaků, jiní si pracně stahovali a ukládali ochranné oděvy proti jaderným, biologickým a chemickým zbraním.
Nikdo nevydával rozkazy. Byli jsme všichni prostě rozhodnuti případný tank nebo obrněný transportér zlikvidovat a pustit se vyschlým korytem jako únikovou cestou. Ve skutečnosti by naše rakety tank nezlikvidovaly, mohly by ho

však zásahem do pásu zneškodnit.
A tak jsme prolévali hrdla vodou a trochu jsme i pojedli. Potom mi padl zrak na koncové strany raketometů. „Pánové, dávejte pozor na zpětný výšleh u těch krámů. Nerad bych měl z obličeje uhel." Při odpálení šestašedesátky dosahuje nebezpečný prostor za raketou dvaceti metrů. Chvíli bylo ticho. Znenadání se všichni v reakci na strach a napětí rozesmáli a ne a ne přestat. „Je to absurdní," pomyslel jsem si. „Za rohem je tank, a my se tu hihňáme jako školačky."
Dinger ukázal prstem na mou německou čapku a vykřikl: „Hej, Chrisi, vypadáš jako Rommel."
„Jdi do hajzlu, Dingere," zařval jsem taky při pohledu, jak usilovně nasává kouř z cigarety. „Zahoď tu sračku!"
„Jdi do háje s předpisy," on na to a všichni se rozesmáli ještě víc.
Znovu jsem zkontroloval zásobníky své dvěstětrojky poklepáním na jejich dno, abych se ujistil, že jsou náboje správně zasunuty v drážce. Měl jsem zásobníky spojeny páskou po dvou, a to v obrácené poloze, abych mohl po vystřílení jednoho pouhým obrácením okamžitě zasunout druhý. Do každého se vešlo třicet nábojů, ale vkládal jsem jich tam jen osmadvacet, aby se pružiny neunavily a náboj nevzpříčil. Volné náboje jsem měl ve zvláštní sumce na levé straně.
Pak se znenadání za rohem objevil... nikoli tank, nýbrž žlutý buldozer. Řidič měl lžíci stroje nahoře před sebou, zřejmě proto, aby mu sloužila jako štít; vypadal jako Arab a měl na sobě zelenou parku s kapuci na hlavě. Všichni jsme tiše leželi nebo se krčili v poloze ke střelbě, ale věděli jsme, že nás ten člověk zahlédl. Pouhých 150 metrů od nás zastavil, upřeně pohlížel směrem k nám, pak buldozer obrátil a ztratil se nám z dohledu. Bezpochyby byl místní, určitě věděl, že v těch místech vádí končí, a jel sem jen proto, aby zjistil, kdo nebo co zde je. Se zatajeným dechem jsme naslouchali, jak se skřípění a rachocení pozvolna ztrácí v dálce.
Na chvíli jsme pocítili nesmírnou úlevu, ale hned jsme zas vystřízlivěli a naléhali na Legse, aby nechal rádio rádiem, a všichni jen opakovali: „Musíme vypadnout. Musíme vypadnout." Dinger si zapálil další cigaretu a mocně vtahoval kouř, jako by to měla být jeho poslední. V tu chvíli jsme byli přesvědčeni, že nám za zády postupuje v rojnicích místní milice, a protože to komusi z nás trvalo podle mínění druhých zbytečně dlouho, bylo ze všech stran slyšet: „Tak sakra dělej!" Předtím jsme se rozhodli, že věci, které nebudeme moci vzít s sebou, zakopeme, ale vykašlali jsme se na to, vzali batohy na záda a chystali se vyrazit. Když už jsme byli na odchodu, křikl jsem: „Otočte si okolo hlavy šamag!" Otočili jsme si tedy kolem hlavy šálu, abychom vypadali alespoň na několik minut jako Arabové a dostali se odtud.
Když byl připraven i Legs, vykročili jsme suchým korytem směrem na jih, k místu našeho nouzového srazu. Byl jsem u východu z úkrytu, a tak jsem se ocitl v čele hlídky. Možná že to označíte za domýšlivost, ale nikdo mi nepřipadal na ten úkol dost zodpovědný.
Začínalo se už smrákat, a doufal jsem, že se na to místo, vzdálené necelé dva kilometry na jih, dostaneme před setměním a zorganizujeme obranu - a potom budeme muset čekat na přílet vrtulníku.
Když jsem vycházel z úkrytu, držel jsem se u levé stěny vádí, protože byla strmější a protože nás lépe chránila před zraky obsluhy protivzdušných raket. Otočil jsem se a zjistil, že chlapci zaujali mezi sebou taktický rozestup asi 20 metrů; řekl jsem si: „Kdyby mělo k něčemu dojít, potřebujeme být pohromadě," a křikl jsem: „Srazte se!"
Buldozer nám zmizel z dohledu, blížili jsme se však k místu, kde jsme jej naposledy viděli. Vádí se brzy začalo zplošťovat a na levé straně byl dlouhý svah vybíhající nahoru k rovině. Když jsme se dostali k místu, kde končila strmá část stěny vádí, náhle jsem zpozoroval dva Araby, kteří stáli tam nahoře s puškou u boku. Byli od nás sotva dvě stě metrů a ani se nehnuli. Jejich zjev se vyznačoval podivnou netečností; neprojevovali překvapení a nepohnuli se, ani když jsme se k nim dostali na dohled. Oba měli na bavlněném hávu černý plášť, který jim sahal až ke kotníkům. Kromě toho měli na hlavě šamag upravený jako turban. Usoudil jsem, že jsou to civilisté nebo snad milicionáři.
„To ten hajzlík," vzpomněl jsem si na kluka, který pásl kozy. „Letěl rovnou k nim a vyklopil jim to."
„Všichni sem!" křikl jsem znovu, bylo totiž jasné, že se schyluje k průserů. Nejblíž za mnou byl Bob Consiglio, a tak jsem ho popohnal: „Kurva, dělej! Padej sem!"
Šli jsme dál, ale oba Iráčané vykročili rovnoběžně s námi a posouvali se před nás. Pro případ, že je někdo z našich ještě nezahlédl, jsem se otočil a zvolal: „Tam nahoře nalevo máme dva chlápky, kteří nás sledují. Jdeme pořád dál."
Za mnou někdo začal klít. Napětí nás elektrizovalo. Cítil jsem, jak se mě zmocňuje strach. Později jsem pochopil, že ti dva Iráčané čekali, že jim někdo přijde na pomoc; kromě toho asi byli poněkud zmateni, protože nevěděli, kdo jsme. V tu chvíli jsem si však kladl otázku, zda bychom jim nemohli utéci, nebo se jich nemohli nějak zbavit, aniž by došlo k přestřelce.
Potom jsem tomu dal pořádně na frak. Napadlo mě, že zkusím trik, a zamával jsem na ně. Naneštěstí jsem to udělal levou rukou, a to je pro Araby vrcholná urážka - levá ruka se u nich totiž používá k utírání zadku. Reakce byla okamžitá: Jeden z nich zvedl zbraň a spustil palbu. Kolem nás začaly létat střely. Otočili jsme se k nim a vypálili na ně pár krátkých dávek. Oba poklekli na koleno a pokračovali v palbě. Jak jsem tam tak stál, viděl jsem, že Vince zahýbá do vádí. Ačkoli jsme byli v nebezpečí, jeho chůze působila komicky: Ohromný vak na cupitajících nohou, které pospíchají, ale ne a ne se někam dostat.
„Zůstaňte pohromadě!" zvolal jsem. „Nespěchejte s palbou!" Rozběhli jsme se a ke střelbě jsme se vždycky otočili a vypálili cílenou dávku. Krátké dávky jsou tajemstvím úspěchu - dva tři výstřely, víc ne. Jinak se při zpětném rázu zbraň strhne a výstřely jdou vysoko. Běželi jsme a stříleli, stříleli a běželi.
Za chvilku vedle obou Arabů se zaskřípěním zastavil výklopný nákladák s kovovými postranicemi a vyskákalo z něho osm nebo deset chlapů. Stan zahlédl také obrněný vůz s půlpalcovým kulometem přichystaným k palbě. Mé pozornosti jaksi ušel; přede mnou byl totiž terénní výstupek, který mi omezoval výhled. Někteří Iráčané spustili palbu z nákladáku, jiní zaujali střeleckou polohu za ním.
Zdálo se, že je jich celkem asi dvanáct. Měli samopaly - téměř určitě ruské AK 47 - a přinejmenším jeden těžký kulomet. Jejich palba však byla nepřesná a snadno jsme si s nimi poradili. Podle mého názoru pro nás nepředstavovali hlavní nebezpečí. Mnohem víc mě znepokojovala představa, že se někde vpředu mimo náš dohled pohybuje na vozidlech

nějaká větší vojenská skupina s úkolem zabránit nám v ústupu.
Ohlédl jsem se a zjistil, že kluci běží otevřeným terénem a ohýbají se pod tíhou batohů. Nebyly sice tak naládované jako předtím, ale běhat s nimi se mohlo ještě tak ve zlém snu. Jednu chvíli jako by se z nás utvořila semknutá skupina, pak jsme se zase rozptýlili, někteří běželi, jiní se na chvilku zastavovali, otáčeli a opětovali palbu, potom zas běželi dál.
Říká-li někdo, že nemá v boji palbou strach, nevěřím mu. Vždycky jsem při tom měl strach - jako kdokoli jiný. Pravda, SAS mají vynikající pověst, ale nedisponují nadlidmi; jejich příslušníci se možná vyznačují mimořádnou odvahou, jako všichni ostatní však nejsou imunní vůči strachu. Síla našeho pluku je v tom, že má lidi s vypěstovanou schopností strach ovládnout a aktivně reagovat na každé nebezpečí, před kterým se octnou.
Při tomto dotyku s nepřítelem nám hrozilo nebezpečí, že nastane panika. Příliv adrenalinu byl hrozivý. Člověk dokáže úspěšně čelit nepřátelské palbě, přijde však chvíle, kdy začne lapat po dechu a kdy se ho zmocní bolest na prsou a v žaludku. A tak jsme šli dál, lopotili se po svahu, otáčeli se a stříleli na nepřítele pobíhajícího mezi vozidly tam a zpátky. Třikrát jsem při svém výstřelu viděl někoho padnout. Jeden zůstal definitivně ležet za terénním výstupkem, odkud stříleI, další dva skosila smrt v běhu. Potom došlo v jednom vozidle k strašlivé explozi.
Zelený nákladňák začal popojíždět a vydávaje zvláštní zvuky proletěl vyvýšeninou nad námi. Byli jsme v otevřeném terénu, jako kachny na hladině rybníka, a měli jsme se nač těšit. Kdykoli se někdo z nás zastavil a obrátil, aby vystřelil, hned se na něho nepřítel soustředil jako na papírový terč.
Iráčané měli patrně v úmyslu pustit se za námi. Kdyby nás však následovali do vádí, byli by v nevýhodě, proto se raději drželi zvýšeného terénu. Když se nákladňák přehnal, vyndal jsem svůj signalizační přístroj taktické záchrany TACBE, zmáčkl čudlík a začal volat: „Turbo! Turbo! Zde Bravo Two Zero. Dotyk! Dotyk!" Stejně si počínal Andy. Oba a ještě jeden maník jsme měli TACBE nastavené na americké frekvence, takže jsme mohli mluvit s americkými piloty. Ostatní přístroje byly naladěny na frekvence britské. Z každého se mohla ozvat odpověď během několika vteřin. Všichni jsme počítali, že se z éteru ozve hlas - ale kdepak.
„Můj TACBE je v hajzlu!" zařval jsem na Andyho.
„Můj jakbysmet."
„Zkoušej to dál."
Pak někdo vykřikl: „Já ten zatracený batoh zahrabu!" „To ti bůh řek! Udělám to taky!" Vzápětí jsem se připojil a pracně začal stahovat z ramen popruhy. Pak jsem si k batohu klekl a začal zápasit s řemínky chlopně, abych uvolnil svou šestašedesátku. Plíce a srdce jsem měl na prasknutí a námahou jsem se třásl na celém těle. „Nekvaltuj, nekvaltuj," říkal jsem si, „nebo se odděláš."
Jeden řemínek se mi podařilo uvolnit. Když jsem natahoval ruku k dalšímu, rozletěl se na kousky zásahem půlpalcové střely. Vůbec nic jsem necítil - ani závan vzduchu, ani spáleninu, ale mít ruku o čtyři palce víc vpředu, byl bych bez ní. Náraz střely srazil batoh. Vrhl jsem se k němu, popadl šestašedesátku, hodil ji na rameno a honem pryč. Vpravo přede mnou se zvedaly fontány hlíny a kamení. „Zkurvené minomety!" pomyslel jsem si. „Sice z nich střílejí, ale nějaký debil zapomněl vytáhnout z granátů závlačky" Budilo to totiž dojem, jako by Iráčané zapomínali vyndávat z minometných granátů bezpečnostní závlačky, takže granáty spíše vyhazovaly do vzduchu prach a kameny, než explodovaly. Horší však bylo, že se na nás zřejmě soustředila i palba z protiletadlového postavení.
Teď už jsme jenom šli, k běhu do kopce nám scházely síly. Vzpomínám si, že přede mnou šel Legs a byl asi v polovině svahu. Vzpomínám si také, že od chvíle, kdy jsem se zvedl od svého batohu, jsem si říkal: „Něco si z něho musím vzít, ale co?" Teď jsem na to přišel: „Sakra! Zdravotnickou soupravu!" zařval jsem neadresně. Když jsem byl od vaku asi dvacet metrů, zeptal jsem se Legse: „Máš rádio?"
„Nemám," řekl těžce dýchaje, „musel jsem je tam nechat."
„Čert to vem," já na to. „Nezastavuj se." Pak jsem si zčistajasna vzpomněl ještě na něco: „Kristovy rány! Moje cestovní láhev! Ta, co mi dala Jan k vánocům. Kurvafix, tu tam nenechám. Všechno ostatní je erární, ale tohle je moje."
Nevím, co mě to napadlo. Rozum přikazoval nechat to tam, ale něco mi cvaklo v hlavě a bez váhání jsem se pustil po svahu zpátky. Když jsem doběhl k batohu, pomyslel jsem si: „Jsi idiot - a teď to slízneš." Hrabal jsem se v batohu zády k Iráčanům a říkal si: „Stejně se daleko nedostaneš, protože tě každou chvíli provrtá kulka." Představil jsem si, jak se za mě valí vnitřnosti, a říkal si, jak budou vypadat. Rozerve mi to šaty jako ve filmu a vyletí kousky masa a úlomky kostí? Nakonec jsem láhev našel, vytáhl ji, strčil do kapsy u kalhot a vypadl odtud.
Cítil jsem, že už mi chůze činí obtíže. V krku mi rachotil dech, měl jsem pocit, že se zadusím. K takové námaze jsem se při výcviku nikdy nevypnul. Zdálo se mi, jako by mi plíce sice pumpovaly, ale dovnitř nešel vzduch. Strach mě však popoháněl kupředu.
Pak už jsme měli určitý náskok, který zmenšoval pravděpodobnost, že nějaké Iráčany ještě zasáhneme; občas se však někdo z nás přece zastavil, vystřelil a rozhlédl, kde má kamarády. Všechno nabývalo neskutečných obrysů. Lidé jako by nešli nějakým určitým směrem; střídavě se posunovali a míjeli jako zpětné proudy v řece. Vzpomínám si, jak Bob, který byl za mnou a trochu níž, hází dozadu dva fosforové granáty kvůli kouřovému efektu a říká: „Tumáte, parchanti!" Dívám se na Legse a vidím, jak mu nad hlavou letí svítící střela. Věděl jsem, že svítící střely létají výš než normální, a nechápal jsem, proč ho nezasáhnou ty druhé. „Tady ji dostane," napadlo mě. Pak jsem si říkal, jestli Iráčané používají pořád jen svítící munici, když my ji používáme v poměru jedna ku čtyřem. Potom začaly ty krámy létat kolem Andyho a přímo mezi námi.
Konečně jsme se dostali přes vrcholek do hluchého prostoru a zhroutili se na zem. „Panebože!" vydechl Andy.
„Nepochopím, jak jsme to dokázali."
„Ani já," řekl jsem. „Ale koukej - mám zas alespoň svou flašku."
„Kde byla?"
„V mém batohu. Musel jsem se pro ni vrátit."

„Prokrista!"
Odšrouboval jsem víčko, lokl si whisky - byla to šestnáctiletá Lagavulin - a podal láhev Andymu.
„Pane na nebi!" vzdychl, když ucítil, jak mu lihovina protéká vnitřnostmi.
Chvíli jsme jen tak leželi a snažili se nabrat dech, a když jsme se zas postavili, abychom se porozhlédli po ostatních, ke svému údivu jsme zjistili, že jsou všichni v pořádku. Myslel jsem si, že jsme určitě dva nebo tři ztratili, ale objevili se všichni a nikdo neměl na těle ani škrábnutí. Očekával jsem, že přinejmenším budu muset ošetřit nějaká poranění - ovšem po ztrátě zdravotnické soupravy bych nanejvýš mohl rány obvázat.
Všichni měli co povídat, ale co říkali, to už nevím. Dohodnout se co dál, nám nezabralo mnoho času. Má-li naše akce pro případ ztráty spojení nějaký efekt, objeví se chinook o půlnoci na smluveném místě; jenže po tom, co jsme píchli do vosího hnízda, se Iráčané dověděli, že jsme v tomto prostoru, a nelze vyloučit, že se pokusí vrtulník vyčíhat a sestřelit. Došli jsme k závěru, že bude bezpečnější vydat se k syrské hranici. Nejdříve však zamíříme k jihu a uvedeme Iráčany na falešnou stopu.
„Tak jo," uzavřel jsem, „jdem na to." Neměl jsem v úmyslu chopit se velení, jen jsem chtěl, abychom se z toho všivého místa dostali, a tak jsem vyrazil jako první; za mnou šel Andy a za ním v zástupu ostatní. Pak jsme si uvědomili, že jsme sice na dostřel původního postavení Arabů, že se však někteří z nich mohli přesunout na další vyvýšeninu, a až vyjdeme z prolákliny, mohli by nás opět zpozorovat. Mimo to jsme se zas ocitli v zorném poli protiletadlových dělostřelců, a ti na nás spustili palbu. Některé střely nás těsně míjely, jiné končily deset, patnáct metrů od nás, ale nevšímali jsme si toho a jen jsme šlapali jako berani dál. Potom se na pahorku objevilo nám známé vozidlo s půlpalcovým kulometem a ze vzdálenosti 400 až 500 metrů nás začalo ostřelovat. Naštěstí se začínalo smrákat a střely šly příliš vysoko. Šli jsme vstříc nadcházející noci, vstříc naději na záchranu svých životů.

3.
O jednoho méně

Dokud jsme za sebou neměli další dlouhé údolí, tu a tam k nám dolétla zbloudilá střela. Ozval se výstřel, objevil se obláček černého kouře a na zem dopadla další. Potom jsme vyšli z pustých kamenitých plání a zamířili k jihu. Šli jsme v zástupu a zařadili čtyřku. Tu a tam jsme křikli na Marka, aby to zkusil, a Mark nastavil magellan a držel ho vzhůru, dokud se nenapojil na nějakou družici. Po několika minutách zvolal: „Mám ji," a zatímco jsem s Andym zkoumal mapu a ověřoval si, kde jsme, ostatní si posedali na zem. Mark našel v iluminovaném okénku souřadnice, podíval se na mapu a řekl: „O.K., jsme právě tady" - a my jsme znali své postavení s přesností na několik stop. Povzbuzeni tak přesným způsobem orientace jsme pokračovali v cestě.
Vypadalo to, jako by nás naši vlastní lidé nechali na holičkách, což byl pro nás otřes. Je nepsaným pravidlem našeho pluku, že když je někdo v nouzi, přijdou jeho kamarádi a pomohou mu. Ať jste v sebeztracenější díře světa, octnete-li se v ohni, kamarádi vás tam najdou. Teď jsme křičeli do rádia a TACBE, až jsme z toho byli ochraptělí, a pořád nic. Zklamání bylo nesmírné. Když jsem vyfasoval TACBE, myslel jsem si: „Tohle je mé poslední útočiště," a naprosto jsem spoléhal, že se mi na zavolání ozve pilot AWACS; nepochyboval jsem, že se postará, aby se nás vypravila hledat polovina pluku. Momentálně jsme ovšem nemohli vědět, že nejbližší letoun AWACS je 500 kilometrů východním směrem - ve vzdálenosti čtyřnásobně větší, než je dosah TACBE - a že jsme byli vybaveni špatnými rádiovými frekvencemi, takže žádné naše volání na 319 nenašlo adresáta.
Teď, bez potravin, bez vody, teplého oblečení a dalších životně důležitých věcí, jsme upírali oči k jihu. Asi po půlhodině kdosi vykřikl: „Někdo nás sleduje!" Ohlédli jsme se a spatřili světla nějakého vozidla. Nejdřív jsme nepoznali, jestli se vůbec pohybuje, nebo ne, pak jsme se však pomocí Vinceho brýlí k vidění ve tmě přesvědčili, že se určitě pohybuje směrem k nám. Poušť byla na některých místech naprosto rovná a jednolitá, takže se v ní vozidlo mohlo pohybovat slušnou rychlostí; naštěstí pro nás tam však byla spousta vádí, která byla obtížně průjezdná, a řidič se jimi musel takříkajíc plazit. Zatím nás nemohl zpozorovat - na to byla noc příliš temná - znal však směr našeho postupu prvním vádí a držel se úhlu, kterým jsme se řídili.
Terén se změnil, spečené bláto vystřídal štěrk a kamení, v nichž nebylo přirozeně možné postupovat nehlučně. Slyšet bylo i šustění našich šatů a vzájemné narážení brašen. Kdybychom šli pomalu, pohybovali bychom se i tišeji, jenže hlavním příkazem byla rychlost a já jsem bez ohledu na hluk spěchal co možná nejvíc a vlekl za sebou ostatní, mezi nimiž byl odstup necelé dva metry. Pořád mě zaměstnávala myšlenka, že postavení protiletadlové obrany, která jsme viděli, zřejmě něco střeží a že jejich osádka dá rádiem avízo dopředu s cílem zorganizovat pátrače, kteří by nás obešli a přehradili nám cestu. Věděli jsme už, že poušť jen vypadá tak pustá a že ve skutečnosti jsou všude vojenská stanoviště, na některá z nich můžeme kdykoli narazit. Nemenším rizikem mohlo být i setkání s beduíny.
Když jsme za sebou měli hodinu cesty a asi osm až devět kilometrů, zastavili jsme a zůstali chvíli pohromadě. Dinger si svlékl prošívanou vestu a začal na ni klást kamení.
„Co to ksakru děláš?" zeptal jsem se ho.
„Zahrabávám ten krám. Je v tom moc horko."
„Nedělej to," já na to. „Uvaž si to okolo pasu. Budeš to potřebovat."
Později mi děkoval, že prý jsem mu zachránil život. Teď, když jsme vyrazili na další cestu, však klel. Nepřestával jsem myslet na všechny ty věci, které jsem tam nechal. Štvala mě představa, že se staly kořistí Iráčanů. Zřejmě už se zmocnily kamery naší hlídky - mají však smůlu, protože jsme ještě nepoužili žádný film. A k čemu by jim byla kniha Torna Sharpeho Bouřlivé shromáždění? Mají také mou tmavomodrou oteplovačku, můj ministan, dávky potravin na deset dní, pár přenosných telefonů, dvě protipěchotní miny a nějaké destrukční prostředky. Ještě že nemají mou cestovní láhev. S pocitem zadostiučinění jsem si vzpomněl na miny s vějířovitým rozptylem, stejně jako na miny protipěchotní, které jsme zahrabali ve vádí, a říkal si, jestli nevyřídily některé z nepřátel. Litoval jsem, že nemám ve

svých brašnách víc potravin a méně střeliva. Fakticky jsem měl k jídlu jen dva balíčky tvrdých sušenek Compo, podobných krekrům, po pěti v balíčku. A to jsme museli počítat s tím, že je před námi nejméně osmačtyřicet hodin ostré chůze a že máme málo jídla a vody.
Postupujete-li v zástupu a dostanete se do dotyku s nepřítelem, obvykle to odnese ten první, a i když není postřelen, druhý a třetí v pořadí ho z toho musejí vysekat. Náš předepsaný standardní postup v takové situaci - a každý ho znal nazpaměť - spočíval v tom, že první průzkumník použije proti nepříteli granát z dvěstětrojky a jeden plný zásobník. Současně dvojka a trojka zalehnou a spustí palbu. Jednička pak úskoky do stran couvne a rovněž zalehne, aby kryla ty dva, a ostatní se vějířovitě rozvinou. Neméně důležité však je nezpanikařit a nespustit palbu na přízraky, neboť výstřely by ihned prozradily naše postavení.
Standardní postup při dotyku s nepřítelem byl naprosto zautomatizovaný. Vince, který teď byl mou dvojkou, se však za mnou pořád opožďoval, jako by nechtěl být v mé blízkosti. Několikrát se zastavil a povídá: „Když se dostaneme vpředu do dotyku, rozhodně palbu neopětuj a radši dej ruce nahoru."
„Hele," já na to, „v případě dotyku budu střílet, protože v zajetí budeme vyřízení."
„Nedělej to," trval na svém. „Když jednoho z nich zastřelíš, zabijí nás všechny."
„Prdlajs!" odsekl jsem.
„Přemýšlej o tom," nechtěl se nechat odbýt. „Já střílet nebudu."
Hlídka se opět semkla a došlo ke sporu. Vinceho nikdo nepodpořil. „Nekomplikuj to," řekl mu kdosi. „Držte se za mnou," řekl jsem jen a vykročil dál. O několik minut později mi došel zezadu vzkaz, že mám zpomalit a zastavit. Někdo volal: „Stanoví je zle!"
„Prokrista, Stan! Jeden z nejsilnějších v naší hlídce," pomyslel jsem si. „Co mu ksakru je?" Doběhl jsem zpátky a ptám se ho, co se děje, ale ležel na zemi téměř v bezvědomí a nebyl schopen vypravit ze sebe kloudné slovo. Jako by byl opilý a byla ho jen polovička. Ve výběrových kurzech jsem viděl studenty v podobném stavu, vyřízené tak, že s nimi prostě nebyla rozumná řeč.
„Co s ním je?" zeptal jsem se toho nejbližšího.
„Nemám zdání. Prostě se zhroutil."
„Neudeřil se hlavou o kámen nebo o něco jiného?"
„Neřekl bych."
„Stane!" povídám. „Co ti je?"
Jen zachroptěl.
„Bude to asi vyčerpáním z horka," komentoval to jeden člen hlídky. „Strašně se potí."
„Kdepak," řekl jsem, „to není možné. Dnes v noci je pořádná zima."
Sám jsem se trochu potil, ale ne tak jako Stan. Nevěděli jsme ovšem, že má pod svým maskáčem pořád ještě teplé prádlo. Měl je na sobě, když došlo k dotyku s nepřítelem, a dosud neměl příležitost si je svléknout. Následkem toho se značně přehřál a jeho tělo vyčerpalo vlhkost.
Vyndali jsme láhve s vodou, do čtyř jsem nasypal bílý rehydrační prášek a začal ho napájet. Vypil na jeden zátah tři láhve, mou, Andyho a nevím čí ještě - celkem skoro tři litry. Měly ho postavit na nohy, ale zdálo se, že valný účinek neměly. Měl pořád závrať, byl vyčerpán a nebylo možno z něho dostat rozumné slovo.
„Musíme se ohlédnout po nějakém bezpečném místě a nechat ho tam. Pojdte najít nějakou díru v terénu."
Něco takového jsem nemohl připustit. Nemohli jsme jednoho z nás ponechat jeho osudu, zvlášť když tu bylo dalších sedm silných a dosud svěžích chlapů. Sklonil jsem se ke Stanoví a pohrozil mu: „Hele, když se nepřidáš k nám, necháme tě tu. Jasné?"
Přikývl a něco zamumlal.
„Tak koukej vstát," pobídl jsem ho. „Drž se mě za zadkem jako klíště. Nespouštěj oči z mé bagáže."
„O.K., Stane, dej nám své krámy," řekl někdo. Andy si vzal jeho minimi, pak se otočil ke mně, řekl: „Tohle si vezmi ty, Chrisi," a podal mi svůj přístroj pro vidění ve tmě, který nosil zavěšený na krku.
„Já ten krám nechci," namítl jsem. Přístroj vážil čtyři až pět liber a říkal jsem si, že se mi bude nepříjemně houpat na prsou. Ale vzal jsem si ho - a díky Bohu za to, neboť mi bezpochyby zachránil život. K tomu jsem si ještě vzal bedničku s dvěma sty náboji do minimi a zavěsil si ji na rameno.
Nemohli jsme tam už dál okounět, neboť ve tmě za námi nepřestávala poskakovat světla podezřelého vozidla. Přitáhl jsem Stana k sobě a opakoval: „Jdi za mnou a nezastavuj se."
„Ach jo, ach jo," hekal, pak se zvedl a vykročili jsme dál. Šel jsem zas v čele, za mnou byl Stan, jako třetí šel Vince a pak následovali ostatní. Být prvním průzkumníkem není žádná slast, člověk se totiž musí v jednom kuse dívat dopředu; jsem však dost všímavý, a kdyby se před námi něco objevilo, soudil jsem, že to zvětřím stejně rychle jako kdokoli jiný. Andy byl uprostřed lajny, což je místo velitele hlídky.
Pokaždé, když jsme zastavili, aby mohl Mark překontrolovat magellan, jsem Stanoví řekl: „Lehni si, brácho. Na chvíli se natáhni,"
a Stan si beze slova lehl jako poslušný pes, jako by byl v mrákotách. Když jsme se zase chystali vykročit, šťouchl jsem ho a řekl: „O.K., Stane, jde se dál," a Stan zase vstal a vykročil za mnou - ale zůstával víc a víc pozadu.
Když se to dvakrát nebo třikrát opakovalo, pokusil jsem se v něm vyvolat nějakou odezvu slovy: „Stane, když nepůjdeš za mnou a nebudeš držet krok, nechám tě tady." Částečně na to zareagoval a slíbil, že mě nespustí z očí. Chvíli to vydržel, kdykoli jsme však zastavili, svalil se na zem a ležel jako mrtvý.
Obloha se opět zčásti zatáhla, ale studený severozápadní vítr hnal mračna před sebou a měsíc, který se mezi nimi každou chvíli objevil, jiskřivě osvětlovat poušť. Ze tmy jako by přitom vystupovaly černé předměty. Obvykle to byla nějaká vyvýšenina nebo balvan, ale mohla to být i stavba nebo vozidlo a chtělo to ověřit. Kdykoli jsem byl na

pochybách, zastavil jsem se, lehl si na zem a chvíli sledoval, jestli se něco nehýbe. V takové situaci chlapci zalehli také a utvořili na zemi oblouk.
Malé dalekohledy, které jsme si koupili v Abú Dhábí, byly velmi užitečné, protože pohlcovaly i sebemenší množství světla, takže jsem mohl rozeznat, co vidím. Přístroj pro vidění ve tmě neboli zesilovač obrazu byl úplným požehnáním. Byla to v podstatě černá trubice, která se měla nasadit na dvěstětrojku, jenže zbraň pak byla těžká a nevyvážená; pokládal jsem za jednodušší používat přístroj odděleně a držet ho jako teleskop. Před použitím jsem ho musel zapnout a počkat deset vteřin, až se zahřeje. Vydával tlumený pisklavý zvuk a podával jasný, zeleně světélkující a bíle zrnitý obraz. Zachycoval mnohem víc detailů než pouhé oko.
Čím víc se zvětšovala má závislost na tomto přístroji, tím nervóznější jsem byl z toho, že bych ho mohl při chůzi náhodou zapnout a vybít baterii; proto jsem při přesunech držel prst na vypínači, abych takovou možnost vyloučil. V důsledku používání tohoto přístroje se zhoršovalo mé přirozené vidění v noci. Kdykoli jsem při nočním pozorování odpoutal od přístroje zrak, minutu, dvě jsem toho viděl velmi málo.
Třebaže to bylo nebezpečné, rád jsem byl v noci venku. Měli jsme za sebou spoustu nočního výcviku; vědomí, že mě nikdo nevidí, ve mně posilovalo pocit bezpečí. Vzpomněl jsem si na dobu svého dětství, kdy jsme se jednou za soumraku vraceli s otcem domů z lovu holubů. Když jsme šli podél kraje lesa, zmocnil se mě strach z hluboké tmy pod stromy. Bylo to právě takové to místo, kde se v pohádkách ukrývají čarodějnice. „Ani za nic bych tam nešel," řekl jsem otci.
„Pročpak?" zeptal se.
„To nemůžeš pochopit."
„Tak pojď se mnou." Vzal mě pod paží a vedl mě patnáct, dvacet metrů do lesa. Byl jsme vyděšen, tiskl jsem se k němu a křečovitě se držel jeho saka. V lese jsme si sedli.
„Teď mlč a poslouchej," zašeptal. Po chvíli tiše řekl: „Tak vidíš. Kdyby se k nám někdo chtěl připlížit, uslyšeli bychom ho. Když jde někdo v noci lesem, prozradí ho nějaký zvuk. Uvědom si, jsou-li zde nějací lidé a my je nevidíme, nevidí nás ani oni. Tady je nejbezpečněji."
Zapamatoval jsem si to a už nikdy jsem se potmě nebál.
Mark při každém zastavení překontroloval magellanem naše postavení, abychom měli jistotu, že jdeme správným směrem. Světla se však stále pohybovala za námi, a tak jsme si řekli, že řidiče zavedeme na falešnou stopu.
Doposud jsme šli na jih, nyní jsme se rozhodli zahnout doprava, na západ, později znovu doprava, na sever, kolmo k hlavní zásobovací cestě, kterou jsme předtím pozorovali na stanovišti. Původní plán, podle kterého jsme měli jít na severozápad, přímo k syrské hranici, jsme museli změnit, protože jsme přišli o kanystry, a jelikož bylo jasné, že budeme vodu potřebovat, zvolili jsme cestu na sever, k Eufratu, a hodlali jsme jít k hranici podél řeky.
Když jsme tedy rychlou chůzí směrem na jih urazili šestnáct kilometrů, obrátili jsme se na západ a ušli tím směrem deset kilometrů v naději, že Iráčané ve snaze přehradit nám cestu ztrácejí čas a plýtvají zdroji. Nasadili jsme rychlé tempo, usilovně pochodovali v řadě vedle sebe, každý šlapal, co mu síly stačily, takže jsme zvládli - bez běhu - devět kilometrů za hodinu. Občas jsme překročili suché vádí podobné tomu, ve kterém jsme se předtím usadili, většinou však poušť byla úplně otevřená a nijak nerozlišená, takže jsme si museli ověřovat svou polohu. Kdykoli jsme nad sebou zaslechli zvuk proudových motorů, zapnuli jsme svá TACBE a volali do nich - ale odezva veškerá žádná.
Když jsem ušli těch deset kilometrů na západ, začala se námaha projevovat. Při dosažitelné maximální rychlosti naší chůze s pětadvacetilibrovými pásovými zásobníky a se zbraněmi jsme se navzdory chladu silně potili. Přirozeně jsme tedy měli žízeň a brzy jsme vypili téměř všechnu vodu. Při každé zastávce jsme pamatovali na to, abychom napojili Stana. Celou dobu šlapal jen silou vůle; pravda, nemusel nést zbraň, ale dokázal-li po takovém kolapsu stačit tempu, které jsme nasadili, byl to od něho velký výkon.
Jakmile se nám vozidlo jedoucí za námi ztratilo z dohledu, zahnuli jsme znovu doprava a zamířili na sever. V pravidelných intervalech jsme zastavovali a kontrolovali magellanem své postavení. Tak jsme se dostali asi na sedm kilometrů od hlavní zásobovací cesty. Při další orientační zastávce jsem řekl Andymu: „Řeknu to na rovinu: Dostáváme se teď do nejnebezpečnějšího úseku. Musíme ze sebe vyždímat všechny síly, abychom se dostali přes hlavní zásobovací cestu. Možná že tam už na nás čekají. Dopustíme-li, aby nás na tom otevřeném místě načapali, je s námi konec. A je-li nepřítel na vyvýšenině za cestou, potřebujeme se dostat co nejdřív nahoru."
„Tak jo," souhlasil Andy, „dej se do toho," a ostatním řekl: „Pořádně sebou mrskneme, abychom se dostali přes hlavní zásobovací cestu. O. K.?"
Znovu jsme vyrazili a postupovali ještě větším tempem než předtím. Šel jsem se zbraní zaklesnutou pod levou paží a téměř v jednom kuse jsem používal přístroj pro vidění ve tmě. Pochopitelně se mi tak šlo nepohodlně a bylo to únavné. Navíc mě za chvíli začaly bolet oči, protože dívat se do toho téměř bez ustání je stejné jako zírat do světla. Nic jiného mi však nezbývalo. Brzy jsem rozeznal vyvýšeními, na které byla umístěna protiletadlová postavení, a neustále jsem pátral po světlech a neobvyklých tvarech, přičemž jsem soustřeďoval pozornost na úsek terénu, který byl na trase našeho pochodu.
Pohroma přišla znenadání. Od chvíle, kdy jsem naposledy mluvil s Andym, uplynula asi hodina a my jsme konečně došli k hlavní zásobovací cestě a začali přecházet přes koleje vyježděné ve ztvrdlém blátě. Bylo jich asi tucet vedle sebe a zabíraly šířku asi 200 až 300 metrů, možná i víc. V tak rozlehlém otevřeném prostoru, zřejmě často používaném, jsem se cítil jako nahý v trní, proto jsem tempo ještě zrychlil. Když už jsem byl blízko vyvýšené části terénu, znovu jsem se podíval do přístroje pro vidění ve tmě a uviděl něco, co vypadalo jako vozidlo. Bezpečně jsem to nepoznal, ale vypadalo to neobvykle, a tak jsem se na úpatí svahu zastavil, abych se poradil s Andym.
Rozhlédl jsem se a spatřil za sebou Stana se skloněnou hlavou, potom Vinceho... a pak už nikoho.
„Hrome, kde je zbytek hlídky?" ptám se. „Nemám zdání," Vince na to. „Ztratili se nám."

„Co tím chceš říct - ztratili?"
„Někam se rozptýlili."
Vinceho to zřejmě nevzrušovalo, ale já jsem si pomyslel: „Panebože!" a málem jsem zpanikařil, řekl jsem však jenom: „Tak jo - a padáme fofrem do toho svahu." Ještě jsem mrkl na ten černý objekt, usoudil jsem, že je to balvan, a kvaltem se vrhl dopředu. Před okrajem návrší jsem se znovu zastavil. Stan ležel jako mrtvola a také Vince byl úplně otupělý - jen tak seděl a nemluvil.
Podle mého odhadu se naše hlídka rozptýlila nejméně před hodinou. Obhlédl jsem přístrojem pro vidění ve tmě otevřené štěrkové pláně za sebou; měl jsem jasný rozhled na míle daleko a připadalo mi nemožné, aby se všichni dostali tak daleko, že by nebyli k nalezení. Pečlivě jsem terén pozoroval dál a říkal si, že každou chvíli uvidím pět černých postav, jak se plahočí v zástupu - nikde se však nic ani nehnulo. Lidi pohybující se v této pusté krajině by nebylo možno přehlédnout - ale naši jako by se v té poušti propadli.
Chvíli mi to vrtalo hlavou, ale pak mě napadlo: „Můj a Andyho TACBE jsou kompatibilní, zapneme-li je současně, budeme spolu moci mluvit." Podle standardního postupu stanoveného pro podobnou situaci měl našinec každou hodinu a půlhodinu přístroj použít a naslouchat; a tak když byla za pět minut půlnoc, zmáčkl jsem knoflík a zvolal: „Andy! Andy!" Odpověď žádná. Pokračoval jsem tak pět minut a doufal, že mi odpoví, ale neozval se.
Situace se vyvíjela od desíti k pěti. Z celé hlídky jsme zbývali jen tři; jeden byl prakticky vyřazen a druhý s tím nechtěl nic mít. Měli jsme jen dvě pořádné zbraně: Já dvěstětrojku, Vince dvěstětrojku a kromě toho ještě pistoli. Stan měl jen bodák. Cítil jsem, že se mě začíná zmocňovat jakási závist a zlost. Druhá skupina byla početnější, měla větší palebnou sílu, většina jejích členů byla vyzbrojena kulomety Minimi. Měl-li někdo šanci se z toho dostat, byli to oni. Měl jsem pocit, že bych byl mnohem raději v jejich partě.
S žízní už to bylo zlé. Přestože jsme spotřebu přísně kontrolovali, Stan vypil všechnu mou vodu. Kromě toho jsme přišli o magellan - měl jej u sebe Mark. Museli jsme se teď orientovat podle mapy, kompasu a hrubého odhadu tempa našeho postupu. Zkušenost mi říkala, že se pravděpodobnost chybného odhadu bude zvyšovat úměrně se vzrůstající únavou a že se to projeví v tendenci přeceňovat ušlou vzdálenost. Litoval jsem, že jsem neabsolvoval kurz orientace podle hvězd. Uměl jsem najít Velký vůz, Orion a pár dalších souhvězdí, a to bylo všechno.
Rozhlédl jsem se kolem sebe. Stan spal na zemi vedle mě, ale Vince se odsunul asi o patnáct metrů a seděl v dřepu. Myslel jsem si, že vykonává potřebu a že bych se v tom případě měl přesvědčit, zda to po sobě zahrabe. Když jsem se však k němu přiblížil, zjistil jsem, že zahrabává své střelivo - bedničku s 200 náboji a svůj příděl granátů do dvěstětrojky.
„Co to ksakru děláš?" sykl jsem.
„Nebudu se s těmi krámy tahat," on na to. „Je to moc těžké. Když se dostaneme do nějakého velkého dotyku, beztak zařveme."
„Neštvi mě a zase si to sbal," řekl jsem.
„Neutáhnu to."
„Tak to dej sem."
Pěnil jsem. Měli jsme všehovšudy dvě dvěstětrojky a střelivo se nám mohlo hodit. Nemohl jsem však Vincemu jen tak bezevšeho nařídit, aby je nesl. Zavěsil jsem si tedy jeho nábojový pás na krk a nechal ho bedničku zakopat. Věděl jsem však, že od této chvíle se na něho nemohu spoléhat.
Vrátil jsem se na své místo, sedl si a čekal do tří ráno. Znovu jsem zkoušel TACBE, odpověď však ze tmy nepřicházela. Měl jsem zlost i strach. Nemohl jsem si vysvětlit, jak k rozdělení hlídky došlo. Ať už se však stalo cokoliv, zůstat na místě pro nás nemělo žádnou budoucnost; museli jsme od hlavní zásobovací cesty pryč a pro případ, že by nás Iráčané pronásledovali, získat před nimi náskok. A tak jsme se vzchopili a šli dál, Stana jsem musel podepírat a Vince šel za ním.
Čtyři a půl hodiny jsme se tak pachtili, až jsme přišli na náhorní rovinu. Terén byl rovný jako kulečníkový stůl a pokrytý volně ležícími kameny velkými jako pěst, které ztěžovaly chůzi. Cítil jsem, jak mi na chodidlech začínají naskakovat puchýře.
Pokaždé, když jsme se zastavili, abychom zkontrolovali své postavení, jsem Stanoví řekl, aby si lehl, a nemusel jsem mu to říkat dvakrát. Snažil jsem se Vinceho přimět, aby mi pomohl určit, kde jsme, ale ani se na mapu nepodíval, byl duševně i tělesně v koncích. Měl jsem u kompasu malou žárovku, kterou jsem zatemnil černou krycí páskou tak, aby úzkou škvírou pronikal na mapu jen tenký paprsek světla. Kdykoli jsem se pokoušel určit naše postavení, Vince souhlasil se vším, co jsem řekl. Bylo by mi bývalo milejší, kdyby se se mnou přel. Čekal jsem, že řekne: „Ba ne, já si myslím, že jsme tady," protože by mě to nutilo myslet usilovněji - Vince však upadl do naprosté netečnosti.
Přesto jsme tak pokračovali až do pěti ráno, to už jsme však mleli z posledního. Není divu, za tu noc jsme urazili dobrou polovinu sedmdesátikilometrové vzdálenosti. „Do svítání už není daleko," pomyslel jsem si, „raději bychom se měli poohlédnout po nějakém úkrytu, kde bychom mohli přes den zůstat." Po chvíli jsme narazili na starý ochranný násep pro tank. Byl asi šest stop vysoký, postavený ve tvaru písmene ‚U' nebo podkovy, takže tank mohl otevřenou stranou vjet dovnitř a z ostatních stran byl ukryt. Před vjezdem byly dvě vyježděné koleje asi čtyřiadvacet palců široké a patnáct palců hluboké, které tank vyhloubil při vjíždění a vyjíždění.
Uložit se v úkrytu nám nebylo k ničemu; širokým otevřeným vjezdem vál dovnitř vítr a stěny nás před ním nechránily, přitom kdokoli mohl nahlédnout dovnitř. Nemohli jsme ležet ani venku v závětří, protože by nás bylo vidět z jiné strany. Před větrem i zpozorováním nás mohly chránit jen vyježděné kolejnice venku.
„Budeme muset zůstat tady," řekl jsem a natáhli jsme se tam, kde byly stopy nejhlubší, Vince na konci, já uprostřed a Stan za mnou.
Vleže jsme byli víceméně ukryti, přitom stačilo zvednout o palec až dva hlavu, abych mohl vyhlédnout. Byl to - mírně řečeno - všelijaký úkryt, a kdyby sem někdo z jakéhokoli důvodu přišel, bezpochyby bychom byli prozrazeni.

Dokud jsme se pohybovali, nezdál se nám vítr tak studený; teď, když jsme přestali vynakládat energii, nám pronikal tenkým oděvem až na kost. Bylo to dost zlé, ale když jsem za svítání otevřel oči a první, co jsem uviděl, byla těžká mračna valící se od západu, černá jako pikové eso, konstatoval jsem: „No nazdar, pánové. Nad námi je jako v pytli. Bude lejt jako z konve." Pak jsem se podíval na druhou stranu a ve vzdálenosti asi 600 metrů uviděl něco hranatého. Mohla to být menší stavba nebo skříňové vozidlo, trčely z toho antény a byli u toho nejméně dva muži. Ukázalo se, že jsme udělali správně, když jsme v noci pamatovali na ostražitost: bylo zde odlehlé malé vojenské stanoviště, přesně takové, na jaké jsme podle počtu pravděpodobnosti měli padnout.
Když jsme byli na základně Victor, dělávali jsme si legraci, jak se Arabové stydí, když potřebují vykonat potřebu. Náš staršina mi řekl, že Arab půjde raději několik mil, aby se nemusel vyprázdnit před kamarádem, a tento úkryt by se mohl k takovému účelu dobře hodit. Žádné výkaly jsem sice neviděl, ale vzdálenost úkrytu od stanoviště byla přiměřená. Upozornil jsem proto Stana a Vinceho: „Tamhle je nepřátelské postavení. Musíme být opatrní, protože si sem některý z těch chlapů může přijít ulevit. Budeme muset po jednom střídavě bdít. Vince, vezmeš si první dvě hodiny"
Ne že bych promyslel co dělat, kdyby sem někdo šel; Bud bychom museli vzít do zaječích otevřeným terénem, nebo toho člověka odstranit - a jedno ani druhé nenabízelo dobré řešení. Daleko široko nebyl jiný úkryt, a kdybychom někoho zabili, nevyhnutelně bychom se prozradili a ztratili výhodu, kterou jsme získali nastražením falešné stopy. Bylo tak chladno, že by někdo z nás sotva asi chtěl spát dál.
Vítr mi nemilosrdně pronikal maskáčem i halenou, a tak jsem rozevřel svou plátěnou mapu a přikryl si jí nohy. Okolo hlavy jsem si omotal šamag a druhý si přehodil přes ramena. I pak mi byla zima. Zřejmě však na mě přišla dřímota, a když jsem se probral, silně jsem se třásl a do obličeje jako by mě bodaly jehly. Když jsem otevřel oči, nemohl jsem se vzpamatovat, padal sníh a měli jsme na sobě bílou pokrývku.
Snášely se na nás velké vločky a pomalu tály. „Ještě tohle!" pomyslel jsem si.
„Koukněte se na to!" zvolal jsem znechuceně. „Jsme tu jak na severním pólu." Nikdo nic neříkal, a tak jsem se zeptal: „Vince, jsi v pořádku?"
Něco zabručel.
„Stane, jak ti je?"
„Dík, o moc líp."
To mě povzbudilo, z jeho hlasu bylo znát, že se zas probouzí k životu. Vypadal mnohem čileji než předtím.
„Bohudíky," řekl jsem. „A teď bychom mohli něco pojíst." Měl jsem už jen sušenky, a tak jsem si dvě vzal a pomalu je žvýkal, abych vyprodukoval sliny a mohl je polknout. Něco pojedl i Stan a Vince.
„Jak ti bylo v noci, Stane?"
„Měl jsem na sobě teplé prádlo a strašně jsem se potil. Při tom dotyku jsem si je nestačil svléct."
„To ti závidím," řekl jsem. „Teď."
„Stejně je mi pořád svinská zima."
„To mně taky."
Nejvíc jsem na tu noc doplatil tím, že se mi nadělaly ošklivé puchýře na nohou a teď přicházely k sobě. Nejdřív jsem nechápal, jak se to mohlo stát; měl jsem dobře prošlápnuté, velmi pohodlné boty, které mě nikdy nezlobily.
Pak jsem na to přišel: Mohly za to mé ponožky. Byly z výstroje německé armády, vyrobené z hnědozelené vlny, a protože k našemu odvelení došlo v takovém spěchu, měl jsem je na nohou čtyři nebo pět dní v jednom kuse. Když jsme vyrazili na cestu pouští, byly už ztvrdlé pískem, prachem a potem - a teď jsem měl nohy kolem dokola jeden puchýř.
Normální ošetření, jaké jsme praktikovali ve výběrových kurzech, spočívalo v tom, že se každý puchýř propíchl jehlou a vymačkal, pak se aplikovala benzoová tinktura a hojivá mast. Pálilo to jako čert -člověk měl pocit, jako by mu někdo přiložil k noze rozžhavený pohrabáč - ale pokožka pod puchýři se zpevnila tak, že člověk mohl chodit. Bylo by mi pomohlo i umytí nohou a použití náplasti, jenže jsem byl ve vyježděné koleji jako v pasti a nemohl jsem se ani zout, abych se na postižené nohy podíval, natož abych si je ošetřil.
Chvílemi jsme spolu šeptem mluvili. Jednou Vince řekl: „K našemu prozrazení určitě došlo ve vádí."
„A jak?"
„To ten hajzl, co pásl kozy - viděl jsem ho."
„To znamená, že tě viděl taky."
„Určitě."
V duchu jsem zaklel. Kdyby se s tím byl Vince tehdy svěřil, mohli jsme z vádí vypadnout o hodně dřív, než se objevil ten buldozer a než se kolem nás začali ochomýtat ti dva. Dokonce jsme se mohli bez problémů dostat zpět do prostoru, kde jsme byli vysazeni.
Během dne jsme v dálce občas zahlédli pohybující se vozidla, zřejmě vojenská. Ležel jsem ve stopě tankového pásu a přemýšlel. „Je to na hovno!" Sníh se změnil v déšť, potom zas déšť přešel v sníh. Náš úkryt se plnil vodou, voda měnila zem v bláto a brzy jsme leželi v ledově studené břečce. Měli jsme bláto až za ušima, zablácené byly i naše zbraně. Byli jsme tím svinstvem prosáklí až na kůži, ale neměli jsme na vybranou a museli jsme tam ležet od šesti ráno až do soumraku.
Dříve mi často byla zima, ale nikdy ne tak jako nyní. Zima se nám zakusovala až do kostí. Čas se vlekl. Tu a tam bylo zvenčí slyšet jedoucí vozidlo, nic jiného však naši mysl nezaměstnávalo. Prokřehl jsem tak, že jsem se nedokázal přinutit, abych zvedl ruku a podíval se na hodinky; zeptal jsem se Stana, kolik je hodin. „Poledne," on na to. Kristovy rány! Copak ten den nikdy neskončí?
Ve snaze uniknout skutečnosti jsem se zaměstnal myšlenkami na situace, kdy jsem byl promrzlý. Když mi bylo sedmnáct, absolvoval jsem v Otterburnu u teritoriálních speciálních jednotek své první cvičení s námětem úniku. Chytili nás „lovci" od třetího výsadkového, dali nám pořádnou nakládačku, svlékli nás donaha, svázali nám zápěstí a

pověsili nás po pás doprostřed řeky, až jsme byli úplně ztuhlí. Připomínám, že to bylo uprostřed zimy. Potom nás zatáhli do uzavřeného výsadkářského krytu s pěti rozpálenými plynovými radiátory, kde bylo nějakých sto dvacet stupňů. Jak nám krev začínala rychleji cirkulovat, zmocňovala se nás nesnesitelná trýzeň - a když jsme se v křečích svíjeli na podlaze, začali nás vyslýchat, kdo jsme a co jsme dělali. Jakmile jsme roztáli a začali se vzpamatovávat, šup s námi zas do řeky a začalo to znovu...
V krajním nepohodlí stop tankových pásů nebylo možné dlouho se na něco soustředit. Pokoušel jsem se myslet na místa, kde bylo teplo, jako na Afriku, ale dlouho jsem se u žádného nezdržel. Bylo velmi potěšující, že je Stan podle všeho zas ve své kůži. Vzal si z pásového zásobníku hotové jídlo, a když je spořádal, byl připraven k dalšímu pochodu. Naproti tomu Vince snášel zimu z nás ze všech nejhůř. Nenařikal si, ale každou chvíli mi říkal: „Chrisi, já vůbec necítím prsty. Je mi strašná zima," a já na to: „Mně taky, ale nedá se nic dělat. Hnout se nemůžeme, takže to musíme vydržet."
„Nemohli bychom si lehnout k sobě?"
„Zatím ne. Každý pohyb je nebezpečný."
Pokušení vstát a jít, zase se začít pohybovat bylo nesmírné: Všechno se zdálo být lepší než tato muka. Jedno z nejzákladnějších plukovních pravidel standardního postupu však říká, že se při úniku nesmíte ve dne pohybovat, a já jsem byl odhodlán je dodržet. Kdyby nás Iráčané zpozorovali - a tomu bychom se při chůzi terénem nevyhnuli -, měli bychom je na krku ze všech stran. Bylo to smutné, ale trval jsem na tom, abychom zůstali, kde jsme.
Pak mi Vince k večeru nahnal strach: „Hele, já tu zhebnu."
Muselo se něco podniknout.
„Kolik je hodin, Stane?"
„Čtyři."
„Pojďme si tedy lehnout k sobě." Vince a já jsme se posunuli na místo, kde ležel Stan - stopa tanku tam byla o něco širší. V tu chvíli jsme ji přečnívali, ale riskli jsme to a lehli si pro trochu tepla k sobě, já doprostřed, Stan a Vince na kraj.
Po chvíli, která mi připadala jako věčnost, jsem se zase zeptal: „Kolik je hodin, Stane?" . „Půl páté."
„Do prdele!"
Bylo to skutečné utrpení. Leželi jsme tam obaleni mrznoucím blátem a ledová voda nám prosakovala trenýrkami. Vždycky, když přestalo sněžit, zvedl se vítr a přinášel déšť, potom zase začalo sněžit - jako by někdo plánoval počasí tak, aby bylo co nejotravnější.
Asi v půl šesté se konečně začalo stmívat. Rozhodli jsme se, že se odplížíme do úkrytu, abychom se mohli trochu rozhýbat a vrátit ztuhlým končetinám cit. Snadno se to řekne, ale teprve když jsme se chystali svůj záměr uskutečnit, poznali jsme, v jakém stavu jsme. Byli jsme prostě v hajzlu.
Prsty na rukou a na nohou jsem měl znehybnělé, s tím se ovšem mohlo počítat. Když jsem si však chtěl stoupnout, udělala se mi kola před očima, bolest v kolenou a zádech byla neskutečná. Měl jsem pocit, jako bych měl v kříži a v kyčlích artritidu. Napadlo mě: „Pane na nebi, my tady snad skutečně zhebneme." Na chvíli jsem propadl beznaději.
Nějak jsme se však do krytu dovlekli a začali to zkoušet s pobíháním tam a zpátky, abychom zburcovali energii a trochu rozehřáli svá těla. Já jsem však měl nohy tak ztuhlé a na podrážkách nalepenou takovou vrstvu bláta, že jsem stěží mohl k zlepšení svého stavu něco dělat. Ruce jsme měli znehybnělé tak, že jsme ani nemohli zdvihnout zbraně - naštěstí měly řemeny a mohli jsme si je navléci přes hlavu v dřepu.
Udělal to tak i Vince a řekl: „Chrisi, neunesu to. Prostě to nedokážu."
V jeho hlase bylo zoufalství, a tak jsem v klidu řekl: „Stane, můžeš to vzít za něho?" Stan si tedy vzal Vinceho dvěstětrojku a Vincemu zůstala jen pistole.
Na několik následujících hodin si vzpomínám jen mlhavě, protože jsem byl ve stavu podchlazení. Byli jsme na tom všichni stejně. Třebaže se mi však začínalo kalit vědomí, jedno jsem věděl - nesmíme se přestat pohybovat.
„No tak, pánové," řekl jsem, „budeme zase muset vyrazit." A tak jsme se dali na cestu. Klopýtal jsem se zbraní zavěšenou přes rameno a s rukama založenýma v podpaží, abych do nich vpravil trochu citu. Dostaneme-li se do dotyku s nepřítelem, bude to náš konec, protože nebudeme schopni střílet. Nedokázal bych zmáčknout spoušť ani vyměnit zásobník, i kdyby na tom závisel můj život.
Stan a já jsme se starali o orientaci, Stan však měl kompas v ruce častěji než já.
„Jakým jdeme směrem?" ptal jsem se a on říkal: „Na sever. Jdeme správně."
Obloha se zatáhla mraky. Do tváří nám zavál další poryv sněhu od severozápadu a zanedlouho jsme pod sebou měli bílo jako na pohlednici k Vánocům. Blizard měl jednu výhodu: Ukrýval nás; dokud padá sníh, nikdo nás neuvidí. Naproti tomu nás oslepoval a snadno jsme se mohli octnout u nepřátelského postavení, aniž je včas zpozorujeme.
Když zase vyšel měsíc, bylo na poušti světlo jako ve dne a mohl jsem číst v mapě bez svítilničky, Vince, který stále zůstával pozadu, zvolal: „Haló, budete muset zpomalit. Potřebuji si odpočinout."
„Vinci," řekl jsem mu, „nemůžeš teď odpočívat. Musíme jít dál a hledět se zahřát pohybem."
Nejhorší na tom bylo, že jsme sice usilovně šlapali, ale nepřestávala nám být zima. Za normálních okolností stačí hodina chůze, aby se rozproudila krev a člověk se zahřál. My jsme však měli promáčené šatstvo a vál ostrý vítr, což mělo za následek, že prochlazení udržovalo naši tělesnou teplotu na nízkém stupni. Obrazně řečeno, neměl jsem v sobě palivo, abych mohl znovu roztopit, všechno jsem je spotřeboval. Když bude takhle i zítra, nezůstaneme naživu.
Bylo mi jasné, že v tomto stavu, bez teplého oblečení, úkrytu nebo potravy, nebudeme takovým podmínkám schopni už dlouho odolávat. Popravdě řečeno, pokládal jsem za pravděpodobné, že té noci zemřeme. Nikdy předtím jsem tak netrpěl zimou, nikdy jsem necítil tak strašlivou bolest v zádech a v nohou. Během výcviku jsem se toho o podchlazení hodně dověděl, a teď jsem pociťoval některé jeho příznaky sám na sobě: ztrátu orientace, závrať, náhlé změny nálady, výbuchy zlosti, zhoršenou schopnost rozlišovat, otupělost... Za normálních okolností by člověka uložili do spacího pytle nebo pod přikrývku, aby se vzpamatoval - zde však nebylo na oddech pomyšlení.

A tak jsme šli dál - až to s Vincem skutečně začalo jít rychle z kopce. „Počkejte na mě," volal. „Musíte počkat."
Několikrát jsme počkali, potom jsem se však rozhodl pro šokovou taktiku. Věděl jsem, že má doma dvě dcerky a batole a že je do rodiny úplně blázen. Vzal jsem ho proto pod paží a řekl mu: „Vinci, když nebudeš šlapat dál, neuvidíš už své děti. Mysli trochu na domov, na to, jak tě chtějí mít zpátky. A pohni už konečně kostrou."
„Hele, potřebuji se vyspat," řekl. „Jsem strašně unavenej. Musím si sednout."
„Vinci," já na to, „nemůžeme si sednout. Jestli zastavíme, půjdeme do hajzlu. Chápeš? Jestli si lehneme a usneme, zmrzneme a nikdo se to nedozví."
Chvíli jsme zas šli, a pak na mě křikl: „Chrisi!"
„Co je?"
„Zčernaly mi ruce."
„Kristepane!" pomyslel jsem si. „Omrzliny!" Sám jsem měl prsty zmrtvělé a říkal jsem si, jak asi vypadají mé ruce ukryté v rukavicích. Sel jsem zpátky k Vincemu a zastihl ho, jak civí na své ruce. Měl je v černých rukavicích.
„Zčernaly mi ruce," opakoval. „Mé ubohé ruce!"
Chápal jsem, že se mu hlavou honí bludné myšlenky, a tak jsem mu řekl:
„O.K., Vince, strč si je do kapes, ohřej si je a barva se jim zase vrátí. A teď už pojď a drž krok se mnou a se Stanem, brácho. A nezastavuj se."
Asi mi to už pořádně nemyslelo. Měl jsem být pořád u něho, nebo spíš snažit se ho mít u sebe. Ale nějak mě to nenapadlo a šel jsem pořád dál. Vždycky jsme se Stanem kus popošli a pak jsme čekali, až nás Vince dohoní. Zkusil jsem to střídat, jednou jsem na něho byl přísný, podruhé zas mírný. Jednou jsem na něho křikl: „Vzchop se přece!", abych ho vyprovokoval, podruhé jsem mu poklepal na rameno a řekl: „Jen se drž, Vinci, všechno bude v pořádku. Dostaneme se z toho."
Ve Vinceho chování docházelo k náhlým změnám. Několikrát hlasitě zaječel, což nás znervóznilo, neboť to bylo slyšet na stovky metrů daleko. Stan na něho sykl: „Vinci, bud zticha!" a Vince na chvíli zmlkl.
Protože na nás působilo podchlazení, začali jsme se chybně orientovat. Nějakou dobu jsem měl pocit, že se vzdaluji od skutečnosti. Situace na mapě byla jedna věc, situace v terénu věc úplně jiná. Nějak nás to stále odklánělo k severovýchodu. Nevím, čím to bylo, ale něco mě tam pořád táhlo.
Byl jsem si toho vědom a začal jsem si klást - naprosto nelogicky - otázku, netáhne-li mě to na severovýchod proto, že jsem se narodil v severovýchodní Anglii. V podstatě jsme potřebovali jít na severozápad, a stále jsme museli pomocí kompasu náš kurz korigovat. Stan každých pár minut říkal: „Ale, ale - odchylujeme se. Odchylujeme se." Pak se mraky roztrhaly a spatřili jsme Velký vůz, takže jsme si mohli směr zase srovnat. Potom se přihnala další metelice, hvězdy zmizely a my jsme se od směru opět odchýlili. Protože byla taková zima, měl jsem jednu ruku v kapse nebo v podpaží. Kdykoli jsme zastavili, rozklepal jsem se a těžko jsem soustřeďoval pozornost na mapu. Chvílemi se nás zmocňovala slabost a ještě víc zamlžovala naše vědomí.
Lopotili jsme se dál a dál - a když jsme pak zase zastavili, uvědomili jsme si, že Vince s námi není. Stan se obrátil a volal na něho, odpověď však nepřicházela. „Chrisi," řekl, „ztratili jsme ho."
„To není možné," řekl jsem hloupě. „Musí být kousek za námi." Vydali jsme se zpátky. Přirozeně mě to znepokojovalo, měl jsem však vztek, že se musíme vracet. Tam, kde ležel sníh, bylo snadné jít po vlastních stopách; byly však i dlouhé úseky, kde vítr odvál sníh z holých skal, a když jsme přes ně přešli, museli jsme hledat místo, kudy jsme sem předtím přišli. Uvědomili jsme si při tom, jak jsme chodili klikatě a odchylovali se od přímého směru.
Uplynulo dvacet minut, a po Vincem nebylo ani potuchy. Volali jsme a rozhlíželi se na všechny strany - až jsem si najednou uvědomil, že je naše námaha zbytečná. Přišlo to zčista jasna jako úder blesku: Bylo to nejméně půl hodiny, co jsme ho viděli naposled, a neměli jsme představu, co během té doby dělal. Mohl se odchýlit doprava; mohl se odchýlit doleva; mohl jít zpátky; mohl si lehnout do nějaké jámy a usnout. To poslední se zdálo nejpravděpodobnější; dožadoval se celý čas jen toho, abychom zastavili a aby se mohl trochu vyspat. Jestli někam zalezl před větrem, mohli bychom chodit celou noc kolem dokola, stejně bychom ho nenašli a pravděpodobně bychom při tom sami přišli o život.
„Stane," řekl jsem, „navrhuji řešení: Obrátíme se a necháme ho tady." Vycítil jsem, že Stan váhá, a dodal jsem: „Vem to čert - vezmu odpovědnost na sebe. Musíme to tak nechat, jinak se odděláme."
„Tak dobrá," řekl Stan. „Je to rozumné."
Bylo strašné muset se takhle rozhodnout, jinou možnost jsem však neviděl. Myslel jsem na dobu, kdy jsem byl na vysočině ve Skotsku, právě když se počasí velmi zhoršilo. Na vysočině člověka vždycky uklidňovalo pomyšlení, že se může uchýlit do nějaké stodoly nebo chýše anebo jít do hotelu. Stejné to bylo v Norsku - když už nic jiného nezbývalo, mohlo se najít útočiště v hotelu nebo v nějaké chatrči. Zde však nic takového nebylo; nebylo kam jít, nebylo kam se uchýlit před větrem, nebylo kde nechat uschnout své věci a ohřát se, nebylo kde najít něco k jídlu. Měl jsem stále silnější pocit, že ráno, půjde-li to tak dál, zemřeme i my dva. Bez možnosti se někde ukrýt a rozdělat oheň jsme neměli naději zůstat naživu. S těžkým srdcem jsme se obrátili a vydali na další trudnou cestu, a Vinceho jsme ponechali jeho osudu.

4.
Sám

Naše jediná naděje spočívala v tom, že se dostaneme z vyšších poloh do vrstvy teplejšího vzduchu, a jak jsme postupovali dál, vskutku se zdálo, že sestupujeme. Nějaké příkré svahy jsme za sebou nenechávali, cítili jsme však, že už nejsme tak vysoko. Doufal jsem, že si obdobně vede i Vince - že našel z té drsné náhorní roviny cestu dolů, že se v nějaké jámě vyspal a ráno otevřel oči.
Podle mapy jsme měli narazit na řadu stožárů napříč směru naší cesty a potom na další řadu, která končila kdesi

uprostřed pouště. Mysleli jsme si tedy, že až narazíme na první a potom na druhou řadu, budeme přesně vědět, kde jsme. Dopadlo to však jinak. Přišli jsme k první řadě, ale další jsme nenašli. Později jsme zjistili, že druhá řada existuje jen na mapě.
Alespoň se však zdálo, že se dostáváme do nižších poloh. Metelice ustala a vítr přestal být tak ostrý. Pak jsem přístrojem k vidění ve tmě spatřil černou stuhu napříč směru naší trasy. Sedli jsme si, abychom ji prozkoumali, a usoudili jsme, že je to další silnice. Opatrně jsme se k ní přibližovali a zalehli do jakési jámy. Zjistili jsme, že je plná bahna; čirou náhodou jsme se ve vyprahlé poušti ocitli v místě, které vypadalo jako malé rašeliniště.
Před sebou jsme viděli drátěný plot souběžný se silnicí; byl asi deset metrů od ní a v měsíčním svitu se matně leskl. Za plotem byly znát obrysy něčeho světlého. Vypadalo to jako betonový pás a nás napadlo, že jsme se dostali k nějakému zařízení. Sledoval jsem, kam plot vede, a s překvapením jsem konstatoval: „Panebože, musí to být něco velkého. Ten zatracený plot je snad nekonečný." Nakonec jsme však poznali, že se díváme na železniční trat a že plot zabraňuje, aby se k ní dostala zvířata.
Plot byl jen asi šest stop vysoký. Jindy bychom ho přelezli raz dva. Byli jsme však tak prostydlí a nemohoucí, že jsme na něj nedokázali vylézt. Ruce jsme měli tak ztuhlé a slabé, že nás nevytáhly nahoru. Stan vyndal skládací kleště na drát a s krajním úsilím drátěnou síť svisle přestřihl. Věděli jsme, že si nepočínáme správně, a že je to v rozporu s předepsaným standardním postupem, neboť každý kolemjdoucí si mohl otvoru všimnout a pochopit, že tudy někdo prolezl - jiným způsobem bychom se však přes traf nedostali.
Bud jak bud, protáhli jsme se na druhou stranu a octli se na železniční trati. „Ježkovy zraky!" napadlo nás. „Máme se po ní pustit?" Bylo by docela snadné jít po betonových pražcích. Pohled na mapu nám ukázal, že traf směřuje přímo k nějakému městu na hranici Sýrie. Potom jsme však uvážili, že trat bude pravděpodobně střežena, nebo že by nás někdo mohl z vlaku uvidět. U trati se nebylo kde ukrýt, a kdyby jel vlak, byli bychom dopadeni.
Rozhodli jsme se tedy, že budeme pokračovat v cestě na sever. Stan mi u plotu na druhé straně tratě podal nůžky a řekl: „Teď ty." Měl jsem prsty tak zkřehlé, že jsem v nich nůžky stěží udržel, a jak jsem mačkal, příšerně to bolelo. Oko za okem jsem však plot prostříhl, protáhli jsme se a přiložili obě strany drátu k sobě, aby nebyl otvor příliš nápadný. Při troše štěstí si toho někdo všimne až za několik dní.
Když jsme od tratě odcházeli, všimli jsme si, že je před námi oblý pahorek, a pustili jsme se nahoru. Několik yardů před vrcholem jsme se oba současně zastavili. V tom zlomku vteřiny jsme čtyři, pět metrů před sebou spatřili hlavně protiletadlových děl namířené na oblohu. Nehnutě jsme na ně zírali a zároveň zaregistrovali, že máme takřka pod nosem horní vrstvu pytlů z pískem, které obklopují palebné postavení. Iráčané byli zřejmě někde uvnitř, chválabohu však asi spali.
Ani jsme se neotočili a beze slova jsme palec po palci pozpátku sestupovali ze svahu, přičemž jsme číhali na každý pohyb před sebou. Nic se však ani nehnulo. Když jsme byli v bezpečné vzdálenosti, zahnuli jsme velkým obloukem k východu, takže jsme měli pahorek nalevo, a pak jsme se vrátili na svou severní trasu. Příhoda, kterou jsme zažili, nás vystrašila: lezli jsme nahoru úplně bezstarostně a neuvážili jsme, co by mohlo způsobit křupání našich bot v kamení a štěrku.
V časných ranních hodinách jsme zas byli v terénu s úzkými vádí a vyschlými kanály širokými asi třicet stop, ale jen dvě až tři stopy hlubokými. Tato koryta byla plná keříků, které vrhaly v měsíčním svitu husté černé stíny, takže to budilo dojem, jako by byla každá jáma zarostlá vegetací. „Výborně," pomyslel jsem si, „budeme se tu moci uložit ke spánku. Taky by tu mělo být tepleji."
Bylo asi půl páté, když jsme se začali ohlížet po nějakém vhodném místě, a v jedné skrýši jsme se usadili. Lehl jsem si vedle Stana, vytáhl svou cestovní láhev a podal mu ji. Domníval jsem se, že ten moula ví, co v ní je, ale kdepak: Myslel si, že je to voda. Sledoval jsem, jak ji přikládá k ústům, a pak - to překvapení! Vykulil oči, udělal brrrrr! a vyrazil ze sebe: „Do prdele! Co to ksakru je?"
„Whisky, troubo!"
„Krucinál! Myslel jsem, že je to voda."
„To tak, moulo." Lokl jsem si a povídám: „To bylo naposledy, co jsem ti tenhle materiál nabídl," a strčil jsem láhev zpátky do kapsy. Stan položil na zem mezi nějaké keře části výstroje, na kterých se dalo spát, a pak jsme se spolu uložili ke spánku. Pociťovali jsme rozpaky, protože jsme leželi s hlavami u sebe a přitisknuti jeden k druhému, takže jsme se museli obracet zároveň.
Tak jsme tam leželi, třásli se, usínali a hned se zas probouzeli, a tak to pokračovalo až do svítání. To mi stačilo, abych trpce litoval chyb, kterých jsem se dopustil pří výběru a balení své výstroje. Nechám-li stranou věci na vaření nápojů - a takové zpestření programu je vždycky velká morální injekce - měl jsem si s sebou vzít příruční stan a alespoň jednu oteplovací přikrývku.
Když se rozednilo, zjistili jsme, že na sobě máme zaschlé bláto - patrně k tomu přispělo naše tělesné teplo - a na ztvrdlém oděvu jinovatku, jako by byl celou noc venku v mrazu. Podíval jsem se vzhůru, viděl, že je nebe jasné a modré, a pomyslel si: „Chválabohu, dnes bude hezky." V denním světle se ukázalo, že keře, které vypadaly v noci tak slibně, jsou trnité a že listy spásly kozy, takže nás před nikým nemohly ukrýt. Odplížili jsme se proto pryč a ukryli se pod stěnou vádí, které směřovalo na sever a na jih.
V deset hodin vyšlo slunce. Opřeli jsme se o západní stěnu, aby nás zahřívalo. Jsem přesvědčen, že nám to zachránilo život. Ještě jeden vlhký a větrný den, a byli bychom upadli do bezvědomí, z něhož bychom se už neprohráli. Teplo sice nebylo příliš velké, ale slunce určitě trochu ohřívalo vzduch a my jsme se začali vzpamatovávat. Vybalili jsme svou výstroj a já jsem roztáhl pouzdro s mapou, aby uschla. Odstranili jsme bláto ze zbraní a doplnili zásobníky. Zjistil jsem, že jsem při dotyku s nepřítelem vystřílel asi 70 nábojů. Stan vyndal z pásového zásobníku balíček s hovězí sekanou, a když jsem ho při jídle pozoroval, říkal jsem si: „Ksakru, proč jsem si taky nevzal na cestu balíčky s hotovým jídlem?"

Zbývaly mi všehovšudy dvě sušenky.
Jednou jsem se Stana zeptal: „Hele, Stane, můžeš mi říct, proč se poflakuješ uprostřed Iráku? Ví se, že jsi dentista, bydlíš v centru Sydney, máš Porsche 911 - a jsi s holýma rukama v zasraném Iráku!"
„Víš Chrisi," on na to, „právě teď si tuhle otázku kladu sám" - a vybuchl v smích. „Řekl bych, že to s námi nevypadá zrovna nejlíp."
„To ti bůh řek."
„A jak je to tedy s tebou? Co tady pohledáváš ty?"
Otázka byla na místě - a když jsem o ní přemýšlel, uvědomil jsem si, že moje angažovanost v SAS souvisí s láskou k volné přírodě. Byl to ze všeho nejvíc vztah k přírodě, co ovlivnilo mou životní dráhu.
Vyrůstal jsem v Rowlands Gill, vesničce poblíž Newcastlu, a chodil jsem tam do základní školy. Měl jsem to přes pole kousek do lesa a není divu, že jsem si jako dítě pořád hrál v lesích, táborničil a spával pod širákem. Otec pracoval u stavební firmy, jezdil na podnikových strojích, ale v zimě, kdy se práce na stavbách přerušila, vysadil, což mu náramně vyhovovalo, protože byl celý život vášnivý lovec. Vyrůstal v blízké vesničce Blanchland, kde měl strýce hajného, a strávil celé dětství toulkami po lesích a polích. Brával mě s sebou na venkov do kraje kolem Rowlands Gill - dostal povolení od tamních farmářů - i v blízkosti Blanchlandu, kde byl v přátelském vztahu s farmářem jménem Clive. Stavěli jsme si úkryty a číhali v nich na holuby nebo jsme z doupat v remízcích vyháněli králíky. V zimě jsme trávili večery v lese a střílely holuby, kteří přilétali hřadovat.
Otec měl pětirannou kulovnici Browning 12 s vrtanou hlavní. Jednou jsme vyšli z lesa a uviděli na okraji pole pět králíků. Otec je postupně dostal všechny. Takové činy z něho brzy udělaly mého hrdinu. Každá minuta našich výprav mi byla drahá.
Všecko, co jsme ulovili, jsme také snědli. Otec králíky stáhl, holuby - stejně jako občasného bažanta, koroptev nebo tetřeva - vyvrhl a matka je uvařila. S otevřenou pusou jsem naslouchal příhodám, které vyprávěl o sobě a o mém bratranci Billym, o tom, jak spolu jako mladí muži chodili střílet. Občas jsem měl vztek, protože se mi zdálo, že Billy má k otci blíž, než jsem kdy měl já, a že si ho víc užije.
Potom však nastala veliká změna. Někdy ve své třicítce došel otec k závěru, že střílet ptáky a zvířata je špatné, a úplně toho nechal. V té době jsem do toho byl celý blázen a stále jsem na něho naléhal, abychom šli střílet, on mi však říkal: „Ne - uděláš líp, když je budeš jen pozorovat nebo fotografovat. Chceš-li jít na lov, střílej kamerou." Možná že to mělo nějakou souvislost s tím, že vrcholila myxomatóza. Skličoval ho pohled na nemocné králíky s oteklýma očima plnýma hnisu, kteří do sebe naráželi, a rozrušovalo ho pomyšlení, že tolik zvířat umírá v bolestech. Když jsme přijížděli do Blanchlandu, říkal: „Můj Bože, zde se to hemžívalo králíky, a teď tu není nic." Možná že si myslel, že se králíci zase vzpamatují, když toho nechá.
V raném věku jsem se začal ptát, zda bych mohl mít vzduchovku, a rodiče opakovali, že ne. Otec mi pak jednou koupil nula čtyřistadesítku, ale mohl jsem si ji brát ven, jen když byl u toho, a používat ji jen pod jeho dohledem. Později, když mi bylo třináct nebo čtrnáct, našetřil jsem si z kapesného potřebnou částku a znovu se zeptal, jestli bych si mohl koupit vzduchovku. Trvali na tom, že ne, a tak jsme se s bratrem Keithem a několika staršími chlapci sebrali a koupili BSA nula dvaadvacítku. Ukryl jsem vzácnou zbraň na půdě spolu s několika zašlými zásobníky a lahvemi jablečného vína, které se nám podařilo sbalit.
Později jsem se matky zase zeptal: „Mohu si koupit vzduchovku?" a když odpověděla, že ne, řekl jsem: „A co když už ji mám?"
„V tomto domě bys ji bez otcova a mého vědomí nemohl mít."
Keith a já jsme se na sebe podívali a pomysleli si: „No tak schválně!" Museli jsme ovšem vzduchovku propašovávat přes kůlnu u zadní zdi domu. Keith pokaždé čekal dole, já jsem vylezl oknem své ložnice na kůlnu a zbraň mu podal. Pak jsme zmizeli v lese a věnovali se střílení.
Když jsem jednou přišel ze školy, Keith už byl doma. S výrazem strachu ve tváři se ke mně vrhl a řekl: „Táta koupil nový televizor a právě k němu na půdě připevňuje anténu. Měl bys tam radši rychle zajít."
Průlez na půdu byl v mé ložnici. V úzkostech jsme tam s Keithem čekali, co bude, a slyšíme, jak táta volá od schodiště s rituální bodrostí na montéra nahoře: „Doufám, že tam nejsou nějaké láhve s pivem?"
„Ne," ten člověk na to, „jenom pár zaprášených knih a... nějaké jablečné víno."
S hrůzou jsme se na sebe podívali. Naštěstí táta pochopil odpověď jako žert a rozesmál se. „Ne, nic tady není," dodal ještě montér.
Puška zůstala neobjevena - až když mi bylo asi tak šestnáct, přiznal jsem se, ale to už bylo příliš pozdě na to, aby si někdo kvůli tomu dělal starosti.
Moje matka pocházela z Lynemouthu, hornické vsi na pobřeží Northumberlandu. Byla to tichá, velmi skromná žena, trpělivá jako světice a měla neobyčejně silný smysl pro rozlišování mezi tím, co je správné a co špatné. Za nic na světě by se nenechala přinutit k porušení zákona - a tím, že trvala na absolutní poctivosti i v naprostých maličkostech, dohánělа někdy nás ostatní k šílenství. Vyrůstal jsem však v nesmírné úctě k její integrální osobnosti. V domácnosti bez jakýchkoli moderních zařízení pracovala od rána do večera, aby vychovala tři syny - a je mi sty dno při pomyšlení, jak málo jsme jí pomáhali.
Ve škole jsem byl dost mírný a doplácel jsem na to. Když mi začala nadbíhat nějaká dívka, odnesl jsem si to od jejího obdivovatele já. Mělo-li dojít k pranici, počkalo se s tím, až bude po vyučování. U vrat se v očekávání akce pokaždé shromáždil dav, a když jsem tam přicházel, málem jsem měl v kalhotách. Můj bratr Keith, když při nějakém sporu prohrál, vyhrožoval: „Počkej, můj velký brácha ti to ukáže." V době volna mě pak vyhledal a řekl mi: „Abych nezapomněl, dnes večer máš souboj." Když jsem se někdy chtěl doma vyhnout trestu, přeskočil jsem vzadu plot a toulal se.
Potom však nastala změna. Když mi bylo šestnáct, řekl jsem si, že s tím musím skoncovat, a začal jsem se bránit. Má

povaha se nezměnila, jen jsem začal být útočnější. Uvědomil jsem si jednu věc: Člověk pravděpodobně v boji něco slízne, netrvá to však věčně. Podle otcova příkladu a z potřeby být sám sebou jsem učinil zastrašování přítrž.
Začal jsem také chodit do kurzu džuda a pořád jsem ho neměl dost. Nejdřív mě několik měsíců učil nějaký Japonec, který praktikoval čistou formu tohoto starověkého vojenského umění; potom jsem se však dostal k instruktorovi v Newcastlu, bývalému olympijskému vítězi, a ten mě učil drsnému způsobu boje - například jak vyřídit protivníka kopnutím do varlat nebo jak mu kopem do hlavy zlomit vaz. Byl jsem tím posedlý tak, že jsem jezdil do města téměř každý večer, a začal jsem vítězit v soutěžích; ve svém prvním utkání jsem dostal soupeře během několika vteřin na zem a ošklivě ho zranil. Pak jsem s džudem přestal; došlo k tomu po utkání s větším chlapcem, kdy jsem si vymkl klíční kost. Utkání jsem sice dokončil, ale prohrál jsem na body - a zranění mi pak způsobilo tolik problémů, že jsem se rozhodl toho raději nechat.
Pokládám džudo za vynikající způsob, jak úspěšně čelit napadení. Myslím si, že sám útočné sklony nemám - jsem sice energický, snad i poněkud vznětlivý, nikoli však agresivní. Když začíná jít do tuhého a já někomu řeknu, aby to či ono nedělal, a on na to nedbá, může se stát, že vybuchnu - ale jinak jsem celkem tolerantní.
Pamatuji se na jeden otřesný zážitek z doby, kdy mi bylo asi třináct let. Chtělo se mi tehdy strachy zvracet. Hráli jsme „Kdo zaklepe na devět dveří" a jednou na nás vyběhl takový velký chlap, známý surovec. Číhal už na nás za dveřmi. Hnal se za námi po silnici, pronásledoval nás dvě hodiny - a hrůza, která se mě tenkrát zmocnila, byla stejná jako ta, kterou jsem prožíval při dotyku ve vádí.
Nebyl to však ani zdaleka jediný případ, kdy jsem vzal nohy na ramena. Můj mladší bratr Keith a já jsme jednou v Blanchlandu hráli s místními kluky kopanou. Při nějaké srážce jsem jednoho z místních borců zřejmě zranil a on se rozzuřil. Keith, já a náš bratranec jsme se pak rozhodli jít sbírat kaštany. Jen co jsem vyšplhal na strom a začal házet kaštany dolů, Keith varovně křikl: „Chrisi, koukni!" Skrz listí jsem zahlédl tlupu deseti, dvanácti vesnických kluků ozbrojených klacky a ženoucích se k nám.
„Tady jsou!" vzkřikli útočníci, když nás zpozorovali. „Tady jsou!" Seskočil jsem ze stromu. „Padej tamtudy domů," řekl jsem Keithovi a vrhl se na jinou stranu. Tlupa se pustila za mnou - a zbytek dne, přinejmenším čtyři hodiny, mě honili jako psi zajíce. Běžel jsem až do úpadu a byl jsem přesvědčen, že z toho budu mít smrt. Prchal jsem lesem, brodil se řekou, utíkal do mokřin - a ti parchanti mi pořád byli v patách a stůj co stůj mě chtěli dostat. Nakonec jsem zahlédl tetina souseda, který byl hajným. Přiřítil jsem se k němu po silnici s pronásledovateli v těsném závěsu a neschopen slova jsem se mu vrhl do náruče.
Školu jsem měl hrozně nerad. Matematika a rýsování mi celkem šly, ale v základních předmětech jako čtení a psaní to za moc nestálo. O většinu předmětů jsem neměl zájem. Mám dojem, že mé problémy vyplývaly zčásti z toho, že se naše škola přeměňovala z gymnázia v jednotnou školu a učitelé neměli zájem o méně schopné děti, takže si našinec mohl vzadu ve třídě dělat, co chtěl.
Později jsem si nedostatečný zájem trpce vyčítal, zejména když jsem si v dospělosti uvědomil, že mám dobrou hlavu. Když jsem vstoupil do armády, pochopil jsem, že se v ní mohu udržet, jen když zvládnu zkoušky, a tak jsem se zakousl do práce. Jak jsem zjistil, kurz němčiny, do kterého jsem chodil před nástupem do kurzu horských průvodců, vyžadoval velké úsilí, protože jsem neměl dobrý základ anglické gramatiky a slovní zásoby, o němčině ani nemluvě. Nejdřív jsem se tedy musel pořádně naučit angličtinu - a tak jsem v Beaconsfieldu seděl mezi plukovníky a brigádními generály a snažil se držet s nimi krok. Nakonec jsem však ke svému překvapení prošel a v Mittenwaldu jsem pak absolvoval kurz bavorské němčiny zaměřený na problematiku počasí, geologie atd.
Víc než o školu jsem se ovšem jako kluk zajímal o táboření v lese nebo o honičky s dětmi; občas jsem chodil za školu nebo se pokoušel jí vyhnout tak, že jsem doma předstíral onemocnění.
Otec nikdy neprojevoval o mé vzdělání přílišný zájem, a když jsem přinesl vysvědčení, jako první je vždycky četla matka. Pokaždé byla zklamána - a já jsem ji prosil, aby je neukazovala tátovi. Jednou při této příležitosti pronesla velmi výstižnou předpověď: „Chrisi," řekla, „doufám, že máš pár pevných bot."
„Pročpak?" já na to.
„Protože se toho jednou strašně moc nachodíš." Chtěla tím říci, že se budu muset dlouho ohlížet po nějakém zaměstnání, a spustila písničku „To j sou boty do roboty". Vzpomínám si, jak jsem jí za zády dělal grimasy a pokřikoval: „Nech toho! Už dost!" - ale ona zpívala a smála se dál.
Když mi bylo šestnáct, nechtěl jsem dělat nic jiného než vstoupit do armády. Od táty jsem se nějakého zvláštního povzbuzení nedočkal, byl totiž povolán k vojenské službě u královského jízdního dělostřelectva a v armádě se mu vůbec nelíbilo. Pravděpodobně to ovlivnila skutečnost, že byl nejmladším dítětem v rodině a že ho trochu rozmazlovali. Disciplína jako řemen mu zvedla morálku, současně však pro něho znamenala nepříjemný otřes, a když pak z armády odešel, nechtěl s ní už mít nic společného.
Neměl však nic proti mému přání do ní vstoupit. Po úspěšném absolvování prvních testů v místní náborové kanceláři jsem měl skládat hlavní testy v Sutton Cottonfieldu, ale protože jsem dostal žloutenku, rozhovory jsem propásl. Byl jsem ztrátou této šance úplně zničen. Vzpomínám si, jak jsem ležel v posteli a cítil se mizerně, když k nám přišli dva muži ve stejnokroji, důstojník a poddůstojník, a tlumočili rodičům doporučení armády, abych se v sedmnácti nebo osmnácti přihlásil do služby.
Šťastnou náhodou byl tehdy můj bratranec Billy u 23. pluku SAS - byl to teritoriální útvar - a jednou mi řekl: „Nechtěl bys k nám přijít? Na několik týdnů bychom tě vzali, abys poznal, jak to v armádě chodí."
Do té doby jsem byl jen ve spolku Letečtí kadeti a o ničem jsem prakticky neměl páru. Když pro mě Billy přišel, byl jsem ještě ve škole. „Co si mám vzít s sebou?" zeptal jsem se ho.
„No co, stačí pár rezervních ponožek."
Máma se kolem mě točila, vyndávala polévkové konzervy a připravovala sendviče, ale Billy řekl: „Nedělej si starosti -

bude se mít dobře." Odjeli jsme do Prudhoe v Northumberlandu, kde měla základnu rota ‚C 23. pluku SAS. Tehdy - koncem sedmdesátých let, před obsazením íránského vyslanectví v Princes Gate - nebyla vojska SAS zdaleka tak známá jako později, tento pluk si však vedl dobře a vyvíjel na svém teritoriu značnou aktivitu. Byl jsem šestnáctiletý naivní holobrádek, a když jsem vstoupil do výcvikového sálu, byli tam samí staře vypadající chlápci. Mohlo jim být tak třicet až pětatřicet a mnozí z nich sloužili v pravidelné armádě za krize v Suezu i v dalších taženích. Bezpochyby jsem jim připadal jako cucák. Mé vzrušení se však nedalo ničím utlumit; když mě vzal zásobovací seržant roty do skladu a dal mi maskáč, brašny na výstroj, pončo a batoh, byl jsem štěstím bez sebe.
Skupina uchazečů o službu u SAS se shromáždila k víkendovému výcviku - byli mezi nimi civilisté i příslušníci jednotek pravidelné armády. Bylo jim v průměru kolem pětadvaceti. Při mém příchodu právě měli mít zaměstnání ve čtení mapy, a tak jsem si k nim přisedl. Potom jsme vylezli na náklaďáky a odjeli do Otterburnu, odkud jsme vyrazili ke slatinám. „Tak dnes v noci se prý opřeme o zeď a přikryjeme pončem," podotkl kdosi. To bude fantastické, řekl jsem si - strávit noc pod širákem. Samým vzrušením jsem nemohl usnout a dlouho jsem se díval na hvězdy.
Nespal jsem víc než dvě hodiny a brzy jsem byl zase vzhůru. Den jsme strávili šlapáním. Nějakou dobu jsme šli, něco pojedli, měli další zaměstnání ve čtení mapy a zase šli dál. Cvičení skončilo dlouhým pochodem, který mě úplně vyčerpal. Když jsme zas byli v Prudhoe, říkal jsem si: „Byla to senzace. To je ono." Domníval jsem se, že teď, když jsem se armádě předvedl, už mě nebudou zvát. Naštěstí pro mě tam náhodou byl velitel roty. Byl to chlap nahánějící strach, s ryšavými vlasy, měl brýle a vypadal velmi energicky. Přišel si se mnou promluvit. „Ty jsi Billyho bratranec, je to tak?" řekl. „Chtěl bys zase přijít?"
„Jasně," já na to. „To je skvělé."
„Tak dobrá," řekl. „Musíš však chápat, že to nebude oficiální. Fakticky bys tady neměl být, protože tím porušujeme zákon. Jestli k něčemu dojde, nebudeš moci od armády nic požadovat."
S tím jsem si hlavu nelámal a od té chvíle jsem jezdil do Prudhoe každý týden. Výběrový kurz probíhal tři měsíce a uchazeči se scházeli jen o víkendu. Zpočátku se skupina skládala ze šedesáti lidí, ale každý týden si jich několik řeklo, že už toho mají dost, a nechali toho. Mne však program vzrušoval víc a víc, protože jsme od činnosti ve velké skupině přecházeli k práci ve dvojicích a ke konci už byl každý sám. Bylo to velké vzrušení, když jsem dostal příkaz dostat se sám z místa A do místa B; vyznal jsem se už ve čtení mapy a od pátečního večera do sobotního rána jsme měli s batohy na zádech překonat vzdálenost asi 60 kilometrů. Poslední týden kurzu jsme zůstali už jen čtyři, a pochod jsem dokončil jen já.
Dokončení pochodu mě opravňovalo k absolvování zkouškového týdne ve Walesu. Běžně byl každý, kdo prošel, testován dva týdny v Brecon Beacons. Já jsem však na to byl příliš mladý a bylo mi řečeno, že budu pro výběr do 23. pluku SAS připadat v úvahu až po proběhnutí dalších dvou teritoriálních výběrových kurzů. Jinak řečeno, měl jsem čekat celý rok.
Pociťoval jsem zklamání, ale mé zaujetí pro věc bylo tak velké, že jsem se při zahájení příštího kurzu dobrovolně zavázal v účasti na teritoriálních víkendech pokračovat. To už jsem znal všechny trasy a mohl jsem se pohybovat bez mapy od jednoho kontrolního stanoviště na druhé. Přišel jsem také na to, jak si zkrátit cestu, a trochu jsem šidil. Na konci kurzu jsme zbyli jen dva.
U roty mě už znali a občas si na mou adresu zažertovali. Ve třetím kurzu jsem však na tom byl ještě líp. Byl jsem v takové formě a vyznal jsem se v terénu tak, že jsem byl pokaždé na konci etapy, zatímco ostatní byli v polovině. Konečně jsem dosáhl potřebného věku a mohl jsem odjet na zkouškový týden do Walesu. Po čtrnácti dnech strávených na základně Sennybridge na Vrchovině jsem zkoušky absolvoval a konečně se stal příslušníkem roty ‚C. Chtěl jsem se však dostat k 22. pluku, který byl součástí pravidelných vojsk SAS; obvyklý postup předpokládal, že se zájemce nejdřív přihlásí do jiného pluku, odkud pak může být přeložen. Zdálo se mi, že by bylo nejlepší vstoupit do Výsadkového pluku, ale chlapi říkali: „S tím si hlavu nelam. Když jsi nějaký čas sloužil u třiadvacátého, můžeš se rovnou přihlásit do výběru pro dvaadvacátý." Kromě toho měl 22. pluk spoustu kurzů a cvičení v Herefordu a vždycky se tam našla volná místa - a tak jsem si to vyjednal.
Mezi víkendy, které jsem trávil venku, jsem měl různá zaměstnání.
Pracoval jsem v továrně na výrobu laminátů, potom v garáži, kde jsem se vyučil automechanikem. O práci jsem však neměl přílišný zájem a místo abych se na ni soustředil, měl jsem hlavu plnou morseovky nebo destrukčních postupů, a po večerech jsem si na magnetofonu pouštěl nahrávky s odbornou tematikou nebo studoval příručky. Následkem toho jsem se v žádném zaměstnání dlouho neudržel; každou chvíli jsem potřeboval někam odjet s teritoriální armádou, a zaměstnavatelé nebyli ochotni mi na to poskytnout čas. Někdo mi třeba z Herefordu zatelefonoval a řekl: „Hele, máme nějaká volná místa na cvičení s námětem pochod džunglí. Budeme tam posílat dva lidi." Jenže když jsem přišel do práce a řekl: „Prosím vás, mohli byste mě od zítřka čtyři týdny postrádat?" odpověď ovšem byla záporná. Jednou jsem se doslechl, že se snad chystá nějaké cvičení v Belgii. Po jeho skončení jsem měl v plánu letní dovolenou v Řecku a hned potom bylo cvičení v Americe, které mělo trvat šest týdnů. Když jsem se svého vedoucího zeptal, zda by mě mohl uvolnit, řekl: „Ani nápad," a já na to: „O.K., tak si tu práci strčte někam," a sbalil jsem si fidlátka.
Během cvičení v Belgii začal velitel naší hlídky porušovat standardní postup a přesunovat se za denního světla. Když jsme šli jednoho horkého slunečného letního dne po okraji pole, znenadání jsme se octli v dotyku s nepřátelskou stranou. Právě když jsem překračoval terénní vlnu, vynořil se před námi z lánu žluté kukuřice řad červených baretů a padli jsme do zajetí belgických výsadkářů. Strávil jsem osmnácté narozeniny u velmi nepříjemného taktického výslechu ve stresových podmínkách a říkal jsem si: „Už se nikdy nenechám zajmout."
Když jsem se ze cvičení vrátil, začal jsem pracovat na stavbách otcova přítele, který měl svůj vlastní podnik. Umožnil mi pracovat podle toho, jak mi to časově vyhovovalo, a na penězích mě nekrátil. Měla-li teritoriální armáda nějaké cvičení a já potřeboval tři týdny volna, bylo to bez problémů.

Byl jsem tehdy v mimořádně dobré kondici. Denně jsem běhal deset mil, jezdil 16 mil na kole, jednu míli plaval a ještě běhal tři míle domů. Měl jsem dojem, že tento režim hravě zvládám, a praktikoval jsem ho dlouhé měsíce. Při běhání jsem měl báječný pocit, že mě vůbec nenamáhá, jako bych nepotřeboval vynakládat žádnou energii. Jednou jsem se z nějakého důvodu nedostal ven, doma jsem však neměl stání. Matka vařila oběd a já jsem ji rozčiloval neustálým poskakováním. „Proboha, nezaběháš si?" řekla a já ji vzal za slovo; po deseti mílích jsem zas byl ve své kůži.
Když jsem v Herefordu žádal o zařazení do výběru pro 22. pluk SAS, šlo to bez problémů. Jack, jeden ze stálých štábních instruktorů, mě nejdřív vzal na laserový značkovač cílů (LTM). Poznal jsem tam několik osobností pluku, ovšem různých kvalit. Odcestovali jsme do Schwarzwaldu v jižním Německu a naše hlídka dostala za úkol umístit značkovač na budově farmy. Byl jsem do toho celý žhavý, ale byl tam jeden chlápek od dvaadvacátého, který si sedl na poli, kouřil a ani se neobtěžoval vybalováním svých věci z plastového vaku. Zdálo se mi to málo profesionální a dotklo se mě, když řekl: „Co s tím vybalováním LTM blbneš? Akorát to budeš muset čistit." Nechápal jsem, k čemu je dobré jezdit do Německa, nechat si přidělit tuto práci, a pak si na cvičení nepočínat jaksepatří. Později mi někdo naznačoval, že jsem se touhle činností dosud zabýval jako koníčkem, ale teď, když jsem vstoupil do pluku, stane se mi z toho zaměstnání a budu uvažovat jinak. Jack se však ke mně otočil a řekl: „Nevšímej si toho. S plukem to nemá nic společného."
Konečně nastal čas, abych se odebral do Herefordu a nastoupil do výběrového kurzu 22. pluku; měl trvat déle než šest měsíců. Čtyři týdny jsme byli na Vrchovině, dva týdny probíhal taktický výcvik, pět týdnů jsme strávili v džungli v Brunei, následovalo cvičení na téma jak přežít v boji a doškolovací výcvik. Na Vysočině jsem se některé dny cítil jako Kristus na kříži, vcelku to však nebylo tak zlé. Při taktickém výcviku jsem se ujistil, že dobře ovládám svou zbraň, nemile mě však překvapila úroveň některých vojáků, kteří se sem dostali; když už nic jiného, velmi špatně zacházeli se zbraněmi.
V džungli z nás utvořili šestičlenné hlídky a ubytovali nás v táboře, odkud jsme každý den odcházeli plnit úlohy ve střelbě, cvičit se v orientaci nebo nacvičovat setkání na smluveném místě. Bylo to náročné. Orientace mi nedělala problémy, takže jsem si v ní mohl s kýmkoli vyměnit úlohu; nezamlouvaly se mi však fyzické obtíže života v džungli, kde je člověk po celé týdny ve vlhku, špíně a zápachu. S určitými potížemi bylo spojeno i přijímání ústních rozkazů. Mnozí další účastníci předtím vedli hlídky v Severním Irsku a někteří už byli i v džungli, takže měli větší zkušenosti než já.
Když kurz skončil, vrátili jsme se do Herefordu a všechny nás svolali do táborového kina. Nikdo ještě nevěděl, jak celý kurz dopadl, kdo prošel a kdo neuspěl. Hlavní seržant, známý svým smyslem pro humor, oznámil, že přečte jmenný seznam. Ti, kdo v něm jsou, se mají vrátit na ubikace, počkat tam a za čtvrt hodiny se vrátit. Přečetl dvacet jmen včetně mého - představovalo to zhruba polovinu účastníků kurzu. Prošli jsme, nebo jsme propadli? Nikdo nevěděl. Vraceli jsme se na ubikace mlčky a nejistě. Pak někdo řekl: „Ksakru, ten a ten je žabař a zůstal tam. Ten přece nemohl projít."
„No jo," ozval se druhý, „ale Smith je tam taky a to je přece kádr."
Po čtvrthodině jsme se vrátili do kina a zjistili, že už tam druhá polovina účastníků není. Když jsme si sedli, hlavní seržant vstal a povídá: „Tak poslouchejte, lidi. Neprošli jste..." Zalapali jsme po dechu, a po krátké přestávce, dobré tak na to, aby nám stačilo srdce spadnout do kalhot, dodal: „... zatím." Tváře se rozzářily a všichni vybuchli v smích. Přece ještě bude zdokonalovací výcvik - tak co?
Pak jsme absolvovali cvičení, jak přežít v boji - nezvládlo je dalších šest - a po něm přípravu na Severní Irsko a nasazení protiteroristického týmu. My, kteří jsme to zvládli, jsme úspěšně skončili celý kurz a dostali barety.
Za normálních okolností voják, který se chtěl stát příslušníkem pravidelných vojsk SAS, musel nejdřív absolvovat kurzy a cvičení teritoriální armády v celkovém rozsahu tří až čtyř let. Já už jsem však měl za sebou sedm let u teritoriálních útvarů, a mohl jsem tedy tuto etapu přeskočit. Byl jsem nesmírně vzrušen. Byl jsem u cíle, do jehož dosažení jsem vkládal své srdce. Brzy jsem však zjistil, že regulérní příslušníci SAS nebyli příliš potěšeni tím, že k jejich pluku přicházejí podobným způsobem lidé jako já - takříkajíc zadními dvířky. Někteří v tom viděli protekci a nebrali v úvahu, že jsem vykonal větší kus práce než mnozí jiní příslušníci 22. pluku. A tak pár regulérů dávalo nám nováčkům řádně zabrat, čímž nás donutili k ještě lepšímu výkonu. Když se měl konat šestitýdenní taktický kurz pro ty, kdo předtím nebyli u pěší jednotky, kdosi mi řekl: „Dojdi si tam pro uznání."
Naštěstí se mi to podařilo - a od té doby všechno klapalo. Brzy ve mně zakořenila krajní oddanost k našemu pluku a viděl jsem, že ten, kdo se činí a vydává ze sebe to nejlepší, dosahuje u jednotky uznání a důvěry. Uvědomil jsem si, že pro každou malou skupinu lidí je hlavní věcí držet pospolu a táhnout za jeden provaz. Tato semknutost pomáhá překonat spoustu překážek.
Mou další zastávkou byl Výsadkový pluk, ke kterému jsem přišel jako ke svému kmenovému útvaru. Po Vánocích, které jsem strávil doma, jsem se hlásil v Aldershotu spolu s Barry Hiltonem, který přicházel od vojenského námořnictva a rovněž potřeboval nějaký kmenový útvar. Pořídil jsem si vskutku skinheadský účes, protože jsem věděl, že ho budou mít všichni noví příchozí. Barry měl dlouhé vlasy. Šli jsme se ohlásit staršinovi roty. Postavili jsme se před ním a on řekl: „O.K., vraťte se ke mně ve stejnokroji." Podíval se na mě a dodal: „Postarejte se, aby se ta šlapka dala ostříhat."
Odpochodovali jsme.
Barry si dal u kadeřníka udělat pouhý zástřih. „Kristepane!" řekl jsem. „Dej si to zkrátit."
„Ani nápad," on na to. „Jsem teď přece u pluku. Nedám se okudlat jen tak pro něčí krásné oči."
„Proboha! Prosím tě, udělej to, nebo se dostaneme do maléru."
Když nás staršina zase uviděl, řekl: „Tak co, neříkal jsem vám, že máte zařídit, aby byl ostříhán?" a začal mě buzerovat.
Po tomto krátkém a ostrém úvodu jsme se připojili k nováčkům, mládencům, kteří přišli rovnou z civilu a kteří na nás vzhledem k našim zkušenostem pohlíželi s respektem. Na rozdíl od SAS, kde se většinou ponechává na vás, abyste se rozhodli a byli ve správný čas na správném místě, zde na nás po celou dobu křičeli. Všechno probíhalo ve skupinách:

Běh, překážková dráha, kladení překážek, přepadový výcvik a tak dále. Vždycky byl někdo nad námi a honil nás z místa A na místo B; někteří ti sedmnáctiletí a osmnáctiletí mládenci začali být šikanováni. Instruktoři je bili a kopali do nich, takže byli vyděšeni, ale k tomu, aby se něčemu naučili, to nijak nepřispělo.
Sám jsem se se situací docela obstojně vyrovnával, byl jsem ovšem o pět, šest let starší. Bydlel jsem v pokoji s osmi nebo devíti nováčky a večer jsem je učil číst mapu. Jeden instruktor měl trable s manželkou; každou chvíli ho vyhodila z domu, takže se často usadil na ubikaci. Aby si ulevil, fyzicky napadal mládence kolem. Když jednou v noci vpadl s křikem na ubikaci, šel jsem k němu a řekl: „Poslyšte, hned toho nechtě, nebo za někým zajdu." Nevěděl, co na to říct, protože jsem byl koneckonců obyčejný nováček - bylo mu však známo, že jsem prošel výběrem SAS, což by sám nikdy nedokázal. Jen něco zamručel, práskl dveřmi a šel spát.
Jak špatné tam bylo ovzduší, to jsem poznal jednou v sobotu, kdy většina lidí odjela na víkend. Dal jsem dohromady chlapce, kteří tam zůstali, a šel jsem s nimi do výcvikového prostoru Long Valley procvičovat čtení mapy. „Teď nás povedete," řekl jsem jednomu z nich. „Umíte používat kompas?"
„Ano, ano!" řekl rychle, ale bylo mi hned jasné, že to neumí, a když jsem se ho zeptal, proč lže, řekl: „Myslel jsem si, že mě udeříte." Tuto mentalitu v nich vypěstovaly poměry u pluku.
Jindy za námi přišel jeden z instruktorů s tím, že mu onemocněla matka a že musí odjet domů, ale že má mít večer lekci o kulometu Gympi. Nabídl jsem se, že ji vezmu za něho. Asi uprostřed mého výkladu přišel do místnosti velitel roty. Posadil se a poslouchal, a když jsem skončil, přišel ke mně, a protože mě pokládal za instruktora, vytkl mi, že nejsem ustrojen podle předpisu. (Myslím, že jsem neměl opasek a ovšem ani instruktorský odznak.) Omluvil jsem se a řekl: „Jsem vojín Ryan z Herefordu."
„Co tu děláte?" zeptal se.
„Pracuji s těmi mládenci,"
„Zbytečně tady maříte čas."
Jsem přesvědčen, že zatelefonoval do Herefordu a oznámil, že nás posílá zpět - náš návrat beztak urychlily vnější okolnosti. Vzhledem k tomu, že se v Adenu hroutil zákon a pořádek, byl vydán rozkaz k evakuaci britských občanů; z pláží je měl stáhnout QE 2 a současně byla odvelena rota ‚B' s úkolem provést vzdušný výsadek na moře a zabezpečit předmostí na plážích.
Všichni nakládali a náš staršina volal Výsadkový pluk, aby nás okamžitě poslali zpátky, protože nás potřebuje.
Podle původního záměru jsme měli, Barry a já, strávit u výsadkářů tři měsíce - a fakticky jsme od nich odcházeli po pouhých osmi týdnech. Ráno jsme se měli rozloučit se staršinou roty a bylo mi jasné, že Barry z toho nemá zrovna radost. Když jsme se k tomu chystali, řekl jsem mu proto: „Ať budou říkat cokoli, řekni jen, že si nemůžeš stěžovat, že to podle tvého názoru bylo výborné a že sis rozšířil své vědomosti - to totiž chtějí slyšet. Pak vypadneme."
„No jo, O.K.," vzal to na vědomí.
Napochodovali jsme a postavili se do pozoru před velitele roty; za námi stál staršina.
„Naučili jste se toho dost?" zeptal se velitel roty.
„Ano," řekl jsem, „opravdu hodně."
„A co vy?" zeptal se Barryho. „Jak se na to díváte vy?"
„Myslím si, že to stálo za hovno."
Kurvafix! Staršina byl za námi!
Zježily se mi chlupy na zádech a začal jsem se třást.
„RYANE!" zařval staršina. „POZOR! Čelem VZAD! Zrychleným krokem pochodem V CHOD!"
Vypadl jsem rychlým pochodovým tempem, zatímco ti dva za mnou ječeli na Barryho.
Po příchodu do Herefordu jsme zjistili, že nás ten průser předběhl. Přišel za námi velitel roty, rovněž v doprovodu staršiny.
„Jednomu z vás se tam nelíbilo," řekl velitel. „Kdo to byl?"
Stáli jsme tam a dívali se jeden na druhého. Ve mně to doutnalo: „No tak, Barry, řekni něco!" A v duchu jsem dodal: „Ty srabe!"
„Chrisi, padej," obrátil se pak velitel ke mně. „Máš být u roty ‚B'." Když jsem odešel, Barry to strašně slízl, zřejmě už věděli, co tam řekl. Když vzpomínám na svůj pobyt u výsadkářů, uvědomuji si, že všechno to týrání a zastrašování přineslo požadovaný výsledek v podobě typu bojovníka nahánějícího hrůzu - jak to potvrdily bojové akce u Goose Green na Falklandských ostrovech a mnohé jiné.
S rotou ‚B' jsem pak absolvoval pár cvičení s vládními agenty ve Spojeném království a v Evropě. Při jednom velmi realistickém cvičení jsme pozdě v noci letěli do Jersey a náš vrtulník přistál ve veřejném parku. Měli jsme za úkol unést nějakého průmyslníka, který byl podle scénáře v kontaktu s Rusy a chystal se s nimi spolupracovat. Měli jsme na sobě civilní oděv, ubytovávali jsme se v hotelích a udržovali spojení s agenty, kteří už objekt sledovali. Potom jsme si pronajali dodávkové auto, a když se ten chlápek vracel pozdě v noci z restaurace, klofli jsme ho a rychle s ním dojeli na dohodnuté místo na pobřeží; vrtulník, který mezitím kroužil v bezpečné vzdálenosti od pobřeží, se k nám nízkým letem nad vlnami přiblížil, přistál na pláži a vzal nás na palubu.
Bylo to poprvé, co jsem se stal účastníkem takové akce, a říkal jsem si: „To by bylo něco pro mě!"
Potom jsem se připojil k speciálnímu či protiteroristickému týmu a zjistil, že je to vskutku vzrušující. Část týmu byla nepřetržitě v pohotovosti, aby mohla okamžitě čelit nějaké hrozbě, například únosu letounu, a všichni jsme cvičili na vysoké úrovni; každý z nás vystřílel v průměru tisíc nábojů týdně.
U roty jsem se setkal s lidmi nejrůznějšího založení. Někteří z nich byli zamlklí a měli tendenci uzavírat se do sebe; požadovalo se však, aby k sobě všichni byli otevření a aby spolu dobře vycházeli, jak to vyžadovala společná práce v krajně obtížných podmínkách. Každého z nás motivovala hrdost na vlastní práci a odhodlání být nejlepší - a protože

bylo pohromadě mnoho zdravých mladých mužů, soutěživost byla velká. Když se dlouho nic nedělo, mohlo to vést k vzájemnému pomlouvání a neshodám; když však o něco šlo a chlapci spolupracovali, nikdo se jim nevyrovnal.
Jednu skutečnost jsem nemohl přehlédnout, a to jak rychle lidé stárnou. Třiadvacetiletí nebo čtyřiadvacetiletí mládenci měli ještě dost svěží tváře; když však dosáhli třicítky, spousta jich měla vrásky a začínaly jim šedivět vlasy. V tom věku měl téměř každý nějaké zranění - zlomenou nohu nebo zlomené zápěstí, poškození páteře nebo trpěli nedoslýchavostí způsobenou hlukem střelby a explozemi výbušnin...
Seděl jsem opřen o stěnu vádí a Hereford mi připadal velmi vzdálený. Zouval jsem si boty - pro případ nějakého překvapení vždy jen jednu - a prohlížel si nohy. Jak jsem předpokládal, byly po stranách samý ošklivý puchýř, zejména na bříškách palců a na patách. Neměl jsem však čím si je ošetřit a nezbylo mi než se zase obout.
Noc byla tak zmatená, že nám nějaký čas trvalo, než jsme přišli na to, jaký den je. Shodli jsme se na sobotě 26. ledna. Čas míjel pomalu, ale nějaké znepokojení jsme nepociťovali. Slunce nás křísilo k životu, potichu jsme si povídali a posilovalo nás přesvědčení, že Eufrat je za nejbližším pahorkem na severu. Šli jsme celou noc a ušli velký kus cesty, takže jsem usoudil, že nemůžeme mít k řece dál než pár kilometrů. Říkali jsme si: „Dojdeme k řece, budeme mít vodu a dojdeme do Sýrie - jaképak tedy problémy?" Dokázali jsme sami sebe přesvědčit, že jsme momentálně v bezpečí. Vzhledem k naší vzdálenosti od místa dotyku jsme si mysleli, že nás nikdo nebude hledat.
Mysleli jsme samozřejmě na Vinceho. Doufal jsem v něco téměř nemožného, že jako my sestoupil z náhorní roviny a našel teplejší místo; v hloubi duše jsem však cítil, že je mrtev. Představoval jsem si, jak leží v nějaké zaváté jámě, usíná a bez bolesti, bez ponětí o tom, co se děje, odchází.
V koutku duše jsem nepřestával doufat, že se objeví zbytek naší hlídky - že se znenadání jeden z nich ozve a všichni se před námi vynoří.
Na mapě jsme zhodnotili situaci a posoudili, kam jsme v noci došli.
V terénu se nebylo čeho chytit, věděli jsme však, že jsme šli jedenáct hodin. Část padla na hledání Vinceho, ale podle našich propočtů jsme určitě ušli asi čtyřicet kilometrů. Mysleli jsme si, že nám k dosažení syrské hranice postačí další noc intenzivního pochodu.
Věnovali jsme hodinu střídavému čištění zbraní pokrytých blátem a pískem, aby nás někdo nezastihl nepřipravené. V jedné brašně jsem měl malou, ale komplexní soupravu - vytěrák, hadříky na čištění, olej, hadr a nástroj podobný kapesnímu noži se šroubovákem, škrabkou a dlátem. S tím jsem dal svou dvěstětrojku důkladně do pořádku. Protáhl jsem hlaveň hadříky, vyčistil a naolejoval jednotlivé části a překontroloval plné zásobníky, abych měl jistotu, že se mezi náboje nedostal písek. Opatrně jsem zbraň rozebral a zase složil, abych nenadělal hluk.
Bylo okolo poledne, když jsme zas uslyšeli zvuk, ze kterého už jsme se naučili mít strach: Cinkání rolniček. Sakra, kozy! Zase! Zalehli jsme se zbraněmi po i v ruce a rozhlédli se údolím. Od severovýchodu se k vádí pomalu blížilo rozptýlené stádo hnědých, černých, šedých a špinavě bílých zvířat. Pak se objevil jejich strážce a usedl na kámen. Nebyl od nás dál než asi padesát metrů. Byl to mladík s hustými kadeřavými černými vlasy a se strništěm na tvářích, na sobě měl velký starý plášť z látky podobné tmavošedému tvídu. Tak tam seděl, snil s otevřenýma očima, pohupoval nohama a žvýkal stonky suché trávy.
Kozy začaly spásat trávu směrem k nám. Tiše jsme leželi s dvěstětrojkami připravenými k palbě. „Hele," zašeptal jsem, „když nás uvidí, budeme se ho muset zbavit."
„Moment," řekl Stan. „Možná že má nějaký povoz nebo dokonce traktor - nějaké vozidlo, které by nám půjčil."
Zabít civilistu nám bylo proti mysli. Byl jsem jsem si však jist, že ten člověk, pokud nás uvidí, nás půjde nejkratší cestou udat. Blesklo mi hlavou, že bychom ho mohli svázat - v tom případě by však mohl zemřít v důsledku vystavení slunečnímu záření. Výsledek by tedy byl stejný, jako kdybychom ho zabili, takže bychom to mohli udělat rovnou.
Ovce se nepřestávaly posunovat k nám a já si začal představovat, jak jím řízek z mladého kusu. Nebo kari - to by bylo ještě lepší. Líbil se mi také plášť, který měl na sobě mladý pastevec - určitě byl o mnoho teplejší než všechno, co jsem měl na sobě já.
První kozy popocházely, zastavovaly se a ukusovaly trávu, až se dostaly k nám. Když nás uviděly, trhly hlavou, to bylo vše - a šly dál, obcházejíce naše postavení několik stop od našich hlav. Pastevec tam pořád seděl, tu a tam pohlédl k obloze, v podstatě si však všímal jen svého stáda. Určitě nic nezpozoroval.
„Musí jít za nimi," vydechl jsem, „a až to udělá, sejmeme ho."
Nechtěli jsme z pochopitelného důvodu střílet, oba jsme však měli nůž. Můj byl skládací - dobrý, až na to, že měl poměrně malé čepele. Stan měl na opasku bodák se šestipalcovou nebo sedmipalcovou čepelí. „Já na něho skočím," zamumlal jsem, „a ty ho bodni."
Stan byl z toho jako džentlmen a správný voják nešťastný. Nechtěl zabít nevinného civilistu. „Nezkusíme se přesvědčit, jestli nemá nějaké vozidlo? Mohli bychom mu je štípnout a ujet."
„Ne, vyřídíme ho."
V tu chvíli muž vstal. Vypadal na docela velkého chlapa - asi jako Stan, a byl i statný. Rychle jsem svůj plán změnil.
„Stane, dej sem ten bodák," zašeptal jsem. Ty ho podržíš a já ho sejmu."
„Ne," zamumlal Stan. „Myslím, že ne... Nepodaří se ti to."
„Tak ho vyřiď ty..."
Pak už nebyl na dohadování čas, chlapík byl téměř nad námi. Stan vyskočil a popadl ho.
„Sedni si, kamaráde," řekl nahlas. „Jak se vede? Dobře? To jsem rád. Sedni si!"
Chlápek vyskočil a spustil cosi arabsky, ale Stan ho stáhl dolů pod břeh koryta. Taky jsme si sedl a prohlížel si ho. Byl to dvacetiletý nebo o něco starší mladík, podle mého odhadu nepříliš inteligentní. Byl oblečen jako nepořádný vesnický idiot, pod pláštěm měl několik rozdrbaných triček a na špinavých bosých nohou kožené pantofle. Pořád se na mě díval, ale nic jsem neříkal.

Veškerou konverzaci obstarával Stan. „Auto?" řekl. „Traktor?" Rukama naznačoval řízení. „Dům?"
Kreslil ve vzduchu, ale náš host neznal jediné anglické slovo. Říkal jen „Aiwa, aiwa" - ano, ano. Na všechno měl jen aiwa. Prokládal to arabským brebentěním a ukazoval směrem, kterým vedlo vádí.
„Kde je vozidlo?"
„Aiwa."
„Jak je to daleko?" naznačoval Stan chůzi.
„Aiwa."
„Do hajzlu," naštval jsem se, „na všecko říká jenom ‚ano'."
Po chvíli Stan řekl: „Hele, půjdu s ním a zjistím, jestli by pro nás nebyl nějaký traktor."
„Nedělej to!" řekl jsem rozhodně. Nechtělo se mi věřit, že by Stan chtěl někam jít s naprosto neznámým člověkem. Připomněl jsem mu, že jsme nepřátelé v cizí zemi a že tam nemáme co pohledávat. Věděl jsem, že se od Iráčanů nedočkáme přátelské pomoci. Domorodci nejevili ochotu projevovat nám nějakou přízeň. Nejenže jsme byli nepřátelé ve válce, byli jsme také nevěřící. Tenhle člověk nás napálí a zradí - zdálo se však, že to Stan nechápe.
„Poslyš," řekl jsem. „Představ si, že je druhá světová válka a že jsme němečtí výsadkáři, kteří zabloudili ve velšských horách. Potkáme takového mladého farmáře a pokoušíme se ho ukecat. Samozřejmě řekne, že nám pomůže. Oč mu ale doopravdy jde? Chce nás dostat za katr. Nic jiného."
Ani to však na Stana nezapůsobilo. „O.K.," řekl, „risknu to a půjdu s ním."
„Stane, to ksakru neuděláš. Zůstaneš tady."
„Chrisi, já chci jít."
Bylo to otřesné. Myslel jsem, že se zbláznil. Nemohl jsem ho však přinutit, aby zůstal, protože nějaké nařizování není v takových podmínkách nic platné. „Tak dobrá," řekl jsem. „Nemohu ti nic nařizovat. Jen ti chci říct, kámo: Nepřeji si, abys odešel. Znamená to, že se rozdělíme. Budeš svým vlastním pánem. Děláš velkou chybu."
„To ne," řekl. „Nechám si u tebe svou zbraň a věci, takže nebudu vypadat tak agresivně. Prostě jen půjdu vedle něho. Proč nejdeš taky?"
„Ani nápad. Nesouhlasím s tím, co děláš. Je to nebezpečné a taky stupidní."
Viděl jsem však, že je rozhodnut, a tak jsem řekl: „Tak podívej, budu na tebe čekat do půl sedmé, než se začne stmívat. Když nebudeš do té doby zpátky, půjdu tímto směrem." A udal jsem mu kurz na sever, na kterém jsme se už dohodli.
„To je rozumné," řekl.
„Tak tedy jdi. Až budete z dohledu, ukryji tvou zbraň a to ostatní padesát metrů proti směru vyschlého koryta."
„Tak jo. O.K."
Stan s Arabem vstal a řekl: „Tak jdem, kámo," a odcházeli, přičemž Arab hvízdal na kozy, aby šly za ním. Sklouzl jsem na dno vádí, sedl si a sledoval je. Když ušli dvě stě metrů, náhle mi to došlo. „NE! To není dobré!" a zařval jsem: „STANE! Stane, pojd zpátky!"
Vrátil se, bezmála běžel.
„Pro Kristovy rány, domysli, co děláš," řekl jsem mu. „Nech si tu svoje věci, ale vezmi si alespoň pušku."
„Nechci vypadat agresivně."
„Tak si ji dej přes rameno hlavní dolů, ale měj ji u sebe. A jestli si to rozmyslíš, až k němu dojdeš, provrtej ho kulí, jak jsem řekl. Našij to do něho a nějak to dnes spolu přečkáme."
Stan však nedal na svého nového přítele dopustit. „Ba ne, Chrisi," řekl. „Je dobrý. Nabídl mi něco k jídlu."
„Jaké jídlo?"
„Pár nějakých bobulí."
„Kašli na bobule a našij to do něho."
„To ne, věřím mu. Chová se přátelsky. Jestli se dostaneme k nějakému vozidlu, dám mu sovereign."
„Provrtej ho," opakoval jsem. „Vrat se k tomu prevítovi a odpráskni ho."
Stan to však odmítal udělat. Odcházel s Iráčanem podél klikatícího se koryta vyschlého toku. Měl jsem ho necelý kilometr v dohledu. Omotal si kolem hlavy šamag a na dálku vypadal úplně jako Arab. Viděl jsem je oba, jak se pokoušejí o něčem si povídat, jako by se nechumelilo. Nakonec zahnuli doleva a zmizeli za ohybem koryta.
„Panebože!" pomyslel jsem si. „Teď už musím spoléhat jen sám na sebe." Říkal jsem si, že jsem Stana neměl nechat odejít, ale momentálně jsem si přílišnou starost nepřipouštěl. Nečinnost mi nevyhovovala. Chvíli jsem seděl opřen o stěnu vádí; pak jsem si stoupl na hromadu kamení uprostřed koryta a obzíral dalekohledem krajinu. Když jsem se díval po proudu vyschlého toku, viděl jsem na míle daleko až k vysokému kopci na obzoru. Znovu a znovu jsem pátral po těch dvou, pak jsem se vrátil do úkrytu.
Čas se vlekl. Když uplynuly dvě hodiny, vzal jsme Stanovu bagáž a strčil ji do prohlubně pod stěnou koryta v místě, které jsem Stanoví označil. Nechal jsem u ní několik volných nábojů do dvěstětrojky, které jsem si v noci vzal od Vinceho. Pak už mi nezbývalo než čekat, až se setmí.
S ubývajícími hodinami jsem byl čím dál nervóznější. Několikrát jsem měl dojem, že něco slyším. Ať už to bylo cokoli, pokaždé jsem se připlížil k oné hromadě kamení a vyhlížel ven, pevně doufaje, že uvidím vracejícího se Stana.
Nastával soumrak. Kolem půl šesté se mě zmocňovala silná úzkost. Rychle se blížila chvíle, kdy se budu muset rozhodnout. Měl jsem hlad a žízeň, bylo mi zima a byl jsem odkázán sám na sebe. V šest jsem si pomyslel: „Panebože, už je to tady." Naposledy jsem se podíval po směru vyschlého toku, ale kde nic tu nic. Pořád jsem ještě doufal, že se objeví světla nějakého vozidla, ale marně.
Bylo to těžké rozhodnutí. Můj přítel je pryč, ale možná že už je na zpáteční cestě. V půl šesté jsem si však řekl: „Nedá se nic dělat. Takhle se tady už nemohu poflakovat." Zkontroloval jsem kompas a pustil se na sever.
Čtvrt hodiny jsem šel otevřeným plochým terénem, zatímco všude kolem mě se na poušť snášela tma. Potom jsem se

náhodou ohlédl a spatřil světla pohybující se proti směru vyschlého toku v místech, odkud jsem právě odešel. „Kurníkšopa!" pomyslel jsem si. „Stan přece jen má vozidlo. Výborně!"
Rozběhl jsem se co nejrychleji zpět. Když jsem byl asi v půli cesty, všiml jsem si, že se ke mně blíží nikoli jeden pár světel, nýbrž páry dva. Okamžitě mě napadlo: „Hovno - dvě vozidla nemůže mít. Určitě byl zajat a tohle je nepřítel." Obrátil jsem se a pádil zas na sever.
Docházel mi už dech. Ohlížel jsem se, jak rychle vozidla postupují, a zoufale jsem pátral po nějakém úkrytu v beznadějně rovném terénu. V krku mě nesnesitelně pálilo a musel jsem zpomalit. Vozidla vyjela z vádí a mířila otevřenou pouští přímo ke mně. Pak se mezi mraky objevil měsíc a všechno ozářil, takže bylo vidět jako ve dne. Možná že to byla jen má představa, ale připadalo mi, že moje halena svítí jako maják. Hladina adrenalinu mi začala opět stoupat a srdce jsem měl až v krku. Vtom jsem spatřil keřík a vrhl se do jeho skromného stínu.
Ležel jsem, sotva dechu popadaje, a horečně jsem přehraboval své věci. Překontroloval jsem zásobník dvěstětrojky a položil další zásobníky na zem vedle sebe. Rozložil jsem šestašedesátku, takže byla připravena k palbě. Dokonce jsem upravil bezpečnostní závlačky fosforových granátů tak, abych je mohl v případě nutnosti rychle vytáhnout.
Pak jsem si na chvíli oddechl. Světla se obrátila, divoce poskakovala nahoru a dolů, jak vozidla přejížděla nerovná místa, a vracela se k vádí. Bylo slyšet bouchání dveří. Zřejmě si nějací chlápci vyjeli obhlédnout místo, kde nás ráno našel pastevec koz. Pomocí přístroje pro vidění ve tmě jsem se pokoušel zjistit, co dělají, ale vadila mi v tom záře světel. Potom se vozidla zase dala do pohybu po dně vádí.
Využil jsem toho, všechno jsem si posbíral a uložil a vzal nohy na ramena. Teď jsem skutečně běžel, pátraje očima vlevo i vpravo po nějakém úkrytu. Vtom se světla obrátila a dala se do pohybu směrem ke mně. Vrhl jsem se na zem a opět si připravoval věci. Zvedl jsem hledí dvěstětrojky a urovnal na hromádku rezervní zásobníky; napadlo mě přitom, že je to jako při cvičných střelbách. Připravil jsem k palbě šestašedesátku, připevnil zaměřovač k dvěstětrojce a čekal.
Nevěděl jsem, jestli mě uviděli, ale směr i rychlost udržovali. Zamířil jsem šestašedesátku na přední pár světel - a vzápětí jsem postřehl podivný zvuk: ke-kik, ke-kik, ke-kik, ke-kik. Bylo to jako parní lokomotiva a já si pomyslel: „Kristepane, další vozidlo, a jeho motor má vskutku nepříjemný zvuk. Kde je? Kde se tu bere?" Když jsem zavřel ústa, hluk utichl. Natahoval jsem uši a říkal si: „Vypnuli to nebo co?" Otevřel jsem ústa, abych se nadechl - a zase to ke-kik, ke-kik. Teď už jsem pochopil, že jsem slyšel zrychlený tep svého srdce.
Světla se stále přibližovala, vozidla zřejmě nemínila zastavit. Někdo z pronásledovatelů zřejmě usoudil, že půjdu na sever, k řece, a tak jeli tím směrem. Vozidla se pohybovala rychlosti asi 15 mil za hodinu a světla ani moc neposkakovala. Dostávali se ke mně tak blízko, že mě nemohli přehlédnout. Schylovalo se k rozhodnému okamžiku: Buď oni, nebo já. Přitiskl jsem se k zemi a pokoušel se ovládnout třas. Připadalo mi, že se sem ta vozidla sunou celou věčnost.
„Už je to tady," pomyslel jsem si. „Toto je to místo, kde budeš zabit." Nejhorší bylo, že se mi v podvědomí znenadání vynořil obraz mé dcery. „Já tady zahynu," říkal jsem si, „a Sára se nikdy nedozví, jak její táta umřel." Pocítil jsem náhle strach, že se na mě nebude pamatovat, když padnu. Nebude vlastně vědět, kdo byl její otec a jaký vlastně byl. Nikdy nepozná okolnosti mé smrti - a byl jsem z toho zoufale smutný.
Přiblížili se na padesát metrů a pořád postupovali. Byla to dvě vozidla typu Land-Rover a záměrně se pohybovala zvolna, nepochybně po mě pátrala. Nevím, kolik v nich mohlo být mužů. Sledoval jsem čelní pár světel v zaměřovači šestašedesátky. Když ode mě byl dvacet metrů, zmáčkl jsem spoušť.
„Húúúš!" zasvištělo mi rovnou do ucha. „BAC!" bouchlo to přede mnou, jak raketa dopadla přímo na vozidlo. Je zvláštní, že se nepamatuji na žádný záblesk, jen na ten silný výbuch a na bílý dým zvedající se v měsíčním svitu.
Vozidlo setrvačností popojelo a zastavilo se. Položil jsem šestašedesátku, uchopil dvěstětrojku a našel zaměřovačem druhý pár světel několik yardů vlevo od prvního. Zasáhl jsem ho z nějakých čtyřiceti metrů přímo do kapoty. Vyskočil jsem a běžel směrem k nepříteli.
V mžiku jsem byl u prvního vozidla a našil do něho dávku. Když jsem se octl u druhého, pokropil jsem ho důkladně ze strany a další dávku poslal dovnitř zezadu. Na zadních sedadlech byli muži v maskáčích. Další dávku jsem poslal přes opěradla předních sedadel do kabiny řidiče. Pak jsem musel vyměnit zásobník. Vrátil jsem se k prvnímu vozidlu a nasázel do něho ještě několik nábojů. Náhle mi blesklo hlavou: „Kurvafix! Nemám další zásobníky." Sprintoval jsem pro ně, shrábl je, strčil pod košili a pádil zpět.
Myslel jsem, že mě z toho fofru klepne pepka. Posedla mě představa, že po mně jde kdekdo a chce mě uštvat. Měsíc byl tak jasný, že mi to připadalo, jako by na mě svítil reflektor. Zmocnila se mě panika jako tenkrát, když mě v dětství honili kluci. Jako bych byl při něčem přistižen a musel se z toho dostat na vlastní pěst. Byl jsem tak uštvaný, že jsem musel zpomalit, bylo to jako při prvním dotyku - sotva jsem popadal dech, myslel jsem, že mi prasknou plíce, a v ústech jsem měl vyprahlo. Pořád jsem se otáčel, jestli se neobjevují další světla, ale nic nebylo vidět. Konečně jsem usoudil, že je čistý vzduch a že si mohu sednout a dát si věci dohromady.
Chce to čas, než se člověk z takového dotyku vzpamatuje. Pozvolna jsem se uklidňoval a začal se kontrolovat. V jednom se mi doslova ulehčilo; po odpálení granátů ze šestašedesátky jsem se už nemusel nosit s trubicí - Iráčanům k ničemu nebyla.
Vydal jsem se na další cestu a asi dvě hodiny šel stále na sever. Celou dobu jsem si kladl otázku, co se stalo se Stanem, a pevně doufal, že nebyl v jednom z těch vozidel. Nebo je poslal za mnou? Tuto eventualitu jsem zavrhl; neudělal by to. Iráčany určitě přivedl do vádí pastevec koz; nikdo jiný by je nedokázal dovést k mému postavení tak přesně. Když na nás ráno narazil - říkal jsem si - měl jsem s ním na místě skoncovat. Má intuice byla správná. Měl jsem ho vyřídit svým nožem, jenže chlapík byl velký, Stanoví se do toho nechtělo, a tak z toho jaksi sešlo. Pak jsem tedy neměl připustit, aby s ním Stan odešel, měl jsem toho mizeru zastřelit. Jestliže však byl v jednom z těch vozidel, nakonec to stejně koupil - jsem totiž přesvědčen, že to nikdo z osádky obou vozidel nemohl přežít.

Bylo ovšem otázkou, co se dělo na místě dotyku během uplynulých dvou hodin. Zachránil-li se někdo z osádky obou vozidel, nebo jestli našel někdo trosky, mohlo vyjít najevo, že je na útěku další nepřátelský voják. Bezpochyby by se předpokládalo, že mířím k Eufratu. Z palebné síly, kterou jsem vynaložil, by se dokonce mohlo usuzovat na několik volně se pohybujících vojáků.
Šlapal jsem v měsíčním svitu pořád dál. Poušť se teď mírně vlnila a byl jsem přesvědčen, že se za prvním návrším objeví řeka. Vtom jsem z pravé strany zaslechl štěkot psů, křik dětí a volání dospělých. Poklekl jsem na jedno koleno a naslouchal. V dálce jsem viděl stoupat k nebi červené stopovky protiletadlových děl. Někde blízko zřejmě byla obydlí a lidé, které jsem slyšel, pozorovali ohňostroj na obzoru. Potom jsem zaslechl vzdálené burácení proudových letounů; neviděl jsem je, zvuk jejich motorů však byl neklamný. Určitě byly na míle daleko a útočily na nějaký cíl.
O půl hodiny později jsem před sebou spatřil poblikávající světla. Přístroj pro vidění ve tmě prozradil tři dodávky. Zalehl jsem a hledal známky přítomnosti pěšáků; mohla být totiž vyslána mobilní hlídka, aby mi přehradila cestu. Pěšáci by mohli postupovat v široké rojnici a pročesávat poušť. Pečlivě jsem terén od jednoho konce k druhému prozkoumal, nic jsem však nezjistil, a tak jsem vozidla obloukem obešel a pokračoval v cestě.
Když jsem se blížil k vrcholu další terénní vlny, zase jsem si říkal, že už konečně uvidím před sebou Eufrat - ale kdepak. Spatřil jsem řadu stožárů, které jsem očekával, byly totiž vyznačeny na mé mapě. Za nimi byla hlavní zásobovací cesta; řeka pak byla o patnáct kilometrů dál. Když jsem seděl pod dráty elektrického vedení a obzíral terén před sebou, viděl jsem silnici a doširoka otevřenou rovnou krajinu za ní - ale vodu žádnou. Když jsem došel k hlavní zásobovací cestě, zjistil jsem, že je betonová. To už jsem téměř lezl po čtyřech, a když jsem pod silnicí našel překlenuté ústí stoky, vklouzl jsem tam a natáhl se. Myslel jsem jen na to, abych se vyspal, a tak jsem vyndal věci na spaní a lehl si. Měl jsem také strašnou žízeň a držel u úst obě polní láhve dnem nahoru, ale ani z nich neukáplo. Cítil jsem se ve skrýši dost bezpečný a zavřel oči - svíral mě však strach, a kromě toho mi bylo zima.
Za deset minut už jsem se celý třásl a nemohl jsem tam zimou vydržet. Nezbylo mi než jít dál. Podle toho, co jsem vyčetl z mapy, jsem měl za to, že překročím-li hlavní zásobovací cestu a půjdu pořád na sever, musím se dostat k Eufratu, tekoucímu od severozápadu k jihovýchodu. Z toho, co jsme si povídali s Jan, jsem věděl, že to byl v biblických dobách mohutný veletok, a usoudil jsem, že to musí být pořád ještě velká řeka. Potom jsem však přišel k rozsáhlé soustavě suchých vádí se strmými kamenitými stěnami vysokými až dvacet metrů. Zřejmě tu kdysi bylo říční koryto. Možná že náhlé záplavy v deštivém počasí zase tyto kanály změní v rychle tekoucí řeku. Žízeň mi svírala hrdlo jako roubík a v mysli mi nastal takový chaos, že jsem si říkal: „Panebože, doufám, že to není Eufrat. Copak mohl od biblických časů vyschnout? V tom případě jsem ovšem v hajzlu."
V panice jsem zrychlil chůzi a hmoždil se hromadami sesutého kamení. Nepřestával jsem si opakovat: „Někde pod tím musí být voda." V nejnižším místě jako by se koryto rozšiřovalo, a když jsem si vzal na pomoc přístroj pro vidění ve tmě, zjistil jsem, že mou trasu přetíná řada palem. Napravo jsem viděl vesnické domy - bílé kvádry s rovnými střechami, ozářené měsíčním svitem, škvárobetonovou zeď podél jedné strany sídliště a obdělávaná pole za ní. Stále jsem ještě neviděl žádnou vodu, pomyslel jsem si však: „To už musí být ten Eufrat. Výborně!" Vykročil jsem ke stromům - předpokládal jsem, že rostou na břehu.
Čím jsem přicházel blíž, tím se vzduch zdál teplejší; mohlo to být i tím, že tu bylo klidnější, nehybnější ovzduší. Držel jsem se asi 300 metrů od škvárobetonové zdi, psi však vybíhali ven a štěkali. Těžko mě mohli cítit, protože nevál vítr. Je pravděpodobnější, že ucítili pach mých stop na kamenech a v suché trávě na polích. V domech byla tma; možná že byly zatemněné, pravděpodobně však lidé spali.
Sel jsem opatrně přes obdélníková pole rovnoběžně s pomezní zdí k řece. Na polích ještě nic nezrálo, půda však byla dobře obdělaná a pole rozdělovaly zavodňovací strouhy; na mezích rostla tráva. Snažil jsem se nejít přímo po polích z obavy, abych v měkké půdě nezanechal stopy. Šel jsem raději strouhami, v nichž beztoho ještě nebyla voda.
Konečně jsem mezi stromy uviděl vodu. Podél břehu pracovaly zavodňovací pumpy. Noc byla plná rytmického zvuku, jejž vydávaly, bylo je slyšet po celém údolí. Na několik minut jsem znehybněl a dával pozor, jestli se někde něco nepohne. Zavodňovací soustava končila asi deset metrů od okraje řeky a v přístroji k vidění ve tmě jsem objevil skupiny osekaných keřů naklánějících se do proudu a vzdálených od sebe asi padesát metrů; byly velké asi dva čtvereční metry. Nejdřív mi nebylo jasné, k čemu tam jsou, pak mě napadlo, že jsou to jakási nouzová mola sloužící mužům k rybolovu nebo k zakotvení loděk. Připlížil jsem se k okraji řeky a v jednom z keřů se ukryl.
Přikrčen u své skrýše jsem pak vyndal polní láhve, abych si je naplnil, zjistil jsem však, že voda u břehu je hluboká jen několik milimetrů a stěží přikrývá bláto. Snažil jsem se zkusit to dál od břehu, ale po třech krocích jsem zapadl hluboko do bahna. Ve vteřině jsem v něm byl po kolena, pak po pás. „Kristovy rány, já se propadám!" zděsil jsem se. Hodil jsem pušku do křoví a nějak se z toho vyhrabal, po pás promáčený a obalený slizkým bahnem.
Při dalším pokusu jsem si lehl na můstek pod křovím a naklonil se nad řeku, ale pod tíhou mého těla se celá konstrukce ponořila do vody, přičemž jsem se zmáčel i od pasu nahoru. Naplnil jsem si však obě láhve, vylezl ven a jednu láhev vypil.
Hltavě jsem vodu polykal, lapal po dechu a zalykal se, mysle na to, abych nenadělal hluk. Voda mi protékala hrdlem a já jsem pociťoval nepředstavitelnou úlevu. Paprskem světla z baterky jsem si posvítil na plnou láhev a zjistil, že voda je černá a napohled odporná, chuť však měla docela dobrou. Znovu jsem si pak naplnil prázdnou láhev.
Reka byla na tom místě asi dvě stě metrů široká a na druhém břehu jsem neviděl stavby ani pole. Krajina byla v měsíčním svitu zářivě bílá, jako by pokrytá solí. Protože se zdálo, že tam nejsou žádná obydlí, napadlo mě, že bych mohl řeku přeplavat a postupovat pak rychleji. Jsem sice dobrý plavec, ale říkal jsem si, že vlézt do vody se zbraní a bagáží by mohlo být riskantní. Voda byla ledová, a i když hladina vypadala klidně, všiml jsem si, že středem koryta protéká silný proud. Mohl bych se v půli cesty dostat do nepříjemné situace, a to by pak byl vskutku malér.
Mezitím už bylo téměř pět hodin a já jsem se potřeboval přes den někde ukrýt. Opatrně jsem se pohyboval mezi

roztroušenými domy, až jsem se dostal k neudržované cestě. Zase se rozštěkal pes. Chvíli jsem počkal a pak zamířil k soustavě suchých vádí. Když jsem se dostal do kamenitého terénu, zapnul jsem TACBE a pokoušel se navázat spojení. Odpovědi jsem se však nedočkal. Jak jsem vystupoval vzhůru, kamenité kanály byly čím dál příkřejší a asi dvě stě metrů nad cestou končily. Našel jsem tam balvan vysoký asi pět stop, který vrhal v měsíčním svitu hluboký stín. Stočil jsem se u něho do klubíčka, dal si pod nohy pouzdro na mapy, jedním šamagem si přikryl nohy, druhý si otočil kolem hlavy a ležel tam s pocitem poměrného bezpečí.
Než jsem se uložil, dopřál jsem si jediného potěšení, které mi zbylo: Vytáhl jsem svou cestovní láhev a lokl si whisky. Jak mi stékala do útrob, pálila, ale na chvíli mě povzbudila. Byl jsem tak vyčerpán, že jsem navzdory zimě usínal, ale po několika minutách mě probudila třasavka. Bylo to skutečné utrpení být zase mokrý; se Stanem jsem po dlouhých hodinách uschl, teď jsem měl na sobě vodou prosáklé šaty a vlhko umocňovalo chlad.
Když se na jasné obloze objevil s časným rozbřeskem první paprsek světla, zjistil jsem, že fakticky žádný úkryt nemám. Stín, který vrhal balvan, vypadal v noci uspokojivě; kdyby šel někdo okolo, možná by si mě nevšiml. Teď jsem však viděl, že ležím na úplně odkrytém místě.
Jak jsem se díval na severní stranu vádí, uviděl jsem mezi kameny prohloubeninu. Došel jsem tam, lehl si dovnitř a nakladl na obou stranách další kameny, aby mě nebylo tak vidět. Nic lepšího, kde bych strávil den, bych asi nenašel - a v tu chvíli jsem naplno pocítil, že jsem vskutku odkázán jen sám na sebe.

5.

Pomalý postup

Následující dny a noci došlo několikrát k tomu, že jsem se octl psychicky na dně. Doléhala na mě opuštěnost, neboť jsem si uvědomoval, že jsem dočista osamělý. „Horší už to být nemůže," říkal jsem si. Měl jsem hlad, byl jsem promáčený, unavený, odříznutý od jakéhokoli spojení s přáteli a sám hluboko v nepřátelské zemi.
„Když je toho na tebe moc," říkávala matka, „pořádně se vyplač." Ležel jsem tam mezi kameny a pokoušel se plakat - ale nešlo to. Místo toho se mi zkroutila tvář a rozesmál jsem se. „Blbče!" pomyslel jsem si. „Jsi až po uši ve sračkách, a neumíš nic jiného než se smát!" Ale zabralo to; napětí polevilo a já se vzpamatoval. Nostalgicky jsem snil o báječných pudincích, které dělávala matka - zejména o rýžovém s hustou, sladkou smetanovou náplní a s kůrkou upečenou do zlatohněda. Byl bych si rád porci dal. Od té chvíle jsem se však pocitem samoty už tolik netrápil. Jako bych si už zvykl na to, že jsem na celou dobu výpravy svým vlastním pánem. Teď už šlo jen o to hodit sebou k hranici.
Bylo nedělní ráno 27. ledna, třetí den mého útěku. Byl bych si rád provětral nohy, ale bylo by to spojeno s příliš velkým rizikem. Musel jsem být připraven okamžitě padat, takže to znamenalo: Zout jednu botu, svléknout jednu ponožku, zkontrolovat nohu, natáhnout ponožku a obout botu. Totéž s druhou nohou. Puchýře byly ošklivé; pokožka pod nimi byla živá a krvácela. Začínaly mi přerůstat nehty a pod prsty jsem měl puchýře. Neměl jsem je čím ošetřit a jen jsem doufal, že s nohama vydržím až k hranici.
Opět obutý jsem téměř hodinu věnoval čištění zbraně. I při tom jsem dbal na to, abych nenadělal hluk. Když začínáte rozebírat dvěstětrojku, pohyblivá část skočí s ostrým cvaknutím dopředu, příjemném zacházení však téměř nevydá zvuk. Když jsem dal všechno do pořádku, zase jsem si lehl, uvolnil opasek, ale batoh jsem si nechal na zádech s popruhy na ramenou, abych mohl v případě nutnosti rychle zmizet. I zde, téměř na úrovni Eufratu, byl vzduch ještě ledově studený a já jsem se pořád klepal. Ležel jsem na boku, ruce mezi nohama, zalezlý za balvanem, s menšími kameny naskládanými tak, aby mi kryly hlavu a nohy; pod sebou jsem měl holou skálu.
Chvílemi jsem dřímal, po několika minutách jsem se však pokaždé celý roztřásl a probudil. Tím, že jsem se budil, se tělo bránilo, kdybych se neprobral, pozvolna bych upadal do bezvědomí, až bych se nakonec neprobudil. Tělo mě bolelo od kamenů, a tak jsem se obracel a snažil najít pohodlnější polohu. Pořád mě někde tlačil nějaký kamínek, nebo se mi někam zařezával skalní výčnělek a na otlačených místech na kolenou, kyčlích a zádech se mi začínaly dělat boláky.
Hlt whisky mi udělal dobře, ale jen částečně; nemohl odstranit příčinu třasavky - oblečení promočené studenou vodou. Proto jsem neměl stání a chtěl si to hasit dál, abych se zahřál. Nepohybovat se ve dne bylo ze všeho nejhorší; tato skutečnost vysvětluje naléhavé nutkání jít dál a co nejdřív se dostat k hranici.
Vádí se pode mnou sklánělo v podobě písmene V k řece a vinulo se doleva a doprava. Jeho stěny pokrývaly sesuté šedohnědé kameny, mezi nimiž nic nerostlo. Dolní část koryta, kudy po dešti proudila voda, působila přívětivěji. Nebylo tam nic živého, co by mě zaujalo, žádný pták nebo zvíře, nic, co by se pohybovalo. A nuda se brzy stávala dalším mocným nepřítelem: Ochromovala mou vůli a pozornost.
Den byl klidný: Nebylo slyšet hlasy ani dopravní prostředky, jen vítr se občas pohnul mezi balvany a já jsem vždy zbystřil pozornost a rozhlížel se, nebyl-li to člověk nebo nějaké zvíře. Z místa, kde jsem ležel, jsem viděl něco, co vypadalo jako pozůstatky starověkého viaduktu, vybíhající ze břehu řeky do vody. Byly to tři řady bledě žlutých oblouků nad sebou a zdálo se, že jsou z kamene. Všiml jsem si této konstrukce, když jsem předtím nabíral vodu; když jsem teď zvedl hlavu, bylo je ještě vidět. Říkal jsem si, jak staré jsou a zda nepamatují Římany. U dolní řady oblouků byla voda zřejmě hluboká, dalekohledem jsem viděl, jak kolem nich rychle víří proud. Řeka byla od bahna hnědá a silně kontrastovala se vzdáleným břehem, který měl barvu soli.
Posilovalo mě vědomí, že jsem určitě blízko syrské hranice - třicet, čtyřicet kilometrů od ní. Často jsem se díval na mapu a došel k závěru, že jsem mnohem dál na západ, než jsem si předtím myslel. Odhadoval jsem, že se za noc nebo dvě dostanu do bezpečí.
Předtím jsem byl bez potravy nejdéle čtyři dny; bylo to při výcviku s námětem jak přežít v boji, který probíhal ve Walesu. A to mi ještě jeden agent přinášel každých čtyřiadvacet hodin krajíc chleba nebo kousek sýra. Největší vzdálenost, jakou jsem kdy v jednom kuse ušel, byla 65 kilometrů - bylo to při závěrečném pochodu ve výběrovém kurzu. Teď jsem měl za sebou podle vlastního odhadu 150 kilometrů za tři noci a od posledního mého řádného jídla při žranici v Al Žúfu uplynulo pět dní. Sušenky už mi došly a přirozeně mě začala znepokojovat otázka, jak dlouho ještě

vydržím se silami. Jak dlouho budu schopen pokračovat v chůzi? Zpomalí se můj postup, nebo se zastaví vůbec?
Z instruktáží a knihy o váhových poměrech jsem věděl, že tělo začíná ve stresové situaci spalovat svalovou hmotu, aby si pro případ mimořádného ohrožení uchovalo zásoby tuku. Měl jsem i tak velmi málo tuku, takže mi zbývala vyhlídka, že mi budou dost rychle slábnout svaly, zejména když další energii spalovala třasavka. V instruktážích o tom, jak přežít v boji, nám říkali, že muž, který se ztratí v poušti, může žít bez vody pouhý den - tohle ovšem rozhodně nebyla typická poušť a teplota spíš než nebezpečně vysoká byla hrozivě nízká.
Často jsem si samozřejmě říkal, co je asi s ostatními členy naší hlídky. Měl jsem vážné obavy, že je Vince mrtev, a v určité míře jsem se za to cítil zodpovědný. K jeho kolapsu bezpochyby přispělo, že ležel celý den u tankového úkrytu, a přitom jsem to byl právě já, kdo trval na tom, abychom respektovali standardní postup a zůstali tam. Kdybychom byli větší, lépe vyzbrojenou skupinou, mohli bychom to risknout a přesunout se na nějaké teplejší místo i ve dne - a to by ho snad mohlo zachránit. V noci jsem se pak měl starat, aby se mě držel. Jako kvalifikovaný horský průvodce jsem měl situaci zvládnout lépe. Bylo toho na mě moc, byl jsem zmožený sluncem a nemyslelo mi to tak, jak mělo.
Vince byl jinak fit, neměl však ani kilo navíc. Byl vyšší než já - snad 5 stop a 11 palců - hubený a měl postavu běžce. Když jsme diskutovali o tom, co bychom dělali v případě nějakého maléru, řekl mi, že by se svlékl a mohl by za noc uběhnout a ujít třicet mil, takže by se dostal do Sýrie v nejhorším za dvě noci. Potíž byla v tom, že nepočítal - stejně jako my - se zimou. Vystavení slunečnímu vlivu může lidi postihnout různým způsobem. Pokud jde o mě, i když to se mnou začalo jít z kopce a potácel jsem se mezi pocitem opilosti a jasného vědomí, pořád jsem věděl, co se se mnou děje. Vince to podle mého názoru nevěděl - šlo to s ním z kopce příliš rychle.
A co Stan? Bylo téměř jisté, že padl do zajetí, a mohl jsem jen doufat, že na tom není moc špatně. Co se ostatních pěti týče, předpokládal jsem, že se vrtulník určitě vrátí a vyprostí je. Byl jsem si jist, že v rámci postupu pro případ ztráty spojení je nějakému letounu přidělen prostor našeho původního stanoviště a že bude někde poblíž kroužit, dokud naši nenavážou s pilotem spojení. „Teď už jsou ti šťastlivci na základně," pomyslel jsem si, „a roupama nevědí co dělat."
Snažil jsem se přeorientovat na příjemnější myšlenky a soustředil se na svou rodinu - na Sáru a Jan i na Susan, která byla předtím. Když jsem pobýval u 23. pluku SAS, zasnoubil jsem se s půvabnou vysokou plavovláskou Susan, která bydlela v téže vesnici. Seznámil jsem se s ní už ve škole a sedm let jsme všude jezdili spolu, i na dovolenou. Byla zaměstnaná jako sekretářka u jedné právnické firmy v Newcastlu. Chodili jsme spolu na oběd a ona po práci často přijížděla na noc ke mně. Po večerech jsem neměl zájem o nic jiného než o morseovku nebo pročítání technických příruček, Susan však pro to měla pochopení.
Matka mi pořád říkala, že jsem na ženění ještě příliš mladý - a já byl určitě úplně nezkušený. Snažila se mi naznačit, že bych si měl občas někam vyrazit a spát i s jinými ženami a raději si užít než se připoutat k první dívce, kterou jsem poznal. „Jsi už přece muž," říkala, „a měl by ses trochu povyrazit." Nechápal jsem, o čem to mluví, teď však vím, že měla pravdu. Byl jsem nesmírně naivní - rodiče přísně dbali na to, abych nepil ani nekouřil - a měl jsem velmi omezený rozhled.
Když se můj výběrový kurz pro 22. pluk SAS chýlil ke konci, Susan a já jsme měli v úmyslu uzavřít manželství a přestěhovat se na jih - za předpokladu, že kurz zdárně ukončím. Jakmile budu příslušníkem pravidelných jednotek SAS, budu mít slušný plat a všechno bude v pořádku.
Tak jsem si to alespoň představoval. Ve skutečnosti po mém přemístění na jih všechno dopadlo jinak. Náhle jsem se octl ve společnosti třicátníků, kteří se vyžívali v šoustání a pití. Otevřely se mi oči. Hereford se přímo hemžil mladými svobodnými děvčaty, která chtěla ulovit někoho od pluku. S novým přírůstkem přesahovalo jejich chování všechny meze. Rázem jsem spatřil druhou stranu mince. Můj dlouholetý poměr mi připadal jako veliký omyl a začal jsem chodit jako jiní hned s několika děvčaty najednou.
Měl jsem ovšem problém, jak to sdělit Susan. Když jsem se vrátil od výsadkové roty ke své, zúčastnil jsem se dvou krátkých cvičení a odjel na tříměsíční pobyt do Botswany. Hned potom jsem nastoupil do speciálního týmu, což znamenalo, že jsem musel být po dobu devíti měsíců připraven na výzvu do třiceti minut odjet a nesměl jsem se vzdálit z Herefordu. To mělo za následek, že jsem se déle něž rok neobjevil doma. Se Susan jsme mluvili jen telefonicky, až mi nakonec napsala a sdělila: „Tohle není k ničemu a myslím si, že bude nejlepší to skončit." Usnadnilo mi to řešení, zatelefonoval jsem jí a řekl, že souhlasím.
Rozchod se Susan znamenal, že jsem byl při prvním setkání s Jan bez závazků. Došlo k němu v roce 1986, kdy sloužila u Zdravotnického sboru královské armády, který nesl jméno královny Alexandry, a pracovala jako vrchní sestra v nemocnici Airport Camp v Belize. Byl jsem tam odvelen na tři měsíce k jednotce označené jako rota ‚F', která organizovala pro tamní britský prapor výcvikové kurzy pro boj v džungli a kromě toho dávala novým příslušníkům SAS možnost získat v džungli první zkušenosti.
K mým úkolům patřilo organizovat provoz střelnice, a když jsem tu nádhernou plavovlásku uviděl, jak jde kolem naší ubytovny z nemocnice do důstojnické jídelny, řekl jsem si, že ji pozvu, aby si přišla zastřílet z pistole. Určitá nesnáz byla v tom, že jsem nevěděl, jak se jmenuje - a tak jsem rozhodil sítě.
Seržant, který měl na starost běžný chod nemocnice, byl tak trochu fandou SAS, pořád se kolem našich ochomýtal. Využil jsem toho a zeptal se ho, zda by nechtěl přijít se svými svěřenci na střelnici. Poptal se a sdělil mi, že je o střelnici zájem. Na můj dotaz, kdo přijde, mi dal jmenný seznam, jenže ten mi nebyl nic platný, protože jsem z něj nemohl vyčíst, které jméno patří té krasavici.
„Máte u vás také nějakou ženu?" zeptal jsem se, třebaže jsem o jedné velmi dobře věděl.
„Ovšemže, kapitánku Jamesovou, vrchní sestru."
„Tak ji také pozvěte."
Zašel k ní, zeptal se a oznámil mi, že přijde také.
Připravili jsme střelnici k plnění úloh ve střelbě z pistole a rozdělil jsem všem účastníkům úkoly tak, abych si mohl vzít

na starost vrchní sestru a osobně ji instruovat. Bohužel nepřišla a neuměl jsem si vysvětlit proč, ale jen co jsem vyrazil přes fotbalové hřiště, uviděl jsem, že jde proti mně. „Kruci!" pomyslel jsem si, „to jsem tedy zmršil." Jak jsme se míjeli, řekl jsem: „Ahoj!" a když jsem pak viděl, že se blíží ke střelnici, běžel jsem zpátky, předstíraje, že jsem si musel pro něco dojít. Potom jsem ji vzal stranou a pozval ji na skleničku.
Po návratu do Anglie jsme se opět sešli, a když jsem chodil do zdravotnického kurzu, často jsme se vídali. Na měsíc jsem byl odvelen do nemocnice Johna Radcliffa v Oxfordu, kde rovněž procházela výcvikem, a když byla přidělena do Wroughtonu - hodinu jízdy autem na západ - zastavovala se pro mě, kdykoli jsem měl volno. V září 1987 jsme se zasnoubili a další léto se vzali.
Můj zdravotnický výcvik byl důkladný a zdlouhavý. Začal intenzivním šestitýdenním kurzem v Herefordu, kde jsme se učili anatomii, fyziologii a farmakologii. Pak jsem byl čtyři týdny v Nemocnici Johna Radcliffa. Mé seznámení s touto institucí bylo ohromující. Hned první den se mi představila zdravotní sestra - byla z Herefordu a věděla, kdo jsem - a řekla mi: „Chtěl byste se podívat na něco zajímavého?"
„O.K.," řekl jsem opatrně.
„Oblečte si bílý plášť a projděte tamtěmi lítačkami."
Byla tam resuscitační místnost oddělení intenzivní péče. Domníval jsem se, že se budu dívat na nějaké video nebo poslouchat přednášku. Kdepak.
Když jsem vstoupil, leželo tam na stole křičící krvavé tělo, nad kterým se skláněli dva doktoři a tři nebo čtyři sestry. Ten člověk byl obětí silniční nehody, měl komplikované zlomeniny rukou a nohou a velké rány na obličeji a na hrudníku.
Po tomto řízném úvodu jsem byl přidělen jednomu tamnímu lékaři a umístěn na jednotku intenzivní péče. Chodil jsem se svým patronem na pokojíky a on mě představil pacientovi jako dalšího lékaře nebo konzultanta. Sledoval jsem ho, jak stanovuje diagnózu, a když jsme vyšli ven, ptal se mě, jaký bych navrhoval postup. Když jsem odpověděl správně, řekl: „O.K., dej se do toho," v opačném případě navrhl jinou alternativu. Byl to výborný praktický výcvik, a protože jsme měli minimálně jednu vážnou silniční nehodu týdně, měl jsem praxe ažaž.
Dalším užitečným spojencem mi byla vrchní sestra na porodnickém oddělení. Často si ověřovala, nemá-li nastávající matka námitky proti přítomnosti kolegy - lékaře, a pak mě včas uvědomila, takže jsem mohl sledovat porod, ať už normální, nebo císařským řezem.
Bydlel jsem na ubytovně zdravotních sester. Bytovou jednotku tvořily tři pokoje, koupelna a kuchyň. Když jsme tam přišli, kterási z nich řekla: „Hele, na příští měsíc máme o zábavu postaráno." Když jsem se jí zeptal, co tím chce říct, vyšlo najevo, že nejméně každý týden dochází k pokusu o znásilnění některé sestry a že v tom mohou mít prsty pacienti.
Fakt je, že jednou večer přišel na ambulanci opilý chlap, který prorazil pěstí výkladní skříň nějakého bistra a vážně si pořezal zápěstí a celou ruku. Sestra mu začala vyndávat střepy skla a čistit rány. Znenadání se na ni vrhl a křičel, že mu ublížila. Chytil ji za krk, přimáčkl ke zdi a pokoušel se ji škrtit. Jiné z děvčat přiběhlo s křikem ke mně do pokoje. Hodil jsem na sebe bílý plášť a hnal se tam. Byl to výjev - hrůza pohledět. Napadená byla u zdi a krev jí stékala po obličeji a krku na bílý stejnokroj. Myslel jsem, že ji ten chlap chce zavraždit, odtáhl jsem ho a dal mu ránu. Tvářil se udiveně a řekl: „To přece nesmíte. Jste lékař."
„Podívejme se!" vrazil jsem mu ještě jednu a uzemnil ho anestetikem, s jakým se v nemocnicí ještě nesetkal. Celou tu dobu nějaká jiná sestra ječela: „Neubližujte mu! Už dost!"
„Ale jděte!" já na to. „Vždyť se ji pokoušel uškrtit."
Další část našeho zdravotnického výcviku zahrnovala sledování pitev v márnici nemocnice Panny Marie v Paddingtonu a získávání praxe k provádění operací; například jsme se na mrtvolách učili zavádět hradní drény nebo otevírat průdušnici. I v tomto případě mě první nahlédnutí do tohoto podivného světa šokovalo. Jednoho dne náš instruktor řekl: „O. K., máte tady několik těl, můžete si je vzít do parády." Byli to čtyři staří lidé, jeden muž středního věku, který se oběsil, devítiletý nebo desetiletý chlapec, který prorazil okno a spadl na schody, přičemž mu střep z okna pronikl temenem lebky. Jinak na něm nebylo nic znát; kupodivu však byl zájem jen o ty starší - nikdo nechtěl zanechat stopu na dítěti. Jindy nám patolog ukázal mužské tělo, které bylo tři týdny v Temži. Jeho pokožka i šaty barevně splynuly do hlenové zeleně a mrtvola kolem sebe šířila odporný puch.
Po návratu do Herefordu jsem absolvoval různé písemné i praktické testy, až jsem se konečně stal kvalifikovaným zdravotníkem - pravda, musel jsem si kvalifikaci krátkým školením každého čtvrt roku doplňovat.
Jan a já jsme uzavřeli manželství v létě 1988 a naše první dítě se mělo narodit začátkem roku 1989. V prosinci však Jan stále klesal tlak a vzali ji do nemocnice. Jako zdravotní sestra velmi dobře věděla, oč jde, a asi tři týdny před očekávanou událostí požádala o vyprovokování porodu; věděla totiž, že začátkem roku odjedu z Anglie, a přála si, aby bylo dítě na světě, dokud ještě budu doma. Lékař to rozhodně zamítl; tlak jí však střídavě stoupal a klesal, a když 21. prosince ráno absolvovala kontrolu, chirurg jí řekl, že musí okamžitě na operaci, protože je pupeční šňůra dítěte zkroucená a zmáčknutá, takže blokuje přísun krve.
V devět ráno mi volala domů a řekla, že jde rovnou na císařský řez. V pozadí bylo slyšet chirurga, jak říká: „Jestli chce být u toho, ať si pospíší, protože už na to jdete."
Byl jsem ještě v posteli a vyspával po dlouhé noci. Vyskočil jsem, natáhl na sebe, co bylo po ruce, skočil do auta a hnal se Herefordem se zapnutými světly a blikači. Když jsem se vřítil do nemocnice, Jan právě vezli na sál.
Chirurg se mě zeptal, jestli mám zdravotnický kurz, a když dostal kladnou odpověď, řekl mi: „Tak pojďte taky." Vzal mě do nějakého pokoje a počkal, až se převléknu do zeleného sálového oděvu. Pak jsme došli na sál, kde už byla Jan na operačním stole. Dostala míšní anestetikum, takže od pasu dolů znecitlivěla, ale zůstala při plném vědomí a diskutovala s chirurgy co a jak.
„Kterou vrstvou teď projdete?" zeptala se. Díval jsem se na ni a říkal: „Prosím tě, nech toho!" Umínila si však, že si

bude s chirurgy povídat až do konce. Potom se náhle obrátila ke mně: „Pozor na nohy. Stoupni si kousek dál, nebo budeš mít mokro v botách."
Ustoupil jsem, a o chvíli později chirurg prořízl plodový obal, aby mohla plodová voda ven. Pak už si vzpomínám jen na to, jak vytahují Jan z břicha křičícího neznámého tvorečka.
Holčička byla téměř donošená a perfektní - nebýt však pohotového nemocničního zákroku, mohli jsme o ni přijít.
Předtím jsme se dohodli, že když se narodí chlapec, bude se jmenovat Stephen, a když holčička, bude to Sára. Měli jsme tedy Sáru. Den po porodu měla Jan velké bolesti. Nakonec ale přijela domů o několik dní později a rychle se zotavovala.
Byl jsem s ní doma o něco déle než týden, a pak jsem musel v Německu nastoupit do kurzu horských průvodců. Znamenalo to, že jsem byl tři měsíce pryč a mohl se mezi tím podívat domů jen na týden až deset dní. Dokud kurz neskončil, nemohlo se tedy mezi mnou a Sárou vytvořit pouto. Bylo to smutné, měl jsem dceru, ale jen formálně. Potom jsem však od května 1990 strávil doma šest měsíců a Sára ke mně po několika týdnech přilnula. Teprve pak jsem pochopil, co mám, a byli jsme si nesmírně blízcí.
Bylo to jedinečné dítě. Pravda, můj názor možná nebyl nestranný, už proto, že mi byla velmi podobná, měla jasné modré oči, a když byla starší, vlasy jí postupně tmavly. Od raného věku se chovala velmi rozumně. Stačilo jí jednou říct, aby to či ono nedělala, a už se to víckrát nestalo. Vůbec se nebála tmy a spala bez světla celou noc. Nejvíc se mi líbilo, že si vždycky ráda hrála sama. Zdálo se mi, že zdědila můj sklon vypořádat se se životem a všechno vyzkoušet. Při své dobromyslnosti byla samostatná; nic jí nechybělo ke štěstí, když si mohla hrát celé hodiny po svém, kreslit, malovat a zpívat. Byla také trochu divoká a plná šrámů a odřenin, jak padala ze stromů nebo lezla na plot. V duchu jsem se usmál při vzpomínce, jak sedí v koši pro psa, přitulena k Jessii, našemu dalšímu staffordshirskému bulteriérovi, a prohlíží si své obrázkové knížky...
Mezi kameny nade mnou se něco pohnulo a připomnělo mi, že nejsem doma, nýbrž u Eufratu. Posadil jsem se, zadržoval dech, rozhlížel se a naslouchal. Že by kozy? Pes? Nebo člověk? Po chvíli jsem se uklidnil; zdálo se, že poblíž mého stanoviště nic není a že se mezi kamením prohání jen vítr. Bohudík však začínalo ubývat světla, zanedlouho nastane noc a já budu moci pokračovat v cestě.
Toho dne se však stalo něco, o čem jsem nemohl vědět: Ostatní příslušníci naší hlídky byli zajati u řeky asi o 100 kilometrů blíž k syrské hranici. Nepřítel s nimi přišel do dotyku, načež bylo nasazeno 1 600 irácких vojáků, aby pátrali i po dalších koaličních vojácích, a bylo zalarmováno i civilní obyvatelstvo podél řeky: Měli je zadržet nebo udat nejen muži, ale i ženy a děti.
Vyšel jsem ze svého úkrytu nedlouho po setmění a zamířil na severovýchod. Šel jsem po okraji obdělávané půdy, kudy se šlo nejlíp. Pohyboval jsem se teď opatrněji, protože jsem byl v obydlené oblasti. Tím jsem snížil své tempo asi na tři až čtyři kilometry v hodině. Občas jsem nesl dvěstětrojku na rameni, většinou však jsem ji měl zavěšenou na krku a držel ji v obou rukou. Jednak se méně namáhaly paže, jednak byla zbraň v pohotovosti: Ve vteřině jsem mohl zamířit a vystřelit.
Brzy jsem si všiml, že je všude překvapující množství Arabů. Asi tak každou půlhodinu jsem narazil na skupinu postávajících a posedávajících lidí, kteří si něco potichu povídali. Několikrát jsem zahlédl žhavý konec cigarety a musel jsem místo obejít. Častokrát jsem ucítil jen kouř z cigarety, ohně nebo kamen. (Pach arabských cigaret je štiplavý a výrazný.) Nevěděl jsem, zda je to obvyklé, nebo ne, připadalo mi však divné, že by bylo v mrazivé zimní noci tolik lidí venku.
Zas a zas jsem před sebou viděl nebo cítil lidi, bral si na pomoc přístroj pro vidění ve tmě a musel dělat obchůzku. Nakonec ve mně pomalý postup začínal vyvolávat pocit beznaděje; říkal jsem si, že za této situace - pokud by se nezměnila až k syrské hranici - bych se odtud nikdy nedostal. Nedostatkem jídla bych příliš zeslábl a nakonec bych byl zajat.
Tu noc jsem byl na nohou osm hodin a určitě jsem našlapal třicet až čtyřicet kilometrů, k hranici jsem se však posunul jen asi o deset kilometrů. Pořád se to opakovalo. Chvíli jsem tiše postupoval, někoho jsem zahlédl, ustoupil a místo obešel. Za chvíli jsem padl na další lidi, obešel je a šel dál. Bylo to pořád sem a tam, tam a sem, jeden krok dopředu a pět až deset stranou.
Připadalo mi neuvěřitelně těžké udržet soustředěnou pozornost. Volně žijící zvířata, jako antilopy a vysoká, která se stávají kořistí masožravců, dokáží být ve střehu dlouhé hodiny - koneckonců na tom závisí jejich život. Lidé však tuto schopnost ztratili, a udržet bdělost na vysokém stupni vyžaduje vědomé úsilí.
Častokrát jsem zjistil, že vedu samomluvu.
„Dojdu nahoru na ten pahorek," říkal jsem si třeba, „a tam si odpočinu."
„Jak ses do téhle bryndy dostal?" ptal jsem se sám sebe. „A kde jsou teď ostatní?" V duchu jsem se přenášel dál a říkal si, jak to bude u syrské hranice vypadat a jak ji budu přecházet. Na mysl mi přicházeli lidé a osobnosti z dřívějška: matka a otec, bratři, učitelé. Ptal jsem se sám sebe, co právě teď dělají, a toužil jsem jim říct, kde jsem. Představoval jsem si, jak by byli překvapeni, kdyby věděli, co dělám. Častokrát jsem slyšel jejich hlas a připadal mi tak skutečný, že jsem zapomínal na svou bezpečnost a nevnímal své okolí. Náhle jsem se vzpamatoval a zjistil, že jsem ušel kilometr nebo víc a při tom snil.
Když jsem míjel nějaký dům, rozštěkali se psi, až se to rozléhalo po celém údolí; vyprovokovali další a ti začali štěkat, ještě než jsem k nim přišel. Toto poplašné volání postupovalo podél řeky přede mnou a mému sluchu znělo jako vytí sirén.
Se psy byla hrozná svízel. Když jsem obcházel jednu vesnici na vyvýšenině před sebou, díval jsem se na domy - temné hranaté siluety s rovnými střechami a bez světel - a viděl, jak se jich žene dolů celá smečka a hlasitě štěká. Přístrojem pro vidění ve tmě jsem pozoroval, že mají namířeno přímo ke mně. Jeden se přiblížil na deset stop a další tři nebo čtyři byli hned za ním. Když jsem se zastavil, zastavili se také a přestali štěkat. Jakmile jsem jim však pohrozil, nebo se

pohnul, štěkali zas jako diví, plížili se ještě blíž a lepili se mi na paty.
S úzkostí jsem se díval k domům a očekával, že se někde každou chvíli objeví světlo. „Proboha, DRŽTE HUBU!" opakoval jsem si vztekle. Zastavil jsem se, zvedl kámen a hodil ho po nich. Smečka se o několik metrů stáhla, hned se však zase přiblížila. Když jsem se od domů vzdálil, nějakých dvě stě metrů šli za mnou, pak se zastavili, zůstali stát, nebo si sedli, pozorovali mě a štěkali, dokud jsem jim nezmizel z očí. Když jsem pak měl nervy nadranc, obrátili se a odtáhli domů. Jediným kladem bylo, že jejich majitelé tomu vůbec nevěnovali pozornost. Pokud jsem si mohl všimnout, ze žádného domu nikdo nikdy nevyšel, aby se přesvědčil, proč ten rozruch.
Chvíli jsem se držel co nejblíž u řeky, jednak kvůli orientaci, jednak proto, abych měl jistotu, že postupuji podle směru jejího toku. Pak jsem si však řekl, že jsem příliš blízko obydlenému pásmu, uhnul jsem zas k jihu a vrátil se k okraji pouště, kde převládaly strmé holé skály. Tam jsem se pustil napříč vádí, které se svažovalo k Eufratu kolmo k mé trase. Snažil jsem se najít bezpečnou střední cestu, abych byl dost daleko od řeky a obydlených míst a současně se nemusel plahočit přes svahy vádí.
Kolem páté hodiny ranní jsem se začal ohlížet po nějakém úkrytu, kde bych mohl přes den ležet. V půl šesté byla pořád ještě tma, ale právě jsem došel na vrchol srázu s výhledem přes řeku a něco mi říkalo, abych sešplhal o čtyři pět metrů níž. Našel jsem tam malou terasu a vzadu rozsedlinu ustupující pod útes. Lepší útočiště bych nenašel, a tak jsem tam už zůstal.
Když se rozednívalo, zjistil jsem, že mám řeku přímo pod sebou a že je na druhém břehu vesnička. Domky byly prosté, jednoposchoďové stavby s rovnými střechami, postavené ze škvárobetonových tvárnic. Stály v neupraveném terénu, nikde žádná zahrada. Pozoroval jsem dalekohledem, jak lidé začínají vycházet ven, pohybují se mezi domy, jdou za svými denními úkoly. Zdálo se, že je tam velmi málo mužů, zato spousta žen, všechny od hlavy až k patě v černém hávu a s tvářemi pečlivě zakrytými závojem. Jejich skupiny sestupovaly k řece s vědry na vodu. A světe, div se a žasni - všude plno psů. Pozoroval jsem všechen ten pohyb z čirého zájmu, současně však jsem pátral po známkách nějaké neobvyklé aktivity, která by mohla naznačovat zvýšenou ostražitost - po vojenských vozidlech nebo přesunujících se vojácích. Mrzelo mě, že jsem si s sebou nevzal fotoaparát: Mohl bych vyfotografovat vesnici a řeku.
Dva muži trávili celý den rybařením, veslovali v člunu tam a sem a lovili ryby do sítí. Při každém zátahu se nechali unášet proudem asi sto metrů. Podle rychlosti, jakou se člun pohyboval, byl proud silný; říkal jsem si, že jsem udělal dobře, když jsem se nepokusil řeku přeplavat. V denním světle měla voda tmavohnědou barvu a z obsahu své láhve jsem věděl, že je v ní všelijaká nečistota; pohled na lesknoucí se ryby mě však poněkud uklidnil: Mohou-li v té řece žít, voda nemůže být tak špatná.
Celý ten den - pondělí 28. ledna - jsem ležel na terásce s částí výstroje pod hlavou. V tom výhodném postavení nad řekou a pod skalním převisem jsem se cítil bezpečný a téměř v pohodě. Na takovém místě - říkal jsem si - by mohl hnízdit orel nebo sokol stěhovavý. Mým hlavním nepřítelem byla nuda. Trávil jsem celé hodiny studováním mapy ve snaze přesně určit, kde jsem. Znovu se mi podařilo přesvědčit sám sebe, že jsem dál na západ, než jsem skutečně byl, a mnohem blíž k hranici.
Po celý den se v mé blízkosti nic nepohnulo - ani nade mnou ani po stranách; zato bylo plno pohybu ve vesnici za řekou, kde se lidé věnovali svým běžným záležitostem. Z obdělávaných pozemků ke mně nepřetržitě doléhal zvuk zavodňovací pumpy, jediný hluk v celém údolí. Bylo báječné mít možnost pozorovat to divadlo života.
Snažil jsem se nemyslet na jídlo, jenže při spoustě času, který jsem měl, se na ně mé myšlenky stále soustřeďovaly. V každém tom domě naproti bylo jídlo, třeba jen mouka nebo chléb. Nebýt psů, mohl bych do některého domu pod ochranou tmy vklouznout a jeden pecen ukrást. V duchu jsem se stále vracel k balíčkům s ovocem, které jsem nechal na základně. Co bych teď dal za ananasový kompot! „Až se odsud dostanu," sliboval jsem si, „spořádám galon zmrzliny."
Při pohledu na všechny ty psy jsem musel myslet na Turba, svého staffordshirského bulteriéra. To byl panečku charakter! Byla by to mela, kdyby tu byl se mnou! Přepral by každého psa na březích Eufratu a všechny by je poslal k čertu.
Opatřil mi ho jeden můj přítel u roty. Když jsem ho dostal, údajně mu bylo osmnáct měsíců; na tlamě však už měl šedivé chlupy a na hlavě jizvy, takže jsem usoudil, že je ve skutečnosti mnohem starší a že byl přihlášen do psích zápasů. V jeho úředních dokladech toho bylo dost málo a jeho skutečné stáří jsme nikdy nezjistili.
Když jsme ho dostali, zpočátku se chtěl rvát s každým psem, kterého jsme potkali. Když jsem ho měl na procházce na vodítku a když jsme míjeli nějakého jiného psa, Turbo mu okázale nevěnoval pozornost. V okamžiku, kdy jsem ho pustil, se však obrátil, hnal se jako smršť zpátky a už měl cizince v práci. Tímto způsobem dokázal rozpoutat tucet bitev - i když se zase brzy uklidnil.
Bohužel však smutně skončil. Když jsme se přestěhovali, změněný režim ho zřejmě zmátl. Předtím to vždycky byl nejčistotnější pes, jakého jste si mohli představit, teď však začal dělat loužičky doma - a když se Jan vracela s malou Sárou domů, vrčel na ni.
Postavilo nás to před dilema. Nemohli jsme ho dát pryč, protože jsme neměli jistotu, jak se bude chovat k někomu, koho nezná; i když nechtěl ublížit, při své síle mohl porazit dítě a vůbec být na obtíž. S velkou lítostí jsme tedy došli k závěru, že ho budeme muset utratit. Vzpomněl jsem si, jak můj otec pokaždé zastřelil psa, když příliš zestárnul a zchátral, a protože se mi příčilo jít s Turbem k veterináři, rozhodl jsem se, že to udělám sám. Vzal jsem si tedy pistoli a odjel s ním na střelnici - ale pak jsem se na něho podíval a pomyslel si: „Kriste na nebi, nemůžu to udělat." Dal jsem mu milost a vrátil se s ním domů.
Brzy na malou Sáru zas vrčel, a tak jsem si řekl, že se nedá nic dělat. Odjel jsem s ním za město s pistolí nula tři sta padesát sedm v kapse.
Když jsem vyskočil z auta a řekl: „Pojď, Turbo!" jen se zpříma posadil a zíral před sebe. Jindy při první příležitosti vyrazil, teď však tušil, že se něco chystá. Konečně jsem křikl: „Kočička!" Vyletěl jak šíp a rovnou mezi mé nohy. Střelil

jsem ho přímo do temene, ale zůstal stát a vrtěl mi ocasem mezi koleny. Vzápětí jsem zmáčkl spoušť podruhé a pak - pořád ještě stál - jsem ho střelil mezi oči. Chudák Turbo! Dovezl jsem ho domů a zakopal na zahradě.
Z vrcholu srázu jsem pozoroval, jak se v protější vesnici dlouží stíny. Hnědozelená pole za domy se pozvolna nořila do šera. S blížícím se večerem jsem měl cukání dát se zase na cestu, a musel jsem se krotit. Když se konečně setmělo, vyšel jsem ze skrýše, vylezl na vrchol srázu a vykročil. Ten večer se lidé bohudíky zdržovali doma a po setmění veškerá aktivita zřejmě ustala. Abych však na někoho přece jen nenarazil, stoupal jsem mezi řadou stožárů a cestou k vádí.
Dostal jsem se do členitého terénu, který připomínal menší lomy. Musel jsem slézat dolů, přecházet rovné úseky a zase se škrábat nahoru. Bylo to vskutku únavné a začaly mě silně pálit nohy. Po dlouhém zkoumání mapy v poslední skrýši jsem si myslel, že vím, kam jsem došel - k velkému ohybu řeky s vesnicí. Vypadalo to tak najeden den chůze k hranici - což mě povzbudilo a dodalo síly.
Šel jsem zas celou noc. Po hlavní zásobovací cestě, kterou jsem měl asi tři sta až čtyři sta metrů vpravo pod sebou, občas projelo auto. Některá svítila, jiná jela potmě. Na jednom místě, kterým jsem procházel pozdě v noci, osvítily reflektory nějakého vozidla silniční orientační ukazatel. Byl jsem příliš daleko a nemohl jsem údaje přečíst, ale napadlo mě sejít k silnici a zjistit co a jak.
Právě v těch místech jsem uviděl jediné volně žijící zvíře za celou svou cestu. Při sestupu k silnici jsem používal přístroj k vidění ve tmě, na jedné vyvýšenině stála velká liška a zírala na mě. Poznal jsem ji podle zašpičatělé hlavy a vztyčených uší. Celou dobu, co jsem ji pozoroval, se ani nehnula. Připadala mi jako spřízněný noční tvor. Vsadil bych se, že jako já celý den ležela a vylezla až po setmění. Určitě neměla takovou nouzi o potravu jako já, i když jsem si neuměl představit, čím se živí, protože za celý svůj pobyt v poušti jsem nespatřil ani jediného hlodavce.
Přiblížil jsem se ke značce, natáhl krk, abych na ni dohlédl a rozluštil anglické a arabské údaje: AL QAIM 50; NEW ANA 50. New Ana byla za mnou a věděl jsem už, že jdu na Al Qaim - jenže 50 kilometrů! Nálada rázem klesla na bod mrazu. Představoval jsem si, že už jsem téměř na místě. S pocitem beznaděje jsem si pomyslel: „Nikdy tuhle proklatou cestu nedokončím." Vytáhl jsem mapu, určil své postavení a zjistil, že mám k hranici ještě 80 až 90 kilometrů - přinejmenším dva dny od místa, na kterém jsem podle své představy byl.
Nemohl jsem tomu uvěřit. Bylo mi, jako bych dostal kopanec mezi nohy, sedl jsem si na kraj silnice a civěl na značku. Bylo to však průkazné, a když jsem si srovnal, kde jsem a kde jsem byl předtím, všechno do sebe zapadalo. Skutečnost byla krajně skličující.
Nezbývalo mi však než jít dál. Ochromen vyčerpáním, žízní a strachem jsem vykročil podél linie hlavní zásobovací cesty. Byl jsem od silnice teprve pouhých sto metrů, když jsem odněkud za sebou zaslechl hukot. Zalehl jsem a poslouchal. Hluk přicházel od východu a byl na míle daleko, stále však sílil. Pak kolem mě projela čtyřtunka, hluk však byl stále silnější. Přesunul jsem se k okraji silnice, ukryl se mezi balvany a obzíral ji přístrojem pro vidění ve tmě. Pořád se nic neobjevovalo, a přitom se hluk stupňoval. Teprve když jsem se podíval asi podvacáté, spatřil jsem tmavou skvrnu, která se stále zvětšovala, až se změnila v mohutné vozidlo, které zaplňovalo zorné pole mého přístroje. Míjelo mě se strašlivým řevem, a vtom jsem poznal, že je to řízená střela Scud. Pojízdné odpalovací zařízení - velký kloubový nákladňák - mělo na trajleru střelu přikrytou plachtovinou, doprovázela je kolona menších nákladňáků a všechno to směřovalo k syrské hranici. V jednom z nich, který měl otevřenou korbu, jsem zahlédl celý houf vojáků.
„Páni!" pomyslel jsem si. „Kvůli tomu jsem přece zde - abych našel scudy!" Ani mě nenapadlo, že se k nim dostanu tak blízko. Měl bych na to spustit palbu? Střelu bych zničit nemohl, ale granát umístěný do čela nákladňáků by mohl způsobit, že by odpalovací zařízení sjelo ze silnice. Jenže bych prozradil své postavení a chlapi z kolony by se mě zmocnili.
Kdybych jen mohl ohlásit, co jsem viděl: Právě takové informace naše koalice potřebovala. Vyndal jsem TACBE, zapnul ho a ohlásil se, jako obvykle jsem však nedostal odpověď. Zůstalo mi jen ponížení, že musím poslouchat, jak se v dálce ztrácí rámus motoru a ohromných pneumatik. Představil jsem si to drama, jak se objeví pár A-10 a odpalovací zařízení i střelu vyřídí. Byla to ovšem jen má představa.
Pak na mě znovu dolehlo zklamání, že mám do bezpečí tak daleko. Jak je možné, že jsem to odhadoval tak špatně? Proklínal jsem mizernou, bezcennou mapu.
Pokračoval jsem v cestě, překročil zásobovací silnici a dostal se mezi ni a řeku, byly od sebe vzdáleny asi patnáct kilometrů. Terén byl naprosto rovný a zase jsem začínal procházet obdělávanými pozemky. Bylo načase ohlédnout se po nějakém úkrytu, jenže v tomto farmářském kraji nebylo žádnou zvrásněnou, členitou krajinu vidět. Měl jsem v úmyslu přejít opět přes silnici a dostat se do vyššího terénu za ní. Náhoda mě však přivedla k překlenutému ústí stoky, asi šest stop vysokému a osm širokému; bylo pod silnicí a zřejmě mělo sloužit pěším a zvířatům jako podchod. Byl jsem tak vyčerpán a deprimován, že jsem se rozhodl v tunelu zůstat. Bylo to špatné rozhodnutí, ale vím, proč jsem je učinil.
„Jde to s tebou z kopce," říkal jsem si. „Moc dlouho už nevydržíš. A co takhle zmocnit se nějakého vozidla a namířit si to s ním k hranici?" Podchod u silnice by byl pro takovou akci dobrý.
Seděl jsem tam a diskutoval sám se sebou. Moje líné já říkalo: „Jen do toho: Sežeň si auťák a odfrč odsud." Mé rozumné já oponovalo: „Co když v něm budou dva lidé? Jak je chceš zastavit? A co když tam bude třeba jen jeden chlap a prostě ti ujede? Jakmile tě někdo uvidí a oznámí to, je s tebou konec."
Probíral jsem ten scénář znovu a znovu. Představoval jsem si, jak stojím na silnici, zvedám ruku, ve druhé držím namířenou zbraň - a auto zrychlí a vzdaluje se. V tom případě bych prozradil své postavení a přišel o všechny výhody, dosažené za cenu nesmírných obtíží. Napadlo mě, kdyby byl Stan stále ještě se mnou, byl by ten nápad ještě lákavější - i kdybychom však nějaké vozidlo měli, pravděpodobně bychom narazili na nějaké kontrolní stanoviště.
Rozhodl jsem se, že to nerisknu. Jenže jsem uvízl v pekelné díře. Zatímco jsem se rozmýšlel, začala obloha blednout a na přesun jinam už bylo příliš pozdě. Těžko říci, jestli tam bylo bezpečno, nebo ne, ale rozhodně tam bylo krajně nepříjemně. Protahoval tudy vítr jako od severního pólu a za chvíli jsem byl úplně promrzlý. Pokusil jsem se postavit z

kamenů jakýsi větrolam, vítr však procházel škvírami. V přítmí jsem si všiml, že v tunelu rostou nějaké keře, a napadlo mě, že bych z nich mohl postavit účinnější překážku; když jsem však po jednom chmátl, uvízly mi v dlani pálivé trny. Bylo zřejmé, že nemám čím svůj úkryt zdokonalit, a tak jsem si lehl odhodlán nějak to přečkat.
Po rozednění jsem zaslechl zvuk, který mi byl ze všech zvuků nejprotivnější: kozí rolničky. Měl jsem už koz a pastevců plné zuby. Podíval jsem se směrem k řece a zjistil, že má k tunelu důvěřivě namířeno zvíře v čele stáda, zřejmě v úmyslu tudy projít. Taktak jsem druhým koncem vypadl ven a lezl po náspu na hlavní zásobovací cestu. Ještě jsem nebyl nahoře, když jsem zaslechl, že se sem rychle blíží nějaké auto; vrhl jsem se tedy do mělké strouhy, která se svažovala po náspu v ostrém úhlu od okraje silnice.
Ležel jsem na zádech jako v pasti a přes špičky bot jsem se díval přímo na výstup ze silničního podchodu. Za malou chvíli se pode mnou vynořila první koza - byla sotva tři metry ode mě. Za ní se objevovaly další a další a v úzkém prostoru se tlačily a vrážely do sebe. Jako poslední šel pastevec, stařec v dlouhém vlněném plášti, pod nímž měl několik dalších vrstev šatstva, a s bílým šamagem okolo hlavy. Vedl osla s přikrývkou na hřbetě a v patách měl pět, šest psů. Když vycházel, byly mezi temenem jeho hlavy a mými botami sotva tři stopy.
Ležel jsem bez hnutí s dvěstětrojkou v ruce a modlil se, aby se neohlédl a aby mě psi nezvětřili, jinak bych ho musel zastřelit. Zabít nevinného civilistu jsem si přál ze všeho nejmíň, byl jsem však v zoufalé situaci. I kdybych ho však zastřelil, bylo by to pro mě zlé. Musel bych prchat se smečkou psů v patách do soustavy vádí, a i kdybych dočasně unikl, prozradila by mě starcova smrt. Zřejmě tudy každé ráno chodil a lidé budou očekávat, že se vrátí.
Nevím, jak je možné, že mě psi neucítili, ledaže byl kozí pach silnější než můj. Zadržoval jsem dech, dokud se všichni pomalu nevytratili do vádí. Stařec se neohlédl a cinkání rolniček zaniklo ve skalách.
Do podchodu jsem se nemohl vrátit, protože bylo jasné, že se pastýř se stádem během dne vrátí. Nemohl jsem jít nikam ani pod silnicí, protože farmářský kraj byl příliš otevřený a venku pracovalo příliš mnoho lidí. Kromě toho jsem byl přesvědčen, že nedaleko odsud je nějaká vesnice nebo alespoň několik domů.
Zatímco jsem tiše ležel a sledoval kozy, dokud mi nezmizely z očí, horečně jsem přemýšlel. Nezbývala mi jiná možnost než jít nahoru do vádí. Na silnici však sílil provoz; každou chvíli projelo kolem mého stanoviště nějaké vozidlo, a kdybych začal vystupovat nahoru, ze silničního náspu by mě s velkou pravděpodobností uviděl nějaký řidič. Uměl jsem si představit, co by se stalo, kdyby mě někdo zpozoroval a zalarmoval okolí. Začala by honička a vzhledem k tomu, že bylo teprve po svítání, měli by na mě pronásledovatelé celý den.
Rozhodl jsem se to risknout a vypadnout odsud v intervalu mezi automobily. Otočil jsem se na břicho, zavěsil dvěstětrojku na rameno, sklouzl z náspu a přikrčen začal stoupat vyschlým říčním korytem. Kdykoli jsem zaslechl blížící se auto, vrhl jsem se na zem a trnul, že mě někdo uvidí. Po sto metrech jsem se dostal k místu, kde začínala soustava vádí. Sel jsem dál a v místě vzdáleném od silnice asi 500 metrů jsem našel v zemi jámu a lehl si do ní.
Tak jsem zas přečkal dlouhé hodiny denního světla. Jako skrýš nebyla jáma zdaleka ideální. Na silnici jsem neviděl, na kopec pod sebou jsem měl slušný výhled na vzdálenost asi 200 metrů, za mnou však byl pahorek, přes který jsem neviděl. Kdyby z té strany někdo přicházel, uviděl bych ho, až kdyby byl nade mnou. Udržovalo mě to ve stavu napětí. Trhl jsem sebou při každém zvuku, i když to byl třeba jen vítr táhnoucí nad skalami. Můj svět se zmenšil na pusté, rozpraskané skály, mezi nimiž tu a tam živořil keř. V případě nebezpečí jsem se neměl kde ukrýt.
Odhadoval jsem, že je úterý 29. ledna, a mapa říkala, že je to k hranici stále ještě nejméně 70 kilometrů. Překontroloval jsem trasu pozpátku a došel k závěru, že jsme se tu poslední noc se Stanem následkem podchlazení zmýlili a šli mnohem víc na sever, než jsme si mysleli.
V tomto stádiu bylo utrpením už samo setrvávání v klidu. Abych se chránil před zimou, musel jsem pořád ležet jako skrčenec, s koleny přitaženými k bradě, zhubl jsem tak, že se mi na otlačených místech tvořily boláky. Cítil jsem, že to bude dlouhý den.

6.
Vzpomínky na Afriku

Prostředí, které mě obklopovalo, mělo v sobě cosi přízračného. Vítr pročesávající skály té nesmírné pustiny vracel mé myšlenky do jiné pouště a doby. Afrika... Kalahari. Ožily ve mně vzpomínky na dobu, kdy byla rota ‚B' odvelena v rámci výcvikového programu na tříměsíční cvičení; zabil se na něm štábní seržant mé jednotky a všechny nás ovládlo něco jako vúdú nebo černá magie.
Cvičení bylo pro jednotlivé skupiny účastníků diferencované, takže se rota rozptýlila v rozsáhlém prostoru. Vzdušní výsadkáři se šli věnovat skákání volným pádem; člunaři se šplouchali v močálech, které jejich účelům nejlíp vyhovovaly; mobilní skupina objížděla poušť Kalahari; my ostatní jsme se vypravili na vrchovinu Tsodilo, abychom se zdokonalovali v horském výcviku. Byl jsem se svou rotou poprvé v zahraničí a fakt, že jsme během několika dní přišli o jednoho člověka, mi připomněl, jak nebezpečný a realistický je náš výcvik.
První večer, ještě než se skupiny rozdělily, jsme měli krátkou lekci o plazech; seznámil nás s nimi Afričan jménem Lazarus, který býval policejním seržantem. Později nám došlo, že nám věšel bulíky na nos, když nám říkal, že měl původně pokožku bílou jako my a že mu působením slunce zčernala. Když však poprvé začal vypouštět z pytle hady, aby nám ukázal, s jakými druhy můžeme přijít do styku, nevěděli jsme, co si o něm máme myslet.
Vytáhl kobru, která plivá jed, držel ji za hlavou a říkal, že je takto neškodná. „Bacha na ni," zavrčel zásobovatel roty, „kdyby přece jen plivla a vám se to dostalo do očí, bylo by to nepříjemné." A skutečně, když šel Lazarus kolem mě, kobra plivla: zavřel jsem oči, a trochu jedu mi skončilo na paži a na tváři. Okamžitě jsem to setřel, ale kde se jed dotkl mé pokožky, zbavil ji pigmentu, takže jsem měl na tváři světlé tečky a na paži skvrnu ve tvaru britských ostrovů.
Vyvrcholením Lazarusova programu bylo předvedení egyptské kobry, mohutného plaza dlouhého dvanáct až třináct stop. Dal ji na zem, kde jsme stáli v kroužku, a řekl: „Klidně stůjte a nechtě ji lézt pod nohama." Všechno klapalo, dokud

se jeden maník nepohnul - načež na něho kobra začala útočit. Chlápek vylezl na podvozek s cisternou na vodu, plaz se ovinul okolo jedné nápravy, a když ho chtěl Lazarus za ocas stáhnout, cenil ohromné tesáky. Nakonec ho nějak dostal zpět do pytle a nikdo z nás kupodivu nebyl pokousán.
Po tomto uvítání naše skupina vyrazila na vrchovinu Tsodilo. Tábor jsme měli asi půl hodiny cesty od nejvyššího vrchu - holé šedomodré skály, která poschodovitě čněla z úplně ploché roviny. Na dálku to vypadalo zvláštně, ale nepříliš působivě; až když jsme byli blíž, zjistili jsme, že některé útesy vyrůstající z kolmých skalních stěn jsou 100 až 200 stop vysoké.
Když jsme večer seděli okolo ohně, kdosi řekl: „Jdu si zastřílet - nemá někdo chuť se přidat?" Nikomu se nechtělo, šel tedy sám. Zanedlouho se vrátil s malým srstnatým zvířetem velikosti zajíce. Na výcvik nám bylo přiděleno několik botswanských vojáků, a když jim svou kořist ukázal, nastalo velké pozdvižení. Mezi Botswaňany bylo několik Křováků, které to velmi pobouřilo. Začali povykovat, pobíhat a rozdělávat další ohně. Prostřednictvím Botswaňanů nám bylo důrazně dáno na vědomí, že už nemáme zabíjet další živočichy, protože je to nebezpečné a dráždí to duchy obývající horu.
Následující ráno jsme měli před výstupem krátkou přípravu. Ian, náš horský průvodce, odhadl, že během odpoledne pravděpodobně začne pršet, a řekl nám, abychom s tím byli dopoledne hotovi. Pak nás rozdělil na dvojice a rozešli jsme se na různé úseky. Sám jsem byl s Ianem, a když jsme se dostali k prvním stěnám, začal mi ukazovat, jak používat různé pomůcky - zejména takzvané „přátele" - které se po zatlučení do štěrbiny rozevřou a ve skále uchytí. Horu tvořila řada zřetelně odlišených svislých stěn a horizontálních říms; připomínala ohromné příkré schodiště.
Joe Farragher - štábní seržant, vysoký muž, který vážil přes sto kilogramů a byl silný jako tažné zvíře - šel šplhat s nějakým Trevem; ten šlápl vedle, a přestože spadl jen z výšky několika stop, pohmoždil si páteř, takže ho museli celou cestu do tábora nést. Místo něho byl Joemu přidělen mladý Rupert. Když se chystal ke svému druhému pokusu, bylo už 11 hodin a vlastně už neměl pokračovat, protože to do tábora bylo dobře půl hodiny a každému bylo předem řečeno, že se ve dvanáct končí.
Buď jak buď, Ian a já jsme ještě šplhali, a vtom slyšíme, jak se o kus dál ozývají nějaké výkřiky. Byl to důstojník a volal dolů, že došlo k nehodě. S lanovou pomocí jsem se dostal na římsu a spěchali jsme níž. Našli jsme Joeho ležet na skále, kam spadl z výšky 75 stop. Vrhli jsme se k němu a já jsem se ho pokoušel přivést k sobě dýcháním z úst do úst, ale vycházela mu z nich zpěněná krev, a když jsem se dotkl jeho hlavy vzadu pod ochrannou přilbou, zdálo se mi, že má prasklou lebku. Byl zjevně mrtev, volali jsme tedy dolů, aby někdo poslal pro vrtulník Alouette, který měl pohotovost. Vrtulník se brzy objevil - vzápětí však mělo drama pokračování. Vrtulník nemohl na úzké římse přistát a horská stěna byla tak strmá, že byl pro pilota problém se k ní dostatečně přiblížit, aby se mohl doktor pomocí lana spustit. Helikoptéra se rozkymácela a lékař se kýval - kdyby římsu minul, skončil by o dvě stě stop níž. Pilot se snažil stroj stabilizovat a dostat se níž, aby mohl lano zkrátit - nakonec se však lékař dostal na místo bez nehody.
Když potvrdil, že je Joe mrtev, položili jsme seržantovo tělo na stará nosítka a chystali se je spustit ze stěny. Abychom je dostali až dolů, museli jsme svázat dvě lana a Ian mě požádal, abych se nejdřív spustil sám a přesvědčil se, zda by nějaký skalní výčnělek nemohl spouštění zkomplikovat. Vylekalo mě to, ale současně jsem byl vzrušen svou účastí na skutečné záchranné akci. Když jsem se spouštěl přes okraj plošiny, nevěděl jsem, jak to dopadne, naštěstí však pod námi byla další rovná stěna bez výstupků.
Dostat seržantovo tělo dolů by za normálních okolností netrvalo déle než půl hodiny, jenže tehdy bylo všechno na draka. Lana drhla o stěnu a trhala se a seržantovo tělo několikrát málem vypadlo z nosítek. Museli jsme je líp přivazovat, a bylo hrozné vidět člověka, kterého jsme znali a měli rádi, převázaného jako nadívané kuře. Měl na sobě - jako my všichni - kraťasy a tričko, a když jsme ho dostali dolů, vypadal s odřeninami a se škrábanci všelijak.
Toho večera jsme všichni byli skleslí, a líp jsme se necítili ani druhý den, kdy jsme se dověděli, že vrtulník, který mrtvého seržanta transportoval, se zřítil. Pak přišla zpráva, že v době, kdy výsadkáři skákali volným pádem, začaly hořet motory jejich C-130 a letoun musel nouzově přistát.
Začali jsme si říkat, jestli nás na cvičení nepronásleduje zlý osud, a pak jeden výsadkář přinesl brožovaný výtisk knihy Ztracený svět Kalahari, kterou napsal jihoafrický výzkumník Laurens van der Post a která pojednává o Křovácích. „Poslechněte si to," řekl a předčítal nám některé pasáže o tom, jak se autor před čtyřiceti lety při pátrání po Křovácích do této končiny dostal. Když členové jeho výpravy zabili antilopu a prase bradavičnaté, začaly se dít podivné věci: Při východu slunce útočily na tábor divoké včely - ne jen jednou, nýbrž každý den - třebaže to u nich bylo v tuto denní dobu naprosto neobvyklé; pokaždé, když chtěl kameraman výpravy natočit nějaké pravěké jeskynní malby, rozbila se mu kamera; přestal jim fungovat magnetofon. Nakonec to van der Posta vyděsilo tak, že se rozhodl okamžitě odtud odejít.
Než se tak stalo, jeho průvodce Samučoso chtěl navázat spojení s duchy. Když přišel do transu, dostalo se mu odpovědi: „Duchové hor jsou na vás velmi rozhněváni, tak rozhněváni, že by vás už dávno usmrtili, nebýt toho, že znají čistý úmysl, s nímž jste sem přicházeli. Hněvají se na vás, protože na vašich rukou lpí krev..."
Aby dosáhl odpuštění, napsal van der Post dopis adresovaný „Duchům Tsodilských hor", ve kterém pokorně žádal, aby mu odpustili, a slíbil, že jako „výraz pokání" uloží tento list pod velkou jeskynní malbou, kterou objevil. Požádal pak všechny své společníky, aby dopis podepsali, dal ho do zapečetěné obálky a vložil do láhve od citrusového džusu, kterou pak v jeskyni skutečně uložil. Potom už problémy neměl, jeho landrovery startovaly jaksepatří a výprava mohla odcestovat.
Jeho zážitek byl stejně zlověstný jako ten náš a zdálo se, že smrt onoho zvířete nás dostala do stejné situace. Rozhodli jsme se, že se po jeskyni poohlédneme. Obešli jsme s Mervem horu a snadno jsme to místo našli - respektive našli jsme nějakou jeskyni s primitivními červenými malbami zvířat na stěnách. Připadal jsem si jako vetřelec a nechtělo se mi dovnitř; Merv v tom však neviděl nic nevhodného, a tak jsme tam vstoupili a vzadu jsme našli zelenou zazátkovanou

láhev, v níž byl list papíru.
Po návratu do tábora jsme nález ohlásili. Padlo pár vtipů, ale Hany (který zdolával Everest, strávil spoustu času v horách a sympatizoval s lidmi, kteří tam žili) navrhl, abychom napsali svůj vlastní omluvný list za usmrcení onoho zvířete, vložili ho do jiné láhve a nechali ho v jeskyni.
Když jsme byli s dopisem hotovi, Merv a já jsme se s ním vrátili do jeskyně. Stará láhev tam dosud byla - něco se však mezitím změnilo. Ačkoli nechyběla zátka, v láhvi byly útržky papíru, jako by ho rozkousal křeček. Znepokojilo nás to, ale pak jsme si řekli, že se zde asi ochomýtal někdo z našich. Buď jak buď, naši láhev jsme postavili vedle první, vrátili se do tábora - a zjistili, že kromě nás dvou u jeskyně nikdo nebyl.
Ať to bylo, jak chtělo, napětí vzrůstalo. Když jsme večer seděli okolo ohně, službu konající seržant oznámil, že pomůcky, které zůstaly na hoře, odepíšeme: Bude-li o ně mít zájem někdo jiný, ať si je vezme. Nicméně jsme se tam šli ráno znovu podívat, a když jsme zkoumali místo, kam se zřítil Joe, nějak se nám to nezdálo. Mohli snad sami od sebe vypadnout hned tři „přátelé" najednou? Poslali jsme tedy pro specialistu lana. Když přišel, také se mu to nelíbilo; souhlasil s námi, že by „přátelé" sami od sebe neměli vypadávat.
Když jsme vyprošťovali Joeho tělo, přišel ke mně náš seržant, abych tělo a lana vyfotografoval. Pořídil jsem několik snímků, vyndal film a odevzdal ho. Teď, s lanem, jsem udělal několik dalších záběrů lan.
Všichni už začínali být nervózní. Byla tam nepříjemná atmosféra; měli jsme dojem, že nás někdo sleduje. K nehodám a nešťastným náhodám však nedocházelo jen na hoře. Táborem prošlo stádo koz a strhalo stany, obrátilo všechno vzhůru nohama a sežvýkalo nám šatstvo. Příslušník mobilní skupiny spadl z motocyklu a zlomil si klíční kost. Člunaře napadl hroch a prokousl nafukovací člun Gemini. Prásknutí ho odstrašilo, ale člun byl kaput. Když letěl hercules RAF nad vrškem hory a piloti chtěli shodit věnec pro Joeho, vletěl zpátky do letounu. Zkusili to znovu a pak ještě jednou, ale pokaždé se to opakovalo. Všeobecně by se to dalo vysvětlit vzdušnou turbulencí, ale vypadalo to jako záhada - stačilo totiž, aby se od hory vzdálili tři, čtyři míle a věnec konečně zůstal venku a odletěl.
Možná že to všechno byla pouhá shoda okolností - nebylo však pochyb, že Křováci v moc horských duchů věří, a když cvičení končilo, sám jsem k tomu neměl daleko. Přestože nejsem věřící, poprvé v životě jsem ocenil účinnou sílu víry některých lidí a začal chápat, že existují síly, kterým my Evropané nejsme s to porozumět. Křováci nám prostřednictvím botswanských vojáků vzkázali: „Dělejte si, co chcete, ale nic nezabíjejte." O naší láhvi jsme jim neřekli.
Zašel jsem s jedním z našich do blízké vesnice navštívit šamana, abychom se dověděli, co nám chystá osud. Když jsme zaplatili několika krabicemi s potravinovými příděly, vyšel z hliněné chatrče vyzáblý muž středního věku, který měl na sobě jen bederní roušku a v ruce držel kožený váček. Očistil rukou kousek země před sebou, položil tam šest až osm kostí a půl minuty seděl, zíral na ně a něco si pro sebe mumlal. Prostřednictvím Botswaňana, který byl s námi, jsme se dověděli, že už se nemáme čeho bát. Začali jsme se cítit lépe.
Když cvičení naší roty skončilo a když jsem se při odjezdu z tábořiště ohlížel z landroveru na horu, neubránil jsem se pocitu, že je tam cosi, co nás pozoruje a je rádo, že odcházíme. Bylo nám řečeno, abychom o tom v Herefordu s ohledem na Joeovu rodinu nemluvili.
Při vzpomínání na Afriku den rychleji ubíhal. Zima, hlad, žízeň a bolestné ležení na skále mi však neustále připomínaly, že jsem v Iráku. Asi v pět hodin odpoledne jsem se přesunul nahoru na vyvýšeními a vleže hleděl do dálky. Přede mnou, směrem, kterým jsem potřeboval jít dál, se jedna za druhou zvedaly holé skalnaté vyvýšeniny, směrem k obzoru stále šedivější. Blízký terén byl zvlněný a pahorky na levé straně se strmě zvedaly k náhorní rovině. Na západě bylo na jedné z vyvýšenin vybíhajících z údolí řeky vidět starou kamennou pevnost; tyčila se do výše a zřejmě z ní byl jedinečný rozhled. Měl jsem určitou obavu, aby to nebylo pohraniční stanoviště s posádkou, přitom však mě těšil pohled na něco, co je dílem člověka. Byl to nenadálý kontrast k prázdným dálkám pouště.
Všiml jsem si, že přiměřeně tomu, jak slábnu, jdu pomaleji a můj postup neodpovídá tomu, co jsem předpokládal. Přesto jsem po několikerém prostudování mapy během dne počítal, že bych se mohl jedním pořádným nočním pochodem dostat přes hranici.
Potom se stalo něco prostého, co mi však fantasticky zvedlo náladu. Častokrát mě znepokojil pohyb větru, ale tentokrát jsem skutečně zaslechl blízký pohyb. Pode mnou se zase objevily kozy a na blízkém obzoru spásaly trávu. Se zatajeným dechem jsem za balvanem sledoval pastýře, jak jde podél křivky svahu pode mnou. Kozy přecházely dolní část svahu a vzdalovaly se, kdežto muž spěchal opačným směrem, mimo dohled od silnice. Jak jsem ho tak pozoroval, asi sto metrů ode mě se zastavil, vyhrnul si hábit, dřepl si na bobek a vykroužil obrovský výkal. Pak si bleskově utřel zadek levou rukou, bryskně ji otřel o balvan a honem pryč, aby dohnal své stádo.
Znovu jsem si vzpomněl, jak mi staršina, když jsme byli v Saudské Arábii, jednou řekl: „Araba nikdy neuvidíš, jak vykonává velkou potřebu. Oni se za to strašně stydí. Spíš uvidíš kadit houpacího koně. To je prostě vyloučeno." A vida, já to měl přímo na očích - a tak jsem se tam mlčky válel smíchy. „Počkej, až se odsud dostanu!" pomyslel jsem si. „To bude moje první - najít staršinu a říct mu, co jsem viděl."

7.
Přes hranici

Byl to můj šťastný den. Ten kadící Arab se zasloužil o to, že se moje morálka odrazila ode dna na své patřičné místo. Musel jsem se smát. Taková prostinká věc mě zas postavila na nohy. Zase jsem byl plný naděje a dychtivý chvíle, kdy odsud vypadnu.
Potřeba opatřit si vodu byla bezodkladná Na mapě jsem našel vodní čerpadlo a říkal si, že pro mě bude snadné se tam napít. Tam, kde je vodní čerpadlo, přece musí být voda. Povzbuzovala mě také představa, že nebudu muset chodit daleko. „No co, už to máš blízko," říkal jsem si.
Byl jsem na útěku šestou noc, a šest nocí a šest dní jsem měl k jídlu jen dva balíčky sušenek. Byl jsem značně

dehydrován a nohy jsem měl nadranc. Přesto jsem se cítil velmi dobře; byl to pocit vzrušení smíšeného s obavami, jaký se vás zmocní před závody nebo před důležitým fotbalovým utkáním.
Všehovšudy šlo o to sejít k čerpadlu, vzít si vodu a zase jít. To už budu mít k hranici jen asi deset kilometrů a buď ji překročím ještě tu noc, nebo k ní dojdu den poté.
Když jsem spatřil v dálce vysoké kopce, vybavil jsem si velšské hory a byl jsem rád, že nejsem v tak strmém terénu jako Brecon Beacons. Zjistil jsem, jak daleko ještě musím jít, říkal jsem si, že být zde tak náročné svahy jako Pen-y-fan a další, určitě bych to nezvládl. Poušť je možná drsná a pekelně suchá, alespoň je však rovná.
Situace se nevyvíjela tak hladce, jak jsem doufal. Počkal jsem až do setmění a pak vyšel, ale ušel jsem jen sto metrů a zjistil, že je napravo ode mě malý stanový tábor, patrně beduínský, obývaný kočovnými pastevci. Přístrojem pro vidění ve tmě jsem zjistil, že jsou tam dva stany a jedno vozidlo. Rozštěkalo se několik psů, ze stanů však nikdo nevyšel. Opatrně jsem ustoupil doleva, tábor obešel a pokračoval v cestě.
Jakmile to šlo, sešel jsem doprava, abych se dostal k čerpadlu. Orientaci mi usnadnila řada telegrafních sloupů, podél nichž jsem mohl jít. Nohy mě však začaly pálit tak, že jsem se musel zastavovat. Přinutil jsem se přejít mezi každou zastávkou deset sloupů - desetkrát 150 metrů, a každý úsek vyžadoval velké úsilí. Podle mapy jsem měl přijít k místu, kde se telegrafní sloupy křižovaly s řadou stožárů. Když jsem se tam blížil, stožáry přicházely zprava. Vádí na levé straně bylo stále hlubší, svahy strmější. Pak jsem si všiml, že se stožáry s telegrafními sloupy nekřižují, nýbrž jdou souběžně. Mapa tomu neodpovídala, a tak jsem si řekl: „Kašlu na to - prostě to říznu doprava dolů a rovnou k řece."
Sešel jsem dolů a změnil směr, spoléhaje, že dříve nebo později dojdu k řece. Dole jsem zpozoroval bílou hranatou stavbu s rovnou střechou - čerpadlo. Když jsem přišel blíž, zjistil jsem že je ke mně obrácena otevřenou stranou a že tudy vchází a vychází spousta potrubí. Byla tam jedna velká roura, kterou podle mého názoru přicházela voda z řeky, a několik menších.
Asi jsem přestal být opatrný. Nevím, jestli to byl důsledek vyčerpání, nebo ne. Když na člověka padne taková únava, není pro něho problém si říct, že si nemusí dělat násilí, zavěsí si zbraň přes rameno, místo aby ji měl pohotově, a jen tak bloumá. Asi se nedá říct, že by se vědomě rozhodl slevit ze své náročnosti a přešel od úzkostlivé opatrnosti k naprosté bezstarostnosti; dochází k tomu postupně, aniž si toho člověk všimne.
Buď jak buď, šel jsem rovnou k tomu místu, ukolébán tím, že tam bylo ticho a nepracovaly žádné stroje. Nepočínal jsem si nijak hlučně, ale ani jsem si stavbu kloudně neobhlídl. Dokonce jsem vytáhl baterku, abych si posvítil na místo, odkud bylo slyšet odkapávání vody.
Když jsem začal vyndávat polní láhev, pohlédl jsem vzhůru a zpozoroval na protější zdi zasklené okénko, zevnitř červeně osvětlené. Nahlédl jsem do něj a uviděl elektrická kamínka s rozpálenou mřížkou. Proti nim odpočíval v parce a ve spacím pytli na polním lůžku Arab. Dělila mě od něho jen tenká přepážka.
„Ježíši Kriste!" pomyslel jsem si. „Jdu jako beran. Proč vůbec lezu do nějakého baráku?" Vykašlal jsem se na vodu a po špičkách jsem se plížil pryč. Potřeboval jsem se sebrat. „Tak dost už těch volovin." Muselo přijít takové leknutí, abych se vzpamatoval. Všechno se začínalo zdát moc snadné. Slušně jsem postupoval a hranice byla blízko. Chvíli mi nikdo nezkřížil cestu - a to stačilo, abych začal vypínat obranný mechanismus.
Když jsem se z úleku vzpamatoval, vyburcoval jsem se k maximální ostražitosti. Držel jsem zbraň tak, abych ji mohl okamžitě použít, opatrně jsem se sunul od baráku a bedlivě jsem obzíral nejbližší okolí. Jen co jsem udělal pár kroků, spustila siréna ohlašující nálet. Její kovový zvuk vlnovitě stoupal a klesal. Vrhl jsem se k zemi v domnění, že jsem příčinou poplachu já, a vleže jsem naslouchal. Přístrojem pro vidění ve tmě jsem v terénu nad čerpadlem objevil protiletadlové postavení s dělostřeleckými hlavněmi namířenými proti obloze a temné postavy pobíhající kolem nich.
Pak jsem spatřil asi dvě stě metrů vysoké konstrukce stožárových věží s kabely zavěšenými mezi nimi. Vypadaly jako součást spojovací sítě, a když jsem uslyšel hukot nějakého stroje, usoudil jsem, že jsou to generátory. Asi jsem se dostal na nějakou spojovací základnu. Jak je však proboha možné, že jsem si ničeho včas nevšiml? Přece jsem nikde nenarazil na nějaký plot ani na jinou překážku, a najednou jsem uprostřed celého komplexu.
Věděl jsem, že nejsem daleko od řeky; vegetace začínala až asi o dvě stě metrů níž a podle ní poznám, že jsem blízko břehu. Zůstal jsem ležet, dokud siréna neohlásila konec poplachu - připomínalo to sirény druhé světové války - a dokud se všechno neuklidnilo. Buď jak buď, příčinou poplachu jsem nebyl já. Když jsem usoudil, že je vzduch čistý, vstal jsem a opatrně se vydal k řece, ale vzápětí jsem zahlédl skupinu pěti mužů, která někam šla. Znovu jsem zalehl a zůstal tak, dokud nepřešli a nezmizeli ve tmě.
Ačkoli jsem vodu zoufale potřeboval, rozhodl jsem se, že se z této hustě obydlené oblasti vzdálím. Z mapy jsem věděl, že zde řeka vytváří ohyb, a myslel jsem si, že když půjdu rovně, zase k ní přijdu. Zřejmě jsem se však ocitl uprostřed četných rozptýlených postavení a nezbývalo mi než se jimi snažit prolézt.
Hlemýždím tempem jsem se ubíral dál. Přede mnou cosi trčelo do nebe. Pomocí přístroje pro vidění ve tmě jsem zjistil, že je to hlaveň protiletadlového děla. Při pohledu shora jsem měl přímo před sebou jeho kruhové palebné postavení. Ucouvl jsem, obešel je a sunul se se zbystřenými smysly kupředu, proplétaje se mezi domy, které v měsíčním svitu tu a tam vystupovaly ze tmy. Těžko jsem se orientoval, místo bylo velmi nepřehledné, nepravidelně situované; snad proto, že byl terén tak zvlněný, neupravené cesty nezachovávaly přímý směr ani nebyly navzájem pravoúhle uspořádány, nýbrž se rozbíhaly na všechny strany. Všude na zemi byly linky kabelového vedení. Napadlo mě nejdřív, že bych mohl místní spojení vyřadit z provozu, ale pak jsem si uvědomil, že bych tím upozornil na svou přítomnost. Moje mapa měla příliš velké měřítko na to, aby mi mohla ukázat užitečné detaily, a už dávno se neshodovala se skutečnou situací.
Na jednom místě se přede mnou objevil velký útes připomínající stěnu kamenolomu, na mapě ovšem zaznamenán nebyl. Potom - světe, div se - jsem došel k nějakému potoku obrostlému zelení. Voda byla průzračná a v měsíčním svitu bylo vidět až na bílé dno. „Božínku, tak jsem šťastně tady," pomyslel jsem si, „u zdroje čisté vody stékající do Eufratu."
Místo však bylo tak nebezpečné, že jsem se nezdržoval pitím, jen jsem si naplnil polní láhve a pryč odsud.

Sotva jsem ušel pár kroků, vidím, jak mou trasu křižuje sedm mužů v zástupu. Udržovali odstup dvou, tří kroků a pohybovali se ostražitě, patrně to byla hlídka. Úlekem jsem ztuhl. „Mají-li psa," pomyslel jsem si, „určitě mě vyčenichá." Dopadlo to však dobře - zmizeli ve tmě, a já jsem se velmi zvolna sunul dál.
Opět jsem narazil na nějaké protiletadlové postavení; tentokrát jsem byl tak blízko, že jsem přes naskládané pytle s pískem uviděl tři muže ležící ve spacích pytlích na zemi. V první chvíli mě to ohromilo, měl jsem je přímo pod nosem. Zůstal jsem jako přimrazený a zíral. Cítil jsem, jak se mě zmocňuje strach. Hlavou mi bleskl nápad: Mít tak zbraň s tlumičem, mohl bych vyřídit alespoň toho, kdo by mě zahlédl. Všichni tři však spali, a já jsem se po chvíli odplížil.
Potom jsem se octl u nějakého parkoviště. Kolem něj byly hromady kamení nebo rudy jako v nějakém lomu. Když jsem se plížil okolo, narazil jsem rovnou na Gaz 80, džíp ruské výroby. Byl ode mě jen čtyři nebo pět yardů. Zase na mě padl strach. Neviděl jsem okny vozu dovnitř a nemohl jsem vědět, jestli není plný lidí. Se zatajeným dechem jsem držel dvěstětrojku připravenou k výstřelu a čekal, kdy to vypukne.
K ničemu však nedošlo, a tak jsem chtěl trochu couvnout. Minul jsem několik dalších vozidel a dostal se - nevím jak - doprostřed parkoviště. Byly tam čtyřtunové náklaďáky, některé zakryté, jiné s plachtou vzadu odkrytou, obyčejné autobusy, patrové transportéry automobilů - na ničem nebylo pancéřování ani výzbroj, všechno zřejmě sloužilo dopravním účelům. Těžko bych vysvětlil, jak jsem se mezi tím vším octl, aniž jsem si předtím něčeho všiml. Dodatečně si uvědomuji, že má soustředěnost kolísala. V tu chvíli jsem byl prostě zmaten.
Ať už jsem se tam octl jakkoliv, potřeboval jsem se dostat pryč. Přede mnou byly nějaké domy a v jednom okně se svítilo. Pohybovaly se tam jakési postavy a slyšel jsem odtud volání. Zahnul jsem doprava, chvílemi jsem šel po špičkách a často jsem lezl po čtyřech.
Když jsem domy obešel, objevil se přede mnou osamocený velký dům s bílou fasádou, se zahradou obehnanou světlou zdí, dlouhou asi sto metrů; za ní byly vidět stromy a keře. Nalevo byly další dvě budovy, z nichž vycházelo světlo a kolem nichž bylo vidět lidi a slyšet jejich hlasy. Myslím, že tam také hrála hudba z rádia.
Velký dům byl velmi impozantní a zřejmě velmi pečlivě udržovaný. Vysoko na jedné zdi, hned pod střechou, byla nástěnná malba s portrétem Saddáma Husajna v nadživotní velikosti. Barvy byly ve tmě nezřetelné, ale viděl jsem, že je to velmi pečlivě provedené poprsí prostovlasého diktátora s nárameníky na blůze stejnokroje. Obraz mi připomněl křiklavé malby na zdech, které jsem viděl v Severním Irsku; chvíli jsem se na něj díval a pomyslel si: „Tady jsi určitě na nesprávném místě, kamaráde!" Co mě vedlo k tomu, abych tam postával a civěl, lze těžko vysvětlit. Asi jsem zase zlenivěl jako u toho čerpadla; skoro jako bych si myslel, že jsem neviditelný a že už se nemusím schovávat. Po tolika setkáních, která jsem přežil, jsem měl pocit, že mě nikdo nevidí a že už nemusím být tak opatrný.
Ale jak jsem tam stál, vyšel za rohem - pouhých padesát metrů ode mě - nějaký muž, temná postava rýsující se proti světlu, a já jsem se spíše instinktivně než vědomě vzpamatoval. Cítil jsem, jak po mně sáhl strach, ale nezpanikařil jsem, jen jsem se obrátil a nenucené zahnul na druhou stranu domu. Dva kroky - a byl jsem mu z očí. Pak jsem se dal do běhu a říkal si: „Proboha, vzpamatuj se a měj všech pět pohromadě."
Ten muž mě viděl. Věděl jsem to. Podle všeho však nešel za mnou. Za domem byl u silnice příkop. Skočil jsem tam, a jak jsem tam ležel, přijížděly dva automobily rodinného typu, připomínající Espace combi. Při jejich příjezdu dům ožil: U domu se rozsvítila další světla a z domu i z kontrolních stanovišť u bran se hrnuli lidé, aby příchozí uvítali. Z jednoho vozu vystoupil nějaký muž a další čtyři ho jako osobní ochrana doprovázeli do domu. Venkovní světla pak zase zhasla a okolí se ponořilo do tmy. Napadlo mě, že by to mohl být Saddám sám. Vzhled domu tomu odpovídal. Byla to snad jeho skrýš? Pak jsem si uvědomil, že by na sebe neupozorňoval svým portrétem na zdi. Pravděpodobněji to byl dům místního guvernéra nebo nějakého podobného činitele.
Celá epizoda trvala jen velmi krátce a přivedla mě k otázce: „Kam jsem se to proboha dostal?" Vypadalo to, jako bych prožíval zlý sen, ve kterém se vynořují záhadné postavy a odehrávají tajemné události. Došlo mi, že jsem bezpochyby prošel přímo kolem strážných v objektech u brány, a znovu jsem si uvědomil, jak nebezpečně ztrácím sebekontrolu. V duchu jsem se začal přít sám se sebou.
„Tomu nevěřím. Nemohlo se to stát."
„Stalo se to, na to můžeš vzít jed! Hleď se zas vzpamatovat."
To už jsem byl v tom záhadném komplexu pět hodin a pokoušel se z něho nějak dostat. Čas ubíhal, noc se krátila. Podle svého původního plánu už jsem měl být na hranici. V mapě něco nesouhlasilo a já zde teď budu muset tvrdnout bez jídla další den. Kupodivu jsem však přílišný hlad nepociťoval a žaludek se mi bolestí nesvíral. Největší starosti mi dělalo slábnutí, které se projevovalo ve zpomalování chůze a v polevujícím soustředění.
Nejdříve jsem měl v úmyslu proplížit se k silnici, přejít přes ni a dostat se do volného terénu, abych se mohl znovu důkladně zorientovat podle mapy; než jsem se k tomu odhodlal, zaslechl jsem, jak se ke mně po cestě blíží nějaké kroky a hlasy. Odhadoval jsem to nejméně na dva muže. Krčil jsem se v koutě vedle nějaké hromady, neměl jsem se kam ukrýt, a oni mířili přímo ke mně.
Ovládl mě pud sebezáchovy posílený léty výcviku. Ať je to, kdo chce, půjde o to kdo s koho. Kdybych v této situaci vystřelil, mohlo by to mít osudné následky, proto jsem svou dvěstětrojku klidně odložil a vzal do ruky otevřený nůž. Když se první muž dostal na mou úroveň, chňapl jsem ho, vrazil mu nůž do krku a podřízl ho. Beze slova se složil na zem. Když mě uviděl druhý chlápek, hrůzou vytřeštil oči a dal se na útěk. Vrhl jsem se za ním, skočil po něm a zezadu mu nohama sevřel boky jako kleštěmi. Po dopadu na zem jsem ho chvatem džuda sevřel paží pod krkem a trhl mu bradou vzhůru. Ozvalo se tlumené rupnutí a byl na místě mrtev.
Když jsem se vrátil k tomu prvnímu, jeho tělo se ještě chvělo. Byl jsem vepředu celý od krve. Všude byl klid. Musel jsem se o obě těla postarat. Kdybych je nechal na místě, každému bych tím prozradil svou přítomnost; budou-li však prostě pryč, pravděpodobně se po nich alespoň několik hodin nikdo nebude shánět.
Naštěstí byl necelých sto metrů odtud potok, k němuž se dalo sejít po mírném svahu pokrytém kamenným štěrkem.

Břeh byl bohudík porostlý vysokou trávou. Když jsem těla vlekl po kamení, řachtalo to, ale dotáhl jsem jek vodě najeden zátah, nacpal jim za košile kameny a uložil je pod hladinu.
Polní láhve jsme měl plné, a tak jsem se nezdržoval pitím špinavé vody. Střetnutí mě zmobilizovalo na nejvyšší stupeň. Zabralo mi hodinu a měl jsem co dělat, abych odtud před svítáním zmizel.
Potichu jsem se dostal k silnici a narazil na další přemostěnou stoku. Chtěl jsem tam jít a podívat se na mapu, ale když jsem se k tunelu přiblížil, zaslechl jsem jakési bručení. V domnění, že je tam asi nějaké zvíře, jsem šel po špičkách dál a snažil se očima proniknout tmu, ale nic jsem neviděl. Pak jsem zdroj zvuku poznal: Chrápal tam nějaký domorodec.
Trochu mě naštvalo, že mi nějaký Arab zablokoval příhodnou ústupovou trasu. Pravděpodobně to byl voják na hlídce. V tom případě jsem měl štěstí, že se rozhodl dát si dvacet. Odplížil jsem se, vylezl na kraj silnice a přecházel na druhou stranu.
Vzápětí jsem uslyšel od domů u silnice výkřik. Nemyslel jsem si, že souvisí se mnou, ale pro každý případ jsem silnici přeběhl, pokračoval asi padesát metrů mezi skalami a zalehl. Po silnici, která byla asi šest stop nad úrovní terénu, přibíhal muž, zastavil se právě tam, co před chvílí já, a díval se směrem ke mně. Přirozeně nic neviděl, a zas běžel zpátky.
O chvíli později burácelo kolem mého stanoviště nákladní auto se zhasnutými světly; mělo ještě zařazenou dvojku, mířilo k hlavní zásobovací silnici a po chvíli zmizelo.
Asi půl hodiny jsem jen tak ležel. Po tom leknutí a vynaložení spousty energie přišla reakce a já jsem měl pocit, jako by ze mě vyprchala všechna síla. Ale zůstat jsem tam nemohl, pustil jsem se kolem skal dál. Nalevo byl dost vysoký drátěný plot, takže z této strany byl onen záhadný komplex chráněný.
Když jsem se dostal k místu, kde plot odbočoval, vylezl jsem na hlavní zásobovací cestu a přešel na druhou stranu. Podíval jsem se přitom doleva a zahlédl tři chlápky organizující chod kontrolního stanoviště v místě, kde se na hlavní silnici připojovala cesta od onoho komplexu. Chtěl jsem zahnout do jednoho vádí, ale ještě jsem stačil mrknutím oka zjistit, že je na té straně řada postavení protiletadlových děl obrácených k syrské hranici.
Ucouvl jsem a zarazil se. Terén byl téměř rovný, takže jsem nemohl jít dopředu ani zpět. Blížilo se svítání. Jediné útočiště mi mohl poskytnout jen nějaký další podchod pod silnicí. Našel jsem tři tunely, každý o poloměru asi pětačtyřicetigalonového sudu a přibližně deset metrů dlouhý. Jeden se zdál čistý, a kdyby tam někdo ve dne nakoukl, viděl by až na druhý konec. Další tunel byl plný suchých křovin a sutě, tam jsem vlezl a ulehl.
V stísněném prostoru jsem si uvědomil, že strašně páchnu. Jako bych do toho prostředí zapadal: Šířil se tam hnilobný zápach rozkládajících se odpadků a výkalů.
Zoufale jsem se potřeboval napít a nepředstavitelně jsem se těšil, že to konečně udělám. Když jsem však chtěl rozepnout plastovou sponu brašny, zjistil jsem, že snad tento jednoduchý úkon nezvládnu, tak jsem měl rozbolavělé a neobratné prsty. Musel jsem do toho vložit všechnu sílu, až jsem se zadýchal. Podařilo se - ale pak přišla chvíle hrozného zklamání. Když jsem jednu láhev otevřel, zvedl ke rtům a vzal do úst první doušek, myslel jsem, že se zalknu. Jed! Voda byla ošklivě cítit a měla kovovou příchuť, jako by v ní byla kyselina. Okamžitě jsem ji vyplivl, ale v ústech mi vyschlo a pálil mě jazyk a sliznice. Vyndal jsem bleskově kapesní zrcátko a ve světle baterky si ústa důkladně prohlédl. Všechno se zdálo být v pořádku, srkl jsem si tedy podruhé, ale bylo to stejné. Vzpomněl jsem si, jak se Stan první noc našeho útěku zhroutil a jak jsem dal do svých polních láhví rehydrát, abych ho přivedl k sobě; teď jsem si říkal, kam se asi poděl zbytek. Pak jsem zkusil druhou láhev, ale výsledek byl naprosto stejný. Marně jsem přemýšlel, čím to může být. Buď jak buď, pít se to nedalo, a tak jsem obě láhve vyprázdnil.
„Tím pádem jsem definitivně v hajzlu," pomyslel jsem si. Byl jsem na tom fyzicky skutečně špatně. Teplé jídlo jsem měl naposledy před osmi dny, nepil jsem dva dny a jednu noc. Jazyk jsem měl úplně suchý, vnímal jsem ho jako kousek staré kůže vzadu v krku. Uvolňovaly se mi zuby; když jsem zavřel ústa a silně nasál, cítil jsem, jak mi krvácejí seschlé dásně. Věděl jsem, že mám nohy nadranc, neodvažoval jsem se však zout si boty, protože jsem měl strach, že už si je neobuji. Pokud šlo o ruce, viděl a cítil jsem je až moc dobře. Tenká kůže mých rukavic od častého promáčení a usychání praskala a rozpadala se, takže mi prsty příliš nechránila. V jejich konečcích jsem téměř ztratil cit. Hluboko pod nehty se mi dostal prach a s ním infekce. Při zmáčknutí nehtu vytékal odpudivě páchnoucí hnis.
Když mi takhle hnisají končetiny - říkal jsem si - jak jsem na tom asi vnitřně; nezbývalo mi než doufat, že nebudu postižen trvale. V důsledku naprostého nedostatku potravy jsem za celou dobu útěku neměl stolici a nevzpomínal si, kdy se mi naposledy chtělo čurat. Samozřejmě že jsem toužil po jídle, ale ještě víc po pití - a když jsem na jídlo myslel, dělal jsem si chutě na měkké sladké pokrmy. Kdybych zas někdy měl příležitost vybírat si potravinové balíčky, vrhl bych se na kompot, zmrzlinu a čokoládový krém.
Byl jsem velmi vystrašený. Hlavní a nejpatrnější byla hrozba zajetí a s ní spojený strach, že mě budou mučit a že prozradím tajné údaje, takže na to doplatí ostatní kamarádi od pluku. Snad ještě horší však bylo sledovat, jak rychle chátrá mé tělo. Nedojdu-li brzy k hranici, zeslábnu tak, že nebudu další chůze vůbec schopen.
Obracel jsem se v stísněném prostoru stoky z boku na bok, zíral jsem do mapy a posté se snažil určit, kde vlastně jsem. Byla středa 30. ledna. Jaké mi zbývaly možnosti? Právě svítalo a neměl jsem na vybranou: Přes den musím zůstat zde. Až se zase setmí, mohl bych se pokusit proklouznout znovu k řece, přejít a postupovat po druhé straně - pokud by to vůbec bylo reálné. Postupně ve mně totiž narostl strach postupovat v blízkosti řeky. Pokaždé, když jsem to zkusil, k něčemu došlo; při dalším pokusu by se snadno mohlo stát, že padnu do zajetí. Měl jsem před sebou minimálně ještě třicet kilometrů chůze. Jak dlouho ještě vydržím? Nebyl jsem s to odhadnout, co ještě fyzicky zvládnu.
Především jsem musel nějak přečkat jedenáct hodin denního světla - jedenáct hodin, z nichž každá minuta byla úplná muka. Ještě že jsem byl chráněn před větrem a že tam nebyla taková zima, takže jsem mohl spát. Usnul jsem rychle a tvrdě a začalo se mi zdát o naší rotě. Byli jsme všichni pohromadě, povídali si a smáli se a někam se vypravovali. Nebylo to na žádném určitém místě - ledaže by to bylo právě tady - ale všichni byli jako živí. O nějakých deset minut později jsem se náhle celý roztřesený probudil, marně doufaje, že jsou kamarádi stále zde. Sen byl velmi sugestivní,

probouzel jsem se z něj s pocitem jistoty, že je zde uvidím ležet a že jsme všichni spolu.
Pak jsem otevřel oči a uvědomil si, že jsem v tunelu sám a že si nemám s kým popovídat. Bylo to hrozné zklamání.
Pak se mi zdálo, že jsem u své rodiny v Anglii. Při každém usínání byly sny živější. Nejznepokojivější na nich bylo to, že jsem si pletl svou manželku Jan se Susan, se kterou jsem byl tak dlouho zasnoubený. Pořád jsem se snažil vybavit si tvář Jan, a zaboha jsem si nemohl vzpomenout, jak vypadá. Ve snu jsem věděl, že bych se na ni rozpomněl, prostě jsem ji však neviděl a nikomu ji nebyl schopen popsat. Akorát jsem věděl, že je plavovláska. Bylo strašné uvědomovat si, že mě opouští můj vlastní duch.
Místo Jan jsem pořád viděl Susan, jak třeba sedí na zdi nebo v našem domě v Rowlands Gill. Když jsem viděl malou Sáru, seděla Susan na kolenou.
Zdálo se mi také o našem domově o Vánocích s veškerou vánoční výzdobou. Seděli jsme všichni tři v obývacím pokoji u stolu a Jan řekla: „Chrisi, rozsvítil bys světla na stromečku?" Malá Sára však vyskočila a batolila se ke stromku a říkala: „Tati ne, udělám to já" - a zmáčkla vypínač.
Celé hodiny jsem tak ležel na pomezí snu a vědomí. Jednu chvíli jsem se přistihl při myšlence na Zabijácký dům - tak jsme nazývali zvláštní objekt v Herefordu, často používaný protiteroristickým týmem k výcviku. Zdi jsou obloženy pryžovými deskami, takže se může střílet naostro bez rizika, že se střely odrazí; umocňuje to však pocit klaustrofobie.
Do Zabijáckého domu jsou často zvány „velmi významné osobnosti", aby zhlédly ukázky, které obvykle začínají střelbou z pistole. Byla to moje specialita, zejména úloha, při které střílím na terč se „skopčákovou hlavou" (to jest s hlavou v německé přilbě), přičemž válím sudy po zemi a snažím se nejen zasáhnout terč, nýbrž umísťovat zásahy do jednoho otvoru.
Potom jsou návštěvníci obvykle pozváni do další místnosti a usazeni do kouta odděleného bílou páskou. Z druhé strany je u pásky terč v podobě figuríny. Vedle něj sedí u stolu živý člověk označený jako rukojmí a na druhé straně má další figurínu. Voják pověřený řízením ukázky stojí za rukojmím a vysvětlí, že příslušníci speciálního týmu zamýšlejí rukojmí osvobodit.
Jednou navštívila Hereford sama ministerská předsedkyně Margaret Thatcherová. Zavedli ji do kouta za páskou a postavili kní dva osobní strážce. Velitel týmu uvedl ukázku svými obvyklými žvásty o SAS a nakonec s předstíranou lhostejností řekl: „Náš úspěch závisí na třech faktorech, které mají stejná začáteční písmena jako náš pluk: svižnost, agresivnost a superpřekvapení."
Při slově „superpřekvapení" se za dveřmi ozvala exploze, která simulovala jejich vyhození do vzduchu. Dovnitř vtrhli dva muži v černém, třímajíce MP5. Každý napumpoval do svého terče dávku ostrých, které létaly kolem hostů tak blízko, že cítili, jak se jim u hlavy zvedá vítr. Dovnitř se vřítil třetí muž, sbalil rukojmí a odtáhl ho tak rychle, že to v tom randálu nikdo ani nepostřehl. Přepad za chvíli skončil - a jediný, kdo zůstal stát, byla ministerská předsedkyně. Oba osobní strážci zalehli a nějak se jim nechtělo vstát. Když se dým rozptýlil, obrátila se k nim se slovy: „Co děláte? Tak už proboha vstaňte!"
Muselo to být klaustrofobní prostředí stoky, ve kterém se mi ta scéna vybavila tak jasně. Dalším hvězdným návštěvníkem pak byla princezna z Walesu, která sem zavítala s princem Charlesem nedlouho po jejich sňatku. Měla tehdy delší vlasy, a ačkoli se převlékla do černého dresu SAS, aby byla svědkyní úderu na budovu zvanou staré vyslanectví, odmítla si vzít protiplynovou masku a nasadit kapuci.
Když vyšla po akci ven, jeden maník její zeptal: „Co tomu říkáte?"
„Bylo to náramné," ona na to, „jenom nechápu, proč mě někdo pořád plácal vzadu do hlavy."
„Přijdete na to, až se podíváte do zrcadla," vysvětlil jí. Nevšimla si totiž, že jí chytly vlasy a že jí je chtěl soused uhasit. Tato malá nehoda vysvětluje, proč si na další oficiální cestu pořídila mnohem kratší účes.
Při těchto vzpomínkách mi uteklo několik minut. Velmi brzy jsem se však vrátil do skutečnosti. Občasný hukot auta nade mnou mě nezneklidňoval, pak jsem však začal vnímat něco jiného: Dupání a šoupání bot, jako by běželi vojáci.
„Už je to tady," pomyslel jsem si. „Co nevidět se na obou stranách toho podělaného podchodu někdo objeví a já budu jako krysa zahnaná do kouta."
Venku přibývalo prachu, který naplňoval tunel, dusil mě, usazoval se mi v krku tak, že jsem ani nemohl pohnout jazykem. Zvenčí bylo slyšet zvuk podobný šoupání podrážek o zem, jako by se tam pohybovali vojáci. Usoudil jsem, že se asi našla mrtvá těla obou mužů, byl vyhlášen poplach a pátrači se mi dostali na stopu.
Hluk přicházel z větší části z druhého konce, kde jsem měl nohy. Chtěl jsem tam dvěstětrojku obrátit hlavní, ale nešlo to, protože kanál byl příliš úzký. Teď by mi přišla vhod pistole, případně s tlumičem.
Šoupání se přibližovalo. Strnul jsem v očekávání, že se v otvoru každou chvíli objeví hlava. Kdyby k tomu došlo, nezbylo by mi než utéci na druhou stranu. Nebylo to však nutné: Vetřelci byly kozy!
Stádo se pohybovalo po okraji silnice. Naslouchal jsem, jak se nade mnou stejnoměrně sunou dál; škrábání jejich kopýtek o kamenitou silnici se v tunelu odráželo a výsledný dojem byl takový, jako by se přesunovala celá rota vojáků.
Opět se mě zmocnil strach, aby s nimi nebyl pes, určitě by mě zvětřil.
Trápila mě žízeň, znepokojovaly mě blízké zvuky a vybavovaly se mi přízračné scény z dřívějška, ale nějak jsem ten den překlepal. Byl nejhorší ze všech dní, které jsem na útěku prožil. Zhubl jsem tak, že ležet v tomto stavu bylo hotové utrpení. Ať jsem si lehl jakkoliv, nesnesitelně mě tlačily kosti a musel jsem se každých pět, šest minut obrátit. Bylo to k nevydržení. Kříž, boky, žebra, kolena, lokty, ramena - všechno mě bolelo a na celém těle jsem měl rány. „Musíš se přes tu hranici dostat dnes," říkal jsem si, „stůj co stůj." Nejdřív jsem se ovšem musel dostat z pasti, do které jsem sám vlez, a bude-li noc opět jasná, jak se vyhnout silničnímu kontrolnímu stanovišti?
Konečně nastala tma, a když jsem vystrčil z kanálu hlavu, zaradoval jsem se. Předtím byly všechny noci jasné, tentokrát však byla tma jako v pytli a obloha byla plná bouřkových mračen, která vypadala tak nadějně, že z toho mohl být déšť. Tahle vyhlídka byla vzrušující. Kdyby se skutečně rozpršelo, stačilo by nastavit tvář a má okoralá ústa by se

osvěžila. Dokonce bych si snad mohl do pouzdra na mapy nabírat vodu.
Vylezl jsem z tunelu. Noc byla temná tak, že jsem při pohledu směrem k silničnímu kontrolnímu stanovišti nic nerozeznával. Opatrně jsem se přiblížil a zjistil, že tam strážní ještě stojí; vzdálil jsem se zas, až jsem je měl z dohledu. Když jsem byl asi v polovině vzdálenosti mezi nimi a postaveními protiletadlového dělostřelectva, vykročil jsem a nasadil plné tempo.
Nic lepšího než tmu jsem si nemohl přát. Nikdo za mnou nešel a já jsem šťastně proklouzl. Šel jsem souběžně se silnicí, a když jsem byl na cestě téměř dvě hodiny, znenadání pročísl tmu oslepující záblesk. Sel jsem k zemi v domnění, že jsem vkročil do světelné nástrahy; vzápětí se však za mnou ozvalo silné zadunění a já pochopil, že v místě, odkud jsem se vzdálil, je nálet. Totéž se opakovalo ještě dvakrát: Záblesk a o několik vteřin později mohutný výbuch. „Nebýt dnes temná noc," říkal jsem si, Ještě bys tam byl." Nemohl jsem vědět, jaký účinek pumy měly, výbuchy však zněly kolosálně a děkoval jsem osudu, že jsem mohl včas vyrazit na cestu.
Daleko nalevo jsem občas spatřil záblesky protiletadlové palby; usoudil jsem, že jsou určitě z letišť označených Hl a H2. Bylo to příliš daleko, takže ke mně nedolehl zvuk, a svítící střely se klenuly do oblouku v naprosté tichosti - nicméně to znamenalo, že tyto základny jsou terčem spojeneckého náletu. Věděl jsem, že v tom prostoru vyvíjejí bojovou činnost roty ‚A' a ‚D', a doufal jsem, že dávají Iráčanům nakládačku.
Podle mapy jsem zjistil, že by se napravo mělo objevit irácké město Karbilá. Karbilá bylo na hranici, za hranicí pak bylo nějaké syrské město.
Toto pomyšlení mě udržovalo na nohou, ale jen stěží. Byl jsem na tom s nohama tak špatně, že se jejich znecitlivělost změnila při každém chvilkovém posezení v mučivou bolest. Pokud jsem stál, příliš jsem je necítil; jakmile jsem si však sedl, myslel jsem, že se mi rozletí na kusy. Několikrát jsem tak vsedě odpočíval a říkal si: „Do prdele! Já už to nevydržím." Potom bolest ustoupila a přišla chvilka úlevy, kdy jsem nic necítil.
Nejhorší to bylo pokaždé, když jsem zase vstal: Bolest přímo explodovala. Při vykročení jsem měl pocit, že upadám do agónie. Táhl jsem za sebou nohy jako nějaký starý komik a říkal si: „Jestli mě někdo uvidí takhle se štrachat, budu vypadat jako idiot." Teprve asi po deseti krocích se zdálo, že mi nohy znecitlivují, a mohl jsem jít dál. Občas jsem zakopl o špičatý kámen nebo nerovný terén - a to tedy byla lahůdka.
Takové vyčerpání jsem v životě nezažil. Při výběrovém řízení i později jsem byl často v situaci, kdy jsem si myslel, že jsem na pokraji sil - tohle však bylo něco jiného. Stupeň mého vyčerpání a oslabení znamenal kvalitativní změnu. Pokušení zastavit se a odpočinout si bylo téměř nepřekonatelné, věděl jsem však, že podlehnout mu by mělo za následek, že bych se zhroutil dřív, než bych došel k hranici.
Bezpochyby mi pomáhala léta strávená výcvikem, a to nejen pokud jde o tělesnou zdatnost, kterou jsem si vypěstoval, nýbrž i o psychickou odolnost, kterou jsem získal životem v SAS. Neustálým soupeřením s kamarády stejně dobrými nebo i lepšími než já, neustálou snahou je předstihnout se mi stalo potřebou vydávat ze sebe víc, než se zdálo možné. Byl jsem zvyklý přijímat bolest a věděl jsem, že prostě musím jít dál bez ohledu na bolest.
Nemohl jsem se utéci k náboženskému přesvědčení, protože jsem žádné neměl. Jako dítě jsem sice chodil do nedělní školy, ale jen proto, že nám tam někdo čítával nějaký příběh a že jsme si tam hráli. Později ve škole jsem si náboženství užil ažaž, ale v dospělosti jsem zjistil, že nemohu v Boha věřit, když vidím, kolik je na světě utrpení, nemocí a bídy. Přitom si myslím, že lidé mají potřebu v něco nebo v někoho věřit. Ocitne-li se člověk v těžké situaci, vždycky někoho volá - Boha, matku nebo manželku. Já jsem v této krajní tísni věřil ve svou ženu a dítě - fakticky mě z toho dostala Sára.
Zničehonic opět začaly ze tmy vystupovat přeludy. Uprostřed temné irácké noci se mi náhle zjevila v puntíkové červenomodré blůzičce a žluté sukničce, jak je měla na sobě o Vánocích. Viděl jsem ji přesně takovou, jaká byla v Herefordu. Klopýtal jsem o kameny a štěrk, a ona se pořád batolila přede mnou a ukazovala mi ve tmě cestu. Vypadalo to, jako bychom si vyměnili úlohy. Ona byla plná sebedůvěry a já plný strachu. Každou chvíli jsem slyšel, jak říká: „Tati, pojď." Její hlas byl tak zřetelný, že jsem měl nutkání vzít ji do náruče. Znovu a znovu jsem natahoval ruku a chtěl se jí dotknout. Měl jsem pocit, že kdybych ji mohl vzít za ruku, dostala by mě z toho. Po celou tu nekonečnou noc, kdykoli jsem si uvědomil, že je nedosažitelná, měl jsem slzy na krajíčku. A přece, i když jsem si uvědomoval, že tam není, věděl jsem, že mě drží na nohou jen pomyšlení na ni a touha ji znovu spatřit.
Ke konci už jsem při zastávkách odpočíval jen vstoje. Kdybych si sedl, byla by to pro mé nohy nesnesitelná muka, a tak jsem zůstával stát i při čtení mapy - což nebyl dobrý nápad, neboť u země by světlo baterky nebylo tak vidět. Šel jsem zas dál, dokud jsem toho neměl dost, a pak jsem se o něco opřel, aby nohy zůstávaly na zemi.
Byl už jsem tak obluzený, že ve chvíli, kdy se přede mnou objevily nějaké domy, jsem to málem vzdal. „Být tak v Anglii!" pomyslel jsem si. „Na schodě u dveří by stály láhve na mléko a právě by ráno přijížděl mlékař s dvoukolákem." Kolik láhví bych asi dokázal vypít na jeden zátah?
Chvíli jsem si ty domy prohlížel. Nebylo to nic velkého, ale vodu a jídlo bych tam určitě našel. Bez otálení jsem se rozhodl. „Čert to vem," řekl jsem si. „Půjdu dovnitř, a když to bude nutné, tak ty lidi oddělám. Vezmu si nějaké pití a jejich auto."
Připlížil jsem se podél zdi nejbližšího domu k oknu. Bylo zamřížované a zevnitř bylo zakryto jutovým závěsem. V místnosti hrála nějaká hudba a blikala tam svíčka nebo olejová lampa. Prošel jsem kolem okna a dostal se k čelní zdi. U dveří stálo auto. „Prima!" pomyslel jsem si. „Jen aby v něm byly klíčky!" Když jsem zahnul za roh, uviděl jsem u dveří ležet potvoru psa. Hned mě také uviděl a zběsile se rozštěkal. Vrhl jsem se zpátky a podél boční zdi jsem zamířil do vádí. Pes vyběhl a z okolních domů se k němu přidali další. Běželi za mnou asi sto metrů, štěkajíce jako blázni, a pak se zastavili. Mít zde Turba, pomyslel jsem si. Ten by je vyřídil.
Nahoře ve vádí jsem přišel k železniční trati, dostal se podchodem na druhou stranu a zase jsem měl před sebou poušť. S lítostí jsem si uvědomil, že je to určitě táž trať, přes kterou jsem několik nocí předtím šel se Stanem. Kdybychom se jí byli drželi, mohli jsme být už několik dní z Iráku pryč.

Poučen posledním zážitkem jsem myslel jen na jedno - jít pořád dál. Podle svých propočtů jsem na pravé straně už měl mít za sebou město Krabila, ale nebylo po něm ani známky. Neuvědomil jsem si, že vzhledem k válce byly všechny domy zatemněny a že jsem město míjel za tmy.
Přišel jsem ke skládce odpadků s hromadami prázdných plechovek a sedl si, abych se znovu podíval na mapu. Vrtalo mi to hlavou. Kde je to město, kde je komunikační věž uvedená, na mapě? A hlavně, kde je ta zkurvená hranice?
Vydal jsem se podle azimutu dál, a když jsem se dostal na zvýšený terén, uviděl jsem před sebou tři malé stavby. Pouhým okem jsem nic víc nezjistil, když jsem se však podíval přístrojem k vidění ve tmě, všiml jsem si, že skulinami mezi zdmi a střechami proniká světlo. Jak jsem tak seděl a pozoroval, vyšel nějaký člověk, zašel za objekt, zase se objevil a vrátil se dovnitř. Měl jsem tak nesnesitelnou žízeň, že jsem šel rovnou k domům. Byl jsem - jako předtím - odhodlán některého z obyvatel v případě nutnosti zabít. Když jsem se přiblížil asi na padesát metrů, podíval jsem se přístrojem ještě jednou a zjistil, že to nejsou domy, nýbrž předprsně z pytlů s pískem, přikryté vlnitým plechem. Tvořily jakési velitelské stanoviště a bezpochyby byly plné vojáků. Opatrně jsem vycouval, obešel je a podle očekávání jsem se dostal k baterii se čtyřmi palebnými postaveními protiletadlových děl.
Kdybych byl předtím prostě přišel a jedny dveře otevřel, téměř určitě bych byl zadržen. Zděšení mi opět zvedlo hladinu adrenalinu a probudilo mě k životu.
Vlekl jsem se kupředu další hodinu. Dehydrace se začala projevovat tím, že jsem se zalykal a měl nutkání zvracet. Sliznici v ústech jsem měl ztvrdlou, a když jsem ji přejel jazykem, zůstával na něm bílý povlak. Cítil jsem, jak každou minutou slábnu. Z rukou mi vyprchala síla a dvěstětrojka se mi stala břemenem, jako by byla z olova. Nohy ztratily pružnost, pohybovaly se neohrabaně a těžkopádně. Schopnost jasně myslet se vytrácela.
Konečně jsem přišel na místo, odkud bylo vidět daleko na obzoru světla. Něco asi nebylo v pořádku. Tak daleko přece Krabila nemůže být. Zmalomyslněl jsem, copak by mohla být hranice ještě tak daleko? Není to snad záře Abú Kamal, nejbližšího syrského města, vzdáleného asi dvacet kilometrů na západ? Kde je potom k sakru Krabila? Podle mapy je v Krabila komunikační věž, kdežto v Abú Kamal ne. Ve městě na obzoru bylo vidět jasné červené záblesky jako z nějaké věže, což jen posílilo mou domněnku, že je to Krabila.
Opět jsem klesal na duchu. Tak jako tělo i můj duch nad sebou ztrácel vládu. V tom stavu jsem byl schopen rozeznat jen jakousi přímou černou čáru, která široce přetínala mou trasu. Nalevo jsem viděl pahorek s nějakým velkým velitelským stanovištěm a jakési stožáry. Blíž ke mně bylo několik zatemněných staveb, nevypadaly však jako město.
Sedl jsem si na místě vzdáleném od oné černé čáry asi 500 metrů a zkoumal ji přístrojem k vidění ve tmě. Nedávalo to smysl. Kdyby bylo Krabila tak daleko, těžko by to mohla být hranice. Ale vypadalo to tak. Říkal jsem si, jestli to snad není nějaká vnitřní hraniční linie, kterou Iráčané vybudovali v souvislosti s válkou, aby své lidi drželi dál od vlastní hranice. Náhle jsem si vzpomněl na toho zpravodajce v Al Žúfu, který neměl zdání, jak to na hranici vypadá. „Sráč jeden!" pomyslel jsem si. „Měl to vědět. Je to přece jeho džob."
Ať už ta černá čára přede mnou byla cokoliv, chtěl jsem se dostat přes ni. Zmocnilo se mě strašné nutkání, přinutil jsem se je však potlačit, zůstal jsem sedět a pokračoval v pozorování. „Když si to důkladně neprohlédneš, zakopneš o to," říkal jsem si, „a tím to pro tebe skončí. Jen nekvaltuj."
Tak jsem tedy seděl, klepal se a vyčkával. Z velitelského stanoviště vyjelo vozidlo - bylo to nákladní auto s odkrytou korbou a jelo podél oné čáry. Přímo proti mně se vynořili z pozorovacího stanoviště dva muži, šli k autu, říkali něco řidiči, nasedli a jeli doprava. Iráčané zřejmě vysílali pojízdné pozorovatele, aby na hranici dohlíželi. Nemohl jsem vědět, zda je to běžné opatření, nebo jestli je k tomu vede podezření z přítomnosti cizích vojáků v tomto prostoru; po chvíli jsem však došel k závěru, že je vzduch čistý a že je na čase se pohnout.
Konečně jsem se k černé čáře přiblížil. Opatrně jsem došel až k ní a zjistil, že je z ostnatého drátu: Tři vrstvy vzadu, dvě před nimi a jedna úplně vpředu. Protože jsem neměl nůžky na stříhám drátu, pokoušel jsem se prolézt, ale nešlo to: Ostny se mi zabodávaly do šatů i kůže a znemožňovaly, abych se dostal dál. Těžko jsem se z nich vyvlékal a brzy došel k závěru, že přelézt překážku je jediná možnost. Ti, kdo plot stavěli, naštěstí udělali základní chybu, každých pětadvacet metrů postavili blízko sebe tři sloupy a spojili je rovněž ostnatým drátem. Zřejmě jim šlo o to plot zpevnit, jenže sloupy tvořily mezi vrstvami drátu jakýsi most. Přehodil jsem batoh na druhou stranu a za cenu několika menších škrábanců přelezl.
Pořád se mi nechtělo věřit, že mám Irák za sebou. Překážka, přes kterou jsem se tak snadno dostal, se mi zdála málo významná; domníval jsem se, že vyznačuje nějakou klamnou nebo vnitřní hranici a že k vlastní hranici někde dál teprve přijdu. Skutečnou překážkou by podle mého názoru byl velký protitankový příkop vybudovaný tak, aby jím nemohla projet žádná vozidla. Proto jsem možná nepociťoval euforii; celé dny jsem si říkal, že překročení hranice bude vyvrcholením mé cesty, a teď jsem nepociťoval nic než naprosté vyčerpání.
S batohem na zádech jsem zase vykročil určeným směrem dál. Nikdy v životě - předtím ani potom - jsem ze sebe nevydal tolik jako teď. Připadal jsem si tu noc jako v klinické smrti, šel jsem netečně, automaticky, sotva jsem se držel na nohou. Jednou nebo dvakrát se ke mně opět připojila Sára a vedla mě, většinou jsem se však chmurně vlekl sám, nevnímaje zvuky ani tvary a bez jediné myšlenky.
Ke konci už jsem nemohl dál, prostě jsem si musel sednout a odpočinout. Sundal jsem si z ramene dvěstětrojku, a právě když jsem sahal po přístroji k vidění ve tmě, který mi visel na krku, jako by mi něco cvaklo v hlavě a projelo mnou něco, co bych mohl popsat jako silný elektrický šok. Slyšel jsem zvuk připomínající zkratové krrrrrrk, a když jsem se podíval na ruce, jako by mě oslnil velký bílý záblesk.
Když jsem zas přišel k sobě, seděl jsem na tomtéž místě, ale nevěděl jsem, co se mnou bylo předtím, jestli jsem spal, nebo byl v bezvědomí či co. Věděl jsem, že mezitím uplynul nějaký čas, nemohl jsem však říci kolik. Byl to divný pocit být chvíli mimo svět.
Naložil jsem si bagáž a vstal. Pro nohy to byla učiněná kalvárie a chvíli jsem jen vrávoral, dokud nohy zas neotupěly.

Dosud byla tma. Noc se zdála velmi dlouhá. Jít a jen jít. Byl jsem v Sýrií nebo v Iráku? Nevěděl jsem. Raději se držet stranou každého domu, protože všude jsou psi. Co budu dělat, až se rozední? Nevěděl jsem. Nedokázal jsem o tom přemýšlet. Měl bych být v Sýrii.
Trochu jsem se vzchopil, když jsem si všiml, že jdu přes otisky kol nějakých vozidel - přes spoustu otisků v uschlém blátě. Po chvíli jsem měl dojem, že za sebou něco slyším. Když jsem se otočil, abych zjistil, co to je, přišlo to na mě zas: Silné prasknutí statické elektřiny v hlavě a oslepující záblesk. Tentokrát jsem se probudil na zemi tváří dolů a pomyslel si: „Panebože, to sis ale vybral místo na spaní. Vzchop se."
Postavil jsem se, zkontroloval, jestli se mi při pádu neucpala hlaveň, a pokračoval v cestě. Viděl jsem před sebou červené světlo, které bylo pořád stejně intenzivní. Když jsem se blížil k další terénní vlně, říkal jsem si: „Až tam přijdu, bude světlo kousek přede mnou." Ale kdepak. Ta záře musela být kdovíkolik mil daleko.
Po celou tu dobu jsem nevěděl, že se od Krabila, které bylo ve tmě napravo pode mnou, pořád vzdaluji. Minul jsem je, aniž jsem si něčeho všiml. Ale co na tom, stejně mi všechno začínalo připadat neskutečné. Vrávoral jsem z jednoho vádí do druhého. Octl jsem se na rovině, kde byly opět vyjeté stopy kol. Pak jsem přišel ke stěně dalšího vádí a dostal znovu záchvat: Silné rupnutí v hlavě, záblesk...
Když jsem přišel k sobě, zjistil jsem, že mě bolí nos a že ho mám ucpaný. Nevěděl jsem, jak dlouho jsem byl v bezvědomí, začínalo však svítat, takže jsem usoudil, že uplynula přinejmenším jedna hodina. Při pohledu do kapesního zrcátka jsem zjistil, že mám ve strništi zaschlou krev, která mi stekla z obličeje a krku. Zřejmě jsem padl rovnou na tvář.
Opřel jsem se o kamenitou stěnu. Cítil jsem se na umření. Opustila mě síla a s ní i vůle jít. Lehl jsem si s hlavou opřenou o balvan a cítil se téměř jako opilý. Věděl jsem, že teď, po rozednění, bych se měl někde ukrýt. Ba ne - další den bych bez vody nevydržel. Chvíli jsem seděl jako hromádka neštěstí, pak jsem vyndal svou drahocennou cestovní láhev a vypil poslední doušek. Bylo to strašné, jako oheň. Byl jsem dehydrován tak, že jsem měl pocit, jako by mi hořely vnitřnosti, lapal jsem po dechu a cítil se zoufale. Ne, raději jsem to neměl pít.
Pak nastal okamžik neuvěřitelné úlevy: Ze stěny vádí vystoupil Paul, příslušník týmu Bravo One Zero, který si před naším odchodem spálil ruku. Měl na sobě zelený - nikoli pouštní - maskáč a zůstal stát asi dvacet stop přede mnou.
„Tak pojď, Chrisi," řekl, „dělej. Rota na tebe čeká."
Připadalo mi úplně normální, že tam má rota být. S námahou jsem se postavil, zavěsil dvěstětrojku na rameno a štrachal se vadím dolů v očekávání, že uvidím ostatní kluky pěkně v řadě při bojovém rozdílení. V mé představě byl na tom každý z nich stejně zle jako já - v hajzlu, ale odhodlán padat. Když jsem však přišel za roh, široko daleko nikdo nebyl.
Dodnes bych mohl přísahat, že tam Paul skutečně byl. Věděl jsem, že jsem compos mentis - příčetný - a měl jsem dojem, že vím, co se děje. Věděl jsem, že jsem předtím ztratil vědomí, že jsem upadl a rozbil si nos - teď jsem však zase byl při plném vědomí a normální. Dokonce jsem slyšel zvuk Paulových bot, jak jde štěrkovým dnem vádí ke mně, a chvíli jsem si myslel, že můj zlý sen skončil. Myslel jsem si, že přišla pomoc a záchrana. Ani nápad. Všechno bylo dál jen na mně.
Zklamání zasadilo mé morálce ochromující ránu.
Sedl jsem si a pokoušel se vzchopit. Bylo časné jitro 31. ledna. Byl jsem na útěku osm dní a sedm nocí. Poslední jídlo v pravém slova smyslu jsem měl před deseti dny, sušenky jsem dojedl před šesti dny a vodu už jsem neměl tři dny. Další den nemohlo mé tělo vydržet.
S pocitem, že je to stejně marné, jsem vytáhl TACBE, zapnul ho a nechal pípat. Pak jsem zvedl oči a všiml si, že je asi kilometr daleko stodola nebo dům či co. Stálo to na vyvýšeném místě uprostřed ubohých polí, v nichž trčely z neplodné šedé půdy kameny.
Zatímco jsem tam stál a pozoroval objekt, vyšel z domu nějaký muž a odcházel s kozím stádem. Obyvatelé toho domu určitě mají vodu. Rozhodl jsem se, že si ji opatřím stůj co stůj. Jsem-li v Sýrii, snad se ti lidé budou chovat přátelsky. Jsem-li dosud v Iráku, budu jim muset pohrozit, že je zabiju. Zkrátka, půjdu tam a bude-li to nutné, každého zabiju.

8.
V bezpečí, nebo v koncích?

Nechal jsem TACBE pípat v kapse a zamířil ke stodole. Když jsem přišel blíž, zjistil jsem, že je to dům postavený ze špinavě bílého kamene a že z jeho pravého konce vybíhá nízká zed. Dveře byly otevřené. Venku byla mladá žena, na hlavě měla černý šátek, skláněla se nad ohněm a v ruce držela jakousi pánev. Viděl jsem, že peče kousky těsta. Venku si hrály dvě nebo tři děti.
Žena mě viděla přicházet, ale příliš na to nereagovala. Když jsem se se zbraní v rukou přiblížil, zvedla hlavu a zavolala do domu. Byl jsem vzdálen jen asi pět až šest metrů, a vtom vyšel asi osmnáctiletý mladík s kadeřavými černými vlasy. Dotkl se pravou rukou hrudi a pak čela a kývnutím hlavy typický arabský pozdrav dokončil.
Přistoupil jsem k němu, potřásl mu rukou, ukázal na zem a zeptai se: „Sýrie? Je to Sýrie?"
Přikývl a opakoval: „Sýrie! Sýrie!" pak mi přes rameno ukázal směrem, odkud jsem přišel, a řekl: „Irák. Irák."
Ohlédl jsem se a daleko za sebou jsem na východ od pahorkatiny uviděl město se stožárem. Krabila! Směrem na západ bylo jiné město, také se stožárem. Abú Kamal! To na východě bylo na míle daleko. V obou zatracených městech měli stožár! Pochopil jsem, že Krabila jsem minul na začátku noci, takže valná část mého dalšího plahočení nebyla nutná - trápení jsem si způsobil sám. A ten drátěný plot byla přece jen hranice. Celé hodiny už jsem byl v Sýrii.
Mladík si všiml, v jakém jsem stavu. Starostlivě se na mě podíval, vzal mě za rukáv a zavedl mě do stodoly. Uprostřed místnosti byla kulatá olejová kamínka se skleněnými dvířky a plechovou rourou, která sloužila jako komín. Na druhém konci ležely stočené lůžkoviny a sláma. Jinak tam nebyl takřka žádný nábytek. Bylo zřejmé, že tam žijí velmi chudí lidé.
Seděla tam ještě nějaká žena s tetováním na tváři a kojila dítě. Na můj příchod nereagovala.
Posadil jsem se na rohož u kamen a zbraň si opřel o předloktí. Mladík se na mě podíval a posunky se zeptal, jestli nechci jíst.

„Vodu!" řekl jsem chraptivě a náznakem zvedl sklenici. „Vodu!"
Přinesl mi lesklou plechovou misku plnou neuvěřitelně čerstvé studené vody. Nic tak lahodného jsem v životě nepil. Rovnou jsem ji do sebe obrátil. Přinesl další misku, a hned byla prázdná. Pak mi dal velmi sladký čaj, který jsem měl za chvíli také v sobě. Mezitím přišla zvenčí žena s chlebem, který pekla, a nabídla mi. Byl ještě horký a nádherně voněl, ale když jsem si ukousl a chtěl polknout, uvízl mi v krku.
Musel jsem si zout boty. Viděl jsem své nohy naposledy před čtyřmi dny a děsil jsem se, co zjistím. Když jsem rozvázal šněrovadla a boty sundal, ucítil jsem odporný zápach. Stejně jako ruce jsem měl zhnisané i nohy. Páchl jsem celý, jako bych se rozkládal. Když mladík viděl, v jakém stavu jsou mé nohy a co z nich vytéká hnisu, vydral se mu z hrdla výkřik. Žena, která předtím vařila, přinesla velkou mísu se studenou vodou a pustila se do jejich mytí. Slezly mi všechny nehty. Prsty jsem měl zmrtvělé, vůbec jsem je necítil. Na ostatní části nohou působila studená voda jako oheň.
Nedbal jsem na bolest a přinutil se k tomu, abych odstranil hnis z ran po stranách chodidel a okolo pat. Smyl jsem si také krev z obličeje. Když jsem s tím skončil a lehl si s bosýma nohama na záda ke kamnům, bylo to nepředstavitelné blaho. Zvenčí přišla nějaká dívka, vzala mé ponožky a vyprala je. Když mi je zas přinesla, byly sice ještě mokré, ale natáhl jsem si je a obul se.
Pokoušel jsem se posunky a napodobením zvuků letounu naznačit, že jsem pilot a že jsem havaroval. Pak jsem napodobil zvuk sirény, abych vyjádřil, že chci jít na policii. Asi šestiletý chlapec kreslil na listy špinavého papíru tanky a letouny. Svými strnulými prsty jsem nakreslil policejní auto s modrou svítilnou na střeše. Mladík náhle pochopil, živě přikývl a ukázal směrem ke vzdálenému městu.
„Zajet do města?" navrhl jsem a naznačil otáčení volantem. „Máte auto?"
Znovu přikývl a někam ukazoval. Za chvíli jsem pochopil, co tím myslel: Že bychom měli sejít k silnici vedoucí do města a zdviženým palcem někoho stopnout.
Měl jsem v sobě dostatek tekutin a zdálo se, že se mé tělo vzpamatovalo. Má netečnost a dezorientace byly tytam. Cítil jsem se zas v dobré formě, jako by mi nic nebylo a jako bych mohl celou tu cestu absolvovat znovu. Všecko se zdálo v pohodě, a tak jsem tam chvíli jen tak seděl a zotavoval se.
Vrátil se stařec s kozami, chvíli stál a prohlížel si mě. Abych je k něčemu přiměl, vydoloval jsem z opasku sovereign a nechal jsem je, aby si ho prohlédli. Pak jsem začal ukazovat střídavě na kozy a na minci, snaže se naznačit, že sovereign představuje spoustu peněz nebo hodně koz.
Zlato mladíka elektrizovalo. Najednou se mohl přetrhnout ochotou vypravit se do města. Možná si myslel, že když mě doprovodí, dám mu peníze.
Brzy začali na sovereign civět všichni. Objevilo se další děvče a vycítil jsem, že říká: „Má jich u sebe víc." Stařec přišel s puškou, byla to nějaká stařičká lovecká zbraň. „Ještě," říkal, „ještě" a ukazoval posunky, že chce další minci, aby mohl dívce udělat náušnice. Pak začal žádat zlato i pro ostatní děvčata.
„Nenene," řekl jsem. „Tohle je na kozy, šaty a jídlo. Víc nic."
Arabové si začali něco mumlat. Půl hodiny bylo dusno. Ležel jsem s nohama obrácenýma ke kamínkům a hřál se. Poprvé za celý týden jsem se necítil napůl zmrzlý. Začínal jsem doufat, že se zde možná této noci vyspím. Chtěl jsem jim říct: „Počkejte - nechtě mě tu odpočinout." Mladík však byl odhodlán jet do města a naznačoval mi, abych už šel. Rozhodl jsem se už nečekat. Abych nevypadal tak agresivně, sundal jsem si batoh a svlékl halenu, takže jsem měl na sobě tmavozelené tričko a kalhoty maskáče. Posunky jsem mladíka požádal o nějaký pytel. Našel bílý igelitový pytel na hnojivo. Dal jsem do něho své věci, hodil si ho přes rameno a pustili jsme se po silnici.
Za chvíli mě napadlo: „Jít do města s puškou se příliš nehodí," a když jsme ušli asi dvě stě metrů, rozložil jsem zbraň na dvě části a uložil je do pytle. Měl jsem ještě nůž, ale v této situaci bych vystačil s pistolí - nenápadnou zbraní, která mi mohla brzy přijít vhod.
Po neudržované cestě šel mladík přede mnou dost rychle. Já jsem se za ním belhal, protože mi bolest nedovolovala jít rychleji. Můj společník každou chvíli zastavoval a čekal, až ho doženu. Když viděl, že mám problémy, vzal mi pytel a já jsem pak mohl chůzi zrychlit. Znovu a znovu jsem se ptal: „Traktor? Kde je nějaký traktor?" - a předpokládám, že mi arabsky odpovídal: „Brzy nějaký pojede."
Z města jezdily nákladňáky a za chvíli jeden zastavil. Byl to nákladňák s balíky sena. Řidič mluvil lámanou angličtinou. Měl velbloudí farmu a zeptal se mě, kdo jsem.
„Havaroval jsem s letadlem," já na to.
„S letadlem? Kde je?"
„Tam za kopcem. Potřebuji na policii."
„O.K. vezmu vás."
Obrátil vozidlo a já jsem si sedl mezi něho a mého společníka. Za chvíli jsem toho litoval, protože začal pronášet bojovné poznámky: „Nemáte zde co dělat. To je naše vlast. Tahle válka je špatná."
„No jo, já vím," řekl jsem jen a pokud možno jsem mlčel. Brzy jsme dojeli na kraj města. Velmi mě zklamalo. Představoval jsem si, že to bude atraktivní místo s bankami, obchody a dalšími známkami civilizace. Byly to jen primitivní domy z šedých škvárobetonových tvárnic, kolem nichž ležely hromady odpadků. Nikde žádná vegetace, po nějaké zahradě ani potuchy. Jedinou pochybnou ozdobou byla stará ojetá auta. Překvapilo mě však, že se Syřané tak podobají Evropanům, a zarazilo mě, když jsem uviděl dva muže s křiklavými mrkvově červenými vlasy; jeden z nich vystavoval na odiv stejně obarvené vousy.
Řidič zastavil u domu nalevo od silnice a zahoukal. Vyšel Arab v černém hávu a chvíli spolu rozmlouvali. Mladík vystoupil a řidič mu něco řekl. Znepokojilo mě, když jsem v chlapcově tváři zahlédl výraz strachu.
„V pořádku?" zeptal jsem se, ale řidič mladíkovi důrazně domlouval, načež se můj mladý společník obrátil a dal se na zpáteční cestu.

Řidič se mnou jel dál do města a zase začal otravovat. „Nechcete zpátky do Iráku?" řekl a vybuchl v smích. „Měl bych vás tam vzít."
„To ne!" řekl jsem a ukázal mu potvrzenku na odškodnění, která slibovala 5000 liber tomu, kdo mě bezpečně předá spojencům. Řidič po ní chňapl a chtěl ši ji strčit do kapsy, jako by to byla bankovka.
„Vy mi nerozumíte," řekl jsem. „S tím papírem musím být i já. Jen tak ty peníze můžete dostat," a potvrzenku jsem mu vzal.
„O.K.," on na to, „O.K."
Alespoň však přestal mluvit o tom, že mě odveze zpět přes hranici. Pak se mě zeptal: „Máte zbraň?"
„Ne," řekl jsem, „nemám."
Přijeli jsme k benzinovému čerpadlu a řidič zastavil. V opačném směru stálo u pumpy auto s partou mládenců. Řidič sáhl na igelitový pytel a zeptal se: „Co v tom všecko je?"
„Nic, nic. Jen moje věci."
Natáhl ruku a dotkl se mě na břiše, jestli tam nemám ukrytou zbraň.
„Nic nemám," bránil jsem se.
Něco na mladíky u pumpy zavolal, načež jeden z nich přišel blíž, stoupl si k oknu a díval se dovnitř - ne na mě, nýbrž dolů na pytel. Řidič mu něco říkal a mládenec se náhle rozběhl a zmizel v blízkém domě.
„Něco se na mě si je," pomyslel jsem si. „Z baráku na mě vytáhne nějaká parta a bude mě chtít lynčovat. Buď mě chtějí oddělat kvůli zbrani, nebo mě chtějí odtáhnout za hranici."
Byl nejvyšší čas zmizet. Otevřel jsem dveře, popadl pytel a chtěl vystoupit. Řidič mě chytil za levou paži, aby mě zadržel. Táhl jsem ho po sedadle za sebou, až byl z kabiny napůl venku, a jak jsem chtěl prásknout dveřmi, zůstala mu mezi nimi hlava, zaječel a pustil mě.
Zmocnil se mě strach, snad ještě větší než předtím. Běžel jsem ulicí s igelitovým pytlem v ruce - totiž myslel jsem si, že běžím, ale když jsem se ohlédl, uviděl jsem houf ostřílených chlápků, kteří se mnou snadno drželi krok. Běžel jsem pomalu. Rychleji to nešlo.
Brzy nastal velký poprask a běželo za mnou dobře tucet lidí. Byli za mnou sotva třicet metrů a rychle mě doháněli. „Je to v hajzlu," pomyslel jsem si.
Měl jsem nejasný dojem, že v pohraničních arabských městech jsou všichni spojeni příbuzenskými vztahy. Bez ohledu na to, že se jedni pokládali za Syřany a druzí za Iráčany, tvořili společné rodiny a měli na druhé straně bratrance, ba i bratry. Viděl jsem to už na hranici mezi Saudskou Arábií a Irákem. Muži z jedné i druhé strany jezdili do sousedních pohraničních měst, jen aby poseděli s přáteli u čaje. Takovým způsobem se také vytráceli, když měli mít nějakou pohotovost.
Tihle Syřané tedy věděli, že mám v pytli zbraň, chtěli se jí zmocnit a pak mě vrátit do Iráku, ne-li něco horšího. Náhle atmosféra působila děsivě. Chodníky byly plné lidí a na druhé straně, přilákáni hlukem, se zastavovali další. Stejné to bylo i přede mnou, takže jsem se musel vyhýbat chodcům a proplétat se mezi nimi s pytlem, který mi v pohybu ještě překážel. Nemohl jsem ani varovně mávat zbraní, protože byla rozebraná. Abych ji složil, musel bych se alespoň na minutu zastavit, jenomže mezitím by mě pronásledovatelé dostihli.
Pak jsem zahnul za roh - a stal se zázrak: stál tam muž s AK 47 a se služebním řemením přes hrud. Blesklo mi hlavou, že by to mohl být irácký pohraničník, ale na obavy už bylo pozdě.
„Policie?" křikl jsem. „Policie?"
Nevím, co mi na to odpověděl. Nevím, jestli vůbec něco řekl. Zatáhl mě do průjezdu a do obezděné zahrady. Nad vchodem jsem viděl vlajkoslávu složenou z trojúhelníkových vlajek, všude zeleň a velký bungalov. Držel mě za paži a za límec a táhl mě do tohoto uzavřeného prostoru z dosahu davu, který na ulici volal po mé krvi. Nikdy se nedozvím, co ho k tomu vedlo. Možná že mě chtěl před davem zachránit, možná že si však jen myslel, že má zajatce.
V bungalovu seděl u stolu muž a kouřil. Měl na sobě černou koženou blůzu. Stejně - v kožených leteckých blůzách a džínách - byli oblečeni ostatní přítomní muži a všichni také kouřili. Nikdo nepromluvil slovo anglicky. „Jsem pilot vrtulníku," řekl jsem, napodobil zvuk vrtulníku, rukou naznačil otáčení rotorů a pád.
Dlouho neotáleli, otevřeli pytel a vytáhli dvěstětrojku i další věci. Dovnitř vtrhl řidič, který mě vezl, a z jeho úst se valil vodopád arabštiny, přičemž na mě ukazoval prstem. Pocítil jsem další příliv strachu a posunkem jsem mužům v leteckých blůzách naznačil, aby ho vyhodili. Přes jeho protesty ho vyvedli.
Ovzduší bylo plné nepřátelství, ale nebylo mi jasné, odkud pramení. Ti chlapíci v blůzách zřejmě nechtěli ztrácet čas s řidičem, ani já jsem se jim však nelíbil. Není divu. Vlasy jsem měl plné prachu, obličej kost a kůži, pohled tupý. Bradu jsem měl zarostlou desetidenním strništěm. Byl jsem špinavý a páchl jsem. A byl jsem nevěřící.
Začali se probírat mými věcmi a vytáhli granáty s bílým fosforem. Jeden muž s cigaretou granát zvedl a arabsky se něco zeptal, podle všeho: „Co je to?"
„Kouř," řekl jsem. „Dělá to dým" - a naznačil jsem mračna pohybující se ve vzduchu.
Začali si granáty házet jako kriketové míče. Visely z nich bezpečnostní závlačky, které jsem uvolnil před naším prvním dotykem s nepřítelem. Kdyby jeden granát vybuchl, věděl jsem, že by nás zabil. Vstával jsem a chtěl po nich chmatnout. Nepovedlo se mi to - ani jsem pohyb nedokončil, a už na mě mířili pistolemi a křičeli, abych zůstal sedět.
Uposlechl jsem a po chvíli nastalo uklidnění. Muž, který měl granáty jako poslední, mi je podal, abych závlačky zasunul zpět.
Mezitím ostatní pokračovali ve vyndávání mých věcí: Přístroje k vidění ve tmě, malého dalekohledu, „světlušek" (osvětlovacích tělísek, která vydávají velmi intenzivní záblesky a mají infračervené filtry k navádění letounů). Jedna věc za druhou mizela. „Nic z toho už neuvidím," pomyslel jsem si. Ne že by některá ta věc byla zvlášť cenná, ale lpěl jsem na nich, protože jsem se s nimi celou cestu nosil, a teď mi je kradli před očima.

Asi po dvaceti minutách mě odvedli do jiné místnosti. Za chvíli vstoupil muž v šedém obleku, mohlo mu být tak padesát. Byl velmi sebejistý, jako by ho nic nemohlo vyvést z rovnováhy - přesná středovýchodní obdoba herce Anthonyho Hopkinse. Posadil mě ke stolu, dal mi list papíru a řekl: „Jednotka? Jméno? Narozen? Země?"
Napsal jsem: Seržant Chris Ryan, 22. proudová eskadra, polní výsadková ošetřovna a datum narození - nic víc. Polní výsadková ošetřovna neexistovala, ale říkal jsem si, že kdybych se dostal do zajateckého tábora a kdyby se ke spojencům nějak dostalo číslo 22 ve spojení se slovem „proudová", mohlo by někomu dojít, že jde o zdravotníka od 22. pluku SAS. Uvedl jsem hodnost seržanta, protože jsem věděl, že se na seržanta bude brát ohled spíš než na desátníka; ostatně desátníci dostávali u SAS stejný plat jako seržanti.
Zatímco jsem psal, přinesl mi jiný muž šálek kávy. Byla velmi silná a hořká, jak je u Arabů zvykem, a měl jsem po ní ještě větší žízeň. Arabský Hopkins si vzal list papíru, odešel, pak se vrátil a pokynul mi, abych šel za ním. Vstal jsem a u dveří už čekali další dva chlápci. Zmocnil se mě pocit, jako bych měl běžet uličkou, ale uchopili mě za paže a odvedli mě do jiné místnosti. Tam mi ukázali na bílý háv a přiměli mě, abych si ho oblékl.
To mě skutečně vystrašilo. Co proboha ode mě chtějí, že mě nutí, abych se oblékl jako Arab? Háv mi sahal až k chodidlům. Přišel někdo další se šamagem a omotal mi ho kolem hlavy a přes obličej. Nikdo mi neřekl, kam půjdu a co se bude dít. Cítil jsem, že se mě zmocňuje panika. Neuváženě jsem se vydal do rukou těmhle parchantům, kteří mě mají úplně v moci.
Viděl jsem, že dávají pytel ven ke dveřím. Přijel náklaďák a dovnitř vešli dva muži vyzbrojení AK 47. Vyměnili si pozdrav, převzali mě a vyšli jsme ven. Jeden z nich si sedl za volant, já jsem se posadil doprostřed a druhý muž se usadil po mé pravici.
Když jsme vyjížděli z policejní stanice, tajil se ve mně dech. V případě, že zahneme doprava, jsem pokládal za jisté, že pojedeme zpět do Iráku. Zahneme-li doleva, budu mít šanci zůstat u Syřanů.
Zahnuli jsme doleva. Úlevou jsem si vydechl. Pak jsme se rychle rozjeli a projížděli ošklivými ulicemi plnými hrajících si dětí. Řidič nebral ohled na lidi, kteří se na silnici pohybovali; jel pořád dál s rukou na houkačce a nevyhýbal se ani dírám ve vozovce. Muž po pravici se mě po chvíli posunky zeptal, jestli nemám hlad. Kývl jsem a řidič zastavil a počkal, až se kamarád vrátí se sáčkem jablek.
Jedno mi podal a já je snědl se vším všudy včetně jaderníku - oba Arabové nestačili zírat. Ten po pravici mi své jablko dal a já je spořádal tak jako to první.
Jeli jsme dál a jen o fous míjeli stovky psů. Pokud jsme uhýbali, pak jen proto, abychom nenajeli na psy mrtvé. Vyjeli jsme z města, dostali se na betonovou silnici a sjeli do velkého údolí. Pak už jsme byli v poušti, na silnici, která se táhla nekonečné míle jako podle pravítka.
Věděl jsem, že mám svůj vak vzadu, ale netušil jsem, kolik mi toho v něm zůstalo. Snažil jsem se navázat hovor a zeptal se, kam jedeme. „Damašek?" zkoušel jsem to. „Damašek?" Nedostal jsem odpověď, a tak jsem zmlkl. Na jednom místě jsem napravo od silnice zahlédl starověké ruiny, byl jsem však v takovém stavu, že mě příliš nezajímaly.
Pak jsem uviděl, že jsou před námi na kraji silnice zaparkovány dva tmavomodré mercedesy a že kolem nich stojí skupina šesti mužů. Jak jsme se k nim přibližovali, moji průvodci si začali něco drmolit. Zřejmě šlo o dohodnutou schůzku. Zpomalili jsme, a když jsme se k autům přiblížili na padesát metrů, všiml jsem si, že jeden z čekajících mužů má v ruce pistoli. Muž napravo ode mě mi dost bezohledně povytáhl šamag, abych neviděl, a uchopil mě za paži. „Do prdele," pomyslel jsem si, „to je popravčí četa!"
Zastavili jsme, vytáhli mě ven, dovedli za jeden mercedes a přinutili mě, abych si klekl a sklonil hlavu. Jeden z těch hajzlů si přišel stoupnout za mě.
Nastalo ticho, nikdo se nehýbal ani nemluvil. Myslel jsem si, že mě čeká smrt. Předtím jsem si vždycky říkal, že kdyby se mi něco takového stalo, učinil bych poslední zoufalý pokus o záchranu. Když jsem se díval na filmy o holocaustu a představoval si, že by mě zaskočili nacisté, říkal jsem si, že bych bojoval až do poslední chvíle. Teď to však bylo jiné. Fyzicky neschopen běžet jsem jen klečel a čekal, až mě ten parchant střelí zezadu do hlavy. Byl to strašlivý pocit být na kolenou a čekat, až se to stane. Hlavou mi však neprobíhaly výjevy z mého života, jak by to podle předpokladu mělo být. Pociťoval jsem jen vztek, že jsem se těm mizerům vzdal.
Připadalo mi, že ticho nebere konce. Ve skutečnosti netrvalo ani minutu. Pak nastal pohyb. Něčí ruce mě z obou stran uchopily za paže, postavily mě, táhly dopředu a hodily dozadu do auta. Dveře práskly a vyjeli jsme.
Měl jsem teď tři strážce, všechny v civilním oděvu západního střihu. Nalevo vedle mě seděl nejmladší z nich, vychrtlý chlap s úzkou tváří podobnou lasičce a s úzkým knírem - přesně ten typ, jaký mi jde na nervy. Řidič byl dost vysoký, tmavovlasý a pohledný chlapík, starý asi jako já, a měl na sobě černou koženou blůzu. Vedle něho seděl podsaditý čtyřicátník s počínající pleší, oblečený v zelené blůze typu safari s našitými kapsami. Všichni tři měli vázanky, ale povolili si je a vůbec vypadali dost zanedbaně.
Kdo to byl? Doufal jsem, že policisté. Nijak jsem si však nemohl jejich identitu ověřit - a proč kolem toho dělali takový tyjátr? Byl jsem tak vyčerpaný a zmatený, že jsem nevěděl, co si o tom myslet. Ovšemže jsem uvažoval o tom, že se je pokusím vyřídit. Měl jsem ještě nůž - auto však jelo rychle, většinu času asi 70 nebo 80 mil za hodinu. Kromě toho nás doprovázelo další auto a policisté na motorkách. Poušť, kterou jsme jeli, byla otevřená a nebylo kde se ukrýt.
Měl jsem na hlavě stále ještě šamag, ale muž přede mnou mi ho trochu stáhl, takže jsem viděl. Pak se otočil dozadu a začal se zabývat mou osobní prohlídkou: Stáhl mi přes hlavu identifikační tabulky, rozepnul mi opasek, vytáhl z bot šněrovadla, sundal hodinky, vyprázdnil kapsy a odebral mi notes a mapu. Jedno mu uniklo - že jsem měl v opasku uchyceno páskou 19 zlatých sovereignů.
Když jsem na sobě ucítil jeho ruce, zas mě to vyděsilo. Chlap po levici mi držel paži a já jsem si pomyslel: „Proboha, na cestě do bezpečí by mi tohle snad neměli dělat." Mohli to být syrští policisté? Kdo jiný to tedy byl? Proč si tak počínali? Bylo to všechno velmi podivné a znepokojivé.

Za chvíli mi šamagem znovu zakryli oči. Občas si povídali a pouštěli na stereu hlasitou arabskou hudbu. V jednom kuse kouřili. V autě bylo horko - největší, jaké jsem za poslední dny zažil - a začala mi otékat chodidla a kolena. Můj stav zhoršovala pravděpodobná statická ataxie, která stupňovala bolest do krajnosti. Pokoušel jsem se ji zmírnit tím, že jsem měnil polohu, dýchalo se mi však stále hůř a dusil jsem se odporným kouřem z cigaret. K mým obtížím bezpochyby přispíval strach.
Začínal jsem pociťovat klaustrofobii. „Nemohli byste mi to sundat z očí?" řekl jsem. Sám jsem se předtím pokoušel šamag stáhnout, ale muž přede mnou ho pokaždé vrátil zpátky. Když si teď všiml, že je mi špatně, stáhl ho sám. Viděl jsem, že druhý mercedes je před námi. Pokaždé, když jsme přijeli k nějaké vesnici, policisté na motocyklech nás předjeli, aby v případě potřeby uvolnili cestu a zajistili nám rychlý průjezd.
Vychrtlý soused mě nepřestával pošťuchovat banálními poznámkami o válce, které pronášel lámanou angličtinou: „Co jste v Iráku dělal? Nemáte zde co pohledávat. Máte rád Američany?"
Za jiných okolností bych se s ním chytil - ostatně kdybychom se potkali dnes, myslím, že by mu to nebylo milé. Tehdy jsem ho odbýval jednoslabičnými odpověďmi a dával si pozor, abych nic neprozradil. Dodnes nevím, kdo ti lidé byli a co dělali. Dost jsem věřil, že mě neodvážejí do Bagdádu, ale napadlo mě, že by mě mohli odevzdat nějaké extremistické skupině jako rukojmí. Věděl jsem, že partyzáni zadržovali Johna McCartyho a Terry Waiteho. Ve svém mátožném stavu jsem si nemohl vzpomenout, komu padli do rukou - byl to snad Hizballáh? - ale začínal jsem se obávat, abych neskončil jako oni.
Náš řidič občas předjel druhé auto a chvíli jel vpředu. Pokaždé, když jsme přijeli k nějaké vesnici, přetáhl mi některý z mých strážců šamag přes oči, abych si nemohl přečíst, jak se jmenuje.
Po čtyřech nebo pěti hodinách jsme sjeli do širokého údolí s příkrými svahy po obou stranách, dlouhými asi kilometr, za nimiž se terén zvedal do výše. Před námi byl silniční ukazatel, a když jsme se k němu přiblížili, byl na něm velký nápis BAGDÁD se šipkou doleva.
Když jsem to uviděl, měl jsem pocit, že se propadám podlahou auta a drhnu zadkem o zem. V tu chvíli řidič řekl něco chlápkovi vedle mě; ten mě dloubl do žeber a kdákavě se zasmál: „Jo, máte pravdu. Jedete do Bagdádu!"
Vzrůstal ve mně vztek - jednak kvůli tomu idiotovi vedle, jednak kvůli sobě samému. Proč jsem takhle skončil? Zdálo se, že veškerá námaha, kterou jsem předtím vynaložil, nebyla k ničemu. Proč jsem se těm omezencům vzdal? Proč jsem se nepokusil štípnout nějaké vozidlo a dostat se do Damašku sám?
Chlap přede mnou se ke mně otočil a: „Ano -jsme Bagdáďané."
Nato řidič ukázal na svůj zadek, doprovázeje gesto jízlivým „í, í, í, í", zřejmě aby vyjádřil, že se mi strachy stahuje konečník; přitom se díval do zrcátka, co já na to.
Vůbec ho nenapadlo, že mi tím hloupým gestem fakticky posloužil. Naštval mě tak, že jsem se zatvrdil. Řekl jsem si: „Jděte do hajzlu, vy blbečci! Vaše řeči mě nerozházejí. Neřeknu už ani slovo, ať se děje co se děje."
Snažil jsem se přizpůsobit své myšlenky změněné situaci. Musel jsem vzít na vědomí, že jsem na cestě do zajateckého tábora. Budou mě vyslýchat, kopat a mlátit. „Promysli si to," říkal jsem si. „Srovnej si to v hlavě."
Pořád jsem ještě uvažoval o útěku, ale bylo to vyloučeno. Byl jsem fyzicky na dně a neuběhl bych ani sto yardů. „Nebylo by to k ničemu," řekl jsem si. „Dopadli by tě." Zůstal jsem tedy klidně sedět a snažil se vyvarovat všeho, co by mohlo mé strážce znervózňovat, třebaže mě všechno bolelo - záda, ramena, kolena a ze všeho nejvíc chodidla.
Zase mi zakryli oči, a tak jsem se pokoušel si představit, kde jsme. Na silnici na Bagdád, myslel jsem si, to je jisté. Kudy však vede? Je zde už od biblických dob? A prochází Jordánském nebo kudy?
Opět mě začala zmáhat únava. Přestože jsem se ráno v té stodole napil vody a kávy, naléhavě jsem potřeboval jídlo a další pití. Zeslábl jsem víc, než jsem tušil. V hlavě jsem měl takový zmatek, že jsem si nemohl vzpomenout na nejběžnější detaily každodenního života.
Přes šamag na očích jsem mohl vnímat slunce - jeli jsme směrem k němu a z hodiny na hodinu bylo níž a níž. Co to znamená? Zapadá slunce na východě nebo na západě? Nemohl jsem si vzpomenout, a tak jsem se snažil vybavit si, jak to bylo, když jsem byl malý. Postupně jsem se k tomu dopracoval: Ze své ložnice jsem viděl slunce vycházet nad Gibside, velkofarmou na druhém konci údolí Derwent, kde jsme žili. Pokusil jsem se přenést na oblohu nad naším domem, abych ho viděl z ptačí perspektivy. „Ano," říkal jsem si, „tamhle vychází slunce. Tím směrem je Newcastle a ještě dál Čína." Z toho plynulo, že slunce vychází na východě a zapadá na západě. A teď směřujeme k zapadajícímu slunci, což znamená, že určitě jedeme na západ. V tom případě - řekl jsem si - nemůžeme jet do Bagdádu. Zoufale jsem se snažil představit si mapu a vzpomenout si, ve které části Sýrie Damašek je.
Asi tak poslední půlhodinu mi nechávali oči zakryté. Stmívalo se, a my jsme jeli pořád dál, až jsme se dostali na okraj nějakého města. Stáhli mi zase šamag a před očima se mi míhaly ukazatele s nápisem DAMAS. „Božínku," pomyslel jsem si. „Je to opravdu Damašek?" Jak ukazatelů s nápisem DAMAS přibývalo, vzrůstala ve mně naděje, že se blížíme k syrskému hlavnímu městu.
Moji strážci se začali dávat do pořádku. Přestali kouřit, vypnuli rádio, utáhli si vázanky a uhladili si šaty, jako by se měli sejít s někým důležitým. Znepokojilo mě to. K čemu se chystali?
Pak jsme vyjeli přes obrubník na nějaký zanedbaný pozemek, kde parkoval další mercedes, a můj strážce, který seděl vedle řidiče, vystoupil. Vystřídal ho mnohem starší chlap, asi padesátník, plešatý a slušně oblečený.
V tmavém obleku vypadal rozvážně, sebejistě a poněkud zasmušile. Oba mí strážci před ním zřejmě měli respekt; když k nám zamířil, přestali se bavit, napřímili se a vypadali nastraženě.
Nový příchozí usedl, zavřel dveře a krátce zavrčel nějaký pokyn. Zamířili jsme do středu města. Občas řidiči úsečně udal směr: Napravo... doleva, jinak nic. Po pěti minutách se ke mně otočil a zeptal se anglicky: „Jste O. K.?"
Přikývl jsem a řekl: „Jo."
„Už tam brzy budeme."

Potom vzal všechno, co mi odebrali - hodinky, identifikační tabulky, šněrovadla a to ostatní, dal mi to a řekl: „To je vaše."
„Oč sakra jde?" pomyslel jsem si. „Proč mi to nejdřív všecko vzali?"
V posledních hodinách jsem byl svědkem tolika rozdílných postojů vůči sobě. První byl ten mladý venkovan - počínal si přátelsky Řidič, který mě vezl do města, se začal chovat nepřátelsky a říkal, že v Sýrii nemám co pohledávat. Pak mě policista ve službě zachránil před davem. Na policejní stanici mě chlapi v kožených blůzách chtěli o všechno okrást. Arabský Hopkins byl podle všeho na mé straně. Pak jsem dostal od svých strážců v autě jablka. Nakonec to vypadalo na simulovanou popravu a musel jsem ze sebe nechat dělat šaška, jako že jedeme do Bagdádu. Není divu, že jsem z toho byl blázen.
Nicméně jsem si začal ukládat věci. Dal jsem stranou nůž a mapu a pověsil si na krk identifikační tabulky. S navlékáním šněrovadel jsem se nenamáhal, protože mi nohy otekly tak, že jsem se nemohl obout.
Celou tu dobu jsme projížděli městem, a musím říct, že řidič měl před novým spolucestujícím nahnáno; bylo to znát na jeho reakcích.
Pořád se na něho vystrašeně ohlížel, napjatě čekal na další pokyny - a dočkal se jich vždy až na poslední chvíli, kdy na něho soused vyštěkl: „Doprava!" nebo „Doleva!"
Konečně jsme přijeli k vysoké moderní budově asi o deseti patrech. U vchodů, u zdí, všude byli strážní v zelených stejnokrojích, vyzbrojení AK 47. Nebylo by snadné dostat se dovnitř ani ven. Na přemýšlení, co to je, jsem však neměl čas: Před námi se otevřela brána a vjeli jsme do dvora.

9.
Vládní host

Všichni mí strážní vystoupili a já zůstal chvíli sedět vzadu sám. Když jsem chtěl vstát, zjistil jsem, že vůbec nemohu pohnout koleny ani kotníky. Ten, co vypadal jako šéf, luskl prsty, načež mě oba zbývající víceméně vytáhli ven, postavili na nohy a pomohli mi - fakticky mě vynesli - po dlouhém schodišti k zaskleným dveřím. Určitě to pro ně nebylo zvláštní potěšení, protože jsem páchl jako třítýdenní mrtvola utopence, kterou jsem kdysi viděl a cítil v Londýně.
Nohy se mi po několika krocích jakžtakž vzpamatovaly. Vstoupili jsme do velké přijímací místnosti, kde všechno fungovalo jaksepatří. U stolu seděl muž ve stejnokroji s čapkou se štítkem a červeným okružím. Když jsme vešli, postavil se do pozoru. Nastoupili jsme do výtahu, vyjeli několik poschodí a vystoupili. Když se otevřely dveře, čekal na nás elegantně oblečený, hladce oholený muž v tmavomodrém blejzru, modré košili a s proužkovanou vázankou. Vedle něho v uctivém postoji byl asi stejně starý, ale podsaditější a méně elegantní muž.
Šéf vypadal působivě, mohlo mu být kolem pětačtyřicítky, měl šviháckýúčes, dělal dojem rázného a výkonného muže na svém místě a zřejmě měl autoritu. Nemel jsem ani tušení, kdo to je, a on se nenamáhal mi to sdělit. Až později jsem zjistil, že je to šéf Mukhabaratu, syrské tajné policie. Momentálně však jsem byl zmaten a nedokázal jsem si srovnat v hlavě, oč vlastně jde.
Usmál se, přistoupil ke mně, potřásl mi rukou a řekl anglicky: „Vítejte v Damašku. Vítejte v Sýrii."
Tlumočník řekl: „Pojďte dál, prosím."
Nač mě chtějí nachytat? Oč těm prevítům jde? Setrvávat v takové nejistotě bylo hrozné. Horečně jsem se snažil zvážit všechny eventuality, abych nešlápl vedle.
Šel jsem za nimi do jakési kanceláře a posadil se do klubovky. Viděl jsem, že šéf krčí nos a že se mu nezamlouvá můj zevnějšek. Když jsem se teď náhle octl v čistém prostředí, došlo mi, jak vypadám: Z vlasů jsem měl houštinu, ruce a obličej se mi leskly špínou. Na maskáči jsem měl hnědé skvrny zaschlé krve. Šéf sám mi sundal šamag, který jsem měl ještě na hlavě, a něco ostře řekl tlumočníkovi, zřejmě, aby to vyhodil. Někdo jiný mi pomáhal zbavit se hávu. Další chlápek přinesl můj batoh a položil ho ke stolu. Pak se mě šéf tlumočníkovými ústy zeptal: „Nechcete se dát do pořádku?"
„Jo," řekl jsem. „To je dobrý nápad."
„Tak pojďte."
Tlumočníkova angličtina byla dokonalá a sám na mě působil velmi sympaticky. „Možná by bylo na místě tvářit se vděčně," pomyslel jsem si; pořád mi však nebylo jasné, OČ jde, a zřejmě jsem budil dojem člověka, který utrpěl nervový otřes. Na jedné straně jsem byl zvědav, co bude dál, na druhé straně jsem se zdráhal něco předvídat, abych nebyl zklamán. Stačil jsem se ještě podívat na zdi a zaznamenal jsem pozlacený exemplář AK 47 a fotografie syrského prezidenta Assada. V rohu místnosti byl velký stůl potažený kůží, na kterém stály různé ozdobné předměty a těžítka. U nízkého stolku byla tři křesla. Rozhodně zde nebyla patrná nouze o finanční prostředky ani o schopné organizátory.
Se šéfem v čele a s tlumočníkem za ním jsme prošli z kanceláře do obývacího pokoje a odtud do ložnice vybavené různým tělocvičným nářadím. Skončili jsme v koupelně, kde byla velká rohová vana, sprcha, toaleta, umyvadlo se zrcadlem a etažérka s toaletními potřebami. Všechno bylo čisté, v arabském stylu, s pozlacenými kohoutky a držadly skříněk.
Šéf chodil sem a tam, zastrčil do holicího strojku novou žiletku, připravil šampón, mezitím někdo pustil vodu do vany.
„Všechny ty věci jsou moje," řekl šéf prostřednictvím tlumočníka. „Jsou vám k dispozici."
Odešel a já zůstal sám. Tak jsem konečně v přepychové koupelně a do vany teče horká voda... Podíval jsem se do zrcadla. Kristovy rány - to je ale pohled! Byl jsem vychrtlý jako kostlivec; tváře jsem měl pod desetidenním strništěm vousů vpadlé a oči hluboko zapadlé do důlků. Z vlasů mi trčelo svinstvo všeho druhu.
Byl jsem jako omámený, nemohl jsem pochopit, co se děje. Před chvílí jsem se připravoval na vězení; teď mě tu hýčkají v prvotřídním apartmá. Ať už mě čeká cokoliv, proč si odříkat koupel? Pomalu jsem se začal svlékat a sundal si košili.

Díval jsem se současně do dvou zrcadel (do jednoho vpředu, do druhého vzadu), spatřil jsem svá záda, a stěží jsem tomu věřil. Moje žebra, páteř a kyčle vystupovaly, jako bych hladověl celé týdny. Viděl jsem každé jednotlivé žebro, jak se obloukem otáčí a upíná na páteř. Teď mi teprve došlo, že jsem žil na úkor vlastního těla. Šel jsem téměř 300 kilometrů a spoustu hodin jsem se třásl zimou, takže jsem strávil všechno svalstvo, které jsem si vypěstoval za dobu služby u týmu pro zvláštní úkoly.
V zrcadle jsem spatřil chlapce přicházejícího s krejčovským metrem a za ním tlumočníka.
„Co zas bude tohle?" chtěl jsem vědět.
„Jen vám vezmeme míru," řekl tlumočník a chlapec mě začal měřit okolo pasu, podél nohy, od podpaží k zápěstí, zatímco tlumočník údaje zapisoval.
„K čemu to sakra je?" kladl jsem si otázku. „Na rakev?" Nechal jsem si to však pro sebe, abych se třeba nedověděl něco nemilého. Pak se ještě objevil muž, který mě doprovázel na posledním úseku cesty, a ptal se mě na číslo bot. Když jsem mu řekl: „Osm, osm a půl," poznamenal k tlumočníkovi: „Vypadá to na 42." Odešel a už jsem se s ním nesetkal.
Chlapec za chvíli odběhl, a přišel jiný se šálkem turecké kávy. Napil jsem se, ale chutnalo to jako medicína proti kašli a obracel se mi z toho žaludek. „Vodu!" zaskřehotal jsem a doprovodil to gestem naznačujícím pití.
Opatrně jsem se sunul do vany nejdřív zadkem, a nohy jsem nechával venku. Potom jsem je kousek po kousku nořil do vody. Když se horká voda dotkla škrábanců a jiných poranění, myslel jsem, že se bolestí zblázním. Za chvíli jsem nohy vystrčil, a pak se je zase pokoušel pomalu dávat zpátky. Když jsem si myl tělo a vlasy, ležel jsem s nohama vystrčenýma ven. Voda brzy úplně zčernala, a tak jsem vylezl, vypustil ji a začal si napouštět novou. Mezitím se objevil tlumočník, a když to viděl, povídá: „A, promiňte. Máme zde sprchu, kdybyste si přál."
„To je dobré, díky. Ještě se vykoupu."
Vlezl jsem do čisté vody - a zase ta strašlivá bolest v nohou, jako by se do nich zabodávaly jehly. Nehledě na rány po stranách, chodidla vybledla a objevily se na nich červené a modré skvrny. Nezbývalo mi než ležet a zatínat zuby. Pak se zdálo, že pálení ustupuje, a já začal horkou vodu vychutnávat.
Tlumočník se posadil s poznámkovým blokem vedle vany. „Tak tedy," řekl, „mohl byste mi říci, co se přihodilo?"
„Dělej, že máš nahnáno," pomyslel jsem si. „Víte, jsem zdravotník," řekl jsem. „Dostal jsem se sem s TA a byl jsem ve vrtulníku, který měl zachránit."
„S TA?"
„To je teritoriální armáda. Zálohy. Jak říkám, měl jsem zachránit sestřeleného pilota, a něco se stalo. Ozvala se velká rána, vrtulník havaroval a já se dal na útěk. Zřítili jsme se a já měl velký strach. Na nikoho jsem ani nečekal..."
„Klídek," řekl jsem si. „Předstírej nervozitu."
„Jak je to dlouho?"
„Myslím že tři dny."
„Kde k té havárii došlo?"
„To nevím. Jenom jsem utíkal. Neměl jsem ani tušení, kde jsme. Nakonec jsem narazil na nějaké stádo koz."
„Jaký typ vrtulníku to byl?"
„Sea King."
„Jak vypadal?"
„Prostě vrtulník... Jednomotorový."
Tlumočník mě ostře sledoval, pak řekl jen „O.K." a odešel. Měl jsem vážnou obavu, že mi nevěřil ani slovo. To je moc špatné, pomyslel jsem si. Vylezl jsem z vany a naněkolikrát se oholil. Když jsem shodil strniště, vypadal jsem velmi hubený a unavený. Rty jsem měl popraskané, jako bych byl příliš dlouho na slunci.
Mezitím co jsem se utíral, chlapec, který mi bral míru, přinesl bílé spodky a tílko a položil je na sedátko toalety. Špinavé prádlo vzal a odnesl.
Všiml jsem si, že v koupelně je váha, stoupl jsem si na ni. Nejdřív jsem si myslel, že nefunguje, a strčil jsem do ní - ale kdepak: Ukazovala stejně. Pamatoval jsem si přesně, kolik jsem vážil před odletem ze Saudské Arábie, a nemohl jsem uvěřit svým očím. Deset dní předtím jsem měl 176 liber, teď 140. Zhubl jsem o třicet šest liber.
Oblékl jsem si čisté prádlo, vešel do ložnice a tam - prokristapána - byl zbrusu nový tmavomodrý oblek s úzkým proužkem a vázanka. Bylo už 11 hodin v noci, takže museli nahonem schrastit nějakého krejčího, a ten to spíchl za půl hodiny. Byl tam ještě pár černých mokasínů. Oblékl jsem si košili a kalhoty, byly však v pase o něco širší. Šéf byl u toho, a když si všiml, že je něco v nepořádku, naštval se a seřval chlapce, který mi bral míru. Hoch byl sklíčený a zahanbený, ani se neodvážil zvednout zrak.
Když jsem si kalhoty svlékl a podával mu je, šéf si všiml, v jakém stavu mám nohy. Zatímco jsem seděl na kraji lůžka a čekal, telefonoval službukonajícímu zdravotníkovi. Nemusel jsem čekat dlouho. Vyčistil mi poranění nějakou pálivou vodičkou a dal na každé náplast, ale zrušoval to tak, že bych si to sám udělal líp. Kdyby měli náplast s kysličníkem zinečnatým, omotal bych si jí celá chodidla. Bylo mi také jasné, že potřebuji antibiotika. Měl jsem oteklé kotníky i chodidla a bude problém nazout si nové boty.
Právě když zdravotník skončil, donesli kalhoty se zabraným pasem. Natáhl jsem si je a uvázal si kravatu. „Líbí se vám?" zeptal se šéf. „Ano, děkuji" já na to. „Je pěkná."
„Řekl bych, že je báječná," řekl. „Sám jsem ji vybral."
Ve skutečnosti to byla strašná míchanice šedé a červené. Sako mi padlo docela dobře, ale nemohl jsem si obout boty a zůstal jsem v ponožkách. Pak mě napadlo: „Ježkovy oči - už je mi to jasné. Bude tisková konference. Oblékají mě na nějakou naležírovanou tiskovou sešlost. Vstoupím do místnosti plné světel, reportérů a kameramanů. Budou mi klást otázky. Co jim ksakru budu povídat?"
Neměl jsem ani tušení, co se právě v Iráku děje. Předpokládal jsem, že letecká válka dosud pokračuje, nevěděl jsem

však, jestli začala válka pozemní. Dokonce jsem ani nevěděl, co je s ostatními příslušníky mé hlídky. Kdybych teď řekl něco nevhodného, mohla by vybouchnout celá operace SAS v Zálivu. Mohl bych prozradit, že je náš pluk v Saudské Arábii. Poznali Syřané, že jsem u SAS? Možná bych jim měl říct pravdu a doufat, že si ji nechají pro sebe. Buď jak buď, mohl bych se dostat do maléru.
Na další starosti mi nezbyl čas, protože mě zavedli zpět do obývacího pokoje a šéf řekl tlumočníkovi, aby zapnul televizi. Naladil na CNN a za chvíli jsem viděl, že letecká válka pokračuje - spojenecké letouny bombardují Bagdád - na zemi však k žádné velké akci patrně nedošlo. Potom začal tlumočník rekapitulovat, co jsem mu říkal.
„Tak vy jste byl zdravotník na palubě vrtulníku."
„Přesně tak."
Po chvíli povídání se mě zeptal: „Máte hlad?"
To je otázka! Za posledních osm dní jsem snědl dva balíčky sušenek a dvě jablka. „Ano," řekl jsem. „Mám."
„Tak jen minutku."
Chvíli mě nechal se dívat na CNN a pak mě zavedl do sousedního pokoje. Při pomalé chůzi jsem neměl příliš velké obtíže; mým nohám byl koberec dost příjemný, jinak jsem však byl celý rozbolavělý a těžkopádný. Za krátkou dobu, co jsem v této místnosti nebyl, někdo připravil na stole hostinu. Byly tam kebáby, stejky, rýže, saláty, chléb a ovoce.
„Určitě máte hlad," pobízel mě tlumočník a naložil mi na talíř hromadu jídla. Vonělo to úžasně, ale když jsem si uřízl stejk a vzal sousto do úst, jako by mi uvízlo v krku a už jsem měl dost.
Tak jsem tam seděl a jenom pil kvanta vody, až se mě šéf zeptal: „To jídlo není dobré?"
„To neříkám," já na to. „Asi nemám takový hlad, jak jsem si myslel. Spíš žízeň. Promiňte."
Oba předtím jedli, zřejmě však jen ze slušnosti, a jakmile jsem s jídlem přestal, skončili také. Pak jsme se zase vrátili do obývacího pokoje a tlumočník se mě zeptal: „Tak co byste chtěl dělat teď?"
Věděl jsem, že vzhledem k pravděpodobnosti války v Zálivu bylo v Damašku urychleně zřízeno britské vyslanectví, a právě když jsem chtěl požádat, aby mě tam vzali, tlumočník navrhl: „Nechtěl byste se podívat, jak vypadá noční život v Sýrii?"
„Cože?" řekl jsem užasle. Copak si tihle chlápci nevšimli, v jakém jsme stavu?
„Děkuji, ne," zamumlal jsem. „Nemohu chodit."
„A nepotřebujete něco? Nechcete se s někým pobavit?"
Bylo to neuvěřitelné: Tlumočník mi zřejmě nabízel nějakou ženu. Ale já, jako bych měl vnuknutí od Boha, jsem si řekl: „Jdi na věc," a požádal jsem: „Mohl byste mě vzít na britské vyslanectví?"
„Ale?" vypadal dost překvapeně. „Vy tam chcete?"
„Ano, je-li to možné."
„O.K." Pustil se do telefonování. Mezitím mě dovedli ke stolu, kde byly všechny mé věci, které mi odebrali na policejní stanici a o kterých jsem si myslel, že byly rozkradeny.
„Tak co," řekl tlumočník, „je to všechno?"
Zkontroloval jsem to a zjistil, že nic nechybí - byla tam dvěstětrojka, střelivo, přístroj k vidění ve tmě, dokonce i granáty s bílým fosforem.
„Jo," řekl jsem, „všecko je tady."
Zvedl přístroj k vidění ve tmě. „To je zajímavé. „Co je to?"
„Ale, dali nám to, abychom viděli ve tmě." Protože jsem si byl jist, že ví, oč jde, nedělal jsem s tím tajnosti a ukázal mu, jak se to zapíná, a on se tím díval z okna do dvora.
„To je vynikající!" řekl. „Dal jsem vám to všechno připravit na cestu."
Jsem přesvědčen, že dobře věděli, kdo jsem, ale přistoupili na má pravidla hry. Tlumočník se pak zeptal, jestli si nechci dát vyprat šatstvo, ale řekl jsem: „Děkuji, ne - jen je dejte do batohu." Mládenec to nastrkal zpátky a já jsem se zas posadil.
„Víte," řekl tlumočník zainteresovaně, „vždycky jsem se chtěl podívat na dovolenou do Anglie. Kde bydlíte?"
„V Newcastlu," já na to. „U rodičů."
„Strašně rád bych se tam zajel podívat. Mohl byste mi dát svůj telefon a adresu? Třeba byste nám na revanš mohl někdy ukázat pamětihodnosti? Mohl bych vám zatelefonovat?"
Dal jsem mu kód Rowlands Gill s jiným přípojným číslem a falešnou adresu. „Kristepane," řekl jsem si, „ty se chceš do něčeho namočit. Stačí, aby se tě na to číslo zeptal ještě jednou, a jsi v tom až po uši." Ani tentokrát však zřejmě nemínili dávat najevo nějaké pochybnosti.
„Mimochodem," dodal tlumočník, zatímco jsme čekali, „nesetkal jste se s někým, když jste přešel přes hranici?"
Napadlo mě, že určitě měli na své straně hranice lidi, kteří ji střežili a přijímali uprchlíky, ale řekl jsem: „Ne, nikoho jsem nepotkal."
„Takže jste našel policejní stanici sám?"
„Přesně tak." Řekl jsem šéfovi a tlumočníkovi to nejpodstatnější, co se odehrálo na farmě.
„A ten mladík, co vás přivedl domů - kde to bylo?"
Pokusil jsem se to místo popsat a šéf slíbil, že tam někoho pošle, aby těm lidem poděkoval. „A jak jste cestoval dál?" zeptal se pak.
„Když začnu mluvit o tom, co se mnou dělali ti parchanti cestou v poušti," řekl jsem si, „mohl by mě tu držet celé dny, dokud sem ty chlapy nedostane." A tak jsem odpověděl: „Díky, bylo to fajn. Bez problémů."
Na dveře někdo zaklepal a vstoupil řidič auta, doslova se při tom hrbil, skláněl hlavu k zemi a poníženě si mnul ruce. Předtím jsem to viděl dělat jen Orientálce. „Kdo vlastně šéf je?" napadlo mě. „Co s lidmi dělá, aby je přinutil se tak chovat?"

Tlumočník mi dal lístek s číslem telefonu a řekl: „Budete-li mít v Damašku nějaké problémy, zavolejte na toto číslo a chtějte mluvit se mnou." Strčil jsem lístek do kapsy a vzal si nové boty do podpaží. Pak jsem si potřásl rukou se šéfem a on mě poplácal po zádech. „Auto vás doveze na britské vyslanectví," řekl, „a někdo z pracovníků ambasády na vás už bude čekat."
Odbelhal jsem se po schodech dolů, kde už byl přichystán mercedes. Nasedl jsem a řidič zamířil k vyslanectví. Ambasáda mě zklamala. Představoval jsem si, že to bude impozantní dům v obezděné zahradě, jako v Abú Dhábí, byla to však nenápadná budova vedle řady jiných v té ulici a ve strážních budkách na chodníku stáli strážní. Kromě toho postávalo venku dost ozbrojených mužů. Když jsme zastavili, vzal jsem si batoh, poděkoval řidiči a vystoupil.
Na schodech na mě čekal mladý muž, který se představil jako druhý tajemník, a brzy jsem si všiml, že je to chlapík jak vystřižený z reklamy - vysoký, tmavovlasý třicátník s brýlemi a elegantním zevnějškem. Byl s ním vojenský přidělenec, malý, rovněž tmavovlasý čtyřicátník, a tak trochu náfuka.
„Kdo jste?" zeptal se.
„Seržant Ryan od 22. pluku SAS," řekl jsem.
„O.K. - jdeme nahoru."
Vybelhal jsem se po schodišti a v jedné místnosti se posadil. Člověk by si řekl, že vzhledem k tomu, v jakém jsem měl stavu ruce a jak mi prosakovala ponožkami krev, se vojenský přidělenec obejde bez formalit. Co vás vede.
„Tak tedy," řekl, „položím vám několik otázek, abych si ověřil, kdo jste, a měl jistotu, že nejste špicl. Která je vaše kmenová jednotka? Kdo je velící důstojník?"
Vytřeštil jsem na něho oči a řekl: „Poslyšte - tohle se mnou nedělejte. Jsem od 22. pluku SAS a osm dní jsem byl na útěku. Ověřte si to v High Wycombe."
Vzpamatoval se, ostatně druhý tajemník mu řekl: „Hele, klídek." Zdálo se, že vojenský přidělenec nemá ani zdání, co se v Iráku v zákulisí odehrává, zato druhý tajemník na mě dělal dojem, že o tom má velmi jasnou představu.
„Takže nikdo jiný se odtamtud nedostal?" zeptal jsem se.
Vojenský přidělenec na mě hloupě zíral. „Ne - vy jste zatím první."
Byla jedna hodina odpoledne. Usoudil jsem, že diplomaté bydlí v nedalekém hotelu v téže ulici a že předtím plnili venku různé úkoly, byli však na výzvu tajné policie odvoláni sem.
„Mohl byste nám říci, jak to bylo?" zeptal se mě druhý tajemník .
Zeširoka jsem mu tedy vylíčil celou historii: jak byla naše hlídka nasazena a dostala se do dotyku s nepřítelem, Jak jsme šli pouští, rozdělili se, ztratili Vinceho, jak jsem zamířil sem, znovu se dostal do dotyku, a tak dále.
Vojenský přidělenec byl zřejmě udiven, že by měl někdo přijít z Iráku do Sýrie. „Nikdo nás neinformoval, že jste někde poblíž hranice," řekl. Potom však připustil, že ho před několika dny navštívili dva britští maníci, kteří se zabývali nějakým průzkumem. Když jsem se dověděl jejich jména, bylo mi jasné, že jsou od našeho pluku a že jim byly přiděleny nějaké zajišťovací úkoly. Řekl jsem mu, že oba znám, a hned mu to začalo být jasnější. Upozornil mě, že v budově jsou pravděpodobně instalována odposlouchávací zařízení, takže Syřané slyší všechno, o čem mluvíme. Doufal jsem jen, že to na noc vypnuli. Jinak by už věděli, že jsem jim lhal.
Vojenský přidělenec si zapsal několik podrobností o tom, co se ode mě dověděl, a zavolal si jednu spojařku, aby zprávu zakódovala a poslala na britské velitelství v High Wycombe.
Trochu legrační bylo, že mě vojenský přidělenec pořád oslovoval „seržante Ryane", zatímco já jsem druhému tajemníkovi říkal „Johne" a on zas mně „Chrisi". Po odeslání zprávy jsem si pro každý případ složil dvěstětrojku a se střelivem, granáty, TACBE a přístrojem k vidění ve tmě ji uložil na bezpečném místě. Bylo mi řečeno, že mohu strávit zbytek noci v hotelu Meridien o kousek dál v téže ulici a že mi na druhý den rezervovali u britských aerolinií let do Londýna. Co se hotelu týče, zřejmě ho pokládali za dost bezpečný, přesto prý mám zůstat ve svém pokoji a objednávat si jídlo tam.
Londýn? Vůbec jsem o to nestál. Mým jediným zájmem bylo vrátit se do Saudské Arábie a zjistit, co se stalo s ostatními členy hlídky. Než jsem však mohl něco namítnout, zeptali se mě, jestli nechci někomu zatelefonovat. Napadlo mě: „Pro případ, že se budu vracet do Anglie, dám vědět Jan." Řekl jsem tedy, že zavolám své manželce.
Bylo mi jasné, že v případě letu do Londýna tam budu mít jen velmi málo času - náš pluk bude chtít, abych se ihned vrátil do Saudské Arábie a podal hlášení; pokud bych se vůbec dostal do Herefordu, bylo by to jen na jednu noc. Jan však vůbec nevěděla, že jsme byli nasazeni v zahraničí, a já jsem nechtěl, aby se o tom někdo dověděl. Chvíli jsem tedy o tom přemýšlel a uvažoval, co říkat a co neříkat, a když jsem telefonoval, seděl vedle mě druhý tajemník.
Když Jan uslyšela můj hlas, byla dost překvapena.
„Ahoj, Jan," řekl jsem pokud možno nenucené. „Možná že zítra přijedu domů."
„To je skvělé! Jak se máš?"
„Dobře. Bez problémů."
„Proč se tedy vracíš?"
„Jen se potřebuji zastavit pro pár věcí a zas pojedu. Možná nebudu doma ani celou noc, nejspíš jen pár hodin."
„Bezva!" řekla. „To je něco."
„Všechno v pořádku?" zeptal jsem se.
„Jo, jen samá nuda. A jak je to s tebou?"
„Pohoda," řekl jsem. „Jo, tohle jsem chtěl: Nikomu neříkej, že jsem telefonoval, že jsem s tebou byl v kontaktu."
Na ambasádě mi nabídli, že mi opatří do hotelu taxík, ale bylo to jen pár set metrů, a tak jsem řekl, že půjdu pěšky. Jenže vojenský přidělenec si to hasil normálním tempem, a já jsem s ním nemohl držet krok. Pomalu jsem se sunul po chodníku a každý kolemjdoucí se dost překvapeně díval, že jdu v ponožkách. Když jsme přišli do hotelu, nosiči ve vestibulu civěli nasupeně na mé nohy. „Možná že zde budeme mít menší problém," řekl druhý tajemník, „protože nemáš

pas; tady nikoho neubytují bez průkazu totožnosti. Pokusím se s tím něco udělat."
Chlápek v recepci neměl pro nějaké dohadování smysl. „To ne," řekl. „Bez pasu pokoj nebude! Nemůže se ubytovat."
Druhý tajemník mi polohlasně radil, abych se vrátil na ambasádu a přespal tam. Vyhotovení pasu prý bude vyžadovat, aby se spojil s chargé ďaffaires. Musí se pořídit fotografie, což nebude možné dříve než zítra.
Načež jsem mu řekl: „Hele, mám od policie číslo telefonu. Šéf říkal, kdybych měl nějaký problém, že mu mám zavolat."
„To ne," pospíšil si s odpovědí vojenský přidělenec. „To nemůžete. Nevolejte jim. Už je do toho nezatahujte. Vlastně máme na ambasádě ve sklepě ložnici a tam se můžete vyspat.
„To ne," řekl druhý tajemník. „Je tam špína. Tam nemůže jít."
„Blbost!" vyštěkl vojenský přidělenec. „Protloukal se všelijak osm dní. Bude mu to stačit. V nejhorším se může vyspat v mé posteli."
Až později jsem se dověděl, že má ve svém hotelovém pokoji dvě dvojlůžka - ale byl to důstojník a já patřil k nižšímu ranku, takže se mu samozřejmě nezamlouvalo, že bych tam měl spát.
Vypadalo to, že se nedohodneme, a tak druhý tajemník řekl: „Kde máš to telefonní číslo?" Spojil se s mým známým od tajné policie a během pěti minut venku se zaskřípěním zastavily dva mercedesy. Dovnitř vpadl houf mužů, někteří z nich na sobě měli černé kožené trenčkoty; vypadalo to jako přepadová akce SS. Tlumočník byl s nimi. Přiběhl ke mně, chytil mě pod paží a vzal mě stranou. „Chrisi," řekl, „za dvě minuty to bude vyřízeno. Zapiš se do knihy hostí pod jakým chceš jménem a uveď jakoukoli adresu. Všechno bude v pořádku. Budeš-li mít ještě nějaký problém, zas mě zavolej."
Chvíli pak ještě mluvil s druhým tajemníkem.
Obrátil jsem se a vidím, jak tři chlapi domlouvají v recepci řediteli hotelu, až se mu protáčejí panenky a přikyvuje jako robot. Potom parta tajných policistů zas odešla. „Ještě se uvidíme," řekl tlumočník a odešel také.
Vrátil jsem se k recepci.
„Ano, pane. Zde se prosím zapište. Čím ještě mohu sloužit, pane?" Zapsal jsem do knihy hostí příjmení Black a připojil nějakou adresu z okolí Newcastlu. Recepční luskl prsty na nosiče a dva chlapi se chopili mých vaků. „Uvidíme se ráno," řekli mi oba diplomaté a já šel nahoru.
To už byly víc než dvě hodiny ráno, uplynulé dvacet čtyři hodiny byly nejdelší v mém životě. Nemohl jsem se už dočkat, až budu ve svém pokoji. Zavřel jsem za sebou dveře a pomyslel si, že si mohu poprvé za deset dní oddychnout bez strachu a nebezpečí. Budu si moci lehnout, ochladit se a usnout. Nějak to však nevycházelo. Jakmile jsem osaměl, začal jsem myslet na ostatní členy hlídky. Během cesty pouští jsem doufal, že by se někteří z nich mohli dostat do Sýrie přede mnou. Nebo by je mohl vrtulník dopravit zpět do Saudské Arábie; teď se však tato možnost zdála nepravděpodobná. Kdyby se jich pět zachránilo a tři byli stále ještě nezvěstní, náš pluk by byl Syřany určitě upozornil, aby nás hledali, ale současně by zalarmoval ambasádu v Damašku. Já jsem se objevil jako ztracený pětník, jinak se neobjevil nikdo. Co se všem ostatním stalo? Byli mrtví, nebo se někde ukrývali? Jsou snad ještě na cestě? V tom případě by na tom už byli určitě špatně.
Byl jsem tak rozrušený, že jsem měl pocit, jako bych byl ještě na útěku. Vytáhl jsem zápisník a začal si čmárat poznámky, co jsem kdy dělal. Vzal jsem ho s sebou pro případ, že bych musel zaznamenat nebo připravit nějakou zprávu, fakticky jsem však za celou dobu nepořídil ani jediný zápis, obávaje se, že bych mohl být zadržen. Teď jsem však probíral jeden den po druhém, zachycoval detaily, abych si osvěžil paměť, a ujasňoval si, kde jsem v tu či onu dobu byl.
Vojenský přidělenec mě upozorňoval, abych nechodil na snídani dolů, že by tam mohli v noci přijít reportéři. Všechno, co budu chtít, prý si mám objednávat na pokoj.
Ležel jsem tedy v posteli s nohama na polštářích, aby se mi zmenšily otoky, a nestál jsem o nic jiného než o pití. Toužil jsem zejména po sladkých nápojích. Když jsem si přečetl jídelní lístek pro hosty na pokojích, zjistil jsem, že tam mají deset různých druhů koktejlů z ovocné šťávy; zavolal jsem tedy dolů číšníkovi a požádal o jeden koktejl od každého.
„Mohl byste mi je poslat nahoru?" zeptal jsem se.
„Ano," on na to, „ale pro kolik osob?"
„Pro jednu."
„Který z nich si tedy přejete?"
„Chci od každého jeden. Chci číslo jedna, dvě, tři -"
„Pro kolik osob?"
„Pro jednu."
„Ano, ale který si tedy přejete?"
„POŠLETE JE SEM VŠECHNY!" zařval jsem.
Co byste řekli? Číšník přišel nahoru s jedním koktejlem! „Do hajzlu!" řekl jsem, obrátil ho do sebe, znovu zatelefonoval a řekl: „Chci po jednom od každého koktejlu."
„Pro kolik osob?"
„Pro deset."
Tentokrát přišel číšník s deseti sklenicemi a já se do nich rovnou pustil.
Když jsem pak ležel v posteli, přišlo na mě nutkání. Spustil jsem nohy z postele, ale bolest v chodidlech byla nesnesitelná. Měl jsem pocit, že mi prasknou - že se mi roztrhne kůže a vyhřezne maso. Dokonce mě napadlo, abych je rozřízl a tím trýzni ulevil. Bezmála jsem se z toho rozplakal. Plazil jsem se po čtyřech a říkal si: „Není to ponižující? Víc už se klesnout nedá. Lezeš na hajzl po čtyřech!"
Dolezl jsem tam a vydrápal se na sedátko. Vzápětí jako když utne: Bolest v nohou byla tak intenzivní, že jsem přestal cítit tlak v močovém měchýři a nemohl se vyčurat. Svezl jsem se zas k zemi, doplazil se k posteli a ulehl. Když mi bolest asi za minutu polevila, chtělo se mi zas čurat. Vtom jsem si všiml, že je na podlaze vedle postele plechová nádoba na

odpadky, a tak jsem si ji přitáhl, naklonil se a vyčural se do ní, takže jsem se konečně mohl uložit k spánku. Stejně však jsem sebou pořád házel a převaloval se, hlavu plnou znepokojivých představ, jak kamarádi putují pouští, pokud už nejsou mrtvi.
Konečně jsem usnul - jenže mě vyburcovalo zvonění telefonu. Byly asi tři pryč a na drátě byl vojenský přidělenec s otázkou, která působila snahou o utajení směšně:
„Co se stalo s Kennethem Oliverem Donaldem Yvonnou?"
„Cože?" já na to.
Zopakoval to.
„Co to má sakra znamenat?"
„Co se stalo s kódy?"
Vtom jsem pochopil: Ve snaze o konspirativnost nahradil „kódy" začátečními písmeny jmen. Pochopil jsem také, že o tuto informaci žádá velitelství High Wycombe; kdykoli utajujeme nějakou zprávu, zakódujeme ji, pak zničíme šifrovanou zprávu a zlikvidujeme šifrovací zařízení. Naše šifrovací zařízení nesl Legs. Kódy spálil a Emu zničil.
„Měl je jeden z nás," řekl jsem. „Spálil je. Já jsem je vůbec neměl."
„O. K.," řekl a zavěsil.
Tak jsem se dověděl, že nikdo z ostatních neunikl.
Ráno jsem si objednal snídani do pokoje a snědl ovocný salát s rohlíkem. Stále jsem ještě neměl chuť na nic vydatného, zato jsem pil spoustu ovocné šťávy a čaje. Ve srovnání s předcházejícím dnem jsem se cítil docela slušně. Pak se pro mě zastavili Britové a já se zas belhal na ambasádu v ponožkách a s botami v podpaží.
Když jsme tam dorazili, bylo všude plno lidí. Objevil se chargé ďaffaires a službu měly dvě britské dívky, jedna měla na starost spojení, druhá byla písařka. Chvíli jsem si s nimi povídal, pak jsem si stoupl v košili a vázance ke zdi a nechal si pořídit černobílou polaroidovou fotografii do cestovního pasu. „Zbývají nám už jen dvě políčka," řekl kdosi. První snímek se však podařil, a tak ho seřízli, vlepili do prázdného pasu a orazítkovali. Vypadalo to tak amatérsky, že jsem měl pocit, jako bych měl jít do druhé světové války s nouzovou výbavou pro případ útěku.
Během dopoledne požadovalo velitelství High Wycombe upřesnění polohy míst, o kterých jsem se zmiňoval, a fakt, že jsem nedokázal udat ani zeměpisnou šířku a délku, svědčil o tom, v jak bídném stavu jsem byl. Musel to za mě udělat vojenský přidělenec. Když jsem se mu zmínil o nějakém velkém spojovacím zařízení, kterým jsem prošel, druhý tajemník řekl: „Ba ne, v Al Qaimu je zařízení na výrobu uranového koncentrátu." Věděl o tom místě všechno, dokonce i číslo iráckého pluku, který je střeží. Mřížové věže, které jsem viděl na vyvýšenině, sloužily obranným, nikoli spojovacím účelům, to, co jsem považoval za kabely, byly zřejmě řetězy proti útokům nízko se pohybujících letounů.
„K čemu to zařízení je?"
„Přesně to nevíme. Souvisí to se zpracováváním jaderného materiálu."
„Do prdele! A já se napil vody, která odtud tekla. Měla hroznou chuť."
„Odpad," řekl. „Jaderný odpad."
Po zádech mi přeběhl mráz. Spolkl jsem snad nějaké radioaktivní svinstvo v množství, které mi může být osudné?
Dopoledne přišel z High Wycombe fax s otázkami: „Mluvil Ryan s někým? Byl s někým ve styku?" Druhý tajemník se mě zeptal, zda má uvést můj hovor s Jan. „Proč ne," řekl jsem. „Nemám se s čím tajit." Asi hodinu po odeslání faxu na High Wycombe zaklepal na dveře našeho domu v Herefordu plukovní důstojník pro rodinné záležitosti.
Jan to přirozeně rozrušilo, protože taková návštěva obvykle znamená, že je manžel po smrti.
„Co si přejete?" zeptala se a hned po důstojníkově první otázce byla odhodlána zatloukat.
„Mluvila jste v noci s manželem?"
„Ne."
„Byl na vaší lince."
„Ne, nebyl."
„Já vím, že byl. Telefonoval vám."
„Tak tedy ano. Říkal, že si přijede pro nějaké věci."
„Říkal ještě něco?"
„Nic."
Důstojník se však ptal ještě na další věci, až Jan začalo vrtat v hlavě, co se vlastně děje, a zmocnil se jí strach, že se mi něco stalo.
Já jsem o tom v Damašku nic nevěděl. Jeli jsme na letiště koupit letenku a vypravit mě do Londýna. Ohnul jsem si u nových bot paty, takže byly jako pantofle, a občas jsem v nich chodil; chodidla jsem však měl stále citlivá a většinou jsem se pohyboval jen v ponožkách. Když jsem se při registraci vytasil s pasem, chlapík u turniketu mě nepustil dál, protože jsem neměl vstupní vízum s razítkem. A bylo to; nemělo smysl se s ním přít, a tak jsem zase skončil na ambasádě.
„No nic, zřejmě zde ještě pár dní zůstanete," řekl chargé ďaffaires. „Dám vám nějaké syrské peníze, abyste si mohl něco koupit." Ze všeho nejdřív jsem si šel s vojenským přidělencem obstarat vízum. Vstoupili jsme do budovy, která připomínala úl; byly tam desítky malých kanceláří, v nichž bylo kromě šest stop dlouhého stolu a židle místo pro jednu stojící osobu. Každý tam měl vojenský stejnokroj. Chodili jsme od jedné kanceláře ke druhé a pokaždé nám úředník řekl: „U mě ne - obraťte se na tamtoho." Obešli jsme celkem asi dvacet lidí, a musím říct, že vojenský přidělenec projevoval nesmírnou trpělivost. Poslední úředník nám řekl: „No, když nemáte vstupní vízum, nemůžete vycestovat."
Tak jsme promarnili celé odpoledne. „Co kdybychom zas zavolali mému známému na policii?" navrhl jsem vojenskému přidělenci.
„To ne," on na to. „To nemůžeme." Počkal jsem tedy, až byl pryč, a totéž jsem navrhl druhému tajemníkovi. Ten

zatelefonoval a z policie velmi brzy odešel pokyn na pasový úřad. Když jsme tam přišli podruhé, neměl jsem s výjezdním vízem žádné problémy.
Další let byl za dva dny - jenže všechno dopadlo jinak. Bylo mi řečeno, že místo do Anglie poletím na Kypr a tam mě vezme na palubu hercules, který letí z Rijádu. Z Kypru jsem měl odletět do hlavního města Saudské Arábie, strávit tam noc a pak se vrátit ke své rotě do Al Žúfu. To mi vyhovovalo mnohem víc; doma se nedělo nic zvláštního a nechtělo se mi tam. Nic jsem si nepřál tak jako se vrátit k rotě a dovědět se, co je s ostatními členy naší hlídky, případně informovat další kluky, kteří se tam možná vypraví.
Ten večer jsem se v hotelovém pokoji navečeřel a šel spát. Stejně jsem se však nemohl uvolnit: Pořád jsem musel myslet na pohřešované kamarády. Byl jsem v Damašku jako na jehlách, protože jsem neměl možnost přispět nějakou informací k jejich záchraně.
Druhý den jsem na ambasádě laškoval s oběma děvčaty. Jedna z nich, docela pohledná, řekla: „Mám v bytě walkmana. Co kdybychom si šli poslechnout trochu hudby?" „No to je báječné!" já na to a šli jsme k ní do obýváku. Nevěděl jsem, co ode mě očekává, začal jsem tedy povídat o Jan a Sáře, aby bylo jasno, jak se věci mají. Seděli jsme a klábosili, pak jsem se jí zeptal, jestli bych se mohl zout a podívat se, v jakém stavu mám nohy.
Rány mezitím docela slušně zaschly, pěkný pohled však na ně nebyl, a když jsem si svlékl ponožky, zděsila se. Myslím že předtím žádná z obou dívek neměla představu, co mám za sebou. Myslely si, že jsem si někde jen tak chodil. Sympatizovaly však se mnou - a bylo příjemné tam sedět a dopřát svým nohám vzduch.
S prsty na rukou to nebylo o mnoho lepší než s nohama. Jejich konečky jsem pořád ještě necítil, a když jsem zmáčkl nehty, stále z nich vytékal hnis. Zeptal jsem se jí, jestli nemá tvrdý kartáč, a u umyvadla jsem si prsty důkladně drhl. Bylo to na omdlení, dostal jsem však zpod nehtů špínu, takže hnis mohl s krví volně odcházet. Pak jsem si spláchl ruce a od té chvíle se mi konečky prstů začaly dobře hojit. Zřejmě jsem potřeboval jít k doktorovi, na ambasádě však lékař nebyl a z High Wycombe mi výslovně zakázali stýkat se s kýmkoli cizím.
Lidé z ambasády se snažili mě rozptýlit. Pomocník vojenského přidělence v hodnosti seržanta mě vzal na vyjížďku po pahorkatině v okolí Damašku a ukázal mi některá vojenská zařízení. Když jsme si povídali o mém útěku, řekl: „Za tohle dostaneš medaili."
„Pročpak?" já na to. „Nebylo to nic zvláštního."
Do té chvíle mě vůbec nenapadlo, že jsem vykonal něco mimořádného. Spíš to byla dlouhá pěší túra. Úkol, který jsme dostali, se ukázal obtížnější, než jsme očekávali - stejně však jsem ho musel splnit.
Na ambasádě se mě jedna z dívek zeptala: „Nechtěl byste se projít ulicí, které se říká Přímá?"
„Co je to?"
„Určitě jste o ní už slyšel. Je o ní zmínka v bibli. Protíná město z východu na západ jako přímka."
„Tak jo, O.K.," já na to. Neměl jsem o to zvláštní zájem, ale děvčata historie toho místa vzrušovala. Pustila se do vyprávění, jak po smrti dřívějšího a nástupu nového krále kdekdo střílel ze starodávných zbraní do vzduchu střechami tržiště a jak jednou po odpálení nějaké rakety bylo padajícími úlomky zabito sedm nebo osm lidí. Skutečně, v zaoblených. skleněných výplních střech byla spousta děr.
Měl jsem pocit, že se ze mě stal turista, a na potvrzení této proměny jsem si koupil nějaké ošacení - manšestrový oblek, košili, tílko a tepláky. Kromě toho jsem si koupil cestovní vak, abych do něho mohl dát rezervní části své garderóby. Zašli jsme si také na něco k snědku; mimo jiné jsem rychle za sebou spořádal tři porce čokoládové zmrzliny, a děvčata přihlížela, dokud jsem to neměl v sobě. Když se mi teď vracela chuť k jídlu, toužil jsem jen po sladkém a řídkém.
Když nastal čas k odchodu, bylo mi jasné, že dvěstětrojka a střelivo zůstanou na místě, chtěl jsem si však vzít TACBE a přístroj k vidění ve tmě, protože jsem věděl, že je o ně u roty nouze. Druhý tajemník mě však přesvědčil, abych si je nebral, protože by na letišti mohly vyvolat podezření a já bych byl vyšetřován.
Vzal jsem si s sebou na letiště svůj batoh, když jsem však vystoupil po schůdkách nahoru, stevard mi arabsky řekl něco nelichotivého a hodil vak pod schůdky na zem. Vstoupil jsem do letounu, doufaje, že se najde někdo, kdo dá batoh na palubu. Seděl jsem úplně na konci. Jakmile jsme odstartovali, kdekdo si zapálil, přestože zákaz kouřit ještě svítil. V životě jsem nebyl v tak zakouřeném letadle: Z jednoho konce nebylo vidět na druhý. Úleva, kterou jsem pocítil, když jsem opouštěl Sýrii, však byla k nezaplacení. Docela v bezpečí jsem se necítil ani mezi lidmi na ambasádě. Damašek měl jakousi těkavou, horečnou atmosféru a při vzpomínce na simulovanou popravu v poušti jsem se cítil nesvůj.
Připadalo mi absurdní letět na Kypr, který je víceméně na západ od Damašku, kdežto já jsem měl namířeno na východ. Let však netrval ani dvě hodiny, a brzy jsme se chystali přistát v Larnace. Nepřestávala mě trápit úzkostná starost o kluky z naší roty.

10.
Opět na základně

Vojenský přidělenec udělal dobrou věc, když se postaral, aby mi někdo přišel naproti. Promluvil se svým přítelem od RAF, který sloužil na Kypru, a řekl mu, aby mě vyzvedl. Neříkal mu, kdo jsem, jen že tam někdo bude na mezipřistání.
Když můj batoh přijížděl na běžícím pásu, měl na sobě plno křížem nalepených pásek; na celnici mě vzali stranou.
„Otevřete prosím zavazadlo," řekl úředník - a bylo to tady. „Proč máte všechnu tu vojenskou výzbroj? Odkud letíte? Co jste tam dělal?"
„Jsem britský voják," já na to, „a pracoval jsem v Sýrii pro britské vyslanectví v Damašku. Vracím se na základnu Akrotiri."
„Čeká zde někdo na vás?"
„Ano. Je tady někdo od Spojené průzkumné roty."

Celník se podíval do mých polních lahví - čerta věděl, že mohou být radioaktivní. Pak prohledával mé věci, nic nenechal bez povšimnutí. Ještě že jsem si s sebou nevzal přístroj k vidění ve tmě a TACBE.
Když jsem vyšel ven, stál tam nějaký chlapík, podle blůzy zřejmě Brit. Zamířil jsem k němu a on mě hned oslovil:
„Chris?"
„Ano. Ahoj."
„Bud zdráv. Já jsem Brian."
Po cestě k autu mi řekl, že mě vezme k jedné rodině, která se nabídla, že se o mě postará, a když jsme se rozjeli, zeptal se, jestli nepotřebuji s někým mluvit.
„Ano," řekl jsem. „Potřebuji zajít k doktorovi."
„Copak?"
„Především proto, že jsem se asi napil špatné vody. Kromě toho mám nohy nadranc. A podívej se na tohle."
Natáhl jsem ruku, aby se mohl podívat na mé prsty, které nejenže měly necitlivé konečky, ale jako by začínaly modrat. Díval se na mě tázavě, ale o tom, kde jsem byl, jsem mu nic neřekl.
Přijeli jsme na pěkné sídliště se strážemi u vjezdu. Čekal na mě důstojník RAF a představil mě své skotské manželce a jejich dvěma dětem. Na nic se neptali, zřejmě už byli informováni. Uvítali mě tedy a usadili a paní se zeptala: „Mohu vám něco nabídnout k čaji?"
„Ano, děkuji."
„Hned to bude," ona na to. „V televizi jsou EastEnders."
A tak jsem seděl, díval se na EastEnders, jedl boby se slaninou a čipsy a říkal si: „To je fantastické!" Bylo to skutečně neuvěřitelné. Potom přišel lékař, paní poslala děti pryč, a doktor se na mě podíval s otázkou, co mi je.
„Podívejte se na ty prsty," řekl jsem. „Skoro je necítím a začaly mi modrat."
Několikrát mi testoval hmat a řekl: „No, podle všeho se jim vrací barva. Zdá se, že vám trochu omrzly, to je všechno."
Pak se mi podíval na nohy, vyčistil je, jak jen to šlo, dal na ně náplast s kysličníkem zinečnatým, nechal mi několik rezervních kusů a řekl: „Víc toho pro vás dělat nemusím. Máte ještě nějaké další problémy?"
„Víte, pohyboval jsem se poblíž nějaké chemické továrny a napil se odpadní vody. Mohlo by to mít vliv na mé ruce?"
„To se mi nezdá. Až se vrátíte, měl byste však absolvovat krevní zkoušky a další kontroly."
Když odešel, dala mi paní domu pivo - přišlo mi vhod - a povídali jsme si. Krátce před osmou manžel řekl: „No, musím do práce. Zastavím se pro vás ve čtyři ráno."
„Ježkovy oči," pomyslel jsem si, „to je ale důvěra - takhle se vytratit a nechat ve vlastním domě cizího člověka se svou manželkou a s dětmi!" Protože jsem věděl, že se nakonec nebudu vracet do Anglie, jak jsem původně myslel, řekl jsem si, že bych měl zavolat Jan a říct jí, že se plány změnily. Zeptal jsem se své hostitelky, jestli bych si od nich nemohl zatelefonovat. „Prosím, a na čas nehleďte."
Vytočil jsem tedy číslo, a když se Jan ohlásila, řekl jsem: „Jan, já přece jen nepřijedu."
„Bože!" vykřikla. „Co se stalo?"
„Nic. Prostě není nutné, abych pro ty věci jezdil."
„Poslyš," řekla, „byl tu důstojník pro rodinné záležitosti a ptal se mě na různé věci. Oč hrome jde?"
„O nic. Všecko je v pořádku."
„Všechno v pořádku určitě není, to vím."
„Všechno je v pořádku," opakoval jsem, ale neuklidnil jsem ji.
„Jsi raněn?"
„Ale kdepak. Žádné zranění. Hele, nějaké problémy byly, ale nic mi není. Vzpomínáš si nato místo, o kterém jsme spolu mluvili?"
„Myslíš tu řeku?"
„Ano, ale mlč."
„No a?"
„Byl jsem tam."
„Sám?"
„Dalších, sedm."
„Kdo?"
„O tom nemohu mluvit. Zbyl jsem jenom já. Ale cítím se dobře. Ať se děje, co se děje, nikomu neříkej, že jsem ti zas volal. Všechno je v pohodě, věř mi. Za čtrnáct dní ti zase zatelefonuji."
Když jsem zavěsil, cítil jsem, že mě to zmohlo, a nějakou chvíli trvalo, než jsem se vzchopil. „Můžete se vyspat tam v té ložnici," řekla hostitelka. „Chtěl byste si jít lehnout?"
„Výborně," já na to. Nejdřív jsem se však šel vykoupat, protože jsem byl z letadla celý ulepený. Když jsem se svlékl, co nevidím: nohy mi zmodraly ještě víc než ruce! Nějakou chvíli jsem z toho byl špatný, ale pak jsem si všiml, čím to je. Můj nový manšestrový oblek pouštěl barvu - i na mé ruce. Po doktorově návštěvě jsem si teď připadal jako debil. Alespoň jsem věděl, proč pořád modrám. Bez ohledu na to však ruce v pořádku nebyly; prsty jsem měl pořád jako dřevěné.
Uložil jsem se k spánku a nevěděl o sobě, dokud na mě ve čtyři ráno hostitelka nezaklepala. Byla už vzhůru a připravila mi šálek čaje; čekala na nás u schodů, a když jsme odcházeli, poděkoval jsem jí za pohostinnost.
Na letecké základně Akrotiri jsem narazil na nervózního malého desátníka RAF, který se mě vsedě zeptal: „Kde máte identifikační kartu?"
„Žádnou nemám."
„A pas?"

„Žádný nemám." (Sice jsem měl pas, který mi vyhotovili v Damašku, ale nemínil jsem ho tomu otravovi ukazovat.)
„Jméno?"
„Žádné nemám."
„Kdo tedy jste?"
„Jsem člověk, který bude absolvovat tenhle let."
Za mnou stál velitel roty, který mě měl na starost. Měl moje věci a řekl: „To je v pořádku. Jde na tenhle let. Já za něho odpovídám."
„O. K, pane," řekl desátník a pustil nás dál.
To už byla osádka letounu pohromadě a její šéf - rotný letectva, pověřený velením v přepravním prostoru - náš rozhovor vyslechl. Byl to vysoký mladý míšenec a sledoval cvrkot kolem sebe.
Do místnosti vstoupil velitel roty. „Půjdete na palubu s letovou osádkou," řekl mi. „Až budou odcházet, připojte se k nim." Pak se obrátil k rotnému a řekl: „Tohle budete mít jako zavazadlo navíc." Potřásl mi rukou, já mu poděkoval a on odešel.
Příslušníci osádky se spolu bavili a smáli. Já jsem seděl na druhém konci místnosti sám. Za chvíli přišel seržant ke mně a zeptal se: „Kdo vlastně jsi?"
„To ti neřeknu."
„Cože?"
„Hleď si svého," já na to.
„Co si sakra o sobě myslíš?"
„Co to ksakru má s tebou společného?"
„Hele," seržant na to, „jestli mi neřekneš, kdo jsi, tak tě do svého letounu nepustím."
„Když mě tam nepustíš," řekl jsem, „ručím ti za to, že tvá kariéra skončí přistáním tohohle letounu v Rijádu. A na nic už se neptej."
Nejsem nesnášenlivý, ale už jsem měl všech těch omezenců až po krk a nebyl jsem ochotný se jim podřizovat, zejména po tom všem, co jsem měl za sebou.
Viděl jsem, že ho to naštvalo, současně ho to však vyvedlo z konceptu. Řekl jen „O.K." a odešel. Takové výměny názorů neměly nic společného s popichováním - docházelo k nim, když se někdo pokoušel dělat příslušníkovi SAS naschvály. Je určitou výsadou příslušníků našeho pluku, že nejsou povinni těm druhým něco říkat. Vůči důstojníkům je ovšem na místě zdvořilost, a zeptají-li se vás na vaši totožnost, řeknete jen: „Promiňte, pane, ale nemohu vám to říct."
Většina lidí, když jim věcně řeknete, že se o to nemusí zajímat, to pochopí a nechá to plavat, vždycky se však najde někdo, kdo otravuje tak dlouho, až mu to naservírujete: „Koukej zavřít zobák!"
Přepravní prostor herculese byl zaplněn výzbrojí a výstrojí uloženou v sítích a upevněnou popruhy k přepravním prknům. Když jsem si sedl na popruhové sedátko, první, koho jsem uviděl, byl Mel, mladý spojař od 22. pluku SAS.
„Výborně," řekl jsem si, „první přátelská tvář, první, koho znám," a posadil se vedle něho. Dověděl jsem se, že mu byl svěřen doprovod nějakých věcí, takže musel při mezipřistání zůstat na palubě.
Seržant letectva věděl, odkud Mel je, a když nás viděl pohromadě, pochopil, že patřím k SAS a že šlápl vedle.
Začal jsem si s Melem povídat a zeptal se ho: „Máš nějaké zprávy, co se tu děje?" „Ne, vůbec žádné," on na to. Řekl jsem mu tedy, co se přihodilo. Byla to pro mě úžasná úleva moci mluvit s někým, koho jsem znal.
Zanedlouho jsme odstartovali a po čtyřech hodinách jsem přistál v Rijádu podruhé. Na letišti byl zmatek, všude plno vojáků, prostory oddělené závěsy z jutového plátna, provizorně zřízená kontrolní stanoviště a lidé spěchající všemi směry. Bylo mi divné, že jsem neviděl nikoho, kdo by mi přišel naproti. Ostatní cestující se vytratili a já zůstal v čekárně sám. Potom ke mně konečně přistoupil mladík ve stejnokroji bez označení příslušnosti k druhu zbraně a zeptal se: „Jste Chris Ryan?"
„To souhlasí. A kdo jste vy?"
„Někam vás odvezu."
„To tedy ne. Chci vědět, kdo jste."
Konečně se představil jako desátník Smith.
„A u koho sloužíte?
„Taff," řekl - tak se jmenoval zastupující zásobovatel.
„O.K.," já na to, „to mi stačí."
Když jsme se v bílé dodávce rozjeli, zeptal jsem se ho, jestli nepřišly nějaké zprávy o naší hlídce.
„Ani ň," řekl.
„Panebože!"
Zeptal jsem se, jestli se zde neobjevují scudy; jeden prý dvě noci předtím dopadl blízko letiště. Dovezl mě k velkému luxusnímu modernímu hotelu, kde pro mě byl rezervován pokoj. Bylo tam plno členů osádek RAF v letové soupravě a s pistolemi v nízko zavěšených pouzdrech. Ani si neuvědomovali, jak jsou na tom dobře, když se účastní války na takové přepychové základně.
Šel jsem do svého pokoje a lehl si. Cítil jsem se stále slabý a unavený. Ušel jsem sotva sto metrů a zadýchal se, připadal jsem si jako stařec. Asi za půl hodiny někdo zaklepal na dveře a vstoupil bývalý staršina, nově ustanovený jako zásobovatel. Dříve jsem s ním málokdy přišel do styku, věděl jsem však, že je dost nepřístupný. „Ahoj, Chrisi," pozdravil mě drsným hlasem.
Posadil se a řekl: „Vím - všecko je to tajné. Ale jsi v pořádku?"
„Jo," já na to, „cítím se dobře."
„A co ostatní?"

„To nevím, Taffe. Je to víc než týden, co jsem je viděl naposled."
Řekl mi, že mě chce vyslechnout brigádní generál, který velí speciálním jednotkám, a jeho zástupce v hodnosti plukovníka. Navrhl mi, abychom před jejich příchodem zajeli do města na pivo, a vzal s sebou kromě svého pomocníka i místní měnu v hodnotě dvou set dolarů. Využil jsem času k nákupu walkmana, nějakých nahrávek Erika Claptona a malého rádia. Potom jsme zašli na hamburgery a našli v baru partu mladých Američanů v tričkách s texty jako LEPŠÍ SMRT NEŽ HANBA a s podobnými kecy. Byli v báječné náladě a pořád se bavili jen o válce, ale co se dá dělat, říkal jsem si: „Takoví jelimani! Nemají ani potuchy, jak to tam vypadá."
Dověděl jsem se, že ti dva manící od roty ‚B' kteří dělali průzkum v Sýrii, jsou zpátky v Rijádu; zašel jsem tedy za nimi a zeptal se jich, jaké mají zprávy. Věděli jen, že jsem se dostal ven já; pokud šlo o další pohřešované, neznali ani jejich jména - tak přísně bylo všechno utajováno. Bylo báječné s nimi mluvit, a když jsme nějaký čas klábosili, navrhli, abychom se šli najíst.
„A co u mě?" já na to. „Můžu to dostat na pokoj."
Šli jsme tedy všichni tři do mého pokoje a objednali si míchané grilované maso. Jen co jsme dojedli, dostal jsem vzkaz, že dole je generálův zástupce a že jde ke mně. Oba moji hosté vzali roha, třebaže jsem chtěl, aby zůstali.
Chvíli jsme mluvili jen všeobecně a potom plukovník řekl: „Já vlastně nepotřebuji vědět, co se přihodilo. Dobře si však všechno rozmyslete, protože budete vyslýchán, proč jste utekl."
Vypadalo to, jako by naznačoval, že jsme byli zbabělci. Ohromilo mě to tak, že jsem stačil říci jen: „Ano - dobře."
Po jeho odchodu se mě začalo zmocňovat rozčilení. Říkat něco takového se nehodilo pro nikoho, natož pro vyššího důstojníka speciálních jednotek, který dosud přesně nevěděl, co se stalo. Připomněl mi ještě, že generál je na cestě ke mně, a já čekal téměř do jedné do rána, než se konečně objevil. O nějakém našem útěku vůbec nemluvil, naopak, jako bývalý příslušník roty ‚B' to chápal tak, že můj únik je pro rotu vyznamenáním, a blahopřál mi. Nakonec mi řekl, že mám hned ráno odletět herculesem do Al Žúfu.
Nemohl jsem se smířit s faktem, že o ostatních nebyly žádné zprávy. Iráčané neoznámili, že někdo na jejich území padl do zajetí, bylo tedy stále pravděpodobnější, že jsou všichni mrtvi. Nejhorší bylo, že za mnou pořád přicházeli lidé a ptali se: „Tak co se jim podle tebe stalo?" Neměl jsem ani potuchy. Mohl jsem jen opakovat, jak došlo k dotyku s nepřítelem a jak se hlídka rozpadla - a říkal jsem to tolikrát, že jsem si připadal jako papoušek. Potřeboval jsem se však sám od někoho dovědět, jak se věci mají.
Ráno jsem si oblékl čistý stejnokroj, který zbavila špíny pračka na ambasádě v Damašku, a měl jsem pocit svěžesti a uspokojení, že ho mám zas na sobě. Nohy jsem sice měl pořád dost rozbolavělé, ale boty jsem si obul, a tak jsem vypadal zas k světu.
Když letoun v Al Žúfu přistával, byl jsem představou, že zas uvidím kamarády, vzrušen tak, že jsem si šel stoupnout k zadním dveřím, abych mohl rychle vyběhnout a pozdravit se s nimi. K mému překvapení však tam byl jen jeden člověk - staršina roty Geordie.
Hned jsem se dověděl proč. Z obavy, že by mě to mohlo citově rozrušit, řekl lidem, aby tam nechodili. Stejně však tři kluci jeho pokyn ignorovali a postávali vzadu. Když jsem vystoupil, rozběhli se ke mně, obklopili mě a poplácávali mě po zádech s voláním „bravo!" Nějakou chvíli jsem doopravdy nebyl schopen promluvit. Na Boba Shepherda zapůsobil pohled na mě tak, že se rozplakal. Místo zdatného, zdravím kypícího mladého muže, s kterým se loučil před dvěma týdny, měl teď před sebou předčasně zestárlého, zlomeného, sehnutého a šourajícího se mrzáka - raneček kostí, jak to sám názorně vyjádřil. Rozrušilo ho to tak, že odmítl jet zpátky k rotě autem, a aby se z toho vzpamatoval, šel pěšky okolo letiště.
Geordie mě vymanil z objetí kamarádů. Vzal si mě stranou a řekl: „A teď se musíme jít vyzpovídat."
Velitelské stanoviště pluku bylo ve stanech u budov stálých řídících letištních věží. Než jsme vstoupili, staršina se mě zeptal, jestli mu nechci něco říct. „Jo, něco jo." já na to. „Jednu věc, která se přihodila, ti řeknu, ale velícímu důstojníkovi ji říkat nebudu." A pověděl jsem mu, jak Vince ztratil odvahu. „Jestli se z toho dostane Andy nebo někdo jiný, potvrdí to," řekl jsem. „Do té doby na to zapomeneme. Nemá cenu říkat, že to byla jeho vina." „Tak jo," řekl staršina a vstoupili jsme.
Přijal nás seržant ze zpravodajské sekce, sympatický mládenec, a požádal mě, abych mu celou příhodu vylíčil, že si ji bude zapisovat. Trochu mě zneklidnilo, když jsem si všiml, že na druhém konci stanu sedí na židli velitel pluku a čte The Times. Nevěnoval mi však pozornost. Potom šel okolo operační důstojník, ale ani on nic neříkal. Postupně jsem nabýval přesvědčení, že jsem se podle jejich názoru zachoval špatně.
Nicméně jsem pokračoval ve výpovědi, a když jsem byl asi uprostřed, vracela se ze střelnice polovina roty s velitelem. Popadl mě, potřásl mi rukou a řekl: „Moc rád vás vidím! To je báječné, že jste zase zpátky! Mohu pro vás něco udělat?"
„Ne, děkuji," řekl jsem, „mám teď rozhovor s tímhle mládencem od zpravodajců."
„Jasně, ale až s tím skončíte, popovídáme si u roty, protože se všichni chtějí dovědět, jak to bylo."
Vypovídal jsem téměř dvě hodiny. Když jsme skončili, odvezl mě Geordie okolo letiště k rotě a ukazoval mi, že byla všechna lehká útočná vozidla při výcviku odepsána. Cestou se mě zeptal: „Nejdřív to nejdůležitější: Chceš si zajet domů?"
„Ne," řekl jsem. „Chci zůstat tady a zjistit, co se stalo." Opustit tým jsem si přál ze všeho nejmíň.
Od Geordieho jsem také dostal překvapující informace o dalších dvou hlídkách Bravo: Obě se vrátily rovnou zpátky. Když Bravo Three Zero rekognoskovala svůj prostor, došel její velitel k závěru, že je mimořádně nebezpečný. Nebylo tam téměř kam ukrýt vozidla, a tak bez otálení zamířili zpět k saudské hranici. Cesta jim zabrala dvě noci. Velitel byl pak ostře kritizován, v neposlední řadě za to, že nedbal pokynu spojit se s rotou ‚D' která už byla v Iráku - nedaleko od jeho trasy - a potřebovala posílit.
Bravo One Zero tam zůstala ještě kratší dobu. Když chinook na určeném místě přistál, řekl pilot veliteli hlídky: „Pete,

nechceš to trochu obhlédnout? Já bych tu chvíli počkal. Asi patnáct mil zpátky jsme letěli přes silnici, a já vidím světla vozidel téměř až sem, tak je ta poušť rovná. Daleko široko nejsou žádné prolákliny ani vádí. Je to jako kulečníkový stůl." Aby si svůj názor ověřil, létal pilot dvacet kilometrů tam a zpět a snažil se najít členitější terén, kde by mohl hlídku vysadit, poušť však byla všude úplně otevřená.
Pete učinil rozhodnutí, které mě svou neskonalou odvážností ohromilo. „Tak tady nezůstaneme," řekl. „Letíme pryč."
Když se vrátili do Al Žúfu, stal se terčem posměšků, dokonce ho označovali za zbabělce - to slovo bylo skutečně použito. Nejen já, nýbrž i mnozí jiní usoudili, že ze všech tří rozhodnutí velitelů hlídek to jeho vyžadovalo největší odvahu. Zůstat, kde byli, se rovnalo sebevraždě - něčemu podobnému, co potkalo nás, ne-li něčemu ještě horšímu. O rok později začali lidé říkat: „No, nakonec měl pravdu," - tenkrát si však vytrpěl své.
Buď jak buď, když jsem se dověděl, že byla vyřazena - ať už z jakéhokoli důvodu - všechna tři pozorovací stanoviště, bylo to pro mě veliké překvapení. Co se Bravo Two Zero týče, vyšlo najevo, že spojení selhalo zejména proto, že jsme dostali špatné rádiové frekvence. Nezavinil to nikdo u pluku, nýbrž přidělená spojovací jednotka. V důsledku toho pronikly tři naše zprávy ve zkomolené podobě, odpověď jsme však nedostali vůbec. Kromě toho jsem zjistil, že jsme byli špatně informováni o provozních vlastnostech TACBE; měly účinný dosah jen asi 120 kilometrů, kdežto nejbližší spojenecké letouny se pohybovaly ve vzdálenosti 500 kilometrů na východ od nás. 24. ledna v noci - byla to první noc našeho útěku - sice pilot jednoho amerického F-15 Andyho volání zachytil a předal letounu AWACS. Protože však volání vycházelo z místa, odkud je velitelství našeho pluku neočekávalo, způsobilo to jen zmatek.
Hlavní problém byl v tom, že podle předpokladů plukovního velitelství jsme měli v případě nějakých problémů zamířit zpět k saudské hranici, kdežto my jsme po prvním klamném manévru zamířili přímo opačným směrem. 26. ledna bylo jasné, že se stala nějaká vážná chyba - i když nic takového nebylo z naší strany výslovně potvrzeno. V 17.45 odstartoval z Araru chinook s pěti příslušníky naší roty, aby se pokusil nás zachránit. Tato akce byla v důsledku zhoršeného počasí přerušena. Další byla podniknuta den poté, kdy kombinovaný anglo-americký tým na palubě MH-53 absolvoval plánovanou trasu a přiblížil se asi na pět až šest kilometrů k našemu původnímu nouzovému stanovišti; potom letěl po únikové trase, která se zdála nejpravděpodobnější, totiž směrem k saudské hranici, a skoro mu při tom došlo palivo. Třetí záchranná mise měla být uskutečněna 30. ledna, pro onemocnění pilota však byla zrušena. Velitel pluku se snažil organizovat další pátrání, až se 1. února časně zrána dověděl, že jsem se objevil v Damašku - z čehož vyplynulo, že je vyloučeno, aby se někdo z naší hlídky ještě pokoušel o návrat do Saudské Arábie.
Radostnější byla zpráva, že den po našem nasazení roty ‚A' a ‚D' násilně překročily hranici a že se svými těžce vyzbrojenými „růženami" páchají spoušť mezi mobilními odpalovacími zařízeními Scud a komunikačními věžemi. Jejich klíčovou zbraní byla M19 - kulomet odpalující 3 až 4 granáty za sekundu. Střelivo mělo stejnou ráži jako naše dvěstětrojka, náboje však obsahovaly vetší množství trhaviny - a když to všechno začalo kolem Iráčanů vybuchovat, dávali se na útěk. Podrobnosti o těchto záškodnických akcích měly teprve přijít, u obou rot však dobře fungovalo spojení a z jejich operačních zpráv vyplývalo, že všechno běží jako na drátku.
V době, kdy jsem se vrátil do Al Žúfu, žila rota ‚B' ve stanech a život byl mnohem organizovanější. Velící důstojník roty a staršina mi přidělili americké polní lůžko a ubytovali mě ve svém stanu, který měl teplomet. Žasl jsem, s jakou péčí se o mě Geordie stará; před naším nasazením se zdálo, že nestačí na své úkoly, ale teď byl pánem situace a o mě se staral jako vlastní matka. Položil mi na lůžko výstroj a řekl: „Tak co, nechtěl bys chlapcům něco říct?"
„Samozřejmě. To bude fajn."
O hodinu později byla na zadní stěnu jednoho stanu upevněna velká mapa a na zemi sedělo a poslouchalo dvacet příslušníků roty. Když jsem jim vyprávěl, co jsem prožil, soustředěně mě sledovali a z občasného tlumeného zaklení bylo patrné, jak to prožívají. Líčil jsem jim, jak sněžilo a jak vál rezavý vítr - věděli, že nepřeháním, protože od mého odchodu z Al Žúfu se i tam ochladilo.
Potom mi velitel roty a staršina připravili večeři z potravinových balíčků a museli jsme se ještě vrátit na velitelství, protože mě ve 23.00 očekával velitel pluku. „Panebože!" říkal jsem si. „Všechno znovu! Proč sakra neposlouchal, když jsem se zpovídal tomu zpravodajci." Ale nic naplat, zašli jsme do stanu operátorů a seděli jsme tam do dvou do rána. Nakonec se mě zeptal: „Myslíte, že jste udělal všechno, co jste udělat měl?"
Se mnou to zacloumalo. „Měl jsem si hlídat Vinceho," řekl jsem se slzami na krajíčku.
„Poslyšte," uklidňoval mě velitel pluku, „nebylo to vaše vina." Pak se mě zeptal, jestli bych nechtěl zajet do Araru a informovat rotu ‚A' Delta Force - jednotky amerických speciálních vojsk, která měla být nasazena za nepřátelskými liniemi. Předpokládalo to vyjet v 05.30 - asi za tři hodiny - a tak jsme šli rovnou do stanu a zalehli.
Když jsem vklouzl do spacího pytle, velitel roty mě přikryl velkým pasteveckým pláštěm a já si připadal jako děcko. Byla to po Kypru druhá noc od našeho dotyku s nepřítelem, kdy jsem klidně spal. Nevím, bylo-li to tím, že jsem měl konečně pocit, že jsem v bezpečí, ale ať už to bylo čímkoli, usnul jsem, jako když mě do vody hodí, a probudil se, až když mi Geordie zatřásl ramenem. Za rozbřesku, kdy jsem ještě nevěděl o světě, připravil teplou snídani; pojedli jsme párky s boby a čaj a v 05.30 vyrazili v landroveru na cestu. Jel s námi Gus, americký styčný důstojník.
Když se rozednilo, Gus ze mě v jednom kuse páčil informace. Znali jsme se z Herefordu od doby, kdy byl přemístěn do Anglie, aby velel jedné z našich rot. Tehdy jsem byl velitelem týmu ostřelovačů a organizoval výcvik takříkajíc na vysoké úrovni - šplhání po zdech budov nahoru i dolů, v šachtách výtahů a podobně. Dělali jsme rotě Delta hostitele a já jsem s Gusem strávil spoustu času ve voze. V jednom jsme byli i teď, a tak jsme alespoň nyní trávili čas rozhovorem, který mohl být užitečný. Delta měla být nasazena v prostoru okolo jaderné rafinérie, a Gus, kdykoli jsme projížděli nějakým zvláštním terénem, se mě ptal, nepodobá-li se terénu v místě určení americké jednotky. „V místě X má přesně stejnou barvu," já na to, nebo: „V místě Y to vypadá takhle".
Cesta trvala téměř tři hodiny. V operační místnosti v Araru jsem byl u generálmajora Wayne Downinga, velitele speciálních vojsk USA, který před nedávném přiletěl dohlížet na organizaci operací. Byl štíhlý, nakrátko ostříhaný a

vypadal zdatně - ztělesnění úspěšného amerického vojáka. Potřásl mi rukou a představil mě čtyřem nebo pěti dalším důstojníkům. Pak jsme usedli do křesel kolem nízkého stolku. Downing mi poděkoval, že jsem přišel, a já jim vyprávěl, co se nám přihodilo. Když jsem skončil, nastalo ticho, až Downing řekl: „Už léta jsem neslyšel tak podivuhodnou příhodu." Po chvíli se zeptal: „Co tomu řekli lékaři?"
„Abych pravdu řekl, ještě jsem u lékaře nebyl."
Zřejmě ho to ohromilo. Se starostlivým výrazem rozpačitě řekl: „Skutečně mě mrzí, že jste se sem kvůli mně vláčel. Měl jste jít nejdřív k doktorovi. Ale něco mě napadá, máme zde několik doktorů tempařů. Zařídím, aby se na vás jeden podíval."
Nebyl jsem si jist, co doktorem tempařem míní, ale celkem ochotně jsem k jednomu zašel. Zběžná prohlídka potvrdila, že mám silně omrzlé prsty na rukou i na nohou. Doktor říkal, že se mi chodidla časem zahojí, že si však mám dát do pořádku zuby. Když jsem se mu zmínil o jaderném odpadu, řekl, že si mám určitě nechat udělat krevní testy.
Downing mi pak řekl: „Vím, že toho od vás žádám mnoho, ale nechtěl byste promluvit o svých zkušenostech u roty ‚A'? Půjdou dnes v noci do akce a určitě by to ocenili. Možná byste jim tím hodně pomohl." Rozumí se, že jsem souhlasil. A tak jsem celý příběh vyprávěl znovu, tentokrát asi čtyřiceti hochům. Když jsem skončil, odměnili mě bouřlivým potleskem a každý mi chtěl potřást rukou.
Před odchodem jsem ještě jednou zašel k Downingovi. Zeptal se mě: „Potřeboval byste ještě něco?"
„Lhal bych, kdybych řekl, že ne," já na to. „Máte ty velké polní láhve, batoh a podobné věci?"
„Určitě. Ale raději si zajděte k zásobovateli." Poslechl jsem ho - a odcházel jsem odtud s vozidlem plným nové výstroje.
Nakonec mě Downing ještě poslal do operační místnosti, plné spojovacího zařízení, kde jsem našel důstojníka SAS přiděleného k americkým speciálním vojskům. Mluvil jsem s ním o naší hlídce a on říkal, že jsme byli nasazeni bez dostatečných informací. Podle jeho tvrzení Američané mohou pořídit družicové snímky jakékoli oblasti do čtyřiadvaceti hodin od vyžádání. Když jsem se zeptal, proč jsme to neudělali, mohl to přisoudit bud rivalitě mezi Brity a Američany, nebo neochotě Britů informovat Američany o vlastních akcích.
Po návratu do Al Žúfu jsem s kluky u roty donekonečna spekuloval, co se mohlo s ostatními členy hlídky stát. Podle mého nejhlubšího přesvědčení byl Vince mrtev a stejně asi i Stan - ledaže by byl zajat. Nechápal jsem však, proč neuniklo těch ostatních pět, nebo proč o nich nebyly žádné zprávy. Stěží jsem přitom ovládal své emoce. Když jsme se o tom jednou ve stanu bavili, bylo toho na mě najednou příliš mnoho. Náhle se mi udělalo zle a šel jsem ven se slovy: „Heleďte, mám toho dost." Jeden z kluků vyběhl za mnou a vzal mě okolo ramen: „Nedělej si s tím starosti," řekl, „setřes to ze sebe."
Lidé to začínali brát tak, že je zbytek hlídky odepsán, a dověděl jsem se, že asi budu muset jet na Nový Zéland, do Austrálie a do Anglie navštívit rodiny pohřešovaných. Velitel roty mi řekl, abych byl na tuto cestu připraven, hned jak se vrátím do Anglie. Nemusím prý z toho mít strach, protože u toho bude velitel roty - takže to nebude jen na mně.
Přes emocionální výkyvy jsem se cítil dost dobře, takže když se rota ‚B' chystala vyjet do Iráku, aby zabezpečila doplnění většího množství zásob rotám ‚A' a ‚D', zeptal jsem se velitele pluku, jestli bych se k ní nemohl připojit. Naštěstí si uvědomoval, že zdaleka nejsem v pořádku, a řekl: „Ani nápad."
Akce spojená s doplněním zásob se stala pamětihodnou výpravou, a když jsem se dověděl, jak probíhala, mrzelo mě, že jsem se jí nezúčastnil. Rota ‚B' se měla postarat o zabezpečení deseti třítunových nákladňáků, což poskytlo asi tuctu našich kluků příležitost zúčastnit se války. V týmu byli specialisté, například elektromechanici, a jeden ženista - expert na opravy magellanů.
Koloně velel major zvaný Bili - energický člověk s velkou autoritou a bohatými zkušenostmi, které sahaly až do ománského tažení v sedmdesátých letech. Na závěrečnou instruktáž, kterou uspořádal pozdě v noci v jednom vádí kousek před hranicí, nezapomene nikdo, kdo se jí zúčastnil. Když se všichni usadili bez ladu a skladu na zemi, zachumláni do dlouhých arabských plášťů, vyložil jim velmi pádně a přesně svůj záměr.
„Nezastavíme se před ničím," prohlásil. „O účinnosti nepřátelské palby se dá mluvit, až když střely prolétávají předním ochranným sklem."
Staršina roty ‚B', který řídil landrover a říkal si, že by mohl zabodovat, poznamenal: „Já přední ochranné sklo nemám."
„O.K.," Bili okamžitě na to, „tak tedy když střely prolétávají vašimi ochrannými brýlemi." Další otázky nebyly, a tak kolona v 03.00 překročila hranici; vpředu jely dva landrovery, za nimi čtyři motocykly, aby podle potřeby předávaly zprávy, a nakonec ve dvacetimetrových rozestupech nákladňáky. Za tmy postupovaly v drsném a těžkém terénu pomalu; jely bez světel a nákladňáky drncaly přes kameny. Když se však rozednilo, vyrazily vpřed a na sjízdných úsecích občas dosahovaly rychlosti 80 až 90 kilometrů za hodinu.
Jejich trasa směřovala ke dvěma velkým vádí, která ostřelovaly letouny Jaguar a Tornádo v nízkém průletu, aby se přesvědčily, jestli se tam nepřesunula irácká vojska. Kolona projela kolem četných menších beduínských táborů. Někteří pastevci koz měli ještě velbloudy, většina jich však byla motorizovaná a někteří měli i velké nákladní mercedesy. Bob Shepherd, který se učil kvůli ománskému tažení v sedmdesátých letech arabsky, několikrát přes den zastavil a zjistil, že beduíni jsou celkem přátelští. Pořád myslel na Stana, kterého dobře znal, a doufal, že se o něm něco dozví od některého pastevce.
Místo setkání s částmi roty ‚D' bylo u křižovatky Y, kde se sbíhala dvě vádí. Kolona k ní dojela po 180 kilometrech okolo 15.30. Pátrači ji zavedli do hlubokého vádí se strmými stěnami a nákladňáky tam stály příštích čtyřiadvacet hodin v úkrytu, zatímco si všichni přicházeli ve skupinkách pro potraviny, vodu a střelivo. Čerstvého jídla - masa, chleba a ovoce - byla spousta, chlapci se však většinou spokojili s balíčky s hotovými jídly. Bylo také hodně rozbitých vozidel, takže automechanici měli co dělat.
Když nastal čas, aby se kolona vrátila, Bob se od ní oddělil a na zbytek bojové akce se přemístil k rotě ‚D'. V Al Žúfu mu předtím bylo řečeno, že by tím riskoval nucený návrat ke své jednotce, on však byl odhodlán zúčastnit se války.

„Kvůli tomu jsem nastoupil k tomuto pluku. Je to moje velká příležitost."
Byl u své nové jednotky teprve druhý den, a rota ‚D' už zaznamenala velký úspěch. Ráno bylo jasné a v poledne se nad pouští chvěl horký opar. Osm vozidel SAS vyjelo hledat cíle a vyhlížet něco, co vypadalo jako nepřátelská kolona. Když se dostali blíž, pátrači přesvědčili sami sebe, že mohou identifikovat dva tanky a jedno vozidlo - všechno se pohybovalo velmi pomalu. Pak na vzdálenost pouhých dvou kilometrů zjistili, že to, co viděli, jsou dvě vozidla na kladení dehtového makadamu, která se vůbec nepohybovala; původně pracovala na silnici a pak tam zůstala.
Později toho dne přišli nájezdníci na něco skutečného: Byla to dvě mobilní odpalovací zařízení s řízenými střelami Scud v horizontální poloze. Byla vzdálena asi dvanáct kilometrů, mezitím však opar zmizel, takže je mohli pomocí dalekohledů a teleskopů spolehlivě určit. Rychlé rádiové hlášení udalo základně souřadnice a dvě F-16 dostaly příkaz k okamžitému startu. Scudy jako by právě přijely na místo a připravovaly se na odpálení, až nastane soumrak, aby se mohly nepozorovaně vzdálit. Pohybovalo se kolem nich několik menších vozidel, ale když je pátrači za stálého přibližování asi čtyřicet minut pozorovali, rychle se začala vzdalovat. Zřejmě zpozorovala mračna prachu zvířená blížícím se nepřítelem. Pro scudy však už bylo příliš pozdě. Chvíli před setměním, než s nimi mohly osádky odjet, přiletěly F-16 a zlikvidovaly je řízenými střelami a pumami ráže 1000 liber.
Pro pozorovatele, kteří se právě přiblížili na vzdálenost asi čtyř kilometrů, to byl jedinečný ohňostroj. Večerní opar zahalil detaily na zemi, obloha se však rozzářila obrovskými záblesky, země se otřásala údery pum a bylo cítit horko způsobené výbuchy. Spojaři SAS, kteří mluvili s piloty, je upozornili, že se určitým směrem vzdálila další irácká vozidla, a poslali je za nimi. Úspěch akce byl naprostý, ale až druhý den se dověděli, že v tom prostoru bylo celkem sedm nebo osm scudů. Ty dva, které viděli, byly před uskupení vysunuty.
Byl to jen jeden z mnoha úspěchů. Kdykoli naši chlapci zaútočili, Iráčané bud drželi svá postavení, nebo prchali; jen málokdy vyráželi dopředu. Blížící se mračna prachu a vědomí, že se v nich ukrývá strašlivá palebná síla, obvykle stačily, aby se dali na útěk. Taktika SAS se zakládala na zásadě tvrdě udeřit a rychle zmizet. Typický útok zahajovala salva minometů ráže 81 mm. Zatímco padaly pumy, nepozorovaně se přiblížil úderný tým a zahájil palbu z půlpalcových kulometů, granátometů M19 i z gympů. Jednou si povrch terénu vynutil, že museli slézt z vozidel a zlikvidovat pevnůstky pěšky.
Terén, ve kterém naše roty vedly bojové akce, byl většinou přesně takový, jakým jsem prošel sám: měsíční krajina pokrytá šedými nebo šedočernými kameny, štěrkem a roztroušenými balvany. V noci se jednotky stáhly a zaujaly obranné postavení buď v nějakém vádí, nebo v otevřeném terénu. Ve druhém případě udělaly takzvanou udičku: Jely trasou ve tvaru veliké kličky a vrátily se po ní téměř až k místu, odkud vyjely; tak nastražily léčku tomu, kdo by šel po jejich stopách.
Každé jednotce byla přidělena určitá plocha území, kterou měla prozkoumat, a jak si chlapci postupně zvykli na terén a na chování Iráčanů při útoku, vytvořili si účinný model činnosti. Všeobecně vzato přes den většinou zůstávali v úkrytu a odpoledne provedli obvykle dvě průzkumné akce k zjištění cílů. Když na něco přišli, napadli cíl krátce před setměním, aby měli dost času ho zničit, ubránit se a stáhnout se zpět.
Jejich hlavním cílem byly věže určené k hlášení pohybu ve vzdušném prostoru. Byly ze dřeva a oceli, vysoké asi deset metrů a připomínaly strážní věže koncentračních táborů z dob druhé světové války. Střežili je vojáci v síle nanejvýš jedné čety - asi třicet mužů, kteří se obvykle z větší části dali na útěk, jakmile se vozidla přiblížila. U jedné z nich bylo zajato osm Iráčanů. Když je Bob vyslýchal, přesně mu vylíčili, co dělali. Řekli mu také, že jejich důstojník utekl s rádiovou stanicí, což pokládali víceméně za standardní postup. Byli velmi vystrašeni a chtěli s Brity odejít. Když se zeptali, kam Britové jdou, Bob jim řekl: „Do Bagdádu."
„A proč?"
„Zabít Saddáma Husajna."
„Správně!"
Protože šlo o řadové vojáky, nemělo smysl brát je s sebou zpět do Saudské Arábie. Po vyhození věží do vzduchu a po zničení zbraní a spojovacího zařízení je proto vyvedli asi kilometr do pouště a nechali je tam s kbelíkem vody, spoléhajíce, že je přijdou jejich lidé včas zachránit. Jen jednou se stalo, že naši příslušníci narazili na zatvrzelý odpor vojáků, kteří bránili stálé předsunuté spojovací stanoviště. V noci bylo napadeno spojeneckými letouny a přišel požadavek na podrobné zhodnocení škod. Tentokrát si tým SAS vzal příliš velké sousto: Musel čelit početnému nepříteli, který byl odhodlán se z místa ani nehnout.
Asi ve 22.00 čtyřčlenný tým nechal své vozidlo na místě a šel se pokusit odhadnout, o jak velké stanoviště jde. Jak se ukázalo, byla větší část zařízení v podzemí, v bunkrech, a vojáci leželi v úzkých zákopech. Nezvaní hosté reagovali na výzvu adresovanou jim v arabštině smířlivě, vzápětí se však octli v palbě a staršina dostal zásah do zad. Náboj mu pronikl podél páteře žaludkem a vyšel ven, aniž naštěstí zasáhl nějakou kost. Před bezprostředním nebezpečím ho zachránil malý chlapík zvaný Ben (později byl vyznamenán za statečnost Vojenskou medailí), zatímco oba kolegové ho kryli palbou. Všichni čtyři se co nejrychleji vrátili k vozidlu a s landroverem odjeli zpět ke své skupině; společně pak ustoupili asi o pět kilometrů a zaujali tam na noc postavení.
Dál na sever měla americká Delta Force téže noci velký střelecký souboj a utrpěla nějaké ztráty. Den poté pro ně přiletěl vrtulník. Američané se nabídli, že vezmou i britského staršinu, ten však transport odmítl - stejně jako velitel roty - protože vedl svůj tým a chtěl tam zůstat. Jeho smysl pro povinnost mu zachránil život; vrtulník, který by ho byl dopravil zpět do Araru, totiž blízko perimetru základny havaroval, a všichni cestující včetně těch, které jsem sám instruoval, se zabili. Když irácké pozemní síly 28. února kapitulovaly -, zde předbíhám událostem - rota ‚A' se ihned vrátila na saudské území, rota ‚D' však ještě několik dní zůstala, čekala, jak to všechno dopadne, a sledováním mezinárodního zpravodajství BBC se udržovala v kurzu. Příměří pro ně bylo tak trochu zklamáním, protože připravovali společnou akci proti řadě věží s použitím malých útočných vrtulníků Minibug, kterými disponovala Delta Force. S

ukončením pozemní války byla tato akce odvolána. Tři dny poté vyrazili na zpáteční cestu, jeli s vlajícími britskými státními vlajkami dolů vadím, kterým vedla jejich trasa do Iráku, a nad hlavami je zdravily letouny kymácením v podélné ose a přemety.
Strašně rád bych se byl toho všeho zúčastnil, věděl jsem však, že bude ještě dlouho trvat, než budu fit. Když mi tedy velitel roty doporučil, abych si na týlové základně tři dny odpočinul a zotavil se, než bych mohl být opět nasazen, zaváhal jsem. Podíval jsem se na něho a přikývl, pomyslel jsem si však: „Ani nápad! Sem už se v žádném případě nevrátím."
Sel jsem si sbalit věci, a když jsme pak jeli směrem k řídící letištní věži, velitel roty mě upozornil: „Myslím že je to váš letoun!" Hercules už pojížděl na ranvej, ale velitel se vřítil s autem napříč startovací dráhy a se zakvílením pneumatik zarazil landrover těsně u nosu herculese. Když jsem do něho nastoupil, koho nevidím: Osádce přepravního prostoru šéfoval týž vysoký seržant, se kterým jsem se střetl na základně Akrotiri. Teď už o mně všecko věděl a omluvil se za své nepřívětivé chování na Kypru.
Vešel jsem do hangáru, kde jsme byli ubytováni po příletu do Zálivu, našel jsem si místo pro lůžko a šel jsem se poohlédnout po svých věcech.
Zjistil jsem, že se mi v nich za mé nepřítomnosti někdo hrabal. Zmizel můj malý cestovní stan, americké pončo a některé další věci. Byl jsem přesvědčen, že to neudělal nikdo od SAS, a podezříval jsem některého z mužů, kteří nám byli přiděleni od jiných jednotek. Na chvíli se mě zmocnila panika při pomyšlení, co se stalo s mou původní únikovou mapou, na které byla uvedena jména příslušníků hlídky; našel jsem ji však a bezpečně uložil.
Kuchyně na základně Victor byla asi 200 metrů od hangáru, a než jsem tuto malou vzdálenost zvládl, cítil jsem se úplně vyčerpán a musel jsem si sednout. Pořád jsem ještě konzumoval jen malé množství jídla a na váze jsem přibíral velmi pomalu. Kdykoli jsem se zakousl do něčeho tvrdého, začaly mi krvácet dásně, takže jsem měl v ústech pořád pachuť krve - a protože nesnáším syrové maso, dělalo se mi z toho špatně. Při pohledu do zrcadla jsem si říkal: „Vypadáš jako nějaký upír!"
Strávil jsem tam čtrnáct dní a kromě toho, že jsem jedl, opaloval se, poslouchal hudbu a snažil se zotavit, jsem toho jinak moc nenadělal. Cítil jsem se jako omámený a děsilo mě, jak dlouhý potřebuji čas, aby se mi vrátila síla. Když jsem si zašel do tělocvičny a pokusil se z lavice zvednout činky, uvědomil jsem si, jak jsem zeslábl. Nedokázal jsem se ani předklonit. Taková ochablost mě demoralizovala.
Jeden mladý důstojník, který velel protiteroristickému týmu, se na mě obrátil s tím, abych si vzal na starost tým ostřelovačů.
„V žádném případě," řekl jsem. „Odjedu se na čtrnáct dní rehabilitovat do města."
„To nepůjde."
„Ale půjde. Nemám dost šťávy, abych mohl rovnou začít dělat."
Druhý den ráno mě vzali dva maníci do města autem, a když jsme vcházeli do nákupního střediska, právě byl na odchodu chlapík jménem Kev, s nímž jsem absolvoval výběrové řízení. Při pohledu na něho mi vstoupily slzy do očí. Popadl mě, posadil mě do auta vedle sebe a zavezl mě do své ubytovny v armádním táboře na kraji města. Zůstal jsem u něho několik dní. První večer jsme šli do města na disko. Život jako by tu ztrácel smysl: Letecká válka byla dosud v plném proudu a na pořad se dostávalo pozemní tažení - a tak všichni pili a tančili.
Za několik dní jsem se cítil silnější a vrátil se na základnu Victor převzít tým ostřelovačů. Žili jsme ve stanech. Když jsme začali s výcvikem, zjistil jsem, že mi nevyhovuje arabská strava. Odcházela ze mě nestrávená a začal jsem zase ztrácet na váze. V tu dobu se zároveň připravovalo vyslání týmu osobní stráže do Jižní Ameriky; bylo mi řečeno, abych se učil španělsky, a dali mi lektora ze Sboru vzdělávání pozemního vojska, ale nebyl jsem s to se soustředit. V Bavorsku jsem se učil německy bez problémů a řekl bych, že mi cizí jazyky dost šly; teď jsem si však nemohl vůbec nic zapamatovat, dokonce ani dát dohromady jednoduchou frázi jako „dobré jitro". Hlavu jsem měl jako vymetenou a slova mi šla jedním uchem tam a druhým ven. Šlo mi to tak bídně, že se můj instruktor brzy naštval. „Poslyšte," řekl, „máte o to vůbec zájem?"
„Vy poslyšte," já na to, a řekl jsem mu, co všechno jsem prožil. Hned se omluvil a řekl: „Tímhle byste se teď neměl zabývat. Nemůžete se soustředit." Promluvil si s tím mladým oficírem a řekl mu, aby můj kurz zrušil.
Protože jsem měl v tak špatném stavu zuby, sjednal jsem si návštěvu u dentisty. Byl jsem předem upozorněn, že mu v žádném případě nesmím říct, kde jsem byl. Když jsem však přišel do ordinace, zjistil jsem, že je dentista skutečně rozumný a milý chlapík původem z Nového Zélandu. Požádal mě, abych vyplnil formulář s prohlášením, že nemám AIDS a podobně. Pak poslal svého asistenta ven a řekl: „Na první pohled s vámi něco není v pořádku."
„Ano," já na to, „mám za sebou osm zlých dní."
„Taky bych řekl. Jak si vyděláváte na živobytí?"
„Zkouším landrovery."
„O.K. Nezajímá mě, co jste dělal, ale ústa máte v hrozném stavu. Na dásních jsou známky podvýživy; zmenšují se vám, a proto krvácejí. Vidím vám až na kořeny zubů. Je možné, že o několik z nich přijdete. Dva musím vytrhnout hned. Jinak si vtírejte do dásní tuhle pastu."
Všiml si, že mám potápěčské hodinky a že je pryžový řemínek na pohublém zápěstí volný. „Jen tak mimochodem," řekl, „mám taky takové hodinky, a jestli chcete, mohu vám řemínek nějakým svým fidlátkem utáhnout." Připadalo mi legrační, že nástroje používané na lidské zuby mohou stejně dobře sloužit třeba hodinářům.
Dásně se mi dodnes úplně nezahojily; některé zuby jsou dosud uvolněné. Snažil jsem se však tehdy zlepšit svůj zdravotní stav celkově. Trvalo šest týdnů, než se mi do prstů na rukou i na nohou vrátil cit. Krevní zkouška, které jsem se podrobil v provizorní nemocnici na americké letecké základně, byla negativní - tamní lékař však bezpochyby něco přehlédl, neboť další zkouška, provedená v Anglii, ukázala, že mám krevní poruchu způsobenou pitím špinavé vody z

Eufratu a abnormální množství enzymů v játrech, způsobené reakcí na otravu. Absolvoval jsem také zkoušku množství radioaktivních látek v organizmu, nic se však nezjistilo. Když jsem mluvil s jedním lékařem o hubnutí, řekl mi, že shodit jednu libru za týden je bezpečné. Když jsem mu řekl, že jsem ztratil za týden šestatřicet liber, zděsil se: „To není možné!" „Už je to tak," já na to. „To tedy není dobré."
Psychické jizvy se hojily mnohem déle. V Zálivu mě začala opakovaně pronásledovat noční můra: Jdu tmou po nějaké silnici. Na náspu před sebou vidím dvě černě oděné postavy s kapuci. Vím, že jsou to muži, které jsem zabil v jaderném zařízení, ale přesto jdu k nim, abych se zeptal, kterým mám jít směrem. Noc je velmi temná a jako by padal černý déšť. Když přijdu blíž, vidím oči jednoho z nich rozšířené děsem, a pak se na mě vrhá s napřaženým nožem. V tu chvíli se probouzím zpocený hrůzou.
Když se mi to zdálo poprvé, pochopil jsem, že se do mého snu promítl pocit viny. Zatelefonoval jsem Jan: „Dopustil jsem se něčeho strašného." Hned pochopila a řekla: „Zapomeň na to. Pusť to z hlavy. Nemluv o tom." Jenže mě trápily i výčitky kvůli Vincemu. Octl jsem se jako vycvičený horský průvodce v situaci, kdy nás všechny deptala zima, a já nedokázal udělat to, co bylo nejvíc nasnadě - přivázat ho k sobě a táhnout ho na šňůře za sebou. Možná bych ho zachránil, i kdybych ho jen držel za ruku, nebo ho nechal jít před sebou, abych ho měl na očích. Vím, bylo to způsobeno tím, že jsem byl sám vystaven nesnesitelnému chladu - to však na výsledku nic nemění. Pravda, byli bychom kvůli tomu museli zpomalit tak, že bychom na prochlazení možná doplatili všichni. Kromě toho, kdybychom zůstali všichni pohromadě, pravděpodobně bychom padli do zajetí, protože bychom se navzájem přemlouvali k akcím, které bychom jako jednotlivci nepodnikli.
24. února byla konečně zahájena pozemní válka. Trávil jsem čas u televizního programu CNN. V uličce mezi hangáry byl velký televizor a kluci na sedátkách a židlích celé dny i noci sledovali zpravodajství a často při tom i usnuli. Počet Iráčanů, kteří padli koalici do zajetí, neuvěřitelně narůstal - 20 000, 40 000, 50 000; zaznamenávali jsme to na tabuli. Nechce se tomu věřit, ale za pět dní bylo po všem. Rota se vrátila z Al Žúfu na základnu Victor a připravovala se na cestu domů. Chystalo se i stažení rot ‚A' a ‚D'. Velitel roty mi řekl, že poletím do Anglie prvním letounem, který bude k dispozicí.
Bezprostředně po uzavření příměří jsem byl v jednom z hangárů a vtom kdosi přiběhl a křičel: „Hej! Viděli jsme v televizi Dingera!"
Nesmírně vzrušen jsem s ním utíkal zpět, jestli Dingera ještě nezahlédnu. Záběr ukazoval, jak Iráčané předávají spojenecké zajatce.
„Určitě to byl on?"
„No jasně, byl to nabeton Dinger."
Zůstali jsme sedět u televizoru a čekali na další zpravodajský pořad. Sotva začal, někdo vykřikl: „Je tam!" Ano, určitě to byl Dinger - a o chvíli později jsme uviděli i Stana. Oba byli v Bagdádu. Měli na sobě oranžové zajatecké overaly, seděli u stolu a čekali, až je převezme Červený půlměsíc. Najít na obrazovce Dingera bylo dost snadné, horší to bylo se Stanem, protože hodně zhubl, byl jen kost a kůže.
Už jen je vidět bylo vrcholně vzrušující. Teď už jsme věděli, že jsou v bezpečí - ale co ostatní? Byli jsme si téměř jisti, že na živu není Jack z roty ‚A' který utrpěl vážné zranění a zůstal na místě. Z Bravo Two Zero však ještě zbývalo pět mužů: Bob, Vince, Legs, Mark a Andy. Zeptali jsme se staršiny, jak to vypadá, ale nic jsme se nedověděli. Později jsme se z pluku doslechli, že by Iráčané měli propustit další čtyři zajatce. Usoudili jsme tedy, že jeden z našich už určitě není naživu.
Postupně vycházely najevo podrobnosti. Nejdřív jsme se od Dingera dověděli, že Legs po pokusu přejít přes Eufrat na následky podchlazení zemřel. Předpokládali jsme tedy, že se z toho zbývající čtyři dostanou. Pak jsme se k svému překvapení dověděli, že to Jack přežil a že má být propuštěn. Z toho plynulo, že z našeho počtu vypadl někdo další. Leccos se proslýchalo, úředně však nic nebylo potvrzeno. Pak dostalo několik chlapců příkaz sbalit si věci a odletět do Rijádu, aby zajatce po jejich návratu přivítali a doprovázeli, až poletí do nemocnice na Kypru.
Rota ‚D' ještě zůstala v Iráku, kdyby se zas něco semlelo, rota ‚A' se však vrátila na základnu Victor. V jejich hangáru nebyla nouze o vyřizování účtů - ten či onen měl u někoho vroubek a ventilovaly se frustrace - to je však častý jev u jednotky složené ze silných osobností. Chlapci jsou dobře vycvičeni natolik, že se v bojových akcích ovládají, ať se děje, co se děje, jakmile jsou však zpátky na základně, dají volný průchod své nelibosti vůči tomu, kdo udělal nějakou hloupost nebo nebezpečnou zbytečnost. Když jsem si zašel za přítelem Johnem, byl jsem svědkem, jak se tři nebo čtyři kluci chystali podat si jednoho parťáka. Nepletl jsem se jim do toho, zaujat pozoruhodným Johnovým zážitkem.
Jednou v noci jel John se dvěma kamarády v „růženě" na průzkum k nepřátelskému táboru, a jejich vozidlo uvízlo koly v ostnatém drátu. Ve tmě si nevšimli, že vjeli rovnou do nepřátelského obranného postavení mezi úzkými zákopy. Když vyskočil jeden chlap, John ho bez váhání zastřelil, hluk výstřelu však zapůsobil jako píchnutí do vosího hnízda. Ze země se vynořili vojáci, a John se s nimi nepáral; jenže když chtěl řidič vypadnout, namotal se jim drát na nápravy a létal od něho takový ohňostroj jisker, že se na osvětlené vozidlo sneslo úplné krupobití irácké palby. Landrover byl provrtán střelami jako řešeto. Nahoře se utrhl velký zaměřovač Mira a zasáhl řidiče do hlavy, takže řídil napůl v bezvědomí. Nakonec zastavil, aby mohli dva vystoupit a pokusit se drát přestřihnout, zatímco by je John kryl z vozidla palbou.
John byl při tom vážně zraněn střelou z pušky, která ho zasáhla do kotníku a proletěla lýtkem až do stehna. Trojice nechala poškozené vozidlo na místě. Řidič byl pořád napůl v bezvědomí, a tak John Jacka střídavě poponášel a pálil po Iráčanech, kteří je pronásledovali. Jack brzy ztratil mnoho krve a byl přesvědčen, že zemře, a protože je Iráčané pronásledovali ve vozidlech se zapnutými světly, rozhodl se John, že Jacka nechá na místě. Vytáhl pistoli a řekl: „Jacku, jestli chceš, zastřelím tě." Raněný, jehož vědomí obestírala mlha, řekl: „Ne, to ne, přijde rota a zachrání mě. Ty jdi dál." John tedy odešel a nechal tam Jacka se šestašedesátkou.

Jack se celou noc znovu a znovu pokoušel připravit šestašedesátku k palbě, aby mohl zlikvidovat vozidlo, které by se k němu přiblížilo; zeslábl vsak tak, že nezvládl ani tento jednoduchý úkon. Ráno pak Iráčané vyslali pátrací skupinu, aby celý prostor pročesala, a ta ho našla ležet v poušti; zachránily ho bandáže, které si ovázal, když občas procitl z mátožného stavu. Chirurg, který ho operoval, působil před válkou v Londýně, a odvedl vynikající práci. Zachránil mu nohu a britští lékaři později konstatovali, že by to líp nedokázali. John a jeho přítel navázali rádiové spojení s letounem A-10, který nad nimi kroužil, a den poté si pro ně přišli jejich přátelé. Hlásili pilotovi postupně svůj kurz, takže mohl přesně určit jejich polohu a rotu na ně navést.
Rota ‚B' se měla vrátit na základnu Victor jako další v pořadí, a tak jsme předtím strávili dvě noci ve městě. Bylo nám řečeno, že máme být zpátky v táboře do 23.00, ale protože jsme se dlouho nedostávali do správné nálady, John a já jsme nenastoupili do minibusu, který pro nás přijel. Seznámili jsme se se zdravotní sestrou Annie a zeptali se jí, jestli by nás nenechala u sebe vyspat, abychom nemuseli jít do drahého hotelu. Nic proti tomu neměla, a tak jsme se zhulákali a pozdě k ránu u ní v křeslech zvadli. Když jsme se v 09.00 ráno vraceli, věděli jsme, že bude zle; když jsme však zahnuli za roh a viděli, že tam stojí dva seržanti, jeden z nich od roty ‚A', ulevilo se nám: Nebyli jsme jediní, kdo se dopustili přestupku, a po návratu do tábora nám fakticky nikdo neřekl ani slovo.
Velmi brzy poté přišla zpráva, že se máme sbalit. Byl jsem spolu s velitelem roty, staršinou a několika dalšími lidmi, se kterými se počítalo při zajišťování týmových úkolů, zařazen do prvního letounu vracejícího se domů. Arábie zůstala za námi. Když hercules přistál na Kypru a my šli do odbavovací budovy, někdo si vzpomněl: „Nedávali jsme do zdejší nemocnice nějaké lidi od vás?" Velící důstojník roty tam hned telefonoval, ale byla zavedena - naprosto správně - přísná bezpečnostní opatření a s propuštěnými zajatci nesměl nikdo mluvit, takže nebylo snadné se s nimi spojit. Nakonec se mu to podařilo a mluvil jsem s Dingerem i Stanem.
Jejich hlas zněl poněkud ochable, a musím říct, že toho za sebou měli dost; postrádali svou obvyklou vervu. Dinger mi řekl: „Hele, máš u mě půlčík za to, žes mě přesvědčil, abych si nechal blůzu."
„To nic," já na to. „Ale jak to bylo? Jak to že jsme se rozdělili?"
„Uslyšeli jsme nějaký letoun a zalehli. Ale nemohu o tom moc mluvit. Zajdeme k vám, až se vrátíme do Anglie."
Zřejmě o tom nechtěl do telefonu mluvit, ale ještě jsem se zeptal:
„Kdo další se vrací?"
„Andy a Mark."
Víc už toho neřekl. Znamenalo to, že kromě Legse zahynul Bob Consiglio. Padl na mě smutek. Bob byl dobrý, houževnatý chlapík menší postavy - a byl bych se ještě rád dověděl, co se s ním stalo.
Krátce jsem promluvil i se Stanem. „Hele," řekl jsem mu, „pohnojils to tam."
„Já vím," on na to. „Za to máš u mě pár půlčíků. Měl jsem zůstat s tebou. Rozhodně jsem měl jít s tebou."

11.
Sčítání ztrát

Když jsme se chystali v Lynehamu přistát, měl velitel roty obavu, že by na nás mohli čekat novináři. Svými dobronzova opálenými tvářemi jsme na sebe upoutávali pozornost. Zeptal se mě, jestli nemám u blůzy kapuci. „Možná si budeš muset lehnout na zem," řekl. Ve skutečnosti na nás nikdo nečekal. Měl jsem největší obavy z toho, že si na mě zasedne celník kvůli mému aluminiovému kufru, ve kterém jsem měl celé skladiště muziky.
„Heleďte," řekl „já vím, že se vracejí všechny roty vašeho pluku. Vy jste na řadě jako první. Máte něco k proclení? A pamatujte si - jestli zjistím, že nemluvíte pravdu, vybílím všechny roty." Podíval jsem se na něho a řekl: „Ne, nic nemám," a on mě pustil.
V Herefordu jsem měl na strážnici vzkaz, abych šel rovnou k doktorovi. Zahnul jsem na čtverhranné nádvoří za rohem a tam na mě čekala Janet. K nějakému bouřlivému setkání nebyl důvod; mohl to být docela normální víkend. Přiběhla ke mně, přivítala mě a šla se mnou k doktorovi, který mě na ten den objednal do nemocnice Královny Alžběty ve Woolwichi.
Nejdříve jsme však zajeli pro Sáru, o kterou se starali rodiče Jan. Byla to jedinečná chvíle. Byl jsem pryč dva měsíce a bál jsem se, že mě dcerka nepozná. Jan mi však pověděla, že Sára každý večer před spaním políbila mou fotografii a řekla: ‚Dobrou noc, tatínku." Když jsme přijeli domů, vykřikla: „Ahoj, tatínku!" a vrhla se mi do náručí.
Když jsme vyřídili různé obchůzky, jeli jsme do Londýna a dorazili do Woolwiche okolo páté. Nevím, nač se připravovali, ale postarali se, abych měl izolovaný pokoj, a když jsem strčil hlavu do nějakých dveří, kdosi vykřikl: „Jděte pryč! Jděte pryč!" jako bych se chystal zamořit celou budovu.
Když jsem řekl, že jsem z Herefordu, naštvaně mi odpověděli, že měl přijít někdo v ochranném oděvu proti účinkům jaderných, biologických a chemických zbraní. Mezitím doktora, který si mě objednal, otrávilo marné čekání a odešel; když jsem mu zatelefonoval, moc zdvořilý nebyl. „Čekal jsem na vás od rána od devíti," řekl nakvašeně.
„Teď jsem dorazil," já na to.
„Tak dobrá - vrátím se."
Ani po příchodu se nejdřív netvářil příliš radostně. Když jsem mu však řekl, že jsem chodil osm dní bez jídla a možná byl zamořen v jaderné rafinérii, jeho chování se úplně změnilo a požádal mě, abych se ke zkouškám dostavil ráno.
Ubytovali jsme se na noc v hotelu na Blackheath Common. Teprve teď jsme byli sami a mohli si o všem promluvit. Šli jsme se projít, a když jsme pak leželi v posteli, řekl jsem Jan, jak to bylo.
Druhý den trvaly testy až do odpoledne. Když skončily, vrátil jsem se do izolačního pokoje; přišel doktor a řekl: „Raději se posaďte." Vypadal zasmušile, jako by přinášel špatné zprávy. Jan byla venku a dívala se dovnitř skleněnou přepážkou.
„Máte virovou infekci," řekl. - Já jsem však myslel, že řekl „venerickou", tedy pohlavní infekci, a málem jsem z toho měl

smrt. Rozumí se, že jsem se s Janet v noci vyspal, a pomyslel jsem si: „Proboha, nenakazil jsem ji?" Chtěl jsem se zuby nehty bránit, že jsem to musel chytit na sedátku na toaletě, ale všiml si mého znepokojeného výrazu a zeptal se: „Co je?"
„Řekl jste venerickou?"
„To ne - virovou. Řekl jsem virovou," zasmál se a dodal: „Je to jen virová infekce, která projde vaším organismem." Kromě toho zjistil, že mám nějakou krevní poruchu, a našel mi v játrech enzymy. V souvislosti s jaderným odpadem se zmínil o leukemii, její možnost však vyloučil. Jeho zmínka mě přirozeně znepokojila; napadlo mě, že by to armáda mohla zahrát do autu, místo aby se podívala pravdě do očí.
Potom jsme se vrátili domů a rota ‚B' dostala třítýdenní dovolenou. Když se u nás objevil Hany Taylor, který se stále ještě připravoval na výpravu na Everest, ožily ve mně dřívější plány.
„Ještě s tím počítáš?" zeptal se mě.
„To si piš, že jo."
Cítil jsem se den ze dne líp a nemohl jsem nabídku odmítnout. Hany říkal, že to zorganizuje tak, abych mohl zůstat co nejdéle v základním táboře a - jeho slovy - vykrmit se tak, že bych pak mohl přímo projít všemi zastávkami na trase - což byla příležitost, jaká se většině lidí vůbec nenaskytne. Obvykle člověk při takové expedici dělá jen nosiče, stará se v táborech o jídlo, dělá stupně pro vlastní horolezce - a vůdce si až nakonec vybere dva nejzdatnější, aby si to prošli. Hany však připomněl: „Po tom, co máš teď za sebou, to bude pořádný záhul jít rovnou až nahoru."
Pokušení bylo ohromné. Měl jsem pocit, že jen takové úchvatné dobrodružství by mohlo odpoutat mé myšlenky od Zálivu a jeho důsledků. Chvíli jsme si povídali a potom jsme šli do Herefordu do baru, abychom to ještě prodiskutovali. O mou účast na expedici měl zájem mimo jiné proto, že jsem měl zdravotnický výcvik a mohl jsem u expedice působit jako lékař.
Když jsem se s Harrym vrátil domů, byl tam velitel roty se zprávou, že velení armády rozhodlo odměnit každého přeživšího příslušníka hlídky jedním tisícem liber, abychom mohli jet na dovolenou. Bylo to poprvé, co se u pluku něco takového stalo.
„Výborně!" řekl jsem bez uvážení. „Můžeme to použít na expedici."
„To tedy ne!" řekla Jan.
Mezi Jan, mnou, Harrym a velitelem roty došlo ke sporu - Hany a já jsme táhli za jeden provaz - nakonec jsem prohrál. Velitel spor uzavřel slovy: „Něco ti teď řeknu, pluk ti tu expedici stejně nepovolí."
„O.K.," smířil jsem se s tím. „Nakonec je to tak správné." A místo do Himalájí jsem jel s Jan na čtrnáctidenní dovolenou na Tenerife, což bylo jediné místo, kam jsme mohli jet bez rezervace.
Při pohledu zpět pokládám za dar nebes, že jsem na Everest nešel; prostě jsem na to fyzicky neměl. Skupina vystupovala podle plánu po Severovýchodní stěně, jenže Russell Bryce dostal výškovou nemoc a současně onemocněl se žaludkem, takže se museli vrátit. Nějaký Australan, který nastoupil na mé místo, se pokusil vystoupit po Severní stěně, ale kousek před Severním sedlem výstup přerušil a vrátil se s omrzlým nosem a omrzlinami na prstech. Počasí bylo strašlivé. Když jsem se to dověděl, říkal jsem si, že jsem udělal dobře, když jsem se toho nezúčastnil. Vyvalovat se u bazénu na Tenerife ovšem nebylo ono, a tak jsem brzy začal počítat dny, kdy zas budeme zpátky. S Jan jsme se shodli, že jsme udělali chybu, když jsme s sebou nevzali Sáru; kdyby tam byla, zabavila by nás a my bychom se neměli čas nudit. Čistě fyzicky jsem se zotavoval, psychicky však jsem byl postižen hlouběji, než jsem si uvědomoval. Kousek po kousku jsme doplňovali mozaiku osudů zbývající části naší hlídky. Asi tři dny po mém příchodu domů zavolal Stan a navštívil nás. Říkal, že se dopustil největší hlouposti v životě, když ve vádí nedbal mého varování. Mrzelo ho, že byl tak hloupý, a říkal, že v podobné situaci, pokud bychom se v ní ještě někdy octli, se bude řídit mými radami.
Vyprávěl mi pak, jak to bylo. Když mě tehdy opustil, šel s pastevcem asi čtyři hodiny. K večeru uviděli několik domů a u nich auta. Arab na ně ukázal a Stan k nim zamířil už sám. Když tam přišel, vyšel z jednoho domu Arab v pěkném bílém hávu a mířil k dodávce Toyota. Stan se snažil navázat s ním přátelský kontakt, muž však skočil k autu a Stan v domnění, že tam může mít zbraň, vypálil do okna ránu a zastřelil ho. Výstřel přivolal asi osm milicionářů vyzbrojených AK 47, kteří vyběhli z domu. V přestřelce, ke které došlo, Stan zastřelil jednoho a potom druhého muže, došlo mu však střelivo, nasedl tedy do auta. Klíček byl na podlaze pod tělem prvního Araba, než však mohl Stan nastartovat, rozletělo se čelní sklo a Stan hleděl do ústí zbraně. Chlápci ho vytáhli ven a naskákali na něho. Tak se octl v zajetí.
Podle jeho líčení milicionáři nejdřív „vystříleli do vzduchu nazdařbůh spoustu nábojů", potom ho strčili do auta a odjeli s ním do nejbližšího města. Zpočátku s ním zacházeli slušně, dostával čaj a vyslýchali ho poměrně civilizovaní důstojníci, kteří mluvili anglicky; později mu však zavázali oči, nechávali ho hladovět a tloukli ho tak, že utrpěl zlomeninu lebeční kosti. Jeho krycí údaje - že je zdravotník, který plnil na palubě vrtulníku záchrannou misi - si udržely věrohodnost déle než v případě všech ostatních. Uvedl, že je dentista - což byla pravda - a když mu Iráčané skutečně přivedli pacienty, mohl jim prohlédnout chrup a udělat přiměřenou diagnózu. Jeden vyšetřovatel se ho pak zeptal, kde v Londýně pracoval, a když mu Stan udal telefonní číslo, Iráčané neváhali zavolat a přesvědčit se, zda jsou podrobnosti jeho výpovědi shodné se skutečností. Začátkem února byl přemístěn do základního tábora v Bagdádu a octl se v jedné cele s Andym a Dingerem.
Stan a já jsme samozřejmě popustili uzdu planým dohadům, co by bylo, kdybychom udělali toto nebo tamto - kdybychom zůstali spolu, kdybychom šli podél železniční trati a podobně. Domnívám se, že ve dvou bychom fakticky padli do zajetí oba. Být odkázán sám na sebe bylo sice provázeno opuštěností, ale snad to tak bylo lepší. Psychologicky to bylo zlé, fyzicky však bezpečnější. Jeden se ukryje snáz než dva a nadělá méně hluku; ve dvou se nám také mohlo stát, že bychom se navzájem přemluvili a udělali nějakou hloupost. Sám jsem byl opatrnější, než bych byl s partnerem. Být dva, pravděpodobně bychom se kvůli chlebu vloupali do nějakého domu, což by nás mohlo

přivést do zajetí. Zachránilo mě, že jsem byl sám. Přesto bych dal nevím co za společníka.
Stan se naštěstí rychle zotavoval. Vytrpěl si od žalářníků peklo, ale dík jeho vyrovnanosti se mu vracela dřívější síla. V souvislosti s poslední přestřelkou si uvědomil, že střílel z Vinceho zbraně, a Vince po prvním dotyku s nepřítelem nedoplnil zásobník, který mohl obsáhnout třicet nábojů, proto Stanoví došlo střelivo. Shodli jsme se, že poté, co se ho Arabové zmocnili, pastevec určitě zamířil k domům, kde proběhla přestřelka, řekl milicionářům, že je ve vádí další člověk na útěku, a zavedl tam mé pronásledovatele.
Stan a já jsme po návratu do Anglie udržovali časté styky. S Andym to bylo naopak. Po návratu jako by se mnou nechtěl přijít do styku. Několikrát jsem mu v Herefordu volal domů, vždycky to však vzala jeho přítelkyně a on sám mi nikdy nezavolal. Bylo mi to divné. Neuměl jsem si vysvětlit, proč si udržuje takový odstup. Vypadalo to, jako by se mi záměrně vyhýbal.
Dříve nebo později jsme se však stejně museli setkat. Taky že ano, několik dní po nástupu do práce jsme na sebe narazili v kanceláři velitele roty. Když jsem ho uviděl, zavolal jsem: „Hej!" ale on se jen tak podíval a přikývl. Ani mi nepodal ruku, ani neřekl: „Rád tě zas vidím," nebo něco takového. Mrzelo mě, že se ke mně kamarád může tak chovat, a přičítal jsem to žárlivosti a tomu, že se mi podařilo uniknout, kdežto jeho chytili. Později, když nás okolnosti občas svedly dohromady, jsme o tom spolu mluvili, nikdy jsme však nešli na sklenku, abychom si jen tak pokecali. Podle mého mínění bylo vskutku smutné, že se někdo může chovat tak podivně, způsobem tak cizím duchu našeho pluku, který staví družnost a loajálnost nade všechno. Psychiatr, který měl s každým z nás rozhovor, nám potom řekl, že po takovém společném zážitku budeme k sobě mít velmi blízko - a jeho slova platila o každém kromě Andyho.
Pokud jde o to, proč se naše hlídka rozpadla na dvě části, na to se nikdy nenašla uspokojivá odpověď. Došlo k tomu, že Andy, který šel jako čtvrtý v řadě, uslyšel nad hlavou tryskáč, poklekl na jedno koleno a pokoušel se přes TACBE navázat s pilotem spojení. Zavolal na Vinceho, který šel před ním: „K zemi!" ale byl tak zaneprázdněn úsilím upozornit na nás pilota, že si nevšiml, jak jde Vince dál, protože Andyho přeslechl. Ostatní, kteří šli za Andym, si hleděli každý jen svého úseku - což také měli - a ničeho jiného si nevšímali.
Já jsem vpředu nic neslyšel. Neumím si vysvětlit, proč jsem přeslechl letoun - vždyť nic jiného jsme si tak nepřáli uslyšet jako právě to. Buď jak buď, šel jsem pořád dál, co mi síly stačily. Pokaždé, když jsem se ohlédl přes rameno, viděl jsem za sebou Stana a za ním Vince, a neměl jsem ani tušení, že něco neklape. Nikdy jsme však nepřišli na to, proč mezi námi vznikl takový odstup. Od Andyho jsem se dověděl, že po tom, kdy se pokoušel navázat spojení s letounem, jeho skupina zaregistrovala pohyb vpředu. Když zalehli a sledovali cvrkot, napříč trasy viděli jít tři muže. Bezpečně nepoznali, jsou-li to naši nebo nepřátelé, ale usoudili, že je to irácká hlídka; nenapadli ji však a nechali ji zmizet ve tmě.
Pětice se zase zvedla a zamířila na severozápad. Za úsvitu se uložili v závětří pahorku a zničili šifrovací zařízení rádia - což nebyl snadný úkol, protože bylo uloženo v bytelném kovovém pouzdru. Spálili také šifrovací knihu. Protože jim Stanuv minimi nebyl k ničemu, rozebrali ho a jednotlivé části poházeli po poušti. Naštěstí nevzali na vědomí příkaz dodržovat přísnou kázeň - například nevařit a nekouřit - a vzali si s sebou věci na vaření, takže si mohli připravovat horké nápoje. Přesto však sníh, déšť, vítr a citelný chlad způsobily, že Mark začal podléhat účinkům prochlazení, a tak se skupina rozhodla nést riziko pochodu za denního světla. Vyrazili tedy a úspěšně postupovali, až přišli k hlavní silnici, kde chtěli stopnout nějaké vozidlo.
Bob hrál roli raněného, a opíraje se Andymu o rameno, máváním zastavil auto; jak se ukázalo, byl to taxík. Ostatní tři pak vyšli z úkrytu a obklíčili ho. Vyhodili cestující, jen jednoho muže vzali s sebou, protože vypadal vyděšeně a mysleli si tedy, že jim může být něco platný. Pak vyrazili po silnici na západ.
Všechno šlo dobře, dokud nedojeli k silničnímu kontrolnímu stanovišti. Kus před ním vystoupili a dohodli se s řidičem - alespoň si to mysleli - že je po kontrole zase na druhé straně naloží. Jenže řidič je udal, takže museli kontrolní stanoviště obcházet pěšky pouští.
Když se zas dostali dál na západě na hlavní zásobovací silnici, zkoušeli znovu trik s raněným mužem; řidiči však jezdili Andyho slovy - jako blázni a tři pokusy za sebou selhaly. Sešli tedy opět ze silnice, a postupujíce na sever k Eufratu, přišli do osídlené oblasti. Podle odhadu byli od řeky pouhých deset kilometrů. Na silnici za nimi se však objevila vojenská auta, vyskákali z nich vojáci a spustili na ně palbu. Nad hlavami jim létaly střely a palbu zahájila i tři nebo čtyři protiletadlová děla. Jim to však vcelku přišlo vhod, protože se místní obyvatelé domnívali, že je nálet, a poschovávali se do krytů.
Z vyvýšeného terénu hlídka viděla, že je město Krabila fakticky spojeno s Abú Kamal a že zastavěná oblast přesahuje na druhou stranu hranice. Když došli ke břehu Eufratu, určili pomocí magellanu své postavení; ano, byli od hranice pouhých deset kilometrů. To už byla tma. Zvažovali možnost přejít přes řeku, usoudili však, že riziko spojené při jejich prochlazení s chůzí v řece je příliš veliké. Nakonec se rozhodli pokračovat v cestě na západ, doufajíce, že k hranici dojdou ještě tu noc.
Jak se dalo čekat, narazili na nepřátelské postavení; několikrát došlo k dotyku a palba vyburcovala všechny obránce k zvýšené ostražitosti.
Naši museli lézt po čtyřech, plazit se, překonávat oraniště a remízky, což jejich postup zpomalilo. Andy, Mark a Bob se dostali do přestřelky, Bob se pak octl sám a při dalším dotyku odrážel Iráčany půl hodiny, dokud ho neskolila nepřátelská střela. Bránit se tak dlouho proti přesile nějakého tuctu Iráčanů - to byl tedy výkon. Myslím si, že mu nakonec došlo střelivo. Nikdo neví, kolik Iráčanů vyřídil; já vím, že jich bylo hodně. Po válce byl posmrtně vyznamenán Vojenskou medailí.
Když byl Bob odříznut, Mark dostal zásah do paže a kotníku a Iráčané ho od Andyho oddělili. Nakonec byl Andy zajat pouhé dva kilometry od hranice; zřejmě měl velmi blízko k mé trase. Legs a Dinger postupovali spolu dál k Eufratu, brzy však padli na jiné nepřátelské postavení. Náhle uslyšeli pouhých deset metrů před sebou cvaknutí závěru a výkřik nějakého Iráčana. Poslali tam krupobití střel z dvěstětrojky a z minimi; z druhé strany přišlo jako odpověď jen několik

málo střel. Stáhli se a ustoupili k řece. Občasná palba prozrazovala, že se k nim z východu přibližuje nepřítel. U břehu našli přivázanou kanoi, nepodařilo se jim však řetěz uvolnit; vklouzli tedy do vody s úmyslem řeku přeplavat. Brzy se však octli na souši a zjistili, že jsou na mělčině nebo na ostrově a že se ještě musí dostat přes hlavní rameno. Pouhých 200 metrů proti proudu se nad Eufratem klenul velký silniční most. Viděli na něm stát několik vozidel a mnoho lidí; někteří z nich svítili do vody baterkami. Odněkud se neustále ozývala přerušovaná palba.
Po půlhodině čekání, při kterém jim byla stále větší zima, došli k závěru, že jim nezbývá než druhé rameno přeplavat. Legs naštěstí našel polystyrénovou krabici; rozlámali ji na kusy a nacpali si je pod haleny, aby je nadlehčovaly. Voda byla ledová, proud silný; měli s plaváním takové problémy, že se museli zbavit svých zbraní. Legs, kterého zmáhalo podchlazení, ztrácel síly. Když se začal zpožďovat, vzal ho Dinger za pásek a táhl ho za sebou. Na břehu ho vytáhl a zjistil, že je v koncích a nemůže jít dál.
Rozednívalo se a Dinger spatřil asi padesát metrů od břehu plechovou boudu s vodní pumpou. Táhl tam Legse, ale Legsovi se mátly myšlenky a pořád chtěl zpátky do vody. V úkrytu Dinger zapálil poslední kostku pevného paliva a uvařil šálek horké vody, doufaje, že probudí svého druha k životu. Legs však nic nechápal, a místo aby se vody napil, hrnek odhodil. Když vyšlo slunce, vyvlekl ho Dinger ven, aby se ohřál a usušil, ale bylo to s ním už moc špatné; pokožku měl pořád studenou a oči mu bezcílně těkaly.
Ráno se objevili farmáři a začali pracovat na polích. Dinger zas Legse vtáhl do boudy. Dopoledne přišel muž s řetězem dětí a přiblížil se k boudě na deset metrů. Dinger viděl, že bude prozrazen, proto se farmáři ukázal, ale ten oba uprchlíky v boudě zamkl a s křikem utíkal pryč. Legsovi už halena uschla, upadal však do bezvědomí. Očividně nebyl schopen pohybu, Dinger tedy prorazil střechu a vydal se na sever, dál od řeky, doufaje, že nepřítele od Legse odvede a umožní mu, aby se vzpamatoval. Téměř vzápětí ho však zpozoroval zástup místních obyvatel; který se rychle rozrostl v dav, a pustil se za ním. Pokoušel se běžet, dav ho však chytil a jeden z pronásledovatelů navrhl, aby mu uřízli ucho. Už ho za ně držel, ale Dingerovi se podařilo vytáhnout z opasku jeden sovereign. Začali se o něj prát, Dinger si však uvědomil, že má ještě další a začal je vyndávat, což je uklidnilo. Pak ho vedli do vesnice. Lidé se rozvášnili, srazili ho na zem a bili, potom ho předali policistům.
Na policejní stanici Dinger viděl, jak přinášejí na nosítkách Legse. Rychle ho naložili do sanitky a odvezli, ale Dinger, i když se díval zblízka, nepozoroval u Legse žádný pohyb a obával se, že už je po smrti. Tak skončil odvážný pokus o útěk.
Následující noci, když jsem se sám dostal do dotyku s nepřítelem a došel k Eufratu, byli zajatci ve vězení a vyšetřovali je důstojníci, kteří absolvovali Sandhurst. Iráčané však vypracovali své vlastní metody výslechu. Všichni zajatí byli několik dní surově biti, jednak při výslechu, jednak strážnými, kteří k tomu využívali každé příležitosti. Bit byl mezi operacemi poraněného kotníku i Mark. Iráčany pobuřovalo domnění, že zajatci jsou Izraelci; užasli, když se je Andy pokusil přesvědčit, že tomu tak není, a ukázal jim předkožku. Naši co nejdéle tvrdili, že jsou zdravotnický tým, a pak se omezili na uvádění málo důležitých skutečností.
Po návratu do Anglie jsem byl rád, že mě trýznilo počasí, žízeň a hlad, a nikoli lidské bytosti. Trpěli jsme ovšem všichni, reagovali jsme však každý jinak. Stan se vzpamatoval rychle, stejně tak Andy. Nejhůř dopadl Dinger. Jsem přesvědčen, že to myslel stejně jako já - že se jen chtěl vrátit ke kamarádům a pracovat s nimi. Protože se však objevil ve zpravodajství CNN, došlo velení k závěru, že nejsou záruky jeho spolehlivosti, a poslalo ho kamsi do středního Walesu.
Něco takového si přál ze všeho nejmíň. Bylo to, jako by se dostal z jednoho vězení do druhého, a brzy se mu zoufale stýskalo po naší rotě. Zatelefonoval mi a řekl: „Pro Kristovy rány, Chrisi, přijeď za mnou, nebo sem pošli kluky. Já se tu zblázním." Zašel jsem za velitelem a zeptal se, jestli bychom tam nemohli zajet, bylo mi však řečeno: „Žádné návštěvy. Nikdo tam nesmí." Měl jsem pak s Dingerem několikrát dlouhé telefonické rozhovory a seznámil se s jeho verzí událostí. Trvalo mu dlouho, než se z toho vzpamatoval. Nejméně rok byl velmi přecitlivělý a připadal mi jako ztracený na pokraji paniky. Protože se tisk dověděl, kde je, číhal na příležitost, jak se k němu dostat, musel se přesunout na nějaké méně příjemné místo. Nakonec si však zvykl.
Pokud jde o mě, snažil jsem se sám sebe přesvědčit, že je všechno v pořádku, a když se mě psychiatr ptal, jak se cítím, řekl jsem jen: „Dobře."
„Spíte dobře?"
„Spím."
Ve skutečnosti mě nepřestávala sužovat noční můra. Když jsem si však o tom potřeboval s někým promluvit, svěřil jsem se raději Jan, matce, otci nebo bratrovi než někomu, kdo mě neznal.
Jednou jsem ležel kolem jedenácté dopoledne v posteli, a vtom mě telefonicky volá maník, který bydlíval vedle Vince:
„Chrisi, Vinceho rodina tady na tebe čeká. Řekli mi, abych ti zavolal. Zastavím se pro tebe."
„Je tam velitel pluku a všichni ostatní?"
„Myslím že ano."
„O.K. Počítám s tím."
O chvíli později jsem tam byl, ale zjistil jsem, že je tam z naší strany jen manželka velitele pluku. Když jsem vstoupil do místnosti, vstala a odešla. Zůstal jsem s Vinceho matkou, otcem, jeho vdovou a s jeho třemi bratry. Všichni se na mě dívali a já se díval na ně. Byl to hrozný pocit muset tam sedět a říkat jim, jak to bylo.
„Přicházíte nám povědět, co se přihodilo?" zeptal se otec.
„Ano, O.K. Přejete si, abych to řekl nejdříve vám, a vy byste to pak řekl své rodině? Je to totiž bolestné."
„Ne," on na to, „jen to povězte nám všem."
Věděl jsem, že velitel pluku řekl: „S nikým nemluvte o tom, co se přihodilo této hlídce. Nic se nesmí dostat ven." Co jsem měl dělat? „Doprčic," pomyslel jsem si, „abych s tím zas začínal." Sedl jsem si k nim a povídal.

Vynechal jsem podrobnosti o tom, že tam Vince nechtěl být, a omezil se na to, že zemřel druhou noc našeho útěku na následky prochlazení. Rodina zůstala jako omráčená. Nevěděl jsem si dobře rady, co říci; byl jsem v obtížném postavení.
Jeden z bratrů se nad tím pozastavil a řekl: „A jak to, že jste neumřel vy?"
„Měl jsem štěstí," já na to. „S prochlazením to není u každého stejné."
„Ale můj bratr byl skutečně silný," namítal. „Ve sněhu byl jako ryba ve vodě."
Nevyčítám jim, že se chtěli dopátrat vysvětlení. Neměl jsem však zájem to protahovat a skončil jsem, jak to nejdřív šlo. Iráčané vrátili těla všech mrtvých a pět nebo šest dní poté se konaly pohřby. Byla to pro každého drásavá chvíle, všichni jsme totiž ztratili blízké přátele nebo příbuzné. Ti z hlídky, kdo zůstali naživu, byli pohromadě - a pak se k nám připojil Vinceho otec a bratři. Když mě jeden z nich nařkl, že jsem o Vincovi neříkal pravdu, zhluboka jsem se nadechl a odešel. Andy McNab ho prudce uchopil a řekl: „Tak dost. Dávejte si pozor na ústa." Vím, proč si to ten člověk myslel: Některé noviny psaly, že byl Vince zajat a že ho Iráčané mučili, takže kolem toho vznikl zmatek. Domnívám se, že jeho rodina v něm viděla superhrdinu - někoho, kdo nemůže být zdolán, kdo je nezničitelný. Bylo pro ně těžké pochopit, jak mohli dva příslušníci hlídky v poušti zemřít zimou.
Potom všechno na tři měsíce utichlo. Jednou večer jsem byl se svou ženou v baru a viděl jsem toho muže vstoupit. „Kristepane, toho člověka znám," řekl jsem Jan, „jen si nevzpomínám, kdo to je." Upřeně se na mě díval a já měl dojem, že vypadá jako jeden veterán našeho pluku. Pak jsem si uvědomil, že je to Vinceho otec. Byl s ním i bratr, který mě tehdy napadl.
V té době už jsme měli za sebou soudní vyšetřování. Všichni jsme museli jet do Oxfordu a za nepřítomnosti veřejnosti svědecky vypovídat. Zprávu podával i patolog - Vinceho rodina však jeho tělo vůbec neviděla. A tak za námi znovu přišel do baru jeho otec a řekl: „Chrisi, potřebuji s tebou mluvit."
Pomyslel jsem si: „Řekne-li něco ten bratr, zabiju ho." Chvíli jsem tak stál a díval se do prázdna - Jan si však musela mé reakce všimnout a šla rovnou za mnou.
„Poslyš," řekl otec, „řekls mi o Vincovi pravdu?"
„Ano," já na to. „Nemám co skrývat. Podle mého nejhlubšího přesvědčení tu noc zemřel."
„Dobrá, ale tys říkal, že to bylo 25. ledna. Právě jsem byl na plukovním hřbitově a na jeho náhrobku ho nechali umřít o měsíc později."
„To musí být omyl," řekl jsem. „Mohu vám dát své slovo, že zemřel druhou noc."
Viděl jsem, že byl vskutku rozrušen. Nedovedl pochopit, co to znamená. Není divu, že v tom viděl nějaký zastírací manévr. Věděl jsem, že má rota ‚A' v táboře večírek a že se tam najde někdo, kdo mou výpověď potvrdí - a tak jsem otci i synovi nabídl, že je tam vezmu. Jan jela s námi. Nasedli jsme do taxíku a hasili si to do tábora. Cestou jsem řidiči řekl, aby zastavil u plukovního hřbitova, a odběhl se na náhrobek podívat. Skutečně, data byla nesprávná, a to nejen u Vince, nýbrž i u Boba a Legse. Někdo se pořádně sekl.
Vzal jsem hosty do klubu, vyhledal staršinu a řekl mu, k čemu došlo. Slíbil, že to dá do pořádku, potvrdil správnost dat a Vinceho rodině se omluvil. Ráno jsem to šel říct důstojníkovi pro styk s rodinami - a zanedlouho byly na hřbitově nové náhrobky se správnými daty.
Některé dozvuky našeho dobrodružství byly méně ponuré. Když jsem jednoho dne procházel táborem, náš zásobovatel - v době mého výběrového řízení hlavní seržant pluku - na mě volá: „Hej, Chrisi - pojď sem!"
Ve své kanceláři mi řekl: „Co je s tvými sovereigny?"
„Ale," já na to, „přišel jsem o ně při dotyku s nepřítelem."
„Pak tady mám seznam výstroje, kterou jsi ztratil při dotyku, a podle toho jsi musel mít vak jako karavan."
„Jak to?"
„Mrkni na to."
Seznam byl dlouhý jak štrůdl. Byly v něm takové věci jako horolezecké boty a lacon - velká plechová krabice. Zato jsem si všiml, že mi zásobovatel odepsal spoustu materiálu, a vůbec mi to neřekl.
„V tomhle seznamu je všechno, co jsem si vzal s sebou do Zálivu," řekl jsem, „ne to, co jsem měl ve vaku. Když jsem se vrátil na základnu Victor, lacon ani tyhlety věci tam už nebyly."
„Tak jo," on na to. „Napiš mi na kus papíru, jak jsi přisel o ty sovereigny, a to ostatní necháme plavat." Po pravdě řečeno, rozdal jsem zbývající sovereigny těm, kdo si je podle mého názoru nejvíc zasloužili - ostatním navrátilcům z hlídky a členům své rodiny.
Když se rota ‚B' v Herefordu zase zabydlela, Jan a já jsme u nás doma uspořádali večírek. Nějak se tam směstnalo 110 lidí. Jednu chvíli padl zrak velitele roty na mou únikovou mapu, kterou jsem si zarámoval a pověsil na zeď; kolem ní jsem rozvěsil tři sovereigny.
„Chrisi," řekl, „myslel jsem, žes je ztratil."
„Ano," já na to.
„No - a tři jsou tady. Neměl bys to dělat..."
„Jo - máš pravdu!" A tím to skončilo.

12.
Rodinná krize

Pouhých šest týdnů poté, co se roty vrátily do Herefordu, se konaly oslavy 50. výročí našeho pluku. Jeho zakladatel David Stirling bohužel přednedávnem zemřel, programu se však zúčastnilo mnoho veteránů druhé světové války a každý říkal, že ho překvapuje, současně mu však i lahodí, že se SAS v Iráku vrátily ke své původní úloze dálkové pouštní skupiny, jejíž silně vyzbrojené motorizované hlídky působí na nepřátelském území.

Za to, že byly hlídky nasazeny, jsme vděčili zaujetí generála de la Billiera pro vojska zvláštního určení a tomu, že chápal jejich možnosti. To, že SAS sehrály tak významnou úlohu, však bylo převážně dílem náhody. De la Billiere byl zastáncem koncepce na jejich využití při shromažďování zpravodajských informací; ukázalo se však, že jejich příchod do Západní pouště rázem přerušil proud řízených střel Scud, které Saddám Husajn posílal na Izrael, a tím v poslední chvíli odvrátil Izrael od vstupu do války. Nebýt toho, mělo by to téměř určitě katastrofální důsledky, protože by některé arabské země odmítly bojovat na straně Izraele a koalice by se rozpadla ještě před začátkem pozemní války.
Vojska zvláštního určení tedy ve válce sehrála vynikající úlohu. Přesto však ztráta tří z osmi mužů u jedné hlídky byla pro pluk velkou ránou, a toto neštěstí si vyžádalo různé vnitřní úpravy. Navrátilci z Bravo Two Zero kupodivu nikdy nebyli pohromadě při podávání hlášení o akci; místo toho jsme byli požádáni, abychom o tom napsali každý svou zprávu, a zprávy byly u pluku porovnány. Kromě toho jsem dostal za úkol krátce o všem promluvit před celým plukem.
Při pohledu zpět bylo jasné, že nedostatek střeliva a výstroje měl na akci naší hlídky malý vliv. Znepokojoval nás, o tom není pochyb, k prozrazení hlídky však nevedl. Nejzávažnějším nedostatkem byla naprostá neadekvátnost našich map a malé množství přesných informací o přírodních poměrech v oblasti, kde jsme byli nasazeni. Vědět, že tam není písek, bezpochyby bychom si připravili nějaký alternativní plán.
Další skutečností, která vyšla najevo, bylo to, že jsme si měli před akcí sestavit přesný písemný plán eventuálního úniku z nepřátelského území. Kdybychom to udělali, vědělo by se, že v případě nějakého maléru zamíříme k Sýrii, a měli bychom mnohem větší šanci, že nás zachrání pátrající vrtulníky. Bylo také jasné, že jsme značně přecenili možnosti TACBE, a fakt, že jsme dostali špatné rádiové frekvence, byla chyba způsobená pravděpodobně urychlením naší akce. Pokud jde o rozdělení hlídky, myslím si, že nemá smysl někomu přisuzovat vinu. Prostě k tomu došlo ve chvíli, kdy jsme všichni byli v maximální stresové situaci.
V Herefordu jsem s pomocí zpravodajského důstojníka a solidní mapy zrekonstruoval přesné vzdálenosti, které jsem ušel. První noc jsme před rozdělením hlídky a po něm absolvovali 70 kilometrů. Druhou noc jsem se Stanem ušel čtyřicet kilometrů; asi v polovině úseku jsme ztratili Vinceho. Třetí noc jsem překonal vzdálenost 40 kilometrů a došel k Eufratu. Zvlášť úmorná byla čtvrtá noc, protože jsem musel postupovat cikcak a dělat obchůzky; vyžádalo si to čtyřicet kilometrů, k hranici jsem se však přiblížil o pouhých deset kilometrů. Pátou noc jsem ušel třicet kilometrů a poté za dne napříč vádí pět až šest kilometrů. Třicet kilometrů připadlo na šestou noc, kdy jsem za sebou nechal jadernou rafinérii. Nejhorší byla poslední noc, kdy jsem ušel - z větší části zbytečně - něco mezi čtyřiceti a padesáti kilometry. Celkem to dělalo 290 kilometrů, tedy o něco méně než 300 mil.
Zjistil jsem, že lidé začali srovnávat můj únik s únikem Jacka Sillitoe, který v roce 1942 uvázl za německými liniemi a vlekl se víc než 100 mil severoafrickou Západní pouští. Přestože se předpokládá, že všichni příslušníci SAS znají historii pluku, přiznám se, že poprvé jsem se o Jackovi Sillitoe dověděl, až když jsem o něm našel zmínku v seriálu kreslíře Jaka k 50. výročí našeho pluku. Aniž jsem si toho byl vědom, překonal jsem tuto vzdálenost víc než dvakrát. Oba úniky se však uskutečnily v naprosto rozdílných podmínkách. Mým hlavním nepřítelem byla zima, jeho horko; na rozdíl ode mě neměl řeku, která by mu poskytla vodu a ukázala směr. Řídil se sluncem a hvězdami a hledal zbytky tekutiny v odhozených kanystrech.
Koncem června se ke mně dostala dobrá zpráva: Podle seznamu vyznamenaných za zásluhy ve válce v Zálivu mi byla udělena Vojenská medaile. Vyznamenáni byli i mnozí další příslušníci SAS a mohli jsme být hrdí na pocty, které byly našemu pluku z různých stran vzdávány. Generál Norman Schwarzkopf poslal generálovi de la Billiere osobní list, ve kterém označil výkon 22. pluku za „odvážný a vysoce profesionální". Uvedl v něm, že akce rot ‚A' a ‚D' v součinnosti s akcemi roty ‚A' Delta Force nepřítele přesvědčily, že má proti sobě v západním Iráku desetinásobně větší vojenské síly, než byly momentálně v akci. Vyzdvihl také vysokou hodnotu informací, které poskytl personál SAS americkým silám zvláštního určení před jejich nasazením, a konstatoval, že nebýt toho „důkladného poučení", byli by Američané utrpěli mnohem větší ztráty.
Já sám jsem dostal několik lichotivých dopisů od vyšších důstojníků. „Vaše osobní statečnost, zdravý úsudek a pevnost charakteru byly příkladem všem příslušníkům SAS", psal polní maršál Lord Bramall, bývalý náčelník štábu obrany a tehdejší velitel brigády SAS. „Váš únik je svého druhu klasický a zaslouží si uznání národa." Na konec dopisu napsaného na stroji polní maršál vlastnoručně připsal: „Projevil jste úctyhodnou odvahu a vytrvalost. Tak to má být."
Podobně psal i náčelník SAS a uvedl, že můj únik „plně potvrzuje oprávněnost našeho výcviku v tomto směru". Silně na mě zapůsobilo i uznání plukovníka J. A. McGregora, který jménem Výsadkového pluku napsal: „...Vzdušné výsadkové síly jsou vskutku hrdé na vaši obětavost a profesionální úroveň. Věřím, že budete inspirovat další, aby vás následovali." Ze všeho nejvíc mě však potěšilo sdělení generála de la Billiere, poděkoval mi za „osobní podporu" v době, kdy jsem byl pod jeho velením, a vyjádřil své uspokojení nad tím, že můj výkon ocenila královna.
Poslal mi svou knihu Storm Command, která se zabývá válkou v Zálivu, s věnováním: „Ztělesnil jste historii SAS." Pro nás, kteří jsme zůstali naživu, byl zvlášť pamětihodný den, kdy do Herefordu zavítal generál Schwarzkopf. Tento vysoký Američan byl srdečný a neformální; s každým z nás si potřásl rukou, besedoval s námi, podepsal nám naše únikové mapy a s mimořádným uznáním ocenil úspěchy našeho pluku.
S americkými vojsky zvláštního určení jsem přišel opět do styku, když mě generálmajor Wayne Downing požádal, abych promluvil k jejich Výcvikovému wingu o zkušenostech z války. Mládenec, který na mě čekal na letišti, nevěděl, co mám za sebou, a začal vést silné řeči o nácviku únikových akcí u wingu. „Jeden nácvik trval tři, jeden dokonce sedm," vytahoval se.
„Sedm čeho?" zeptal jsem se.
„Sedm hodin - to ale bylo!"
„Senzace!" já na to. „Ten můj trval sedm dní."
Po tomto úvodním škobrtnutí se o mě Američané starali velkolepě. Kromě jiných zařízení mi předvedli velké výslechové

středisko ve Fort Bragg, vybudované jako nápodoba vietnamského tábora. Když můj průvodce nadhodil: „Mimochodem, zařídili jsme, abyste si to mohl pár dní vyzkoušet," byl jsem na mrtvici. „To rozhodně ne," řekl jsem mu. „Prohlédnu si to, ale tím to pro mě končí."
Víc se mi zamlouval vertikální vzduchový tunel určený k nácviku volného pádu z letounu. Nikdy jsem volný pád nezkoušel, ale Američané mě do tunelu brzy dostali. Proudový motor tam vytvářel mohutný stoupající vzduchový sloup, s jehož pomocí se člověk učí udržovat stabilitu a manévrovat, než se odváží vlastního seskoku z letounu. Mí hostitelé byli odhodláni uspořádat pro mě kompletní kurz a fakticky to i zařídili, mé vlastní výcvikové závazky však bohužel znemožnily, abych nabídku přijal. Když jsem se později volnému pádu učil, zjistil jsem, že půlhodina strávená tehdy ve vzduchovém tunelu znamenala pro mě velkou výhodu před ostatními začátečníky. Už při druhém seskoku z výšky 12 000 stop jsem od prvního okamžiku udržoval stabilitu.
Můj pobyt v Americe byl zábavný, ale ohromilo mě, když jsem se dodatečně dozvěděl, že 19. ledna - tři dny před nasazením Bravo Two Zero - byl nad severním Irákem sestřelen řízenou střelou země-vzduch stíhací bombardér F-15 E. Cílem leteckého útoku byla jaderná rafinérie u Al Qaimu a pilot i navigátor přistáli padákem přímo u kabelů, kolem kterých jsem šel i já. Sestřelené osádce se podařilo navázat pomocí TACBE spojení s jiným pilotem, při pokusu o únik však přišli ke třem stavbám, které pokládali za domy; zjistili však, že jsou to kryty pro obsluhu protiletadlových děl v nedalekých palebných postaveních. S úžasem jsem si uvědomil, že šlo o tytéž stavby, ke kterým jsem předtím přišel a kterým jsem se na poslední chvíli vyhnul. Dověděl jsem se také, že Al Qaim byl oblastí s největším soustředěním scudů.
Všechno mě to fascinovalo - bylo však na povážení, že se žádná z těchto informací nedostala k našim speciálním jednotkám před tím, než jsme byli vysláni za hranici. Dokonce nám ani nebylo řečeno, že je rafinérie v Al Qaimu jedním z hlavních cílových objektů Američanů. Při pohledu zpět se mi zdálo o to neuvěřitelnější, že jsem tudy jen tak prošel. Především totiž Američané toto zařízení opakovaně bombardovali. A pak byla poblíž zajata osádka. Nedaleko odtud byl zaskočen i Andy s ostatními. Právě té noci, kdy jsem tudy prošel, Američané jaderný komplex znovu bombardovali. Vědět, jak je to tam horké, nikdy bych se k tomu místu nepřibližoval.
Nějaký čas po dovolené na Tenerife byl vztah mezi mnou a Jan v pořádku. Zařezával jsem na cvičeních a cítil se skoro jako dřív. Potom jsem byl ještě s jedním chlapíkem narychlo odvelen do jedné středoafrické země, kde se kvapem zhoršovala politická situace, takže bylo zapotřebí lidí, kteří by střežili britské vyslanectví a evakuovali vyslance se zbývajícími zaměstnanci.
Jan zuřila, že jsem byl k tak evidentně nebezpečnému úkolu vybrán ze všech použitelných právě já. Fakticky to bylo tak, že se náš tým rozrostl na čtyři a nakonec na osm.
V době, kdy jsme odlétali, se situace zhoršila a rýsovala se možnost, že budeme muset uskutečnit násilný přechod velké řeky do spřáteleného sousedního státu. Naše nedostatečná výzbroj vyvolávala nepříjemné vzpomínky na Bravo Two Zero. Došli jsme k závěru, že budeme potřebovat protipěchotní miny, šestašedesátky, jeden gympi 7,62mm, miny s vějířovitým rozptylem... a vláda nás odbyla: „To všechno vám s sebou nemůžeme dát; dostanete pistole a devítimilimetrové samopaly."
Proti vzbouřenému davu by to bylo málo platné. Po příchodu do Afriky jsme zjistili, že situace je velmi proměnlivá; vojáci organizovali nepokoje a plenění, zdálo se však, že napětí stejně rychle klesá jako stoupá, takže bylo vyloučeno říci, co bude dál. Akce, o které se předpokládalo, že skončí za tři dny, trvala tři měsíce - a ty tři měsíce nám připadaly velice dlouhé.
Postupně všichni odcházeli - nejdřív Francouzi, po nich Belgičané a pak Američané, takže jsme museli spoléhat sami na sebe. Britský vyslanec mluvil každou chvíli družicovým telefonem s Douglasem Hurdem a dalšími čelnými osobnostmi ministerstva zahraničí a úřadu Britského společenství národů, jeho volání jako by se však vytrácelo do vzduchoprázdna. I kdybychom oznámili, že je velká demonstrace pouhých 200 metrů od ambasády, Londýn by se jako pokaždé zas jen zeptal: „Ano - ale jaká je atmosféra?" Na to byla možná jediná odpověď: „Zatraceně nebezpečná!" a my jsme měli chuť říci: „Pro Kristovy rány, udělejte něco, ať se odsud dostaneme."
Důvodem, proč jsme tam zůstávali tak dlouho, byl zbrusu nový komplex diplomatických zařízení s budovou v hodnotě pěti milionů liber; zajišťovalo se zde zastoupení pro pět okolních afrických zemí. Vně vyslanectví panoval chaos, zuřila inflace a docházel chléb. Za zdmi tohoto komplexu hospitalizovaní malomocní vynášeli těla nemocných, kteří zemřeli, a pojídali je; sháněli se však i po amputovaných končetinách.
Jednou v noci to vypadalo na ostří nože, takže jsme personálu vyslanectví řekli, aby shromáždil svůj majetek, opustil domovy a soustředil se na vyslanectví. Správce se dověděl, že nějací lidé plení jeho dům, a přiběhl k nám pro pomoc. Gary, který našemu týmu velel, nás svolal, já jsem však řekl: „Má smysl tam chodit jen kvůli pár krámům? Nestojí to za to."
„Ne," Gary na to „musíme to udělat." Oblékli jsme si tedy bojové vesty, vzali MP5 a pistole vybavené k vidění ve tmě a vyjeli alejí za vyslanectvím, která lemovala bělostné budovy. Z dálky k nám doléhalo hučení davu; když vozidlo zastavilo, zvedl jsem k očím přístroj k vidění ve tmě a spatřil několik set lidí pohlížejících směrem k nám.
„Jestli mají zbraně, je s námi konec," řekl jsem. Vystoupili jsme a zamířili k nim. Jak jsme se k nim přibližovali, začali ustupovat, klopýtajíce jeden přes druhého. Rámus takového množství pohybujících se lidí dokáže člověku nahnat šílený strach. Správce pak vběhl do domu a zase ven a držel v ruce kalhoty. Skočil do vozidla s voláním: „Jedem! Jedem!" Ve chvíli, kdy jsme vyjeli, dav vyrazil, zaplavil dům ze všech stran jako armáda mravenců a úplně ho rozšrotoval.
Po návratu na vyslanectví jsem se pustil do Garyho a nešetřil při tom sprostými nadávkami. „Ty vole!" vztekal jsem se. „Pro jedny kalhoty jsme všichni mohli zařvat!" Chudák Gary dělal co mohl, aby mě uklidnil, ale já jsem nevychladl ani cestou do svého pokoje.

Situace byla hrozivá sama o sobě - máloco lze přirovnat k pohledu na rozběsněný dav Afričanů - já jsem se však začínal znepokojovat sám sebou, protože se mé chování stávalo nevypočitatelným. I ostatní příslušníci SAS si všimli, že se chovám, jako bych to nebyl já; odmítal jsem plnit docela rozumné požadavky a často jsem dával průchod výbuchům vzteku.
V listopadu se vyslanec dozvěděl, že jsem byl pozván do Buckinghamského paláce k převzetí Vojenské medaile. Protože mladá sekretářka potřebovala, aby ji někdo doprovodil domů, požádal mě, abych letěl s ní.
Při odbavování na letišti mi celník řekl, abych otevřel své zavazadlo i lacon, kde jsem měl několik domorodých masek z pálené hlíny, které jsem koupil na tržišti. Začal masky rozbalovat a povídá: „To jsou umělecká díla, která vyvážíte ze země. Musíte zaplatit."
„To ne," já na to. „Nemají žádnou cenu. Můžete si je koupit všude."
„Musíte zaplatit," trval na svém.
„Nemám peníze."
Nevím, proč se mě zmocnila silná panika, jako by mi ten muž naháněl fyzický strach. V rozrušení shodil můj kufr ze stolu, takže se mi všechny věci vysypaly na zem. Být ve své kůži, nechal bych to ležet. Ve skutečnosti jsem si počínal, jako by to byl veškerý můj majetek, a lezl jsem po zemi, abych všechno zas dostal do kufru. Za mnou šli nějací Japonci s televizorem zabaleným v dřevěném obalu. Celník chtěl zase peníze, a když řekli, že nemají, rozlámal obal na kusy a televizor odsunul, takže musel cestovat jen tak bez ochrany.
Bůhví v jakém byl stavu po ukončení letu.
Atmosféra byla strašná - a v čekárně pro cestující 1. třídy mi bezpečnostní personál prohledával příruční kufřík a zase chtěl peníze. (Dívka, kterou jsem měl doprovázet, letěla turistickou třídou, takže už byla odbavena.) Během letu se mi z rozrušení často chtělo zvracet a strávil jsem spoustu času na toaletě. Nemohl jsem nic jíst ani pít, jen jsem tam tak seděl a styděl se za svou úzkost.
Po návratu domů se příznaky ještě zhoršily. Když jsem měl v práci přemíru úkolů, objevila se mi na obličeji a na prsou vyrážka podobná psoriáze a začaly mě zas pronásledovat špatné sny. Nejhorší však bylo, že jsem se změnil - nevím proč - citově; když jsem se vrátil, jen jsem chtěl být sám. Zničehonic jsem nechtěl být ženatý, nechtěl jsem být s Jan, dokonce jsem ani nechtěl vidět Sáru.
Začal jsem se chovat nesnesitelně. Jan z toho byla zničená; nedovedla pochopit, co udělala špatně - a já jsem jí to neuměl vysvětlit, protože nic špatného neudělala. Bylo to ve mně. Jen jsem jí mohl říci: „Nevím, čím to je, ale prostě vás nechci mít u sebe."
Zhoršovalo se to tak, že se rozhodla svěřit Sáru svým rodičům v Irsku. Zastavil jsem v únosné míře náš dům, abych jí mohl dát nějaké peníze, a dohodli jsme se, že budeme žít odloučeně. Zamýšlela se odstěhovat a přede mnou se otevřela vyhlídka, že budu odkázán sám na sebe.
I když jsem ji opouštěl, v den jejího odchodu jsem jí řekl: „Poslyš, možná že je to chyba." Nějaký čas jsme se přes to dokázali přenášet, ale už záhy po jejím odchodu jako bych si uvědomoval, čeho se zříkám. O tři nebo čtyři měsíce později jsem jí zavolal: „Víš, jedu teď na šest týdnů do džungle, ale až budu zpátky, vrátíš se?" Její odpověď byla opatrná: Řekla, že přijde, aby si se mnou promluvila, ale k ničemu se nezavazovala.
Zatímco jsem byl pryč, vrátila se, takže jsem ji po svém návratu našel i se Sárou doma. Nějakou dobu u nás bylo střídavě oblačno, ale jsem rád, že jsme se vrátili tam, kde jsme byli na začátku.
V tom těžkém období jsem si prostě neuměl vysvětlit, proč se tak chovám. Teď už vím, že šlo o posttraumatický stres, který se projevil až několik měsíců po oné události. Když jsem se ze Zálivu vrátil, připadal jsem si úplně normální, někteří kamarádi si však všimli, že nejsem ten dřívější Chris; strádáním v Africe pak problém uzrál.
Matka byla ráda, že jsem měl ten zkrušující zážitek z jejích tří synů právě já. „Věděla jsem," řekla, „jestli se vůbec někdo vrátí, že to budeš ty."
Táta vždycky tvrdil, že mému bratranci Billymu nikdy neodpustí, že mě vyhecoval, abych šel k SAS; má odpověď pokaždé byla: „K něčemu to taky bylo dobré. Kdybych k nim nešel, nepoznal bych Jan a neměl bych Sáru." Ne že by teď zpíval jinou písničku, ostatně o mé dlouhé cestě moc nemluvil. Myslím si však, že na mě byl potají hrdý. Pokud jde o střílení v přírodě, kupodivu se v posledních letech vrátil zas tam, kde zpočátku byl; načas toho nechal a odsuzoval mě, že chci zabíjet ptáky a zvířata, ale teď tím byl zas posedlý.
A pokud jde o naši návštěvu v Buckinghamském paláci; bylo báječné jet do Londýna a byla to čest setkat se s královnou, já bych však byl Vojenskou medaili raději dostal před celým plukem. Představoval jsem si slavnostní nástup, každý kandidát vystoupí z řady a před očima ostatních je dekorován.
Věděl jsem, že mezi nositeli medailí jsou jen nejlepší vojáci na světě. U SAS se medaile jen tak nerozdávají, každá je plně zasloužená. Když jsem se vrátil domů, přišpendlil jsem ji Sáře a nosila ji jako odznak.
Jsou tomu už čtyři roky, ale často, když ležím v posteli, zřetelně vidím a slyším epizody naší hlídky včetně střel, které kolem nás létají při prvním dotyku s nepřítelem. Vidím Stana, jak jde s pastevcem podél vádí, vidím dva Araby v kapucích, kteří na mě čekají na náspu. Pokouším se ty obrazy odehnat, zase se však připlíží zpět. Stále silněji si uvědomuji, jaké jsem měl štěstí, že jsem nebyl zastřelen, zajat, zadržen v ostnatém drátu na hranici. Někdy mám pocit, že jsem snad všechno své štěstí už spotřeboval.
Celkem vzato, tato zkušenost mi pomohla lépe poznat sebe sama. Myslím si, že většina lidí neví, čeho je schopna, dokud není vystavena zkoušce. Kdyby mi někdo před válkou v Zálivu řekl, že dokážu bez jídla a prakticky i bez vody, nedostatečně oblečený, bez náležitého spánku a bez úkrytu projít nepřátelským územím za sedm nocí téměř 300 kilometrů, nevěřil bych mu. Když jsem však musel, zvládl jsem to. Zda bych to dokázal podruhé, to je jiná věc.
V roce 1991 jsem byl na vrcholu fyzické zdatnosti a byl jsem vyzbrojen dovedností, schopností snášet strádání, soupeřivým instinktem a motivací - vším, co mi vštípil výcvik SAS. V každém případě upřímně doufám, že už nikdy

nebudu před podobný úkol postaven. Jedna tak náročná zkouška za celý život je až dost.

KONEC